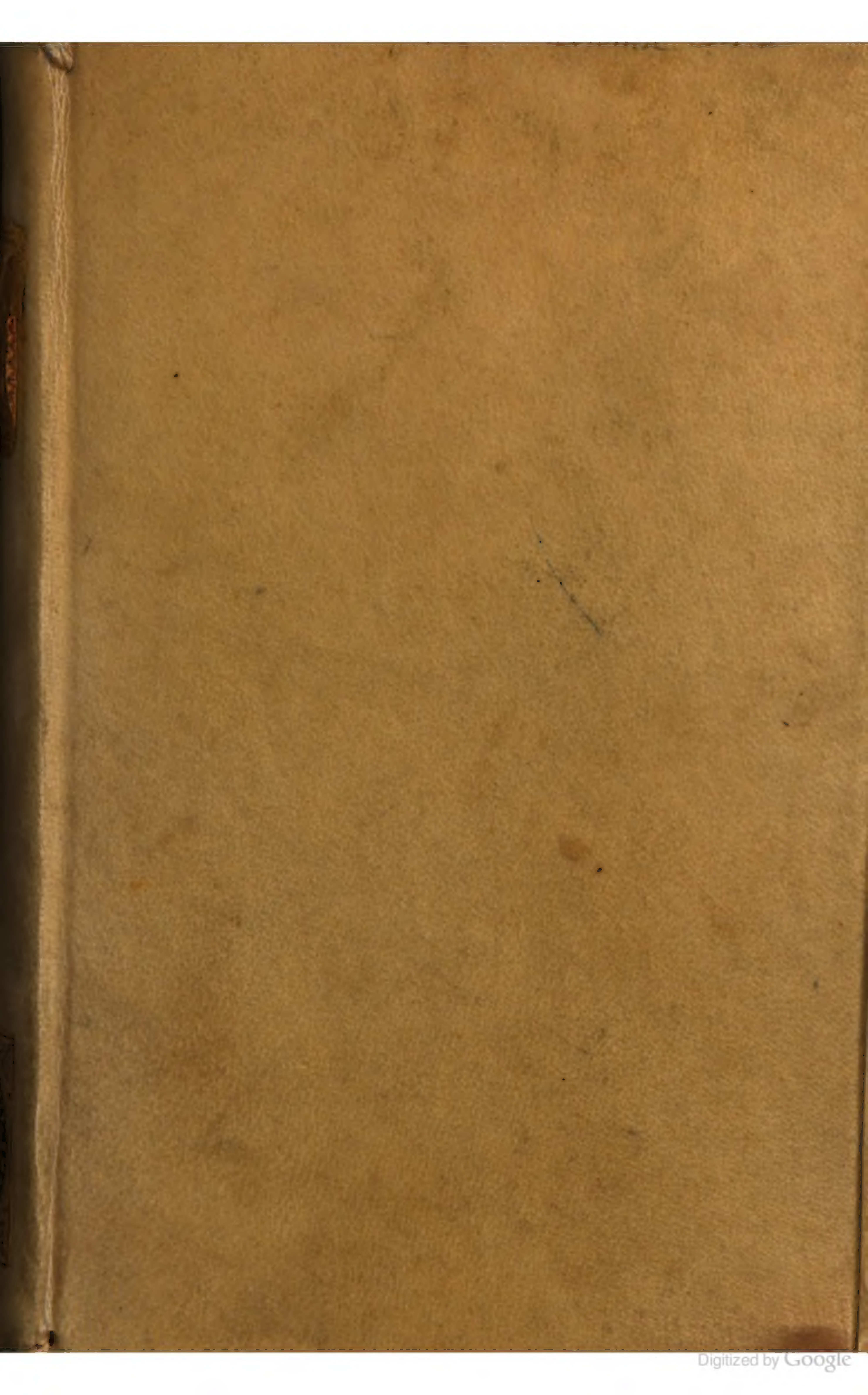

Manca la carta ff. ed il suo corri=
spondente.

Il foglio xxx e preso da un esem=
plare del 1513.

Manca la carta gg ed il suo corri=
spondente.

Il foglio aa è preso da un esem=
plare del 1513.

M

PONTANI OPERA.

Quæ uero in toto opere habeantur in Indice, qui in calce est, licet uidere.

ALD. IO. COLLAVRIO CAESA=
RIS AB EPISTOLIS. S.

Frequens est apud græcos prouerbiũ Collauri of=ficiosiss. χεὶρ χεῖρα νίπτει, καὶ δάκτυλος δάκτυλον, quod est latine, Manus manũ lauat, et digitus digitũ. Quoniam tu plurimũ fauisti nobis apud Maximilianum Cæsarem pro Academia constituẽda cũ Io. fruticenus eruditus Iuuenis istic meo noĩe accurate rem literariã procuraret, et, qui tuus est amor ĩ literatos uiros, et doctrinas, assidue faues, meas esse partes duxi, ut quo possem modo, gratũ mihi extitisse officium tuũ cognoscæres. Nã etsi nihil est adhuc factum, tñ quod et tu, et Matthæus Longus uiri doctiss. ac integerrimi Cæsaris a secretis ad me scripsistis, tũ uero Cæsar ipse benignissimis literis significauit, futurum tua opera, tuo studio facile spero, præsertim'q; cũ rex natus ad commune bonum id maxime cupiat ut quemadmodũ est armorũ, ita et bonarum literarũ sit decus, et gloria. Quare Iouiani Pontani poëmata, quæ et meo, et doctorum omnium iudicio, cũ antiquis certant, sub tuo nomine publicamus, tibi'q; muneri mittimus. Delectabit te (scio) non mediocriter Vrania, cũ et ortus, et occasus syderum leges, solis'q;, ac Lunæ prognostica, et pleraq; alia lectu dignissima. Delectabunt meteora, cum nubiũ. uentorum. pluuiarũ. grandinum. Maris procellarũ, terræ motuum, atq; id genus plurium causas leges. Delectabunt horti hesperidũ citriorum, et citrorum cultu per uario, præterea Maronis et Lepidinæ rusticæ, dulces'q; confabulationes, et cætera omnia Pontani nostri Docta. culta. elegantia. uaria. copiosa, et plena ingenio. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM Filium Vrania, ſiue De Stellis Liber primus.

q Vi cœlo radient ignes, quæ ſydera mundo
Labātur tacito, ſtellis quibus emicet ingens
Signifer, utq́; ſuos peragant errantia curſus,
Vnde hominū genus, et pecudes, unde æquor, et auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educat uarios non uno è ſemine fœtus,
Et rerum euentus manant, ſeriesq́; futuri,
Dic dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipſo
Vranie, dic muſa Iouis clariſſima proles,
Et tecum caſtæ ueniant ad uota ſorores.
Dum canitis, reſonatq́; cauis in uallibus echò,
Ipſe legam lauriq́; comas, ederamq́; uirentem,
Ipſe aras ſtatuam uiridi de cæſpite, et umbras
Luſtrabo, tumuloq́; feram ſolennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte ſepultum
Parthenòpe, liquidamq́; colit Sebetos ad undam.
Ipſe chori pater, ac princeps, et carminis autor
Phœbe adſis, noctisq́; decus Latonia uirgo,
Diq́;, deæq́; omnes, quorum ſub numine cœlum eſt,
Tuq́; adeo comes aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati ſat luſimus ignes)
Dum cœli erranteis ignes, dum ſydus amatum,
Quo terræq́;, fretumq́;, et magnus concipit orbis,

D um animus quæ signa tibi, quod pareat astrum,
D iua siue, et niueis felix allabere cycnis.
O mihi si charites spirent, si blanda canentis
G ratia mopsopio contingat labra liquore.
T u uero nate ingenteis accingere ad orsus,
E t mecum illustres cœli spatiare per oras,
N anq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
E st auus, & notas puerum puer instruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali sydere circùm
L una meat, cœlumq; suo terit ultima curru.
D ux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ.
A emula fraternis radiis, & solis ab ore
O ra fouens, quantumq; ab Apollinis igne recedit,
H oc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem,
C ornibus auratis primum, mox fronte refulget
I am media, medium cœli dimensa uolumen.
A tq; hinc obliquos uultus, turgentiaq; ora
N octe refert, tandemq; uago digressa meatu
E xurgit Solem contra, plenoq; coruscam
O rbe comam, & fuluo totum caput explicat auro,
S eptima quinetiam ut cœlo concessit ab alto
M ole grauis, septem ore uices, septem ore figuras
M utat agens circùm, & paruum conuertitur annũ.
H inc mare quod magnum terras complectitur imas,
H inc uariat rerum species, quæq; humida ponti
S tagna colunt, errantq; suis animalia syluis,
A emula crescenti reparant à lumine uires,
E t multo in primis implentur corpora succo.
M ox ubi decreuere ignes, decrescit & humor

Ille quidem, exhaustóq; uices a lumine pensat,
Paulatim & uacuæ lassantur sanguine uenæ.
Quod uarii maris accessus, uariíq; recessus
Ostendunt, quod frondosis in collibus arbos,
Quódq; saluriferæ sucis felicibus herbæ.
Quam multos etiam furiis hinc sæpe uidemus
Vexari, sortémq; animo indignamur acerbam.
Sæpe etiam morbo, aut dira languentia peste
Corpora decubuisse ad humum, sterniq; se pulchro.
Quid quod materies, uiridiq; è monte recisæ
Aere trabes, multáq; comam turbata ruina
Fraxinus, ioniumq; abies uersura profundum,
Ante diem effoetæ senserunt damna senectæ,
Exhaustáq; situ uires, ac robora clament,
Curua senescentis Lunæ ni cornua seruet
Agricola, ingenti dum uellit ab arbore uallum,
Et percussa graui resonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arces, iunonia regna,
Temperat, idq; licet certis cognoscere signis.
Nanq; ubi prima nouos remeando colligit ignes,
Fratris ab amplexu rediens, si nubila frontem
Occuluit, cornu per cœlum inuecta retuso,
Prò quantum nimbi terris, pelagóq; paratur,
Quanti etiam sese uersent per inania uenti,
Si rutilo tum forte comam uelarit amictu,
Oráq; dispersis suffuderit ignea flammis.
Quarta dies sine nube, sine pluuiáq; motúq;
Spondet ad extremum constanti fœdere mensem,
Si nitidis nocturna genis, si fronte serena

I ncedit coelo, & puro sese exerit ortu.
I psa eadem arctoo rigeat si tempora cornu,
T ristis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
A st alia de parte trucem tibi suscitet austrum,
T ristis ab austrino rigeat si tempora cornu.
H unc tamen ante diem si nulla effulserit, heu tum,
H eu male iactatas defenderit ancora naues,
N i labor, et placidi succurrit dextera Phorci.
Q uid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
N igra genas duplici circùm caput abdidit orbe
H orrida nocte sua? Di longe auertite iniquum
H imbremq́;, pluuiamq́;, et agentes æquora uentos.
C uius ut accept æ uires, & cognitus usus,
T empla deæ statuere, sacrosq́; ex ordine ritus,
D iscerptumq́; uiri corpus, laniataq́; membra,
E t multum lachrymis perfusos coniugis artus
F inxit niliacæ tellus addicta iuuencæ,
E t querulas sistra incassum percussit ad aras,
H inc etiam graii uates ætnæia furta,
E t raptus siculæ toties fleuere puellæ.
I nferniq́; Iouis thalamos, lamentaq́; matris
F unereæ, erratasq́; diu terrasq́;, salumq́;,
V mbrarumq́; domos, & sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at spatiis, et longe gressibus impar
A ccelerat Maia genitus, celer ille deorum
N untius, auratis nectens talaria plantis.
H ic rapidum propter solem sua plaustra reflectens
N unc matutinos agili temone iugales
E xagitat, pelagiq́; cauo caput exerit alueo.

N unc atlantiacæ matris memor, hesperidumq́;
R ura uidere parans, fuluumq́; in frondibus aurum
S erus obit, sero flauum lauit æquore crinem,
E t sero herculeas linquit post terga columnas.
S ed siue immissis solem præcurrit habenis,
S eu sequitur, uictusq́; terit spatia ultima metæ,
N on ipse ingenteis oras, non liber apertas
A udet adire uias cœli, titania tantum
I mperia, et solis timet abscæssisse quadrigis.
Ergo ubi ternonasq́; plagas, ternonaq́; mundi
D imensus spatia, & curru dat lora secundo,
S istit equos. mox cœptum iter, ac uestigia rursum
N ota legit, nunc ipse humilem demissus in austrum,
N unc boreã, et summas pennis petit arduus arctos.
E t quoniam uolucri rapitur sub sydera lapsu,
A c nunc hos innisus equis, nunc conuenit illos,
A ut Iouis exquirens monitus, et mitia iussa,
C onsilia aut senioris aui, uiolentaq́ue martis
I mperia, et motos sublata pace tumultus,
H inc pedibus nectit pennas, hinc iussa deorum
N untius exequitur uario Cyllenius astro,
I tq́;, reditq́; uiam toties, mandataq́; portat.
N anq; ubi deliacasq́; rotas, thymbræaq́; propter
S igna, et apollineos iusta comes astitit axes,
T um uates responsa canit, tum pronus haruspex
E xta notat, tunc & liquidas intentus in auras
O scinis explorat cantus, et præpetis alas.
At si nocturnam Phœben, rorantiaq́; astra
E t niueæ tetigit secreta cubilia Lunæ,
A gnouitq́; deæ uultum, & mandata recepit,

N ec mora, digrediens monstratas excitat artes,
D educat pelago classem, secat æquora cursu,
I gnotosq; tenet portus iam merce sabæa
N auem onerat, redit & tyrio spectabilis ostro.
H inc et Mercurio nomen Romane dedisti,
Q uēq; et arabs, quēq; et babylon Stilbōta uocasset.
A st ubi summotasq; domos, et frigida adiuit
T ecta senis, solioq; nepos acceptus auito est,
T um succos meditatur, et idæam Panaceam,
D ictâmumq; legit. tum uulnera siccat, et udo
V nguine lenit agens, adhibetq; ad munera cantus,
T unc uero strepitus armorum, atq; horrida bella,
A tq; enses, ac tela placent, tum uiuere rapto,
E t prædas agere, et discindere mœnibus urbes
G audet, et effuso cædem ingeminare cruore,
B elligeri cum forte ducis se ad signa recepit,
E t galea abscondit crines, et pectora ferro
I nclusit, lateriq; auratum accinsit et ensem,
F ert leges, ac iura fori, pacisq; quietos
I mponit mores, mandataq; publica defert,
S i iubeat genitor, cui cuicta munera curæ,
E t patres legere, & sanctum instituisse senatum.
A t si candentes humeros, et eburnea colla
E xeruit, placidoq; simul Cytherea petiuit
A mplexu, madidoq; recens è crine fluentem
S tillauit rorem, blandosq; afflauit amores,
N on ipse inachiæ memor, aut fera uincla puellæ
E xoluit, tristiq; obducat lumina somno
C ustodis monstri, aut torpentis ad hostia lethes
T raducat miseros per opaca silentia manes,

Sed

Sed resides cantus in uertice cyllenæo,
Formosæ ludunt ubi festa ad carmina nymphæ,
Personat, et tenues moderatur pollice chordas,
Ac non cedenteis queritur tam crescere curas.
Vritur, et placidum cantando nutrit amorem.
Ipse canit, teneræ cantus risere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc felix regio, mundiq; beatior ora,
Quam lusus habitant molles, ubi segnis amorum
Militia in uacuas exercet uulnera mentes.
Ver alit æternos flores, passimq; uagantes
Incustoditæ ludunt per gramina nymphæ.
Ocia cantantes mulcent ignaua camœnæ.
Has inter succincta sinus, redimita papillas,
Et roseum spirans fragranti uertice odorem,
Errat nuda genu per florida prata uoluptas,
Cui uolitant flaui per candida colla capilli,
Ad frontem aurato religat quas fibula nexu.
Lætatur dea, lætanti risusq;, iociq;
Assiliunt, somniq; leues, et mollior aura.
Hinc passim liquidi ambrosiæ rorantur honores.
Stillat acidalius late liquor. At uaga nantum
Ludit aquis, mistim pueri, nudæq; puellæ
Grata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
Tum uideas amne in medio rutilare fauillas
Materna face quas iocus hinc, ast inde cupido
Excussit. caluere undæ, caluere natantes
Afflatu. media uehitur lasciuia cymba,
Hortaturq;, monetq; habiles agitare lacertos.
Hic aliquis puer enando dum brachia iactat

I niecit'q; manum sociæ, furtim'q; papillis
I nseruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
H ic aliqua adnanti puero dum brachia miscet,
M iscuit & femori femur, et simul oscula iunxit.
I nterdum se tota cohors in flumine mersat.
N on obstat pudor audaci, aut lux ipsa pudenti.
L uditur, et placidis immurmurat unda susurris.
E mergit mox, et campis se fundit apricis,
D ona legens selecta manu, ac redolentibus hortis.
E rranteis sequitur florum dea, coniugis auræ
F lant super, et liquidis distillat odoribus æther.
Has oras, atq; hæc gnidiæ loca læta uolucres
P eruolitant circùm, et paphii uectantur olores,
N uminis idalii currum'q;, rotas'q; uolanteis
Q ui subeunt, molli'q; ferunt per inania lapsu.
H is cytherea suum posuit pulcherrima sydus,
Q uo terræ'q;, fretum'q;, & magnus concipit aër,
E t dulceis in corde agitant animantia motus.
I psa refulgenteis auro interplexa capillos
A uroræ è thalamis, radiorum'q; æmula solis
L ucem aperit, reserat'q; diem mortalibus almum.
I nterdum rapidis Phœbi deserta quadrigis
E uocat oceano noctem surgentibus astris,
A dmonet & placidi per amica silentia somni.
V erum ita digressus'q; suos, sua tempora pensat,
E t sinuosa means niueis secat æthéra cycnis,
V t solem petat, ad solem uestigia flectat
I psa quidem cæli undecies ubi quina peregit
M omenta, eoo seu cum nitet aurea mundo,
O ceani hesperias seu cum declinat in undas.

I psa umbrā in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
I psa die radios ostentat ut æmula solis,
E t lucem terris, & cœlo lumina præbet,
T antos læta suo de sydere fundit honores.
H æc decus, hæc ipsa est hominum'q;, deû'q; uoluptas,
Q ua sine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cœli tractus, medii ætheris oram
F ons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
S ol, qui terrarum flammis opera omnia lustrat.
I pse idem superûm princeps, ductor'q; choreæ,
A d cuius numeros et Di moueantur, & orbis
A ccipiat leges, præscripta'q; fœdera seruet,
A gnoscant auræ imperium, maria alta tremiscant,
A udiet et longe tellus fatalia iussa.
A tq; hunc, nequà opere in tanto decor ullus abesset,
P ræfecit luci rerum pater, ipse nitenteis
S pargeret ut radios, ipse ut lustraret olympum,
E t terras simul, & magnas liquidi aëris oras,
V nde dies, qui'q; in sua terga reuoluitur annus,
A tq; æui simulacra fluunt, et tempus, & ætas.
H inc uer purpureum uestit florentia prata
S picea'q; hinc campis flauescit messis, et ægrum
L enitura animum, ac dulcem inductura soporem.
D istendit uacuas pinguis uindemia cellas,
E t glacialis hyems resolutis ebria curis
A nte focum molli solatur frigora baccho.
H as'q; uices pater ille deûm uoluentibus annis.
E sse dedit, quas ipsa æterno fœdere seruant
T am certos elementa simul retinentia nexus.

DE ANNORVM uarietate.

Atq; alii (horrendum) qua brachia pādit iniqua
P arte poli, chelasq; audacius exerit ingens
S corpius; hinc anni primos duxere meatus,
E t primam fecere uiam, cum partibus æquis
D imidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
A c noctem paribus suspendit Libra diebus.
A st alii sæuæ post horrida frigora brumæ
C um premit auratos nephelæi uelleris artus
P hœbus, & imbriferum rediit uer, omnia quādo
A lma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
C um uiret omne nemus, resonant cum frōdea rura
C oncentu uolucrum uario, pecudesq;, feræq;
E xultant lætæ in Venerem, ac tritonia monstra
I gnibus incaluere, acer furit ardor, ut ipse
H orreat indomitas Proteus contingere phocas.
A t misera in scopulis, soloq; in littore questus
A lcyone ingeminat, uocesq; effundit inanes
M ulta querens, exosa diem, nomenq; mariti
S eruat auis, Céyca uocans, Céyca requirens,
(Ah miseram) rapidas repetens Céyca per undas.
N ec uero non è summo quoq; culmine cancri,
Q ua regnat calor ipse, & equos sol sistit anhelos,
E xtremum inuisens Ararimq;, atq; ultima Thyles
L ittora, catceribus positis exordia prima
H inc anni fecere, alacresq; egere quadrigas.
A t Numa frigoribus sub iniquum tempus, ubi ingēs
D eclinat cœlum, & gelidum Sol ægoceronta
P ronus obit, pronoq; petit spatia ultima cursu,
Q ui fessos instauret equos. Hinc uiribus auctus

Deſerit antipodum ſedes, digreſſus et auſtro
In boream obuertit ſinuoſo calle, diemq́;
Auget, et obſcuras nocti iam ſurripit umbras,
Inſudatq́; ſequens cliuo, atq; aſſurgit in auras.
Has igitur ſolis metas, hæc tempora ſeruans
Egeria monſtrante ſuum traduxit in annum,
Vt quæ prima noui repararet tempora curſus
Principia hæc ſpatiis ſua ſortiretur oberrans
Annus, et ad ſolem firmaret ſigna cadentem,
Sed phœben, phœbesq́; rotas, et plauſtra ſecutus
Fraternum impleuit germanæ menſibus annum.
At Cæſar ſolemq́; ſequi, ſolemq́; tueri,
Et ſolem lucisq́; auctorem dicere, et anni,
Solis et ad metam totas effundere habenas,
In luſtrumq́; ſuperuacuas concurrere partes
Iuſſit, & hoc latios inſcribi nomine faſtos.
Dicendum et uarius fuerit qui gentibus annus,
Aegypti primum ueteres fecere bimenſtrem,
Moxq́; quatergeminis complerunt menſibus, inde
Per biſſena pari duxerunt ſydera tractu
Arcádes, at noſter quot tempora continet annus,
Annorum numero cenſebant arcádes, ante
Iam geniti, quam Luna ſuos oſtenderit ignes,
Tantus honos, tanta eſt antiquæ gloria genti.
His totidem adiunxere animis et acarnanes altis,
Tutati ferro patriam, mox funere in ipſo
Coniecere animas, & honeſta morte ſuorum.
Italiæ licet antiquos euoluere faſtos.
Nanq; alium primo Romæ naſcentis in ortu
Inſtituit pater, & gyro breuiore coëgit.

P romouit ſpatium Numa. Nec laurentibus idem,
I dem erat albanis. Alium qui Tyburis arua,
Qui'q; ferentina cererem metit incola falce,
E t tenuere ſuis, habuere'q; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempeſtates'q; futuras,
A tq; imbres, æſtus'q; graueis, et frigora monſtrat.
N anq; ubi cæruleo rapidum petit æquore cœlum
E xoriens, aperit'q; diem natalibus undis,
S i nigram obſcuro faciem uariauerit ortu
C oncauus, in'q; atram condentur lumina nubem,
E t pelago, et terris uiolentior incubat eurus,
T urbatas'q; amnis in pontum deuehet undas.
Q uinetiam ut nullæ denſentur in aëre nubes,
S i tamen aut hebetes radii torpere uidentur,
A ut ſi plus nimio torrens incanduit ardor,
C ollige uenturos imbreis. At pallida quando
A urora oceano caput exerit, horrida'ue inter
N ubila, diuerſis rumpit ſol partibus, & nunc
O bliquos effert radios, nunc pallidus ore
D elituit nimboſo (heu) rupto fœdere cœlum
I n terras ruet, & ſæuum per inane rotatæ
P ræcipitent nimborum acies, quæ grandine miſta
A rboribus ſtragem'q; dabunt, et uitibus almis,
V ix ouium ut clauſos defendant culmina fœtus,
N ō mihi tū non clauſtra boū'ue, armenta'ue equarū
D ucenda à ſtabulis, non me extra tecta domorum
D ucet iter. Seruanda dies, quam rite ſerenam
S pondeat, oceani ſeras cum lucidus undas

Intrarit, non nube comam, non turbidus ora,
Sed qualem hesperio tethys suspirat in antro.
Quod si tum quoq; nigranti uelatus amictu
Occiderit, siue ipse suo quanquam emicat ore,
Si tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
Palleat, & maculæ fundant sese undiq; nigræ;
Venturam expectes pluuiam. non te optima fallent
Indicia & multis nota experientia seclis.
Vidi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
Igneus aut roseo se tingeret æquore titán,
Ventorum ingenteis sudum per inane cateruas.
Vidi et cum rutilus maculis inspergitur ignis,
Præcipitem iactari undosa ad littora nauem
Amissis fluitantem armis, ac dura gementem
Verbera, & effracto nudatam lintea malo,
Nulla salus, spes nulla uiris. in uota, precésq;
Vertuntur. uacat ars. miseræ exoptantur arenæ.
Et dulcis terræ exortes tanguntur amore,
Tanta mole ruunt immissis imbribus euri.
Deniq; cum rebus causas, cum semina causis
Sufficiat grauido fœcundans uiscera partu,
Nec quicquam sine sole nouas in luminis auras
Prodierit, pater ipse hominum, pater ipse animantū
Quæcunq; aut uiridi nemorū pascuntur in umbra,
Cæruleos'ue secant latices, aut aëra carpunt,
Hinc bissena deo soluebant uota quotannis
Phœbóq;, et Nomio, Lycióq;, patriq; Lyæo,
Et quibus ad lucos, quibus in solennibus aris
Nominibus uenerata deûm officiosa uetustas,
Delion, ac clarium, nec ficto nomine Osirim,

C onficit certis uel qui pythona sagittis
S anguine fœdantem terras, uirusq́; uomentem.
P lurima quæ ueteres graiûm cecinere poetæ.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidisse.

Nanq; ubi se informis rerũ, atq; incondita moles
D igerit, inq́; suas abeunt elementa figuras,
T um tellus grauis imbre et adhuc stagnantib. aruis
F umida, anhela uagos tollebat ad æthéra tortus
I nuoluens cœlum nube, & caligne opaca,
H ic ille immanis Python, immania cuius
C orpora, iamq́; deos, et diuûm tecta petebant,
I psum etiam inuasura Iouem, cum delius arcum
I ntendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
E mittens rapidas torrenti è sydere flammas
I n gremium matris luctantem, et acerba tuentem
I ntorsit. stetit ille tremens, tum colla reuinctum
C entum implexa modis, centum religata catenis
A d maneis imos, atq; intima tartara traxit
V ictor, & obscura cœlum caligne soluit.
H ic Python, hæc tela dei, Victoriaq́, hæc est.

CVR Apollo, et Diana Latonæ filii.

Latonæ gemini partus, bina edita Delo
P ignora, nunc quæ sint (paucas aduerte) docebo.
L atonam graii terram dixere poetæ,
L atonam dixere solum. Latonia tellus
O mnia progenuit, mater diuûmq́;, hominumq́;.
A tq; ubi se in proprias cœpere elementa figuras
I nduere, opi ũumq́; locum, & data munia obire,
I psa quidem medio mansit, sed mole liquenti
I nstabilisq́;, etiamq́; tremens, qñ æquora non dum

In certas

Incertas ierant ſedes, ſed corpore miſto
Pugnarent, et adhuc nullo ſub fœdere pontus,
Terráq; ſe duris urgerent legibus, ut iam
Vnda ſolum traheret, tellus maria alta teneret,
Paulatim calor ille (deus) cedentibus undis
Telluri ſeſe inſinuat, gremióq; receptus,
Felicem partu genitricem impleuit, & inde
Di geniti Phœbuſq; potens, Hecatéq; triformis
Emergunt. Illa acta polo interiore reſedit
Horridior, glaciem ſpirans, & degener ore
Fœmineo, minus atq; habilem ſortita calorem.
At Phœbo natura mares, animóſq;, uigorémq;
Addiderat. Volat acer equis, atq; æthéra carpit
Iā mediū. Stetit hic ſuperū lōgo agmine cinctus
Et pháretra īſignis humeros, et crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO Geniti.

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
Crediderant, Delo excelſa, cui uertice ſummo
Splendet apex: quoties cœlo latonia Luna
Exoritur, uiſitq; ſuum Sol aureus orbem.
Fluctibus hic rapidis, tremulóq; emergere ponto
Credebant: uaſtóq; maris delabier alueo,
Indulgente ſuis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygis olim cum merſa ſub undis
Paulatim exereret tellus caput, oceanúſq;
In ſua iura, ſuos feſſus concederet æſtus,
Et tandem emicuit ſtellanti lumine cœlum.
Tum prima ex undis, uaſtóq; è gurgite Delos
Proſiluit. Fulſere apices, et uertice Cynthus

L ucifero, qua parte dies surgebat, et altum
S ol oriens, curruq;, et equis insignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS. PHOE
BVS. APOLLO.

Hunc et pastorem conuerso nomine dicunt,
Q uod pascat quicquid sub cœli nascitur oris,
Q uodq; fores nascentū aperit, quod claustra re=
G ignentū, tenerosq; educit i aëra foetus, (laxat
H inc Iano nomen fecere, hinc nomina Phœbo
I psa dedit species, nitidoq; in corpore fulgor
I dem quod uolucres neruo stridente sagittas
T orqueat, et certo desigat uulnera iactu,
M orbosq;, illuuiemq; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER. HERCV=
LES. OSYRIS. LYCIVS.

Q uod Solus cœlo apparet fulgentibus astris,
S olus & immenso late loca lumine lustrat,
H inc Solem dixere patrem lucisq;, dieq;.
S ponte etiam immissis cœlo quia fertur habenis,
L iber. At herculeo lætus cognomine, quando
D isiicit aërias nubes, lucemq; ministrat
A ëris ipse decus, decus, & sua gloria cœli.
Q uin & threicius diuino carmine Vates
H unc nitidum Phaneta uocat, quod surgat eôo
O rbe recens, quod mane nouos i staurct, et ortus.
I nde etiā[st] crinicomū ægyptus ueneratur Osyrim,
A egyptus, cui cura deûm, quod lumina mille,
M ille micent oculis passim radiantibus ignes.

Lyncea

L ynœa quin etiã quod uis populãtibus umbras
L uminibus, quodq; et radiis fugat humida pas
Terrestresq; abigit fumos, et nubila differt. (sim,
V t lupus insidias meditatus, pascua circum
I nsectatur oues rabie ferus, & ferus armis,
P ertentatq; aditum, et septis sese arduus infert
D entibus infrendens, et morsu exasperat iras.
H inc Lyæus sibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO.

Quin et Mercurium mutato nomine dicunt,
A rgum somnifero uictum strauisse caduceo
I n somnem: centumq; oculos, ac lumina centum
P andentem, et niueæ seruantem pascua Vaccæ.
A rgus enim cœlũ est. Vigilantia lumina flãmæ
A etheriæ, et uario labentia sydera mundo,
Q uæ passim multa sublustris noctis in umbra
C ollucent, sed mox Phœbo exoriẽte peremptæ,
T orpent luce noua, et candenti lampade uictæ
E moriuntur, et obscuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adônim,
V enantem quem durus aper sub dente peredit.
N on illum fontes, nec amici flumina Nili
I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amnes.
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t septem plenis spumanti margine ripis
E xiluere, cauo digressi fluminis alueo,
S tragem agris, stragẽ et pecori, stragemq; colonis

Cum ferrent, miseri tantum mors angit amici.
Balsama te et Myrrhæ, te cedrus fleuit Adoni,
Te lauri strata per humum luxere corona.
Ter myrtus conata sequi miserabile funus,
Ter radice retenta sua est. Ter brachia flexit,
Ter frustra lentos conata est flectere ramos.
Ipsa Venus postq̃ lachrymæ effluxere, genisq́;
Defecit liquor, et capiti coma longa reuulsa est,
Ter mensem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
Lucẽ hausit, Vultus et adhuc suspirat amatos.
Terra etenim Solem queritur deserta cadentem,
Inuidit quem tristis hyems, Cui sæuior apri
Horret cana gelu facies, cui plurimus imber
Crine madet, geminos et cũ male cõcutit armos,
Diglomeratq́; niues, et grãdine uerberat auras.
Nam cum Sol rebus præsit pater ipse creandis,
Vt sese ad manes brumæ sub frigora transfert,
Tum tellus uidua sulcos oblimat in aluo,
Ac ueluti uirgo absenti cum sola marito
Suspirat sterilem lecto traducere uitam,
Illius expectans complexus anxia caros.
Ergo ubi sol imo uictor conuertit ab austro,
Tum grauidos aperitq́; sinus, et cæca relaxat
Spiramẽta, nouas ueniat qua succus in herbas,
Et tandem complexa suum lætatur Adônim.

DE HEBONE DEO.

At qua Sebethi fontes', quam cærula lambit
Phormelle, quęq́; et musas colit, ociaq́; ornat
Pieridum, et magni tumulo tegit ossa Maronis

Parthenópe

P arthenópe, regum domus, et decus ipsa uirorũ,
C lara armis, clara ingenijs, et fortibus ausis,
H æc annis florentem, oculisq́; et crine decentem
H ebonem uenerata, suos ritus, patriumq́;
I nstituit morem, et sacris iam rite peractis
V rbs Hebôna salutat, agriq́; Hebôna freq̃ntant,
H ebôna et referunt simul antra, et littora, et am
H ic etenim florẽ ætatis, roburq́; iuuentæ, (nes.
E t speciem deus, et formæ dat habere decorem,
O raq́; luminaq́; et moderátem corpora sensus.
S ed prius herculei torrentia sydera monstri
S olstitio uicina domus, locaq́; edita cœli
D iffundent terris hyemem, glacialibus euris,
A nte et conspicui summo de cardine mundi
F laua lycaonio surget Pallantiàs axe,
A tq; diem auerso subteruehet auster olympo.
S tabunt & cœli septem labentia signa,
Q uàm fando, patrẽq; hominũ, regemq́; deorum
Laudibus, aut meritis tollá aut æquẽ ipse canẽdo.
Q uẽ centum celebrant aræ, quẽ nomina centũ.
V t si quis iubare exorto phœbẽia demens
A usit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
I llicet ecce illi torpescunt lumina, et ipsa
C aligant in luce oculi. tum tempora circùm
O ffundit sese nubes, et fumida oberrans
C aligo, ac nigræ cœlum eripuere tenebræ.
V sq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
N ec fando terræ decus, et decus etheris alti
V nde sibi proprias ducunt animalia uitas,
V nde trahunt nostræ cœlestia semina mentes,

Quo sine nec spirat quicq̃, nec nascitur usquam,
Nec color ullus erat rebus, tenebrisq́; malignis
Et cœlum, et terras nox circunfusa tenebat.

DE MARTE.

Et iã intacta mei superat pars maxima cœpti,
Ac mentem calor instigat. Iuuat alta uagari
Sydera, & immenso propius succedere cœlo.
Magnum opus, et iam signa dei fulgentia terrẽt,
Armorumq́; haurit strepitus, clangorq́; tubarũ.
Ipse deus rapidis insistens pronus habenis
Tela manu quatit insultans, acerq́; cruento
Ore tonat. pellunt agili temone iugales
Exanguis metus, atq; tremor. tum ferreus ora
Terror. sanguineũq́; pauor quatit ante flagellũ.
Ille quidem diuis iam formidabilis ipsis.
Sed mihi digna uiro, atq; animi sibi cõscia uirtus
Suadet iter, penitusq́; aditus intrare repostos.
Hanc nõ terrisono prosternere fulmine Cyclops,
Non facibus, crinem ipsa feris implexa Megæra,
Nec uis ulla queat stygiis emersa tenebris.
Illi ferratum galea caput, inclyta bellis
Atq; deûm fato maior prudentia seruat.
At Clypeo indomitum munit constantia pectus.
Stant adamante togæ totosq́; infusa per artus
Temperies, ualida sese metitur in hasta.
Ante uigor mentem, hortaturq́;, animosq́; uiriles
Aere ciens magno laudum succendit Amore.
Hac duce Iunonis odiis iactatus iniquæ
Amphitryoniádes, tot monstra ingentia uictor

Fudit

F udit humi. Non hunc liuētibus obsitus umbris
C ocytós: non sparsa nouem per iugera monstrū,
A ut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Q uo minus infernosq; lacus, et opaca uideret
T artara, captiuū et supera ad conuexa referret
I pse canem. Quin astrigerū subnixus olympū,
L abentesq; domos diuûm ceruice refulsit.
E t dubitem mente hæc cóplecti, et pādere dictis?
Efferus has habitat sedes deus. huic comes hæ=
E t bellum, belliq; parens discordia, et iræ, (ret
I niustum, insidiæq;, et pallida tabe cruenta
C ædes, inq; suum rabies armata cruorem.
I pse enses, ac tela inter, radiosq; rotarum
V ersatus ferrum, exercetq;, aptatq; ferendo,
E xacuitq; mares animos, et suscitat ira
I mplacidus. Martem hinc ueteres dixere latini.
H unc Iunone satum nullo Ioue, patreq; nullo
O lenius conceptum herbis per cresia rura,
E ductumq; Hebri ripis rodopeia ad antra
C rediderāt, ac idomitū, aduersumq; Mineruæ.
S cilicet ætherio mens est de fomite. At artus
C orporeos, molem discordi è semine cretam
I uno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uersans
S anguinis ingentes æstus, et colligit iras.
V nde auidus belli furor, atq; insania ferri
P ræcipitant. Iacet ingenti ceu pressa ruina
Mēs super. at rapidus feruet sub pectore Mauors.
H inc quondam magni tellus Iouis insula Crete
I ōnii Crete pelagi decus, inclyta bellis,
C lara uiris, capere arma, et acutū cingere ferrū

P rima dedit, curuo et spicula tendere cornu.
P ost Thraces coluere, ferum genus, aspera duro
T erra solo, gens ipsa iugis assueta niuosis,
E t prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
H oc etiam genitore satus Romanus, et ipse
I n patrium decus, et belli sese extulit artes,
T ransgressus Lati fines, transgressus et alpes,
O ceano stetit, et Bactris fera intulit arma,
A tq; indis, post edomiti septem hostia Nili,
A tq; triumphatos non uno ex orbe Britannos.
S ed quanq̃ imperii impatiens, et pectore sæuus
I ndomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
I pse tamen solium solis ueneratus, adacto
C urru sistit hanelus equos. mox lora remenso
C ontorquet spatio, non ante ad munera recto
C onuertens cursu, q̃ princeps, dux'q; deûm Sol
I usserit, illum adeo timet, obseruat'q; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc solio longe spectandus ab alto
E xerit os placidum terris, et fulgidus aureo
S ydere, felices mortalibus explicat igneis.
H inc ego, si qua fides astris, aut si quid ab alto
A ethéra cognatum nostris in mentibus hæret,
C rediderim fas, ac leges, et iura, pium'q;,
E t rectum manare, et amicæ foedera pacis.
C rediderim insonteis scelerũ, experteis'q; malo
M ortaleis agere: et felicibus addere seclis (rũ
S ecula, perpetuum'q; annos extendere in æuũ.
T anta Iouis placidi clementia, ni malus atro
S ydere, torpenteis Saturnus funderet ignes,

Funderet

F underet & læti causam infelicis, & omne
M orborũ genus, & miseræ mala plurima uitæ.
I uppiter inde pater cunctorũ autorq; bonorũ.

IOVEM HABITVM PRO DEO:
PRO ETHERE: PRO AERE.

Quin uarios etiã ipsa Ioues cõmenta uetustas.
I uppiter omnipotens rerũ qui summa potestas,
T u rerũ sator, et diuûm pater, atq; hominũ rex.
A b Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
I lle colit terras. Illi sunt omnia curæ.
H inc tot sacra deo, fumantiaq; exta ferebant,
H inc capitolinæ dominator Iuppiter aras,
T otq; triumphantes uidit de rupe Quirinos
S anguine tingentes aram, & candente iuuẽco.
Q uin etiam rapido qui turbine uertitur æthér
I gnibus incandens, quiq; Aéra lustrat opacum
P ro Ioue respersas sensit sibi frugibus aras.
H ic tener ille calor, tepidæq; ex ignibus auræ,
Q uo terræq;, fretumq; et magnus concipit orbis,
C onceptosq; fouent turgentia semina fœtus,
D ictus ob hæc late in gremiũ descendere amatæ
C oniugis, et placidam amplexu captare quietẽ,
A ëris ipse etiam campos tenet. Vnde per auras
F ulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
I ntremuit. Tonuere poli, atq; exterrita pressit
C orda uirûm pauor exãguis. Ruit arduus acta
V entorum mole, ac rutilantia fulmina torquens
A lta petit, uallisq; cauas in nocte profunda
I nuoluit, nigra & cœlum caligne condit.

T ũ pluuia, et largis exũdant imbribus amnes,
S ubiectiq; natant campi. Crepitantia grando
T ecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrẽ
I nfandi. Prostrata iacent armenta per agros,
S pirantesq; uident natos stagnantibus aruis,
M ox uno immersa exitio, cum montibus altis
I t torrens, præcepsq; insano uortice torquet
O buia, & obstantes annoso robore syluas,
I mplumesq; auium nidos cum matribus ipsis
P roruit involuitq; ferarum horrentia lustra.
I pse autem sulco insudans dum insistit arator
A uulsus stiua, immensum per inane rotatur
T urbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
I llumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
I n latus aduersi montis iacit, & prærupta
V alle uiatorem resupino corpore uoluit
P ræcipitem, & latis excindit mœnibus urbes.
N ec minus interea uentis maria acta tumescunt.
A ssurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarũ
A equati cœlo. Fluctuq; exterrita rauco
S axa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
I ncumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
I nfligit scopulo agglomerans, et littora complet
F uneribus miserorũ, atro aut ter gurgite tortam
H aurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO:

Q ualia attonitæ mẽtes mirantur, et horror
C orda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
I nuenit metus ipse Iouem: cui fulmina dextræ

A ssignant, ac tela nigris humentia nimbis,
E t cœlo resonante leues per inania currus
H as iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
A duersi non æqua dei portenta sacerdos
T errificat. dira ingeminat per pectora curas
R elligio, illa quidem magnorum causa malorũ.
C æduntur lectæ passim de more bidentes,
E t cadit ante aras infelix uictima taurus.
D iscurrunt trepidæ per templa adolẽtia matres,
M atres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
T hura tenẽs ferit exta Ioui, flammis'q; per aras
E xquirit ueniam, & summissa uoce precatur.
I pse nouem castis repetens stata sacra diebus.
A rtibus his metus ille deûm percreuit, et error
I nuasit miseras sub honesto nomine gentes.
Quid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
F ert natura uices, Labuntur & ordine certo
S ydera, tam uarios rerum parientia casus.
I lla suos peragunt cursus, seruant'q; tenorem
S orte datum. Parent illis elementa, fidem'q;
I mperii mutare timent. Sic omnis ab alto
N atura est. sequitur leges quas scripserit æthér.
I pse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO:

Vltima sorte senex loca possidet. Vltimus au-
A mbit, et æterno contristat frigore terras. (ras
N igra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
E t cani crines, & membra effoeta senecta.
I ngenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus

C onsiliis, constansq; animi, prudensq; futuri,
H ic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
P ost uarios tandem casus, cœliq;, marisq;
L ittore i hesperio thusci prope Thybridis amnē
C onsedit, laribus tum primum acceptus amicis.
H ic regem æquæuum residemq; ad munia gentē,
A rbuteo auertit uictu. Tum uomere tauros
S ubiungens, docuit tellurem inuertere, et aruis
S emina committi, quæ mox iam uere peracto
S tringeret, et fragili contunderet arida culmo.
Q uinetiam scrobibus uites, sua munera primus
C ommittens, curuaq; premens iā falce nouellas.
L enæos latiæs, ignotaq; pocula monstrat
D ispersosq; uocat populos, ac mœnia ponit.
H inc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
D icta uiris. Deus hinc latiis, deus additur aris
V itisator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in Latio, ac laurētibus aruis
Q ui meritis patriā, inuētasq; auxere per artes,
A tq; acuêre suos ad publica munera sensus,
V tile commenti in mediū, et noua cōmoda uitæ,
I n numerūq; referre deū, atq; hos addere tem-
V t Ianū, faunosq;, ut quē pollētibus herbis (plis.
F ecit auem, et uariis pinxit dea Dædala pennis.
V t geminos etiam pilunnia numina fratres,
V t cuius famulata domus pinaria sacris,
E t carmentali tribuit quæ nomina portæ.
P urpura quetiam ad summos ubi uenit honores,
A mbitioq; caput cœlo intulit, hinc Hadrianos,
E t Neruas, hinc cæsareæ tot numina gentis,

Et coluere quidem, et templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaraq́; ueri
Pectora, q̄d simulachra iuuāt? Quid luce carētū
Corpora? Et incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat, De Deo.
Quē'q; oculis neq; cernere erit, neq; tāgere palmis,
Sed tantum mente inuenias. nanq; arduus imas
Despectat nubes, & cœli culmina pressat
Cuncta regēs. nā cūcta tulit lōge optimus autor
Perfectorum operū, et rerū causa una bonarū.
Hunc neq; marmoreis renitentia tēpla columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante aras fusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna piis, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruoq́; uolentem
Munere, siqua pii summittunt thura sabæi,
Sed nos incertum spatiis dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, et cedere fessum
Aura iubet, littusq́; sinum conuertere ad ipsum,
Syderaq́; alta sequi, certosq́; intendere cursus.
Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatiis, iustaq́; Erycina canoras
Iungit aues, cui blāda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiamq́; capillis.
Quadriiugis hic uectus equis sol igneus ambit,
Quē procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.

V ltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
H ic prope terdenis mundum uertentibus annis
A mbit, et ĩ partes quas liquerat ante reuertẽs,
P ercurrit tardis cœli momenta quadrigis
P allidus, ac duros affert mortalibus annos.
C lara Ioui facies, ac lumine sydus amico,
B issenisq́; annis bissena relabitur astra.
B is Cererem legit messor, bis Vinitor uuas,
D um bis sex rutilus percurrit sydera Mauors,
M auors arma ferens, & tristia crimina belli,
T hymbræas pauloante rotas, Venus aurea metã
A ttingit, cupidas acuens in pectore curas,
S iue diem læto secum fert roscida uultu,
S eu noctem hesperiis decedens suscitat undis,
H anc curru properante celer Cyllenius anteit
I pse quidẽ ad causas, et linguæ própior arma.
T erdenas iter assuetum Latonia noctes,
N octes, atq; dies, & mensem peruigil errat,
D um solẽ rursum assequitur, nouaq́; astruit orsa.
O ceanum interea alternos auctura per æstus,
V isura et blando crescentia semina uultu.
S ed quanq̃ properare uiam iuuat, ipsa relicto
A ethere (cogit amor) per amici deuia Latmi
F urtim saxa petit complexus inter amatos
A ttrectare suis tenerum Endymiona lacertis,
N on tamen ausa uiri mollem turbare quietem.

LVNAE EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ sydera mundo,
Quæsitum est, nũ luce quidẽ Phaëthõtide fulgẽt,

A n proprios natura illis indulserit ignes,
N on dubiũ quin Luna notho splẽdore per auras
R aptetur, minuat'q; sequens, fugiens'q; rependat
L uminis alternos haustus, fraterna'q; rursus
O ra fouens, nullos terris diffundat honores,
A t procul è regione means, tum deniq; toto
O re uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM lucere.

Et quanq̃ uarias mutat tamen una figuras,
N on unquã medio magis, aut minus emicat orbe.
N am cum desertas amisso lumine terras
N ulla fouet, tum plena diis, cœlo'q; ministrat,
T um quoq; prætumido suspectat sydera uultu,
C um noua curuatos reparando colligit ignes.
S ydera, dum terras'q; æquata fronte tuetur,
O rbe micat medio, mox curuo sydera cornu
S uspiciens, tumido spectat mortalia uultu.
T um nullis cœlum radiis, nullo ore tuetur,
P lena ferit tremulis cũ stagna liquentia flãmis.
H inc superis, cœlo'q; datur quod demitur orbi.
E rgo aliena fouens in opaco lumina semper
C orpore Phœbea nusquam de lampade fulget
C orpore non medio, non plena lucida frõte.
S ed specie tamen alterna, ni forte sub umbram
I nciderit terræ, atq; hinc luce laboret adẽpta.

CVR LVNAE PROPRIVM LV=
MEN NON SIT TRIBVTVM.

Quæ quoniã uolucri fertur sub sydera lapsu,

DE STELLIS.

A eſtiui tam ſæpe premens caua tergora cancri,
N imboſum tam ſæpe etiam delata ſub auſtrũ,
I ncandens tam ſæpe æſtas, ac frigida bruma
I nſtaret, ſortita ſuum ſi Luna calorem,
P roxima natiuis ſuccenderet ignibus arua,
A ut lõginqua neget propriũ procul acta uigorẽ,
V nde maris certi acceſſus, totidemq́; receſſus?
V nde & perpetuo manantia flumina curſu?
A ut alimẽta trahant gignentia? Quæ pater ipſe
P roſpiciens, Lunam obſcura ferugine tinxit,
C æruleos moderantem æſtus, liquentiaq́; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quin etiam licet atra genas, et opaca per ora
P allor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
D enſa ſitu magis, & ſcabra rubigine ſordet.
E rgo et cũ ſolẽ aduerſum ſe agit undiq;, et ip=
I mpleuit radians Phœbei luminis orbem, (ſum
Q ua ſqualet parte, atq; horret caligne, denſas
O bducit maculas, & ſe ſua reddit imago.
A erea qualis ubi clypei fulgentis ab ipſo
S ole repercuſſa eſt, aurato fluctuat orbe
C lara aciem flammis, et luce coruſcat decora.
V erum ſi qua tamen nitido ſuper ære reſedit
S cabra ſitu, turpiſq́; atra rubigine labes,
S tat maculis obducta aciẽ: ſtat ſqualida uultũ,
N on Phœbi radiis, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT, PLANETAE VERO *minime*.

Præterea

Præterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq́; hæret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq́; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, sedesq́; repostæ.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra micãt radii. Sed lumĩa nostra tremiscũt.
At contra uicina deûm statio, ardua quanquam
Prospectu facilis tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq́; uidendo
Nostra acies, fixisq́; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plũbea si acta manu balearis pondera fundæ
Concipiũt male gratũ ignẽ flãmisq́; liquescũt.
Si ferro præfixa, & neruo impulsa sagitta
Aëra per uacuum, ignescitq́;, ardetq́; uolando,
Quid mirum circunfusus si candeat aër
Percitus æterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS E PRINCIPIIS CONSTENT STELLAE.

Principiis uero ex illis constare uidentur
Sydera, & ætheriũ inde olim traxisse uigorẽ,
Qua uolitãt, rapidaq́; polum uertigine lustrãt,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quæ postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Eſt procul immenſi regio late ardua mundi
N ō homini explorata, humāo aut cognita ſenſu.
H ic ſedes auguſta dei, ſiquando uocatis
D at leges ſuperis, aut publica munera tractat.
I n medio ſedet ipſe. aſtat Sapientia dextra,
L eua Amor, et ſolio reſident tria numia ī uno.
S ub pedibus natura potens, tempuſq́;, locuſq́;
E t uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
I nde alii proceres, & conuenientia late
N umina, & inceſſu iam tum grauiore notatus
A egocerontei referens ſpolia inclyta monſtri
S aturnus gratam ſenior iuxta aſtitit urnam,
S aturnus, cui cana coma, cui ſordida ueſtis,
Q uē iuxta pháretrā īcictus, uolucreſq́; ſagittas
L ætus achémenio conſedit Iuppiter arcu,
S quamea cui geminis horreſcunt baltea mōſtris.
H inc Mauors rigido criſpans haſtilia ferro,
S uſpenditq; nepam galea, conoq; minanteis
L ibrat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis
A ſperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
E xcuſſatq; aries caput, & pede proterit auras.
T um uoce, & cithara gratus, nitidáq; iuuenta,
H orridus idem etiam pháretra, ſpolióq; leonis
P hœbus adeſt, phœbiq; comes lux aurea, cuius
M unere, nō ténebras ſuperi, non nubila norūt.
A t Venus auratis humeros armata ſagittis,
C andentemq́; manum flāmis, licet editus eſſet

Nondum

Nō dū amor, ut ēteris iam tū meditatur amores,
Iam tum sollicitis animos incendere curis.
Atq; illi uario radiabat candida limbo
Vestis, & in molli surgebant lilia prato,
Et quot uere nouo tellus parit alma colores,
Inter quos tenerum niueo candore iuuencum
Vrit amor, nunc ille notos, atq; aëra captans,
Heu male dilectos queritur desertus amores,
Nunc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
Interdum ingenti frondosa per auia saltu
Proripitur, sequiturq; inuentam fortis amicam
Iā uictor, mox uictus, et exspes. hic latet antro
Abditus, & miseras rumpunt spelæa querelas.
Ipsa autem media diuorum in parte resedit,
Autumnus paribus, qua tempora diuidit horis.
Virginis hinc facie insignis, flauoq; capillo
Mercurius. geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipse puer lætus studio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida subrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iussi aderant, intentiq; agmine longo
Expectāt signū, atq; alacres præcepta capessunt.
Tum genitor solio placidus sic cœpit ab alto.
Cūcta eq̄dē ò superi, placuit quæcunq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam fecisse pigebit.
Autorem illa suum referunt, nec defuit illis
Ipse opifex. operi decor, et præstantia iūcta est.

E st rebus sua cuiq; fides. est & locus. ignem,
E t terras ieci primordia, quae tamen inter
A ëris immensos campos, neptunniáq; arua,
Q uo sibi perpetui constaret machina mundi
C ongessi, mundumq; aequa compage ligaui
N exibus alternis, & amico singula uinclo.
V os autem coeli meliore in parte locaui,
A etheriumq; dedi insontes habitare recessum.
N am quã quã geniti, et coeptis mortalibus orti,
N ascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
O bsistunt, at nostra illis pollentior est uis
N on rerum causis, non ulli obnoxia fato.
N unc igitur quae certa manet sententia menti,
A ccipite, et quae sit reliquis mihi cura creãdis.
A bsoluenda quidem Mundi inferioris imago,
Q uando etiam generis rerũ tria semina restãt,
N ec manibus tractare deûm mortalia fas est.
Q uare agite, et celeres quã primũ ascẽdite currus
A ggressi mortale opus, & genus oẽ animantũ,
A ërias celebrate plagas, ferite aequoris undas,
T ellurisq; sinus grauidos. ut nequa per acto
P ars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
I n primis teretes hominum fingentibus artus
A rtificem nauare operam, tum cõdere membra
C ura sit, aetherios diuini seminis haustus
A pta haurire, animos coelesti è fomite ductos.
H i fundare urbes populis, hi ponere iura,
A ddere & imperio fasces, dare nomina rebus,
A ssuescant rectũq; sequi, atq; offerre periclis,
E t pugnare malis, & honesto uiuere parto,

Atq;

Atq; inopes rerum casus superare ferendo,
Dum fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
Iussi sydereas coeli reuocentur ad arces.
Interea altrices operas, uictumq; uolentes
Fundite, & ingentes animos accendite laudi,
Rectorē ut noscant superū, patriāq; requirāt,
Et genus, et coeli sursum templa ardua cernāt,
Autorisq; sui memores, iustumq;, piumq;
Seruent, & placidos discant nō temnere diuos.
Sic placatum, sic nostra fluant certo ordīe fata.
Dixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM
INFERIORVM.

Illi praecipites liquidum circum aethéra lapsi,
Iussa obeūt, uerrūtq; rotis properātibus auras.
Nec mora uestiri colles, & roscida prata,
Innariq; aer pennis, atq; aequora caudis.
Quadrupedū et resonare graui sola cōcita cornu
Fagiferae uiridante iugo, uiridantibus alpes
Vallibus, & uiridāte cacumine Caucasus ingēs
Laetatur, furtis olim doliturus iniquis.
Illicet ecce caput uiridi circundat amictu
Aetna giganteae elitura incendia pugnae.
Illicet umbrosis uestita est uallibus ida,
Ida grauis Troiae deploratura ruinas.
Frondet Athos, frondetq; iugis īmanibus Oeta
Herculeū uisura rogum, creberq; Erymanthus
Ilicibus, longaq; coma spectabilis Haemus.
Ostentat Rhodope comitantis Orphéa syluas,

O rphéa, mulcentem tigres, & carmine lyncas,
S ed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
M ænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
N on sensit quercu sese frondere Lycæus.
G argano in magno, in nimbifero Appennino
D um crescunt tiliæ, atq; orni, dũ uertice Pindi
S urgit acer, pinu interea se sustulenat alta
P elion, et late pelago sua signa minatur.
I am uideas canẽtem oleis frondere Taburnum,
A sinios simul et colleis, Clitunniaq; arua,
I amq; cybelæis undare & Dindyma syluis.
P ampinea caput Aenarie, biiugusq; Vesenus
F ronde tegunt, tegit et piceæ se Sila sub umbra,
A c buxo uarius nectit sibi serta Cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,
P lurima nux, & pruna rubẽtia, et aurea ramis
M ala, et odoratis non indecor Arbutus hortis.
I ngenteis patulæ ramos, ingentia sursum
B rachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
E t Cerasi, Palmæq;, et Lotos amica Lyæo,
A tq; in sanguineam Morus post uersa figuram,
C æpere, & mensis Sorbus placitura secundis.
E rumpuntq; solo biferæ, atq; Cydonia canis
F rondibus erumpunt sudanti Balsama ligno,
P unicaq;, et fragili nitens in stipite præcox,
A c de textilibus pendentia Citria ramis,
C itria quæ semper (uisu mirabile) uernum
S pirant flore decus, semperq; nitentia gratis
F loribus, ac foetu, æternaq; uirentia fronde
C itria amalphæis latebra haud icõmoda Nym=
(phis.
Cæpere

C œpere et uirides mirari flumina ripas.
C anentes Vfens salices, & flauus arena
P opuleas Thybris frondes, quiq; æquora findit
Galliæ, quōdā etiā lachrymas phaëthōtis amati
E ridanus misturus aquis. miratur & alnum
N ar præceps, frondētem Alnum. miratur et ipse
C æruleus Liris, tum cinctus arundine crinem
V ulturnus, flammasq; deûm sensurus Enipeus.
S ensit odoratos indus subolescere ramos
C æruleo cū gange, cauo & caput extulit antro.
S ensit thuriferum late nemus altus Hydaspes,
E t sua oronteæ senserunt Cynnama ripæ.
D um Tagus aurifluo uectatur gurgite, et undis
I n mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
P yrenes scopulis uiridantia robora late
P rospiciunt uariare comas, admotaq; cœlo
I am nemora, et densas per saxa rigentia taxos.
E ce sub hæc uaria sese Tagus integit umbra,
I pse et Anas uiridi ripas uestitus amictu,
F rondenti uehitur per flumia summa Phaselo.
H aud illi inuidit Sicoris'ue, aut cultor Hiberus
G entis iülææ. quin qua uagus æquora findit,
H ic chóreas agit, & præcinctus arūdine frōtē
G audet agros, gaudet lenæo palmite terram
H esperiam frondere, et alescere uitibus Vlmos.
Quid frōdes Penee nouas mirare? quid umbras,
E t Lauros? ui sure deum per pascua lætas
D ucere oues, miserosq; caua testudine amores
S olātem, teq;, & Daphnen per prata uocātē,
V isure & patriis natam frondescere ripis,

T endentemq́; manus, et flumina nota precantē,
C andida dū subitus serpit per pectora cortex,
(A h miserā) & uiridē ducunt dū mēbra rigorē.
I nterea colles florere, uirescere ualles
I ncipiunt, late et foliis mollescere rura.
V er halat. Zephyris mulcent spirantibus auræ.
C hloris odorato deuecta per aëra curru,
L ætata & uarias nemorū icrebescere frōdes,
S pargit humi uarios, fertur quacunq;, colores,
Q uaq; mouet gressus surgunt Violæq;, Rosæq;
C oritiiq; Croci, atq; immortales Amaranthi,
C andida nec niueis cessura Ligustra pruinis.
I pse etiam Charites socio simul agmine fundūt
C ertatim illa Thymū, Rorēq;, et molle Cyperō.
H æc Casias, Caltasq;, hæc & uacinia nigra,
N arcissi et lachrymas, Hyacithi et nobile gramē,
E t Thymbrā, et quot nūc tellus fert Dædala flo
I pse deus læto spectat sua munera uultu. (res.
T ū maris horrisoni fluctus, liquentiaq; ar. ia
N eptunni pecus, & squamoso corpore pisces
I nsiliunt. Alii scopulos, & littora passim
C urua petūt, Alii pelagusq;, atq; ima profundi,
A ut tendunt scythici mæotica ad hostia Ponti,
I nfidum genus in fraudem, prædamq; paratū.
E rranteis passim, & nullo custode uaganteis
C æruleus longe Nereus uidet. aduocat udum
P rotéa, qui socias acies, socia agmina iungat.
E t statuit pastorem. Illi data signa sequuntur,
I pse agit erranteis ad pabula, et ipse reducat
V nde domū. clarū è specula dat bucina signū.

Aëra quin etiam pictæ petiere uolucres
A rmatæ acuruis rostris, atq; unguibus uncis.
I psæ iter intendunt pennis, et cantibus auras
D emulcent, tectæ nemorum uariãtibus umbris.
N ullæ illis certæ sedes, connubia certis
T emporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
C ura subit. mox oua fouẽt, ac pignora curãt,
A tq; edunt teneros plumoso corpore foetus,
O ptatasq́; ferunt aut ore, aut unguibus escas.
F atidicos auium cantus, alasq́; futuri
P ræsagas dixere, neq; aut sine numine diuûm
T endere iter pennis, leua, dextrá ue ferantur,
A ut canere, & uarias è ramis edere uoces
N octurnas, seu de tectis ululare querelas.
Cernere erat longũ in campis depascier agmẽ
Q uadrupedum, sociosq́; greges in pascua ferri.
V na ingens bos, una ariesq́; & setiger hircus
C ornibus armati frontem, & pede fortior ibat
A cer equus, Iam tũ insidias, & dura timẽtes
A rma lupi, & rabiem sæuorum, irasq́; leonũ.
D iscordes brutorũ animæ, atq; auersa uolũtas,
D iscordi quoniam fuerint è semine creta.
H inc pars indulgent herbis per pascua læta,
A ut latis quærunt syluis dodonida quercum.
P ars altis in speluncis per deuia lustra
I nuigilat parto, & prædas agit ore cruento.
P ars repit terræ occultis armata uenenis.
P arcendi studium nullum, nec cura futuri.
S ola hyemi metuens latébroso pumice condit
T riticeos populata hominum formica labores.

Idem amor, atq; apibus eadē experiētia parcis.
Sed nec agros populare palam, aut icūbere fur
Cum iuuet è proprio uitā tolerare labore. (tis,
Iustitiam norunt solæ, & seruare pudorem.
Aequales cunctis operæ studiumq; parandi.
Mane nouos adeunt flores examine denso,
Cœlestemq; legunt rorē, atq; in tecta reportāt.
Mox uacuis stypant cellis, ut nectare largo
Ignauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Quinetiam tempestates, & sydera norunt,
Armatæq; repentinas uincere procellas
Pendentis saxi molem ad caua crura ferendo,
Usq; adeo referunt diuinum à stirpe uigorem.
Has pater è summi despectans uertice Olympi,
Miratur tenueis animas conamine tanto,
Nunc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
Munire, & multo portas custode tueri.
Nūc aliam natis patriam monstrare parandā,
Immunes operum reges dare iura uocatis
In populis, illos iandudum astare silentes.

DE HOMINE.

Vltimus erupit grauida tellure creatus
Sæpe puer, ingenti, sed corpore debilis, ipso,
Nudus, inops, quem dura solo suscepit egestas,
Eductum foliis herbarum, & cortice crudo,
Aut corno, aut si quam dederat Dodonia glandē.
Mox umbras nemorum captare, aut sicubi mōtis
Exesi specus. hic æstus, & frigora primum
Vitare, & subita se à tempestate tueri

Monstrauit, tectum stipulis, canna'q; palustri.
Semina quinetiam sicas hærentia culmis
Herbarum passim lecta, & seruata per annum
Condere poma, nuces'q; hyemi signare repostas
Formicæ monstrante, cauis dū condit in antris.
Ipsa dies, multus'q; labor docuere colendo
Naturam in melius formare, & peruigil usus.

IGNIS INVENTIO.

Ecce autem é mediis terræ fornacibus ignis,
Siue ille excussus cœlo pugnantibus euris,
Seu silicis uenis manus éxtudit, arida circúm
Corripuit fomenta, leui'q; impulsus ab aura
Succensos ramos flamma crepitante cremauit,
Et lux frondosa nemorum diffulsit in umbra.
Extimuit primo flammas ignobile uulgus.
Post ubi subsedere ignes, & fulgidus ardor,
Cognitus & tandem diuini muneris usus,
Excipitur dextra fumanti stipite carbo,
Inferturq; focis, tenebras, et frigora noctis
Qui foueant, calidis'q; assent et uiscera prunis.
Paulatim quoq; diuersos idem ignis in usus
Transfertur, donec liquidū explorare metallū
Cogitur, atq; nouis ferrum expumare caminis.
Hic marræ, Curuus'q; bidēs, et uomer aduncus,
Quis terram uertêre, atq; edomuere colendo.
Hinc falces curuæ, atq; ærata fronte secures,
Robora quis, tiliæ'q; leues, et fraxinus ingens
Excisæ, primas domibus fecere columnas,
Et statuêre nigris angusta mapalia tectis.

E x illo cœtusq́; hominũ, atq; frequentia cœpit.
V rbibus hic positis statuunt connubia, et æquas
D escribunt leges, et diis sua templa dicarunt.
M ille artes, rerumq́; dehinc commenta bonarum
C reuere, & laudum accessit generosa cupido.
S ulcatum mare nauigiis, & sydera cœlo
Q uæsita, expressumq́; cauis è montibus aurũ.
T um rerum causæ inuentæ tum copia fandi
E xtulit os, mouitq́; foro popularia bella.
T um canere heroum laudes, & fortia facta
P ierides cœpere, æternumq́; addere carmen
L audibus, æternamq́; in secula condere famã.

IO·IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD·L·FRANCISCVM FILIVM·
LIBER· II·

V nc age syderibus quæ sit natu= ra mouendis
n· N ate hauri, cœliq; situm Patre sub duce nosce,
E t quis cuiq; locus, neque enim pars ista docenti
I gnota est, nec Musa nouum instaurare laborẽ
F essa negat· Da thura Puer, tumulumq; parẽtis
S parge rosa· Vos minciadæ, Vos o mihi manes
E ste boni, fluat ut liquidis è fontibus unda,
G rataq; uicinis spiret de uallibus aura·

DE MOTV COELI ET planetarum·

Principio cœlum, ac cœli pars extima circum
S ponte sua uehitur, primoq; oriente profecta,
O ceani hesperios amnes, solemq; cadentem
T endit agens, Hinc præcipiti uertigine mersa
E öos rursum nabathæaq; regna reuisit·
Q uam contra obliquo surgunt pugnantia nisu,
A stra deûm, uariisq; agitant sub legibus orbẽ·
A c licet ingenti retrorsum agitata ferantur
T urbine, & aduerso trudantur uicta repulsu,
N on oblita sui tamen obliquantia tendunt
A duersum, tandemq; rotis uictricibus acta
C ontingunt, propriam certo post tempore metã,

DE STELLIS.

N ón ne uides Lunam ut quarto sese extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi septima cœlum
L ustrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulsit olympo
P lena animis, plena et radiis, atq; æmula solis.
N ec uero errantumq; acies, & sparsa deorum
A gmina, constanti peragunt sua munera cursu,
S ed nunc promotis incedunt gressibus, et nunc
V ersa pedē referūt, modo declinantia ī austrū,
E t modo hyperboreā cursu surgētia in Arcton.
I n medio sol ipse deos moderatur, et æquis
P assibus incedens fluitantia tempora pensat,
D isponitq; uices rerum, nectitq; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitusq; ingens, flexusq; deorū
B issenas patet in partes, ac tramite lato
O bliquat sese in Libyen, unde horrida bruma
A duentat. secat hinc medium curuatus Olypū
Q ua de parte nouum spirat uer, Inde uolutus
I n Boream, unde æstas flauētia demetit arua,
C ōuertit rursum in medium sinuatus Olympū,
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ sitientis flectit arenas.
A tq; hunc obliquis circundare flexibus orbem
I usserat ille hominū, diuûmq; æterna potestas,
Q uo uariæ rerum species, quo tempora rebus
C erta forent, cōstringat hyems, uer stricta relaxet.
C ōcoquat Autūnus quod et āte coēgerat æstas.
Q uin & bissenis passim uariata figuris

S igna uehit, pictoq; micat Zona aurea textu,
Z ona Iouis monimētū īgēs. Hæc mūera quōdā
V raniæ pater ipse dedit, quo tempore leges
P onebat superis, arcanaq; iura ferebat,
T um natam dictis, ac munera laudibus ornat,
M ulta docens. Splēdent latis noua cingula bullis
F ulua auro, nitida argento, ac radiantia gēmis.
I lla patris monitis, & tanto munere læta
I ncedit cœlo, ostentans memorabile donum.
E cce uidet fortunam unà, atq; urgentia fata
P er uarias errare domos, nullumq; tenere
C erta locū, sperniq; patrem, ac mandata tonātis.
I llicet explicuit Zonam, atq; innexuit arcte.
F ataq;, fortunamq; & nodo inclusit aheno.
I nde manent infixa locis, quæ balteus ambit
S ignifer, et stabili custodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali surgit nepheleius ortu,
O stentatq; auratum Aries de corpore uillum.
I ngenti late tergo, atq; ingentibus armis,
I n pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
F ulgor, et ardenti meditatur prælia fronte
B ellator quadrupes. Stant fuluo armata metallo
C ornua, et Hellææ apparent uestigia dextræ.
V ectabat Phryxumq; unà, Phryxiq; sororem,
I nsignisq; auro, et uillis maria alta secabat.
A urea per fluctus splendebat lana tumenteis,
C œrulaq; aurato rutilabant æquora cirro.
R adebant niueas undosa uolumina plantas.

I lla timens, udo plantas subducit ab æstu
A ura leues, leuis ipsa sinus implebat. At illi
P ectora candenteis nudant exerta papillas.
D umq; Aries sese attollit, dum subiicit undis,
N unc mutat uarios infelix ore colores,
N unc effusa comas miseræ succurrite clamat
N ereides, si qua est pietas, si numina possunt
V estra aliquid cohibete undas, et porgite dextrã.
C lamorẽ excepere deæ. Tum candida Drymó,
E t faciem miserata, & primos uirginis annos,
L abentiq; manum insinuans comitatur euntẽ,
A c placido sermone leuat. Mox cærula Tyró,
F lauaq; Laõdice, Panopeaq;, Cymothoeq;
E t Tysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
P uniceoq; sinu Xanthó, exertisq; papillis
N isæe, longaq; coma spectabilis Atte,
A tteq;, Opisq;, Orithyiaq;, Thespioq;
E t niueis Galatea genis, Arethusa lacertis,
S altantes circumsistunt, & cantibus auras
P ermulcent. At blãda Hyale nõ lumia torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
P ertrectatq; sinum, & pietatis imagine iũgit
O scula, marmoreaq; onerat ceruice lacertos.
V ritur, & mediis feruet malesana sub undis.
H is ducibus spumosa aries freta celsus obibat
C orniger ipse auro, et gemino uectore superbus.
A t mater lætæ coelo prospectat eunteis,
Q uam tamẽ & mõstra oceani, et fraus ĩsita põto
S ollicitant ñatis metuentem. ea nube propiqua
A uxilium parat, & casus timet usq; futuros.

E ca

E ce ingens undante salo late obuia celsum
F ocat caput, totaq; extans ceruice per aurasq; -
-H uc illuc oculos uertens attollit, et ipsum
O re uomens pelagus, fluctus ad sydera iactat.
S pumescunt auræ, pontusq; dehiscere uisus,
E t lux nimbosa undarum nigrescit in umbra.
O bstupuit subito monstro, atq; horrētibus undis
A ssuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit sese in gyrum, mox rursus in altum
P rouehitur. Rursum āte oculos sese obiicit atrox
B ellua, & immani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterū in gyrū insinuans, et ab æquore tra=
A ffligit scopulo latus, atq; exterrita uirgo (ctus
E xcutitur dorso exanimis, quā sedula nymphe
S ullevat, et dictis pauitantem hortatur. ibi amēs
A pprendit cornu dextra, tenuitq; prehensum.
Q uoq; æstus magis ingeminat, tantò arctius illi
N ititur, & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illisit, ter cornibus hærens
S ubstitit, ac ter nisa manu se à caute recepit.
V iribus hinc defecta suis, excussaq; cornu
L abitur, & surdas fluitans deplorat ad undas,
N ec reuocata potest miseræ dare brachia mater,
E xceptamq; sinu Drymó, ac solata dolentem,
I n uitreas defert sedes, ubi molliter udæ
N erēides ducunt chóreas, pars fila remissis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat subtegmine uestes
O ceano magno, et Cyaneo Euxino.
H anc post uitignæ spatiantem littore Naxi,

C arpentem uarios operosa in serta colores,
N ereus impleuit, quo partu Pæona magnum
P rogenuit, latas Ister cui subdidit urbes.
Q uin formæ ob meritum regno donauit aquarũ,
V nde hodie rapidus nomen tenet Hellespontus,
N on ingrata quidem miseræ solatia matri.
A t postquam aurato ditatum est uellere Colchos,
Q uadrupedemq́; suum cœlo Mars intulit alto,
A c superi et formã, et monimenta ingentia facti
M irantur, sed & ante alias miratur Apollo
T ergaq́;, ceruicemq́;, et pectora lata, pedesq́;
A urigeros. stupet in primis ingentia fronti
C ornua, quis pueros pelago indignante tulisset.
T um placido Iouis assensu fulgentibus astris
I llustrat. micuit stellato uellere dorsum
L anigerum. micuere aures, ceruixq́;, pedesq́;
V nguifidi, ac rutilo scintillat lumine cauda.
V enterq́;, et caput igniferis sub cornibus ardẽs.
Q uaq́; manus teneræ cornu strinxere puellæ,
H æc geminum accendit candenti lampade sydus,
A tq; annis aperire uiam per secula iussit.
I pse nouis lætus stellis, et uellere diues,
H oc solium sibi constituit, quo rite quotannis
D um rerũ generi, atq; hominũ, dũ consulit orbi,
E t dicat leges naturæ, & iura recludit.
H æc sedes, hæc est generosi regia Martis.
H inc pugnator equos, armatq; ĩ prælia dextrã.
I pse Aries quanq̃ stabulis assuetus, et herbæ,
S ectaturq́; uagi pastoris in agmine signum,
N on minus ingentes animos, ac regia iussa

Præsefert,

Praefefert, campoq; audax insultat aperto
Bellator, cornuq; ferox defertur in hostem,
Duraq; sub molli meditatur praelia lana.
Sic mauors iubet armipotens, princepsq; deûm
Hic qbus effulsit nascētibus aureus Helles(Sol.
Corniger, & primo radiarunt uellera coelo,
Hos animi uigor insignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monenteis.
Imperiosa uiris maiestas hi sua plebi
Describunt iura, et populo dominantur, et urbi,
Quiq; ipsi norit parere, & ducere, et alta
Ceruice excussisse iugum, atq; odisse nocenteis.
Inconstans uitae tenor & mutabile pectus,
Elatum tamen, at cupidum rectiq;, probiq;
Quod facile ingentes uersent iraeq;, minaeq;.
Ergo & contemplare oculis, metitor et alto
Vadenteis coelo dominos signiq;, lociq;,
Et solii, et cui terna uenit per signa potestas.
Hi tibi naturae leges praescriptaq; signi
Ostendent, quodq; ingenium, & uis insita cordi.
Quidq; Aries oriente loco, praestetq;, negetq;.
Te coeli rimantem oras, et sita domorum,
Natalemq; locum signi surgentis, & ortus
Luciferos, licet usq; deos, licet usq; deorum
Consilia explorare, situm ingeniumq; locorum,
Vnde fluant et opes, unde auxiliumq; fauor'ue,
Vnde et honos uenit, aut rursum idignatio, et irae
Damnaq; et instantes insigni clade ruinae.
Portēdant quae laeta domus, quae triste minētur,
Quae teneat loca sorte, quibus dominetur in oris

R egnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Q uo rerum pateat status, et sors ipsa futuri,
E t qd quodq; ferat signum'ue, locus'ue, deus'ue.
Hoc surgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
I ngenteis nunc diuitias cumulabit, opumq;
A ffluet undanti riuo, nunc rursus in arctam
P auperiem coniectus, inopsq; arentibus undis
V ix sedare sitim poterit. nam syderis huius
E st mutare uices, alternaq; fata referre.
I pse uides nunc lanifico pendentia uillo
T erga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
N unc tonsos errare greges, ac tergore nudo
S picula per syluas fugitare sequentis Asyli.
A t mihi nascenti sub eodem sydere mater
N on fratres foecunda dedit, nec germine ab uno
P assa est germanos natura adolescere ramos,
S ed fandi libertatem, arbitriumq; loquendi
A ddidit, & dictis uires, et pondera rebus.
O quoties sterilemq; fidem, ingratosq; labores
C onqueror, & quod nulla meis bene gratia factis
R espondet, sine fruge operā, ac sine munere finē.
Q uod si forte nouas ueniens quis lucis in auras
L anigerum medio fulgentem in culmine cœli
A spiciat, non illi aditus, non limina regum
C laudentur. primosq; inter proceresq;, patresq;
D iuersans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
H inc fasces, notos atq; affectetur honores.
N on illum tamen aut animi generosa cupido,
A ut recti mens certa sibi tutabitur, ut non
P aupe riem, tenueisq; lares suspiret, et idem

Lætetur

Lætitur ditos mutata sorte penateis,
Alternetq; uices rursum, ac referatur eodem.
At si præcipitem occasu, atq; Atlantis in undis
Mergentem aspiciat, iam tandem cana senectus
Felicem agnoscet, placidaq; in sede quietum,
De thalamo tamē, aut thalami cōsorte querentē.
Interea magnis iactatum sæpe periclis
Externas urbeis, peregrinaq; tecta petentem,
Desertis errare locis fata aspra iubebunt.
Ast ubi sese imo acclinans torquebit olympo,
Errores passim uarios, ac tristia flenti
Fata feret, citræq; obitum consortis, acerbumq;
Aut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Quin in amicitias magnorum, aulasq; uirorum
Insinuans, nunc tollit humo, statuitq; sedentem
In solio, nunc rursus humi prosternit, & inde
Euehit ad solitos sullato uertice honores,
Lætitiā et mœstis, requiemq; laboribus affert.
Hæc aries, hæc lanificum denuntiat astrum.
Hoc olim dominante noui sub origine mundi,
Et felix ætas, et libera secla fuere.
Non hominum certæ sedes, non ulla deorum
Formido. natura illis tectumq;, laremq;
Præbebat, quà se Oceano nox acta ferebat,
Carpebant fessi somnos, & membra locabant
Aut antro tecti, aut nemorū frondētib. umbris.
At postquam sol nigranteis discusserat umbras,
Mirati lucem horriferam, et uaga lumina Phœbi,
Illum oculis, illū ore obeunt. lætū inde canebāt
Pæana, auricomumq; deum clamore ferebant.

Erranteis impune greges per pascua læta
Cernere erat, commune solũ, communia Tellus
Ignauis alimenta dabat. Tum pocula riui,
Et passim uiuis lapsi de fontibus amnes.
Non ullæ rerum curæ, manuum'ue labores,
Omnibus una quies, et amor simul omnibus idẽ,
Communes'q; tori, & dulces circùm ubera nati
Per saltus, et opaca loca, umbrosos'q; recessus
Ludebant mistæ pueris impune puellæ.
Ocia mulcebant Venerem, atq; ignauia deses
Progenies sic aucta hoĩum, atq; ĩcrebruit Orbis
Gentibus, ac mutare habitum natura coacta est.
Insurgebat enim tergo properantibus astris
Taurus, et ingenti auersum se mole ferebat,
Mugitu horrificãs cœlũ, et capite obuia quassans,
Ipse atrox, tñ assuetus tolerare magistrum,
Et perferre iugũ, atq; oneri insudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
Dura pati, uersare solũ, ac proscindere rastris
Aequora & assiduo manuũ'q;, operũ'q; labore
Quærere præsidiũ uitæ, atq; agrestibus armis.
Quod uero tauri meritum, quæ causa tonantem
Mouerit, ut cœlo impositum, stellis'q; micantem
Præficeret ueris foribus, Zephyros'q; cientem
Iusserit æthereo renouare elementa uigore,
Quo natura nouos passim suspiret amores,
Vos o uos Charites iuuet immemorata referre,
Et mecum occultas signorum expromere causas.

Squalebat manuum attritu defecta iuuentus,
V rgebat labor, ac iussu Iouis acris egestas
A cta Erebo, miseriq; senes, fessæq; puellæ
N on ultra tolerare famem, aut subsistere marris,
A ut poterant miseræ sufferre incommoda uitæ.
I nq; dies magis, atq; magis miseranda uideri
S ors hominū quantūq; labor cumulabat, eò illa
A crius instabat, deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius passa est industria questus
H umanos. ea præsidium commenta per artem
S uccurrit populis, & iniquo ex hoste recepit.
H anc olim genitam labor, atq; immitis egestas
E xpulerant tecto infantem. Non territa uirgo
P er campos errare, hominumq; uidere labores,
M etiri casus inopes dum singula lustrat,
P erquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
A duertit niueum procul à genitrice iuuencum
E rrantem, cui cornigeris in frontibus aurum
F ulgebat, stellatum aurum, cui sydera tergo
S cintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
P osset, ut ætherios olim uenturus ad axes.
H uic dea, nunc uiridis ramos, & gramina lecta
P orrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blādis
P ertrectat digitis, atq; ora rigentia mulcet.
N unc frontem uariis redimitam floribus ornat,
A c picturatis intexens cornua sertis,
M ollibus hirsutas uerbis blanditur ad aures.
I lle autem teneræ correptus amore puellæ,
N unc decumbit humi, uertitq; ad munera frontē
D emissa ceruice, alte & suspiria ducens,

M ugit, et ipse suas solatur murmure curas.
N unc hæret, pendetq; oculis ludentis, et ipso
L asciuit gressu exiliens, gestitq; per herbas.
I nsequitur simul, & niueis per gramina plantis
I nsultat Virgo, et gressum mox sistit. At ille
I nsilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
N ympha Procũ aspernata fugitq;, et lẽta mora
E t nudata genu, risuq; inuitat amantem. (tur.
I lle autem blando componens murmura questu,
A ffingit teneros motus, & fronte coruscat.
H os inter lusus uirgo innodauit amantem
C ornibus, et duplici aduoluit funabula nexu.
N ympha trahit, seqturq; uolẽs, et lætus amator,
A c nigrum sponte admirans defertur in antrũ.
H ũc postquã sociumq; operũ, assuetumq; labori,
E t domita ceruice iugum, ac tolerare magistrum
A gnouit Dea, tum fessos miserata parentes,
A c mortale genus tauro donauit, et artem
I ungendiq; bouis docet, ac telluris arandæ,
E t quis cuiq; loco cultus, quæq; hora serendi.
V omeris hæc, curuiq; usum monstrauit aratri,
E t uersare solum, & currus agitare sonanteis.
M unere quo genus acre hominũ squalore leuatũ
E xercet rura, et terræ dat iura subactæ
A uxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
F orte hominũ insuetas arteis, studiũq; nouã dæ
T elluris, iunctosq; boues, flauentiaq; arua
I uppiter e summi admirans spectabat olympi
C ulmine, et hũanos hæc ipsa ad munera sensus.
A stabat Venus, astabat Latonia uirgo,

V traq;

Vtraq; in astrigerum conuersæ lumina taurum,
Tum Venus. Et meritis stellato et tergore dignũ
Haud pater ipse nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus simul oscula iũgit,
Quæ natum deceant, et sint optata parenti.
Arrisit pater, & cœlo plaudente locauit.
Vt cœlo stetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, sociumq; requirens
Assuetorum operũ, et tanquam subiturus aratrũ
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, et syluas, et pascua nota
Suspirat. Tum blanda Venus, tum Delia Virgo
Certatim obiiciunt cytisos, casiamq; recentem.
Quæq; et luciferi pascuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambrosiæ per pabula succũ
Sensit, et ætherium stillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ stant horrida cornua fronti,
Et qua demisso pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proscissa est ungula cornu,
Quaq; genu, quaq; et ceruix, et pectus, et armi,
Spinaq;, et ingenti curuant sese ilia tractu,
Accendit Cytherea ignes, atq; innuba Phœbe,
Effulsitq; nouis Taurus spectabilis astris.
Regales addit stellas, ac regia Iura
Iuppiter, et raro Taurum insigniuit honore
Paratrũ memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti tyrio de littore Vectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbes.
Mugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit ĩ stabulis ad pabula uinctus,

M ugit, et ipse suas solatur murmure curas.
N unc hæret, pendetq́; oculis ludentis, et ipso
L asciuit gressu exiliens, gestitq́; per herbas.
I nsequitur simul, & niueis per gramina plantis
I nsultat Virgo, et gressum mox sistit. At ille
I nsilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
N ympha Procũ aspernata fugitq́;, et lẽta mora
E t nudata genu, risúq; inuitat amantem. (tur.
I lle autem blando componens murmura questu,
A ffingit teneros motus, & fronte coruscat.
H os inter lusus uirgo innodauit amantem
C ornibus, et duplici aduoluit funabula nexu.
N ympha trahit, sequturq́; uolẽs, et lætus amator,
A c nigrum sponte admirans defertur in antrũ.
H ũc postquã sociumq́; operũ, assuetumq́; labori,
E t domita ceruice iugum, ac tolerare magistrum
A gnouit Dea, tum fessos miserata parentes,
A c mortale genus tauro donauit, et artem
I ungendiq́; bouis docet, ac telluris arandæ,
E t quis cuiq; loco cultus, quæq; hora serendi.
V omeris hæc, curuiq́; usum monstrauit aratri,
E t uersare solum, & currus agitare sonanteis.
M unere quo genus acre hominũ squalore leuatũ
E xercet rura, et terræ dat iura subactæ
A uxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
F orte hominũ insuetas arteis, studiũq; nouã dæ
T elluris, iunctosq́; boues, flauentiaq́; arua
I uppiter è summo admirans spectabat olympi
C ulmine, et hũanos hæc ipsa ad munera sensus.
A stabat Venus, astabat Latonia uirgo,

V traq;

Vtráq; in astrigerum conuersæ lumina taurum,
Tum Venus. Et meritis stellato et tergore dignũ
Haud pater ipse nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus simul oscula iũgit,
Quæ natum deceant, et sint optata parenti.
Arrisit pater, & cœlo plaudente locauit.
Vt cœlo stetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, sociumq; requirens
Assuetorum operũ, et tanquam subiturus aratrũ
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, et syluas, et pascua nota
Suspirat. Tum blanda Venus, tum Delia Virgo
Certatim obiiciunt cytisos, casiamq; recentem.
Quæq; et luciferi pascuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambrosiæ per pabula succũ
Sensit, et ætherium stillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ stant horrida cornua fronti,
Et qua demisso pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proscissa est ungula cornu,
Quáq; genu, quáq; et ceruix, et pectus, et armi,
Spináq;, et ingenti curuant sese ilia tractu,
Accendit Cytherea ignes, atq; innuba Phœbe,
Effulsitq; nouis Taurus spectabilis astris.
Regales addit stellas, ac regia Iura
Iuppiter, et raro Taurum insigniuit honore
Paratrũ memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti tyrio de littore Vectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbes.
Mugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit i stabulis ad pabula uinctus,

Tantū amor, et teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam tauro, quam Delia Virgo
Indiderit, quam cœruleo de gurgite creta
Expediā tibi Nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
Nate patris, Nate et canæ spes blanda senectæ.
Principio Cytherea domum, dulceis'q; recessus,
At Phœbe solium, soliiq; insigne superbum
In Tauro posuere. illic nam regia iura
Exercent, socia'q; tenent ditione tribunal.
Hinc amor, hic studiū formæ, citharæ'q; sonātis,
Hinc chóreæ, cantus'q; placēt, pexus'q; capillus,
Excultiq; sinus, & multum lauta supellex,
Aduectus'q; aliunde odor, aßyrii'q; liquores,
Munditiæ'q;, ioci'q;, et quidquid blanda uoluptas
Suadet, et ornatis rorantia pocula mensis.
Hinc etiam hortorum cultus, et cura serendæ
Arboris, hinc deflexa comis in mille figuras
Myrteta, in'q; nouam crescentia citria formam,
Culta'q; per uarias genialis Amaracus artes.
Nec uero exoriens taurus, non ipse labores
Nascenti accumulat, primo'q; in tempore partas
Perdit opes. Sed mox et mollia tempora, et ipsos
Successus rerū amplificat, semper'q; iacentem
Sternit humi, si quis contra insurrexerit hostē.
Idem diuitias, atq; ornamenta secundæ
Fortunæ dabit, è medio si culmine cœli
Nascentem aspiciat. non illi munera regum
Deficient. non e sacris compendia templis,
Publica'ue assuetæ commissa negocia curæ.
Non tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, sed anus, sed cui seruilia vincla,
Aut occultus amans, et non sine labe iuuentæ,
Tristior, ut fessas eat ipse hymenæus ad aras
Taurus ab occasu, pronoq́; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, et rursus easdem
Instaurat, patrioq́; hæredem sistit in ære,
Peruincatq; inimicũ odiũ, ac male conterit hostẽ.
Quin etiam rapidos flammarum exuscitat æstus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem ueneris rorẽ, atq; in pocula amantũ.
Ast imo positus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum sese conuertit ad ortum
Plurima felici promittit sydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Versatus, longaq́; fide spectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur et amplæ
Summa domus, claris et famã extendet in actis.
Tantus inest tauro uigor, et uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc post tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; insignibus actis,
Quos pater æterno meritos donauit honore.
At tu, cui secreta poli, cuiq; abdita rerum
Vranie sunt nota, ad quas numerosa uetustas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, et pretium. nam te quoq; syderis huius
Tangit honos. tangunt cari monimenta mariti,
Coniugis et meritis, æternæ et consule famæ.

V iderat è summa cœli Cyllenius arce
P aulatim coiisse homines, et condere tecta,
P artiri medios signato limite campos,
E t quantum primus solers industria cœptis
A ddiderat. Placuit mutato corpore terras
V isere, et agresteis hominum cognoscere mores,
O cyor ac Zephyris cœlo delabitur alto,
E t stetit in duplices aptata ueste gemellos,
D iscat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
I pse ferens, ille accipiens præcepta magistri
T raxit in exemplum mortalia pectora, donec
L egitimi accessit studium, rectiq;, boniq;,
V iuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
H inc artes creuere bonæ, Succreuit et usus
L audatorum operum. Fando commercia primū
I nuenta. hinc pretiū duplicādi et cura peculi.
C reueruntq; et opes, et opū comes apta supellex.
A tq; his excoluit studiis Cyllenius orbem.
I pse etiam numeros, et rerū pondera, et usum
M ensuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
A tq; animi concepta nouis depromere signis
I nstituit, scriptis et commendare tabellis.
M oribus his exculta hominum præcordia, duros
M utarunt sensus, et ab agri munere, ad arteis
I ngenium uertere nouas. Tum magnus haberi
M ercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
A ssensu laudare uno, stirpemq; deorum
E sse hominem, genus et cœlo deducere ab ipso,
T antum aio, tantum ingenio, ac ratione ualerēt,
I n primis pater omnipotens mortalibus orsis

O bstupuit · Videt ingenteis assurgere turres,
A equari quoq; tecta polo · uidet aurea templa,
O rnatusq; deûm uarios · uidet oppida, et arces
C ollibus impositas · Tum sic effatus, ut omnes
C œlicolæ annuerent, cœlo testanda sereno
C ylleni monimenta · illum tot adire labores,
T ot mandata deûm, tamen et uoluisse relicto
A ethere per terras suscœpta parte magistri
E xuere agresteis hominum de pectore mores,
H umanumq; genus cultas efferre per arteis,
V nde et honos superis, et uictima creuerit aris ·
T um pater in geminas distincto sydere formas
S ignauit cœlo, facinus memorabile, et astris
I ndidit æternis, celsaq; in parte locauit ·
H is capita effulgent stellis, humeriq;, manusq; ·
Q uaq; lacertoso curuantur brachia nodo,
G enuaq;, summotiq; pedes. sed parte sinistra
I rradiat quo uix cœlo splendentius, astrum,
V nde per obliquum Sol iam declinat olympum ·
H ic sedem, patriamq; domum, dulceisq; penates
I pse sibi statuit uolucer Cyllenius · hic se
E xercet, proprias et signo accommodat artes,
N am rerum occultas causas, arcanaq; sacra
R imantur, uerbisq; modos, et carmina neruis
A diungunt pretio aut capti fora multa freq̃ntãt,
A ut ueterũ monimenta docent, et scripta uirorũ,
A ut operam impendunt linguis interprete cura
E t decus, et quicquid monstrat sapientia, norũt
C œlestes gemini, concordi fœdere iuncti ·
V nde sub exortum, primaq; in parte locatũ,

N on nullos natis ineunte ætate labores
P ortendunt, tamen haud illis pia cura parentum
D efuerit seu blandus amor · cœlestibus inde
A rtibus imbutos decorant iunguntq́; fideli
P rincipibus studio, et dominis placuisse laborāt.
A t media de parte poli, atq; è culmine summo
P romictunt faciles olim nascentibus annos.
H os fandi decus insignes, hos delphica laurus
I llustres reddit populis, his insula sacris
A ssurgit ueneranda comis, capitiq; tiaras.
H inc sibi diuitias, hinc ornamenta benignæ
F ortunæ accumulāt, auro hic laquearia fulgēt.
H os merces peregrina, aut testamenta beatos,
P ræclaræ ue artes, aut uirtus rara, deûm ue
R elligio efficiunt · nam uirginis astra per ortum
S ufficiunt geminis uires, et robora præstant.
A t cum præcipitem occasum, cauaq; antra subi-
O ceani, dias ueniunt, qui lucis in auras, (bunt
H i perferre malum, et duros tolerare labores,
D amnaq;, et aduersos constanti pectore casus
A ssuescent, cælare odium, ac simulare parati.
N on his aut studium recti, aut sapientia deerit,
I ngenii ue fauor, docti seu pectoris artes.
S uccessus sed opum seri, primaq; senecta
S uscipient tardos cara cum prole nepotes.
D ant imo positi morbosq;, ægrumq; laborem,
A ut uitiū occultum, aut secreta in parte dolores,
E ripiunt et opes partas, censumq; paternum.
P ost tamen uberiore manu cum fœnore magno
I ngeminant et opes, et lucra ignota reponunt,

S uppeditent unde et multis alimenta ministris.
H os felix, fatoq; tamen cogente senectus
A h procul a patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imoq́; è cardine surgens,
S i testudineus moueat sua brachia Cancer,
H umidaq́; impressis figat uestigia plantis,
P lurima diuino promittit munere natis.
I llis diuitiæ ingentes, et copia rerum
V ndabit uariarum, et latis prædia campis
S ufficient lætam cererem bacchumq́; fluentem.
I llis nobilitas, et claris infula uittis
C onferet insignis titulos, magnoq́; fauore
D ecernit statuas, faustisq́; insignibus ornat.
A nnuerit placido facilis si Iuppiter ore,
S ed iuuat intonsus crinis, promissaq́; barba,
A tq; inter titulos sordenti stamine uestis.
Q uinetiam insidias cognati, et sanguinis iram
N untiat, aduersosq́; inimica mente propinquos,
Q uos et ab occasu grauiori concitat ira.
T um uero felix multa cum laude senectus
C õtinget, tunc clarus honor præstantibus actis,
C um medio posuit cælo uestigia, et æquor
D espiciens bibulis tantundem distat arenis,
I n mare, qua Gãges, et qua tagus aureus, itrat.
A c ueluti lento sensim per littora passu
I t Cancer tardusq́; graui sub mole laborat,
P aulatim sic diuitias, sic lentus honores
A ccumulat, donec grauidos complerit aceruos.

V ix tamen ut gemino foecundet uiscera partu.
E xoriens placidos mores, animiq; quietum
I ngenium, et solers mentis promittit acumen
N ascenti, tamen ut facile indignatio, et iræ
E xagitent, facile iratos componat ut æstus
M ollibus officiis, ac miti pectore natus.
I pse acer uitiorum ultor, cum fronte seuera
I urgator scelerũ, atq; ad publica munera uersus
P ræsidia ide domus, et uictus quæret honestos.
E t tamen indigna decumbet morte peremptus,
A ut grauibus capitur morbis, aut lumine mœsto
S pectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc astro post tyndaridas subeũte, per æquor
M ortales fecere uiam, primiq; repertæ
V ix ausi tentare caua uada fluminis alno.
M ox usus, post et præceps audacia textis
I n mare nauigiis remo descendit adacto,
P aulatim et pelago se credidit. Inde per altum
I gnotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
H inc merces, et longinquis commercia terris,
H inc uesper nouit quicquid celarat eous.
E ridano Nilus subuenit, & Adua Nilo,
V t quæ deficerent, summiserit omnia Nereus
V elifer, et fuluum ratibus deuexerit aurum
T ritonum chorus, ac uersis per marmora tonsis
D iuitiæ narint hominum, terræq;, marisq;
C ancri ĩperio, atq; undæ dominantibus astris.
Vos o Nereides decus æquoris, et mea sæpe
S erta, meos flores ad littora nota petistis,
E t nituere comis argentea lilia uestris

Aenario

Aenario quæ rure legens, quæ colle beato
Parthenópes, mistaq; rosa, blandisq; hyacinthis
Ipse dedi, castis multo cum thure sacellis,
Et sparsi largo supplex crateras iaccho,
Nec mea uicinæ siluerunt carmina rupes.
Vos precor ò pelagi placidissima numina, causas
Tentati maris, & primos expromite motus
Irarum Iouis, & raptum inter sydera cancrũ.
Assuerant Dryádes uulgo, assueuere Napææ
Syluarum, nemorumq; umbra, riuisq; relictis
Impune optatos per littora ducere somnos,
Hic chóreas agitare, hic grato mista susurro
Inter sese aperire animi secreta latentis,
Hic lusus, hic delitias, Geniumq; colebant,
Et nulla resides ducebant ocia cura.
Aduertit pastor liquidi Maris, et modo summis
E scopulis, modo se strata ostentabat ab alga,
Nunc summo labens innabat littore, & udis
Cærula per liquidũ findebat marmora palmis,
Interdumq; alto exiliens clamore uocabat
Armentum, & toto cogebat ab æquore monstra,
Ostentãs pecus ĩdomitũ, et stabula abdita Nerei.
Ipse ingens baculo innisus cum crine madenti
Stillabat madidos per mẽbra rigentia fluctus,
Versabatq; dolos animo, & suspiria ducens,
Vritur, ac tacitis succendit pectora flammis,
Assiduusq; oculos, mærensq; ad littora torquet,
O quoties uiridi crinem circundatus alga
Tentauit faciles aditus per carmina. At illæ
Longa per occultos petierunt auia calles,

E t sibi consuluere fuga. Magis incitus heros,
C onuertit solitas foecundum pectus ad artes.
E t cum se in uarias mutasset sæpe figuras,
A c nulla posset Dryadum ratione potiri,
A dnauit terræ Cancri sub imagine tectus
L ittoribus celer obrepens. V agus inde per herbã
M iscetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
C ertatim, et passis nectebant serta capillis
C andida purpureo uariantes colla hyacintho.
V t Dryades uidere ferum mansuescere in herba,
N on ausæ tractare tamen. gratantur eunti,
E t plaudunt socio curuanti brachia motu,
M olliaq; adductis tondenti gramina malis.
I lle ut se gratum agnouit, placidasq; napæas
R idere intonsi carpentem pascua campi
O ctipedem Maris, in salsos se rettulit æstus
M olliter, obliquoq; gradu caua brachia flectit,
A c nequa rediens non ora, oculosq; iocantum
S pectet, & ut placido risu, ac sermone fruatur,
V ersa retro tenuit curuo uestigia gressu,
I ntrat & in pontum mutato corpore Proteus.
A rtibus his terræ obuersans, nec cognitus ulli,
V t quam secreto capientem littore somnos,
A ut uda solam spatiantem uidit arena,
I n propriam uersus repetito corpore formam,
C omprimit, optato et fruitur malesanus amore.
S ic matrem nitidi Almonis, septemq; sorores
V fentis, sic Vmbronis tria pignora, centumq; =
E ridani, totidem & Nili, neptesq; Timaui
T ergeminas, neptẽ et Xanthi, neptemq; fefellit
Vulturni,

Vulturni, qua non oculis, non ulla papillis
Gratior, aut posito tantum placitura capillo.
Quin etiam demens Phœben tentauit, ut illa
Eurotæ nitidos curabat in amne capillos,
Et uim passa foret monstri, ni strenua uultus
In Lunam conuersa foret, ni cornua toruæ
Aptasset fronti, & nube oblituisset opaca.
Atq; illum iam complexus, iam furta parantem
Suspendit geminis pauitantem cornibus, & mox
Sublatum cælo longe intulit, ipse nigranteis
Iactatus supra nubes, implorat amicum
Neréa, sed surdis obsistunt uocibus auræ.
Hinc præceps iterũ, atq; iterũ per inane rotatur.
Mox pelago absoprtus, tantũ ferit ima profundi,
Quantum nubiferas fuerat sublatus ad auras.
Dissiliunt undæ, et spumosum ĩcanduit æquor,
Qua cecidit, tumuitq; intorto gurgite uortex
Cæruleus, nigramq; alte uomit æstus arenam.
At Virgo celeri ad superos regressa uolatu
Sicut erat laniata comas, discissáq; pallam
Impleuit cælum gemitu, quo celsa tonantis
Intonuit domus, & foribus se pandit apertis.
Vt medio sedere foro, & res cognita diuis.
Indignũ clamant facinus, monstra æquoris ausa
Dianam tentare? mouet reuerentia diuæ
Astantis, mouet ipse locus, uiolentiáq; Protei
In Venerem rabies, & quod neptunnia regna
Non ultra toleranda. Illum nec sorte secunda
Contentum, terris inhiare, & poscere Olympũ.
Tum pater omnipotens solio ter surgit ab alto

T er tacet, iratusq; nouem de parte sinistra
C aerula fulminibus percussit regna trisulcis.
I ntremuit Nereus. At territa numina ponti
O ceano oblitere imo, ac timuere profundo,
N e caua sulfureis arderent aequora flammis.
A t decimo Cancrum octipedem per littora curua
E rrantẽ, sed adhuc meditatẽ furta per herbas,
A c natam flaui captantem ad saxa Lycormae
E xanimat, dura crepuerunt fragmina testae
H uc illuc disiecta, et fumo indensuit aër,
Q uae collecta pater coelo intulit, ac monimentũ
E sse dedit scelerum Maris, infelicis et ausi,
A c summo posuit coelo testantia crimen.
O re ignes, pedibusq; ignes, & pectore, et ipso
F ragmine succendit, sed hebẽti lumine quosdã,
N on aliter, q̃ quos pudeat commissa fateri.
Q uinetiam ignauos teste caelauit asellos,
E t statuit praesepe, et nube infecit opaca,
I nfamemq; notam dorso signauit inusto.
V tq; recens facinus memori per secula poena
N otescat, maneantq; audacis praemia culpae,
P erpetuis signata notis, uerrenda carinis
P ermisit Maria, et remis freta salsa cienda,
I mperiumq; uiris ponti dedit, edomitoq;
A equore per fluctus sinuoso currere uelo
N eptunnum, et tonsis, laniare, et scidere rostris,
E dictumq; ingens tabula signauit eburna,
Q uod notum populis demissus ab aethere fecit
P rognatus Maia, et terrae tenuere uerentes,
T um probra obiecit monstro, mutumq;, salaxq;,

Et natum turbis, uariosq; agitare tumultus,
Incola non constans, pelagi non aduena terræ
Incertus, Sed aquæ rerum, terræq; uorator
Assiduus, gaudens longarum errore uiarum.
Auratum post hinc solium testudine summa
Affixit, gemmis subnixum utrinq; columnis.
Atq; hic bissenis æuo manantibus annis
Dat iura, et spoliis gaudens exultat opimis,
Solennesq; agitat ludos, et uina coronat.
At phœbus patris edicto permotus, et ira
Germanæ et lachrymis, et quod Maris æquora
Nutrirant, sensu laticès īfecit amaro, (monstrū
Decreuitq; super cancri caua terga quotannis
Quadriiuges agitare suos, et inurere flammis
Infelix testum, et siccata caloribus ora.
Ipsa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
Tempore per numeros alterno fluctuet æstu.
Nec mora, nec requies sit certa fluentibus undis.
Quin dorso super, et fallacis corpore signi
Admouit biiuges, atq; ad præsepia iunxit,
Et stabulum fessis statuit de more, Sibiq;
Atria perpetuum posuit testantia factum.

DE LEONE.

Quæ frater iuxta assistens, dum tecta sororis
Continuare parat, tectis discrimine nullo
Sedulus inualido posuit sua signa Leone,
Et struxit nitidis ornata palatia gemmis
Consilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
Hic tercentenis inclusit limina portis.

Argento radiant postes, adamante columnæ
Stant arcũ, et fuluũ splẽdet laquearibus aurũ.
Qui tantas habeant sedes, quæ numina portis
Assideant, Vnde & libycus Leo uenit ad astra,
Dicite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
Excipitis, uos & chóreas agitatis in aula,
Et secreta dei solæ nouistis, & artes.
Fata domũ, ac decreta, loci penetralia seruãt,
Et rerum series, æuiq́; senilis imago,
Temporaq́; , & longis ætas incana capillis,
Imperiumq́; , et opes, et regno accõmoda uirtus,
Et pia relligio cunctis ad tempora uittis
Ante fores, ipsisq́; in postibus, aurea seruat
Aurora, illustrisq́; dies, & mobilis annus,
Horaq́; non certis nectens modo facta futuris.
Tum species rerũ, ac generũ numerosa propago,
Et calor, et claro radians lux aurea curru,
Nec non ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
Ipse autem leo sydereas perlatus ad arces,
Non ut fama refert, magno quod ab Hercule ui-
Fœdarit calido sitientia rura cruore, (ctus
Graiaq́; nec fuluos tellus parit ipsa leones,
Sed Libyæ crudele solum, quæ uicta calore
Insignem Phœbo pauit generosa leonem,
Admouitq́; aris, tinxitq́; in sanguine cultrum.
Et solata sitim misero requieuit ab æstu.
Translatum cœlo Pæàn, miratur & ora,
Ingentesq́; humeros & lumina torua, iubasq́;.
Obstupuitq́; armis, fixitq́; in pectora uultum,
Ac memor armorum uates, cladisq́; futuræ

Terrigenum

Terrigenûm, latos iam tũ meditatur, & ungueis
Induere, & uillosa albis cum dentibus ora,
Porphyrion quibus, et ferratũ absumpsit Ophel
Tũ Iouis ante pedes diuorũ astante corona (ten.
Constituit. placuit superûm inter signa referre
Consensu magno, et nomen retinere leonis.
Nec mora sydereis accensa est bellua flammis,
Effulget stellis caput, et micat aurea ceruix
Ignibus, effulget claro spina ardua dorso,
Iliaq;, Incuruiq; pedes, et cauda, genuq;,
Præradiatq; nouo pectus regale sub astro,
Atq; insigne decus toto se uellere fundit.
Regius hinc illi uenit uigor, imperiiq;
Cura ingens, summiq; loci ambitiosa cupido.
Ergo cui primæ radiabit lucis in ortu
Notus erit. feret hic celebris præconia famæ,
Fascibus atq; operã dabit, atq; inhiabit honori,
Quæret opes, proprio semper tamẽ ipse labore.
Spelunca fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, æthiopumq; fremunt deserta leonẽ,
Quærendo tamen insudat per deuia pastu.
At cui de summo nascenti fulget Olympo,
Perferet ille graueis forti cum corde dolores,
Post tamen aut domini pergrata potentia ditẽ
Efficit, aut siqua est domino congnata potestas,
Vnde etiam caris alimenta ministret amicas.
Ducit ab occasu litem, iratosq; propinquos
Efficit, et multos aduersum concitat hostes,
Iurgiaq;, indignumq; torum, moresq; sinistros
Coniugis, et nullo thalamos dignatur honore.

A ſt ima de parte dabit, cenſumq;, bonaſq;
D iuitias, dabit & tabulas, ſcribetur & hæres,
P artaq; felici ſeruat patrimonia cura.
S ole igitur dominante, ſimul dominante Leone,
R elligio caput exeruit per templa, per aras.
M ulti inter diuos, cœliq; in ſede locati,
C aſta ſacerdotes cecinerunt ſcripta per orbem,
A c pietas non ficta uiam affectauit Olympo.
T unc etiam imperii creuit generoſa Cupido
I n populis, creuit quoq; iuſta licentia regni,
S anctaq; maieſtas dicta eſt, Sanctusq; ſenatus,
A c ſummo patiens uirtus conceſſit honori.
N obilitasq; etiam duris quæſita ſub armis.
P ugnatum eſt. uicto uictor præſcripſit, et acti
I n prædam populi, cecidere ſub enſibus urbes,
I uſtitia & poſitis uenit captiua ſub haſtis.

DE VIRGINE.

Ocia mox, et delitias, unguenta, roſaſq;
M onſtrauit Virgo. ſunt hæc nam Virginis artes,
I ntonuitq; foro eloquium, lætumq; theatris
A urea penſilibus diffudit tibia carmen,
E t muſæ inſolitos ſonuere ad pulpita cantus.
O rnatus etiam acceſſit tam diſcolor uſus,
P ercurritq; auri uilloſum bractea textum,
E t pictura nouo fulſit uariata decore.
T um magicæ cœpere artes ſtudiumq; futuri
C rebruit, et ſacris admota ſilentibus ora,
S ydera & ipſa nouo paulatim cognita ſenſu,

I n numerosq́; redacta suos, omnisq́; locorum
F ortuna, et certi signata potentia fati.
Quæ Dea per populos multũ uersata docebat
F ama refer, tibi gesta hominũ, tibi facta deorũ
N osse datum. tu nam fatorum euenta per urbes
D iuulgans reuocas in lucem obscura, et honorẽ
D ans claris, facta extollis fingisq́; futura.
E rgo agedum, quibus officiis, quo munere terras
O rnauit Virgo, cur cœlum illata petiuit
P ræsidio alarum, et nitidis mox fulserit astris.
A n' ne deûm proles, hominumń ne? an mista pro
C erta parẽs Isæa fuit, qua nulla per orbẽ (pago?
D octior iratos animi componere motus
I ncertus pater, à populo sed cognitus Etheus.
I llam Mercurius docuit, quo tempore genteis
I mbuerit sacris, quibus & deducere Olympo
C œlicolas, poteratq́; Erebo subducere maneis.
D octrinæ pretium amplexus, repetitaq́; lecto
G audia, post decimo enitens Isætida mense
C ælat adulterium, commisso utroq́; parentum
N omine, cumq́; humeris alas insignia patris
R edderet, has tacita uellebat sedula dextra
D octa parens, nudamq́; oculis non obtulit ullis.
E rgo Mercurius natæ memor, artibus illam
I nstruit, & docili componit pectora cura,
C onstituitq́; animum, et cœlesti robore firmat.
T um donat serto insignem, cui sydera circum
C lara nouẽ, totidemq́; micãt per sydera gẽmæ.
V t Virgo capiti imposuit uenerabile donum,
H ausit diuinas arteis, didicitq́; ferendo,

Quæ pater impressis signauerat omnia gemmis.
Nec mora, perq́; urbis, et compita nota uiarum
Affatur populos socialis munera uitæ
Præcipiens, animumq́; docens formare colendo
Iustitiam, et mites usu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominũ, et sacris iã rite peractis
Placari humanis cœlestia numina donis,
Quæ patriæ sint iura, etiam quæ iura parentũ,
Coniugiiq; fides, lecti & concordia uincla.
Vidisset domito terram proscindere tauro
Agricolã, quæ sint sua tempora mõstrat arãdi,
Errabant pecudes, pecudũ docet illa magistros,
Cunctaq́; diuino præscribit munere Virgo,
Donec eam syluas moderantẽ, et saxa trahẽtem
Venator captus forma, et iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni secum socio iungat sua membra cubili.
Extimuit Virgo, & leuibus se substulit alis,
Intentamq́; fugæ, sinuoso pallia limbo
Implicitant, sequitur furiata mente satelles,
Et iam iam geminis apprensat Syrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac super æthera secũ
Deuehit, et læto statuit noua sydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentẽ
Ter baculo deus ipse cauum per tempus adacto
Percussit, riguere artus, frigusq́; per imum
Pectus iit, calor in uentos, et uita recessit.
Mox ungues, digitiq; solo radicibus actis

Hæserunt, ſubiitq́; locum cutis horrida cortex.
In ramos abiere manus, curuiq́; lacerti,
In frōdem coma, fit reliquo de corpore lignum,
In ſentesq́; rigent ſparſæ per corpora ſetæ.
Nec mora iam ſpinis horret rubus aſper acutis.
Salue uirginibus cœli decus addita, cuius
Vocibus æterni patuerunt abdita mundi.
Tu genus humanum inſtituis, tu munera uitæ
Diſtinguis. Salue innumeras ueneráda prr aras.
Sparge roſam, Da thura puer, linguiſq́; fauete,
Annua dum patrio perſoluit carmine uates.
Sacra ſenex, caſtusq́; aſcendit templa ſacerdos.
Tu uero mihi care, oculis age ſuſpice cœlum
Nate, uides qua parte ingens ſeſe exerit aſtrum
Virginis, hæc dextra eſt cerealia munera libās.
Et qua tam claro candeſcit lumine ſydus
Ala deæ, qua ſe uiolento ex hoſte recepit.
Quaq́; ſub obſcuris palleſcunt ignibus aſtra.
Illa quidem extremæ ſinuoſa uolumina pallæ.
Non humeros pater ipſe (igneis hos aſpice nate)
Non caput, ingreſſusq́; pedũ, nō brachia liquit
Inteſtata. micant cœlo ſpectanda ſereno
Sydera, et ardenti ſcintillant lumina flamma,
Quæ tibi naſcenti cunabula prima dedere,
Hæc quanq̃ duros ineunte ætate labores
Portendunt, tamen in melius conuerſa, beatæ
Cana ſenectutis promittunt tempora natis,
Quos aut ſacra deûm, et pendētib. infula uittis,
Ingenio aut partum decus, ac præſtantia līguæ.
Artibus aut uariis excultum pectus honeſtat,

M aiorũ aut tabulæ, aut merces peregría beabũt.
H is amor, his studium recti, & uetus illa priorũ
S implicitas, his cara fides, pectus'q; deorum
P ræsidio innitens, ac nota penatibus ora.
H inc illis responsa deûm, atq; insomnia ueris
S emper imaginibus, ueneráda'q; sortibus antra
I n dubiis reddunt uigilata oracula rebus.
T u uero mihi care puer (per sydera testor
Quæ tibi uel magnos non inficiantur honores.)
I llecebris ne dede animum, neu deside somno
O cia corrũpant mentem, procul effuge, et artes,
Quas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
P ost etenim in duros conuertet pectora mores,
E t præcepta dabit uitæ, et bene consulet annis.
H æc fasces, hæc diuitias è culmine fulgens,
H æc populis dat iura, et magnis præficit actis,
E t tamen ingratos queritur persæpe ministros,
D iuitias quibus, aut primos concessit honores
H oc et ab oceano queritur. sed candida coniux
S olatur faciles curas, et brachia collo
I mplicitans, prolem optatam, caros'q; nepotes,
O scula'q; incuruæ promittit blanda senectæ.
A tq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
V ulnus, et extincti suspiret funera nati,
D epositum'q; senex mutam deploret ad urnam,
E t frustra uariis exornet busta coronis
D ona ferẽs aduecta arabo, ac bene olẽtibus idis,
I mprudens, qui non et amatæ coniugis atrum
F unus'q; et thalamos uideat sine honore relictos.
H ũc labor, hũc et cura premet iuuenilibus ãnis,

H uic & felicem præstabũt fata Senectam.
Q uem læta ex imo Virgo spectarit Olympo,
O rnatumq; animi donis, et moribus amplis.
H æc dea dat curas animis, dat et utile pectus
C onsiliis, dat secretas exquirere causas.
M oliturq; nouas artes, mentemq; deorum
E xplorat, dubiis quærens oracula rebus,
N il intentatum ingenio, nil linquit inausum,
Q uod natura tegat, tegat et uis insita fato.
S ic illam pater instituit, quo tempore cœlo
T ranstulit, et tectumq; uná, soliumq; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta cytherea tenẽs nitidissima tecta
S tat foribus radians, auro gradibusq; sub ipsis.
S parsa nitent uariis argentea limina pomis.
V eris opes pendent tectis, circumq;, supráq;
E xplicat ipse suas merces autumnus, et alte
S uccincta incedit nudis uindemia plantis,
A c noua calcatis despumant præla racemis.
N ec uero Dea cœlicolis, prælata puellis
I psa suas non culta domos, non aurea sedes
I nuisit, non lauta dapes, et uina quotannis,
R usticaq; hic positis statuit conuiuia mensis
A utumni memor, insolitasq; ad plectra choreas
I nstaurat, mox et mensæ placitura secundæ
S eligit è plenis bene olentia poma canistris,
Q uis onerat formosa toros, et odoribus afflat.
C ausa latet, memini. Sed me per curua uagantem

L ittora Caietæ, qua Formius aurifer amnis
I n mare se uoluit, uiridis'q; in margine ripæ
A urea fragranti spirant redolentia flore
C itria, et albenti miscet se laurus oliuæ,
E t myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
I llic siue ea Nereidum fuit una sororum,
S eu Siren, quæ finitimis uersatur in antris,
A udisse intonsa modulantem carmen in umbra,
C antanti uitrea socias plausisse sub unda,
L ittora'q; arguti referentia murmuris auras.
D amnabat Venerem Iuno, damnabat & ipse
P alladis armisonæ chorus, inuiolata'q; Deli
V irgo, quod aurato postq̃ lux addita Tauro,
F ulsisset'q; astris, tantum illi florea rura,
E t tantum curæ pratensia dona fuissent.
I llam inter frondes, inter uernantia prata
D esidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
N õ fructus, nõ poma daret de pinguibus hortis,
S ed solum studio delectaretur inani,
M unditiis operosa, et inerti segnis in umbra.
S ubrisit dea cœruleis generata sub undis,
A c niueis delapsa polo per inania cycnis
C ulta sinum: grauidos autumni uenit ad hortos.
A ffuit intranti Deus. At nitidissima cultu
I llecebris'q; armata, senem'q; amplexa fatigat,
N ec precibus contenta, etiã blanda oscula iũgit,
V t sibi de nitidis liceat pendentia ramis
C arpere poma mãu, et croceas de uitibus uuas.
I lle ut se dignum amplexu, sensit'q; per ora
O ra deæ, ac tener ille calor per mẽbra cucurrit,

N il o nil dea non nostros lectura per hortos
C arpe, tuũ quodcunq; uides, quodcũq; repostis
P endet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
T ractandam, quæ de geminis erat una papillis
R orata Ambrosiæ succo, ac redolentibus auris,
A ttactuq; hausit Deus immortale uenenum,
C onfestimq; imis defluxit ad ossa medullis.
T um sponte arboribus ceciderunt poma recussis
I n gremium delapsa deæ, quæcunq; uel ortus,
Q uæq; uel occasus, uel quæ creat hũidus auster.
Q uin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
H is onerat, iunctosq; iterum conscendit olores.
V t cælo stetit, exposuitq; hortensia dona,
I nuidere deæ. risit Vulcania coniux,
Q uoq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
L ancibus imponit, famulæ et uenalia tradit.
C ælicolæ risere astum, magnoq; fauore
C onueniunt, fuluis et mutant poma talentis..
A t memor antiqui furti rhodopeius heros
D um simulat legere è multis fragrantia mala
C andentis dextræ articulos, summãq; sinistrã
F urtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. At illi
D ecidit è manibus pretium, & suspiria mouit
E xanimis. ciet extinctas noua flamma fauillas.
Q uoq; dolus lateat, ad auum conuersa racemos
O btulit, impleuitq; sinum senis. ille renidens
E xcepit neptẽ amplexu, et blanda oscula iũxit.
A t Veneris teneras pupugit barba aspera malas.
Q uæ postq̃ diuorum oculos impleuit, & amnes
E misit late fluidos Leneidos undæ,

D ecreuit testatum astris insigne trophæum,
E t longa egregium facinus producere fama,
A ffigens cœlo famulam, cum'q; ignibus aureis
I ncendēs trutinam, trutinæ'q; uolubilis hastā.
T alia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur signo genitos primū æqua, probū'q;
D electant, liquor, atq; olei, et baccheia merces,
P ræcipites sed liuor agit. tum pondera tractant,
A nnonam'q;, unguenta'q;, et æquis corbibus in=
S ed uariat fortuna suis mutabilis alis. (stant,
E t molles animum mores, et auara Cupido
I nficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
I n lucem quicun'q; uenit, non ille deorum
C ontemptor, non recta animi sententia mentem
D eseret, aut raris exurgens gloria factis.
A t uitæ tenor inconstans, moribus'q;, labos'q;,
T urbabunt & multa nouis discrimina rebus.
H unc lites, atq; immeritis certamina causis,
H unc aduersa fori uexabunt arma. sed ipse
I nuictus feret, ac multo se robore firmat.
Q uem tamen amissis prosternent funera natis.
A t cum se summo librarint æthere chelæ,
F elices dant euentus, dant prospera rerum
S ubsidia. & quoties aliquid fortuna malignum
V exerit, Instaurant alieno funere damnum,
A ut ex alterius iactura, aut forte latenti
T hesauro, sed nec pietas, cultus'q; deorum
D efuerit nato, quibus annua uota per aras
P ersoluat rite incolumis. nec carmina deerunt.
C ulta, nec aurato resonans caua tibia buxo.

Hunc dulcis lepor, & grato facundia gestu
Adiuuat et blanda comitatur gratia lingua.
Quod si nimboso occasu, atq; Atlantis ab hortis
In mare praecipitēt, dant publicae munera natis,
Et regum insinuant domibus mutabilis aura
Hos manet, & nigris post albos urna lapillis,
Vt neq; constanti persłet fortuna tenore,
Ex imo censum patrium proauis'q; paratas
Perdunt diuitias, nullo'q; in munere primos
Constituūt, uerū post damna, graueis'q; labores,
Lucra parant, atq; è tabulis secreta ministrant,
Et longa tandem consumant fata senecta.
Nec cineri extremum muto inficiantur honorem
Noctipares chelae. Quibus aurea cypria quōdā
Constituit'q; et auo solium, et sibi tecta parauit,
Adiecit'q; hortos, quorum Pometia curam
Fida gerit, dominae'q; suae pomaria seruat.

DE SCORPIO.

Quis deus, aut quae nam fati sententia caelo
Transtulit infelix mōstrum, quae causa tenantem
Mouit. at acceptum'q; polo, stellis'q; micantem
Sit passus terrere fera sub imagine mundum
Scorpion, et toto uirus dispergere olympo.
Nec uos compellare ausim Permesides, undas
Quae colitis, nec quae Vati sacra numina adestis.
Virginei non oris opus. Martis'q; furorem
Quis diuûm non pertimeat? cui pectora ferro
Tecta rigent, semper'q; ferus lateri haereat ensis
Ferrato, cui sanguinea manus horreat hasta,

Oraq́; flammiuoma rutilent afflata chimæra,
Vos precor, ò uos quæ terris insomnia noctu
Luce polo secreta hominum, secreta deorum
Vulgatis (uestrũ hoc opus atq; hæc munera uestra)
Pandite per tenebras causam, cur pessima cœlo
Bellua constiterit, cur tetro armata ueneno
Afflarit superos. neq; enim mauortia tela
Horretis tenues umbræ, et sine corpore sensus,
Nec testes uobis ulli referentibus assunt.
Sparsa papauereis rorabunt atria sucis,
Et nulla excludet somnos patefacta fenestra.
Sic ego. sopitam sic somnia fantur ad aurem.
Arderet misero Veneris cum captus amore
Ac tantum dominæ imperiũ Mars ipse timeret,
Cessisset studium armorũ, fera bella quiessent,
Pro lituis Citharæ, pro telis plectra iuuarent,
Ac solæ Veneris torquerent pectora curæ,
Pomiferam dominæ ante domũ, myrtetaq́; culta
Suspendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
Ipse deos, ipse heroas, suspectaq́; ponti
Numina, riualisq́; timet cocytidas umbras.
In primis facie insignes, nitidaq́; iuuenta
Pastorem Penee tuum, Atlantisq́; nepotem,
Neu dulces citharæ studium, neu carmina longe
Præferrent. dolor ingeminat, quod uterq; phare
Exercet, quod tantũ alter uirtute palæstræ (trá
Polleat, hæc miseris urebant pectora curis.
Quid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
Labitur, obscuras ciconum et peruenit ad horas,
Ignotusq́; premit uirosæ littora ponti.
Hic

Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habēt colles, aconitaq; plurima carpsit
Quæ contusa simul, geminoq; intersita saxo
Defodit clypeumq; super, super indidit arma.
Nec multum post effluxit, cum prodiit ingens
E saxis fera, prouerrens et littora cauda,
Et cœlum foedans squalore, et numina flatu.
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Sensit et ipsa malum formæ sibi conscia, cultrix
Idalii, summoq; super de culmine tecti,
(Ne tanti noua causa mali ferretur) ibi omnem
Ambrosiæ uim diffudit, sparsitq; per auras
Diuini roris succum, extinxitq; uenenum.
Tũ superi fremere in Martem, accusare tonantẽ,
Præcipitem quod non cœlo iecisset ab alto,
Aptabatq; pater telum, uetuere sorores
Fatorum memores, quod prælia sæua Gigantũ
Huius ope extinguenda forēt, quod brachia mõstri,
Et caudæ telũ letale, quod ora ueneno
Armata indueret Mauors, qbus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerso uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad sese uocat, et lethæi
Gurgitis admonuit. Tum Mars iraq;, metuq;
Instinctus cauda apprensum, deciesq; rotatum
Aëra per uacum patriis allisit in aruis
Nigrantem. trahit icta graui de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi claustra abdita auerni.
Obriguit nepa, datq; atrũ de gutture uirus,
Mox repit terræ insinuans, cauaq; antra secuta,
Subditq; Erebo, stygioq; in littore sistens,

Infecitq́; & aquas tabo, & foedauit arenas,
At manes trepido fugêre in tartara cursu.
Hinc deus admonitu paratrum, et sorte futura
Bellorũ monstri effigiem, atq; horrentia mẽbra
Armauit flammis, acuitq́; in uulnera caudam,
Oráq;, pectoráq;, et minitantem incẽdia uentrẽ.
Hæc ait, et madidis somnus se substulit alis,
Permansit signo uirus, quod pectora longe
Natorum referunt. hinc his periuria cordi,
Et fraus, insidiæq;, et amor sceleratus habendi,
Armatumq́; dolo facinus, tinctiq; ueneno
Crateres, carmenq́; nocens, usq́; insita ferri,
Et scelerum longe infamis per corda libido.
At quibus in primo nascentibus affuit ortu,
Non his dexteritas rerum, non mentis acumen
Defuerit, uerum ira ingens, & pectoris æstus,
Et uarii exagitant motus, multumq́; fatigant
Aduersa, et tamen hos felicia fata, potensq́;
Euentus manet, ac sobolis iucunda propago.
Atq; utinam non & patria tellure relicta
Externas quærant urbes, non prima sepulchro
Pignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
Damnáq;, et immẽsos subeant quãdoq; labores.
Nam cum de summo nascentibus affuit orbe
Difficiles animi mores, sed fortia præstat
Pectora, sed magno claros extollit honore
Ex humili persæpe loco, dominiq; potentis
Sulleuat officio. Tamen & consortis acerbum
Funus, et indignos affert de prole dolores,
Nec patitur certa errantes consistere terra.

Efferet

E fferet uxorem optatam, primosq; hymenæos
L ugebit, cui maurysio de littore caudam
V ibrarit nepa fatiferum iaculata uenenum.
N on tamen ingenio deses, non pectore segnis
I pse geret magna commissa negocia cura.
D ecumbet terra ignota, cœloq; alieno,
E t cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
S iue repente ruens fato rapietur acerbo,
Q uanq̃ prima gerens, et magna negocia primus
E x imo cui sorte loco se Scorpius offert
A rmatũ, ipse ima minitans fera uulnera cauda,
F raude potẽs, nitensq; astu, dominoq; superbus
Q uando etiam socio iunxit sua tecta sub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic o dic age sancte Senex, dic maxime Chirõ.
N am te fama tenet stellis radiare sub istis,
D ic age quæ te causa polo, quisue indidit astris,
A nne alius tanti lætetur munere signi.
S ic ego, sic placido cœpit pater optimus ore,
E ducens antro caput, & nitido igne coruscans.
S aturnus pater, at genitrix mihi Phillyris, una
N ympharum, quæ nimbosis in montibus herbas
C arpebat, succosq; premens miscebat, et ægris
A rte sua præstabat opem, quo munere patrem
T raxit in amplexus, quamuis formosa, nec ulli
C ederet aut facie, aut longis spectanda capillis.
C ũq; hoĩnũ thalamos fugeret, ui comprimit illã
C lausus equo deus. hic partem prognatus eqnã,
Q ua genuit refero. matris pars retulit ora.

Hæc puerum instituit citharæ, docuitq; per artē
Cogere sub numerū uerba, atq; inectere chordis.
Post etiam succos herbarum, usumq; medendi,
Et curare manu uulnus, cantuq; leuare.
Sæpe etiam aonides fusæ cum matre per herbas,
Diuinos lusere modos. hæ carmina nobis
Monstrarunt, hæ cœlicolas placare colendo,
Et sedare animos, & uincere dura ferendo.
Nec uero pater accessit, cum fortior ætas
Abieceat nati curam, nam uiuere parco
Monstrauit, rectiq; uiam, sortisq; futuræ
Admonuit memorē, præsentē expendere casum,
Iustitiamq; sequi, et grata pietate parentes.
Hæc seruans alios monui, in primisq; deorum
Ipse memor, Sacro mortalia pectora cultu
Formaui, & castas respersi frugibus aras.
Inde deos mihi conalians, Diuertit ad antrum
Sæpe meum Clarius uates, auiumq; uolatus,
Et uoces didici, quidue exta trementia ueri
Portendant. feriat neruo quo missa sagitta
Certa modo, didiciq; uias, cœliq; meatus
Hospite Mercurio. quin et monimenta reliquit
Digna deo, plectrū auratum, citharāq; sonantē;
Cui septē geminæ radiāt per tympana chordæ.
Ipsa ebore intertexta, auroq; interlita, cælat
Custodis monstri languentia lumina, uirgæ
Attactu. redit in propriam Io uersa figuram.
Talia narrabat senior, subitoq; retexens
Auratam clamydē. sunt hæc sua præmia laudi.
Hoc inquit meritum uirtutis, et exerit arcum

Insignem

I nsignem stellis, clarámq; sub aere sagittam,
I nsignémq; manū, cubitúmq; insignibus astris,
E t caput, et fuluo radiatum sydere pectus,
G enuáq;, tergoráq;, & fulgenti uellere caudam.
M oxq; subit postrema dies, atq; ultima uitae
H ora mihi finisq; aderat iam certa senectae.
S icut eram, pater omnipotens circundedit actum
C andenti nube, & sullatum ad sydera uexit.
A stra micant. candet nubes circundata membris.
A etasq; in uiridem mutata est cana iuuentam.
Q uin & concilio fratrem, numeróq; deorum
I uppiter optasset, ni pars obstaret equina,
Q uod simplex natura deûm. tamen aurea iunxit
T ecta meis iuncta est & fratris Regia fratri.
· Hoc olim signū, ac minitantē uulnera cornu
S. emihominē, cœli praesertim hac parte locauit
I uppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
M onstra polo furere, & stellas foedare ueneno.
A rmauitq; manum neruo, celerémq; sagittam
A ddidit, immanemq; feram, caudamq; rotantē
S ectari iussit telo, atq; infigere costas
S iqua unquam positis cessisset bellua claustris.
H inc primum cœlo admotus, flammisq; coruscat
C entaurus. posthac etiam me parte recepit
F raternae pietas curae, meritumq; laborum.
Q uin etiam precibus matris, studióq; sororum
A onidum, cantata etiam ob certamina diuûm,
R esq; hominum bello illustres, et fortia facta,
V irtutesq;, laboresq;, et decora ampla uirorum
A urato in cœlum curru, atq; in nube serena

S ustulit, et mecum hoc templo sacrauit Homerũ,
P ræstantemq; tuba, et uincentẽ carmine cycnos,
A c matrem insigni referentem uoce camœnam.
A ccepi Vatem hospitio, lætusq;, libensq;
C antorem ueteris belli, ac pugnacis Achillei,
Q uem puerum cithara institui, docuiq; uel arcũ
L unare, ac pugnare pede, aut certare quadrigis,
E xtinctum hic cecinit, cantuq; ad sydera uexit.
P ost Veneris nate precibus, meritoq; fauore
A eneæ indigetis, magnoq; instante Quirino
I nsignitum astris, fulgentem in nube Maronem
I uppiter his tectis, nostraq; in sede locauit.
H ic ubi bissenis circùm redeuntibus annis,
I nstituitq; dapes pater, et carchesia libat
T itanum pugnæ memor, Hi certamina uoce
I ngeminant plausu resonant caua tecta sonoro.
M irantur superi Vates, & carmina totis
A uribus arripiunt. Tacito tum corde Meletes
L ætatur, tacito lætatur pectore felix
M incius, et liquidis irrorant atria lymphis,
P oculaq; effusis tergunt argentea riuis.
N e uero nostri patria ignoretur Homeri,
V ergilii aut iaceant proprio sine honore parẽtes,
I lli Aon patria est. genitũ mons suscipit antro,
E ducens nemore in lauri, dulciq; liquore
C astaliæ, alternoq; sinu fouere sorores
P ierides, cantuq; leuem induxere soporem.
M icius huc genuit conceptũ ex Andide Nympha,
Q uam Phœbe sociã, atq; anguis de uulnere tardã
C ommendat Mantoi, furtim sed cœrulus amnis
Languentem,

Languentem, et sola tacitus sub rupe iacentem
Impleuit: postq̄ ex utero iam prodiit Infans,
Quo partus lateat, denso pater ipse salicto
Occultans (ut forte locis habitabat in illis)
Pignora sollicitæ commendat cura Melissæ.
Hæc natum gremio excipiens, flauentia mella
Instillat puero, & dulci rore illinit ora.
Ille faui ducens tenerum de nectare succum
Paulatim somno capitur, circumq́; frequentes
Ora uagantur apes, lectumq́; è flore liquorem
Intingunt labris, et rore madentia fingunt.
Atq; hunc cærulei nantem ad uada nota parētis
Nereides, (nā forte pado procul æquore nabāt)
Inspectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Quæ uocis merito, et blandæ modulamine līguæ,
Formosum dono puerum tulit. Inde per altum,
Sullatumq́; humeris, ponto plaudente ferebat,
Littora finitimo repetens coniuncta Vesevo.
Hæc puerū Instituit cantu, ac mox capta pudore,
Arsit, & assuetis fouit malesana sub antris,
Parthenias iuueni nomen de uirgine mansit,
Nec temere huic signo tantum tribuisset honoris
Iuppiter, iratus ni contra tela gigantum
Centaurum induceret. nanq; arcu corpora læto
Anguipedum bissena dedit, bissenaq́; equinis
Calcibus, & toto uictor discurrit olympo.
Hinc etiam natura Iouis sub sydere mansit,
Nam recti studiū, atq; animi præstantiā magni,
Et fratrum commendat amor, uisq́; insita cordi
Dulcis amicitiæ. stimulat generosa cupido

N ominis, ac pretium famæ, et certamen honoris,
A rcitenens quos ipse suo tutabitur ortu.
I udiciis iidem insignes opibusq;, operáq;,
Q ui prodesse uelint aliis, qui uincere norint
C ertantes, quiq; & lucris amissa repensent
R ursus, et aduerso fato dispersa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta senectus
P romittant. meruit cœlum, noua sydera Chiron
E ffulsit, certantq; deo cœnante poëtæ
I n laudes, diq; ingeniis præstantibus assunt.
Fata hoïum, cœliq; sitũ, et sua numina mõstrant.
N anq; heros sæpe andæus simoëntida diuam
I nuisens, thalamo geniali exceptus, & aula,
C olloquio fruitur dominæ, Charitumq; choreis,
I mmistus canit Aeneam, tum sedula mater
I ncingitq; comam, frondenti et tempora myrto,
I nuitatq; hortis, ubi mollis amaracus illum
F loribus, & dulci spirans complectitur umbra.
I nde sinum pomis onerat Pomena, et ipse
A utumnus spoliis ramorũ, & fructibus implet,
A mbrosiæq; fluunt per prata uirentia riui.
I am primo quoties cœlo fulgentia Chiron
O ra effert, quicunq; nouas in luminis auras
Prodierit, quãtũ ille maris? quot flumina obibit?
Q uæ terræ errantẽ excipiẽt? quos uiderit hostes?
E t tamen insperata etiam patrimonia adibit?
P ublicáq; inspecta geret ipse negocia cura,
I ngenio bonus, atq; arteis instructus honestas.
E rrores etiam uarios, hostemq; potentem
I ndicat, insidiasq;, et multa pericula, cœlo

S i medio aspiciat patrimonia perdit, & idem
R estituens aliena dabit, studioq; fideli
I ungit amicitias, conceptaq; foedera seruat.
E xercens habile ingeniũ et mentẽ aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq; pharetrã
I rati ciet, atq; incensos uentilat ignes,
P erq; oculos placidum demittit ad ossa uenenũ,
I ncolet externas urbeis, peregrinaq; tecta
I actatus fato tandem patriamq;, suosq;
I nuiset diuûm ipse memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & sæpe dolor per corda recursat.
S entiet iratos hostes, cladisq; suorum
E xitii aut fratrum, magni seu causa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur astro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq; fauorem
C onalians statuit templis, et præficit aris,
I ngeniiq; bonis, atq; artibus ornat honestis,
C ui fauet ex imo senior centaurus olympo.
Quin dulcis naterũ amor, & Iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quamuis pignora prima
E fferat, optata rursum noua gaudia prole
S uscipiet. cumulabit opes pietate suorum,
D ebeat ut caris cẽnsum, et bona parta propinqs.
M ulta etiam in superos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis persoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus. et igne calentibus extis.
Hoc signo sese cœlum regione sub ima
P ræcipitat, mergitq; cauo nox atra profundo,
H ybernumq; latet cæcæ caliginis antrum.
V ltimaq; obliqui squalet procul orbita mundi.

Quo postq̃ Sol præcipiti uertigine mersus
D eclines impegit equos, languensq́; madensq́;
D efessus curru, et longarum errore uiarum
Sistit iter, pronaq́; caput ceruice reclinans
D emersos spectare locos timet, inde supinos
A ttollens oculos, elato lumine cliuum
I ngentem late cliuum timet, et suspirans
S uscepti queritur tantum superesse laboris.
R ursus ut æstiuum cliuo rediturus ad axem,
H inc lassos instaurat equos, & firmat euntes.
N os quoq; defessos operum, rariq; laboris
H ortatur Sol ipse operis dux, sistere currum,
E t Iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIUM FRANCISCVM FILIVM LIBER TERTIVS.

V œ noua bonus annus eat. I am suspice nate
R orantes Phaethontis equos en aurea cano
P urpureos aurora sinus de gurgite tollit.
C arminis hæc nostri fuerit dux. Sic tibi coniux
P erstet in amplexu placido, uiridemq; Iuuentã
I nduat, et sit nulla tuis iniuria tedis.
S ic nati sacros manes, sic Memnonis umbram
A les ab antiquo celebret ueneratæ sepulchro.
P ande uiam qua Solis equi, quáq; orbita currus
L uciferi assurgit. tibi enim, tibi creditæ primæ
C ura foris. tu mane nouos ad frena iugales
E xagitas, lucemq; cauis è postibus effers,
V nde dies toto passim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, nascentis et anni
P rincipiũ dux certa dabit, quo tempore Phœbus
V ltima centauri peragrat momenta biformis.
M ox celeres impellit equos in cornua, quis se
A rmatum ingentis cliui de limine primo
A egoceros offert. hæc incunabula Solis,
S urgentisq; anni prima est infantia, dum se
I nduit in uires paulatim firmus adultas,
P hryxeiq; premit radiantia uellera monstri,

E t lucem, noctem'q; pari discriminat hora.
A tq; hinc digrediens animis iuuenilibus usus
I nsultat cœlo, spatiis'q; ingentibus actis
V ix aliquid tenebris linquit, fessos'q; iugales
S istit, sab æstifero spargens incendia cancro.
H inc sensim lux surripitur, tenebris'q; malignis
C edit fessa dies, tamen ut consistere contra
A udeat, impressis figens uestigia Chelis.
S ed mox prona fugit, uiolenti excussa ruina,
E xuperant'q; hyemes, passim'q; horrētibus um-
S qualescit cœli facies, cum luce repulsa (bris
I ngeminat nigras nox importuna tenébras,
E t cadit infelix æuo uariabilis annus.
I pse tamen redit in gyrum, uires'q; resumit
I mpiger, æterno semper remeabilis ortu.
H inc mortale genus passim cadit usq; resurgens
P er species tamen, atq; æuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

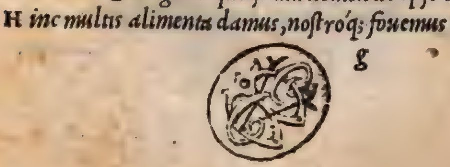
Principium capricorne tibi debetur & anni,
P er te nanq; hominum generi lux optima surgit.
P er te Sol terris Iteratos suscitat ortus,
A nnua'q; Ingenti parat incunabula mundo,
L ætatur'q; nouo surgens infantia cœlo.
T e uero horrendum cornu, cauda'q; minacem,
P ræfecit cœli foribus prudentia diuûm,
I anitor & fato positus magna hostia seruas
P arcarum monitu. Nanq; olim astante deorum
C oncilio, leges'q; orbi dicente senatu
T alia constanti cecinerunt uoce sorores

F ata tolo, rerum ac seriem quae pollice ducunt.
C aelicolae seruate fores, uigilesq; locate
L iminibus furit iratis noua bellua terris
F oedare afflatu coelum, atq; irrumpere olympo,
A c thalamis reptare deûm, & sparsisse ueneno.
I am postes, atrox'q; irrũpit Limina Phython,
S parsáq; torpenti liuescunt hostia tabo,
I am manus anguipedum coelo'q; iratae iuuentus
I nsultat portis, Iam'q; ex adamante securim
P orphyrios quatit, et postes diffringit apertos,
I mmiscit'q; acies Briareus, & agmina densat.
H as uoces fusae'q; comae, lachrymae'q; sequuntur.
A ttoniti fatis superi in discrimine tanto
D iuersas agitant uariato pectore curas.
A c tandem è multis una haec sententia sedit,
C urarent, senior'q; pater Saturnus ab aeuo
I ã sapiens, Marsq; armipotẽs cui pectora bello
A ssuerant, nequid portis fraudum'ue, mali'ue
A ccideret, nequa coelo uis extera obesset.
C ustodes lecti foribus tentoria figunt,
C astra locãt, uiglẽ'q; suum in statione recẽsent.
M ulta quoq; inter se uaria ratione uolutant.
D ũ senior custodem erebi, triplicem'q; latratum
C ommemorat, placuit coeli quoq; limina mõstro
H orrifico armare, et terrorẽ adiungere claustris,
A c subito in Libyes fixerunt lumina terris.
E cce uident Nomadũ in cãpis tritonida ad undã
E rrantem, ac gemino cornu capita hirta ferentẽ
S quamosáq; ferã cauda atq; horrẽtibus armis,
S ulcantẽ'q; arua, et pedib. iuga celsa prementẽ.

I lliœt acitam cœlo, flammiſq; micantem
P ræficiũt foribus, radiiſq; ardẽtibus armant,
L iminaq; ignito uallant ſibi credita monſtro.
C ui nares efflant candenti è ſydere flammas,
E t caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
C ornuaq; hirſuta ſpargunt incendia fronte,
C ui pectus radiat flammis, uenterq;, pedeſq;
E t clara innumeris ſcintillant terga fauillis.
A ccenditq; globos flammarũ in uulnera cauda,
Q ua quondã Cœum implicitum, decieſq; rotatum
A mbuſtum flammis, et tinctum membra ueneno
I n mare prouoluit, Cœoq; ruente fauillas
C ontraxere auræ, incenſuſq; incanduit aër.
V nde hodie ueteris remanent ueſtigia flammæ
N ubibus in mediis, quoties aut fulgurat aër,
I gneaue ætherios percurrit Linea tractus.
N ec uero non & pelagus qua corruit ardens
A nguipes obſtrepuit flammis, ſtrinxitq; fauillas,
I ntortumq; hauſit fumanti gurgite monſtrum.
H orruit Oceanus uiſum, obriguitq; capillis:
S pumeus eq; humeris tremulo delapſus amictus
M ox ira accẽſus fumantẽ, æſtuſq; uomentem
P ercuſſit ſæuo lacerum ſub corda tridenti
V ulnere, quo (nanq; hæc inerat uis inſita telo,)
I n ſquamas abiit cutis, atq; è corpore tanto
P rodiit immanis ſcopuloſo tergore Piſtris.
A ſt umbra infelix erebumq;, et opaca ſubiuit
T artara, ferrataſq; domos. Ibi uincta catenis,
A mbeſoq; trahens adamantina uincula collo,
F ert montẽ fumantẽ humeris, ructatq; caminos.

Hinc

Hinc igitur Sol ipse uias orditur, & aequis
Passibus incedens, medio se temperat orbe.
Non leuũ, destrum'ue petens latus. Annuus ide
Huc redit, assuetum'q; iter, assuetos'q; labores
Instaurat, portis'q; nouus bipatentibus exit,
Victrices'q; rotas cliuo summittit anhelo.
Hoc igitur signo genitos, curae'q;, labores'q;=
=Exercent, cultus'q; Soli, terrae'q; domandae.
Hos dulces uerborum aurae, teneri'q; lepores
Delectant. Sed multa tamen mendacia uanos
Efficiunt, neq; enim dictis constantia perstat.
Quin etiam foedi mores, urens'q; libido
Sollicitat cupidas mentes, studium'q; nocendi.
Nam quibus in primo surgens apparuit ortu,
His superat res ampla domi, sed sponte per orbẽ
Visendi studio allecti, peregre'q; uagantur,
His amor in teneras succendens corda puellas,
Subiicit Imperiis dominae. Verum arida postq̃
Desaeuit sitis, & longe exatiata libido est,
Sectantur'q; odiis, et iniqua uoce lacessunt.
Degener his animus. Sed mens famulata deorum
Obsequiis, precibus'q; aras, ac templa fatigat,
Verũ instructa dolis, fraudem'q; icorde uolutãs.
Ingratis'q; operas ipsi, et benefacta locabunt.
At famae pretium nobis, & gloria creuit,
Quod medio fulsit radians Capricornus olympo.
Hinc etiam secreta poli, atq; occulta deorum
Panduntur, uariis'q; manent accommoda rebus
Pectora, & ingenio quaesitum nomen ab ipso est.
Hinc multis alimenta damus, nostro'q; fouemus

P ræsidio, et magnis primi quoq; præsumus actis,
E t primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ab oceano mentis portendit acumen,
I ngeniumq́; capax, & uestigantia longe
C orda, sed occultos languenti in parte dolores
C orporis, aut animi uarios denuntiat æstus,
C riminaq́;, insidiasq́;, grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem, placideq́; quiescit.
Sede iacens ima patrimonia uertit, opesq́;
A lternat patrias, propriis quas uiribus inde
C olligit, & diti peragit sua fata senecta,
A c sibi uel natos alienæ stirpis adoptat,
A ut prolem ignoto genitam de semine tollit.
Atq; hæc hyberno præstat Capricornus ab ātro.

DE AQVARIO.

Hic tener humētes resupinat Aquarius urnas,
A c mirum dictu riuos è sydere fundit,
I pse puer (sic fama refert) gratusq́; tonanti
M armorea miscet rorantia pocula dextra,
A tq; deos rara trahit ad spectacula forma,
I nsignisq́; auro, stellisq́; micantibus ardens.
N anq; comam geminis arcū caput īplicat astris,
E t latos humeros duplicato sydere, & ambas
I nsignitq́; manus, niueāq́; ad pectora mammā,
A tq; utrunq; genu, cubitumq́; utrunq;, pedesq́;.
N ec non et Lumbo, nec non & crure refulget
S ydereus puer, & roseus per membra coruscat
F ulgor, et auratis scintillant ignibus artus.
Quin dextra, leuaq́; hinc illinc stellifer amnis
Labitur,

L abitur, & fuluo radiat fluor aureus imbri,
I ncensas'q; uehit sinuosum flumen arenas.
C uius ad exortum, primo'q; a fonte renidet
S tella micans, unde irriguus deuoluitur amnis,
M uscosum'q; patet pictæ testudinis antrum.
N aiadum thalami, dulces'q; ad furta latébræ.
I n primis habitat mollis lasciuia tectis
N uda genu, petis'q; oculis inuitat amantes.
E t præfert niueas rosea ceruice papillas.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere in antro,
N aiades Nymphæ, sic ipsa ad gaudia certus
A ssit amans, stet'q; intacto sub foedere lectus,
E t primi semper maneant in amore calores,
D icite (nam memorare iuuat) quæ syderis huius
C ausa, quid æterni manent de sydere fontes,
Q uo mecum uestri maneant cū carmine honores.
Hoc signo statuit portas natura secundas
A etheris, & cœli posuit simul altera claustra
A duersus rapidum pythona, iras'q; gigantum.
P ræficit his famulū egregiū Saturnus, et ambas
S eruantem portas tuta statione locauit.
I lle ut erat cura uigilans, & uiribus amplis
P ræmunit fossa uallos, & flumina fossæ
A ddit, et immittit uiolenti gurgitis amnes.
T entanteis igitur muros, & mœnia longo
A riete quassanteis, et ui rapida arma mouenteis
A nguipedes, cœlo'q; faces inferre paranteis
D iluuio immersit iuuenis. Nanq; aggere rupto
F ossarum immisit rapido torrente fluentum
V ndiuagum, quo late ingens sub uertice torto

A bſumpta eſt legio, et rutila natat agmẽ in ũda.
A tq; ibi tum in geminos diducens ſe ipſa rotatus,
A ltera ſpumoſum Alpheſtem, fluctusq́; uomen=
A ëra per uacuum nimbo comitante per auras (tẽ
P ræcipitat. Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
I mbuit infectas, pluuioſum atq; aëra nimbis,
V nde æterna manent imo ueſtigia cœlo,
I mbrisq́;, et pluuiæ, et torquẽtis fulmina nimbĩ
A fflictus tandem ſcopuloſis montibus ingens
I ngentem late ſonitum dedit. inde liqueſcens,
S oluitur in latices, generoſisq́; amnibus auctus.
E ridanus, flauis in pontum rumpit arenis.
A lpheſtisq́; alpes traxere a nomine nomen.
A ltera præcipitem Minanta per aëra obuſtum
F ulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
C oncipit humenteis auſtros, quibus actus & ipſe
A ethiopum per ſumma, iugis inflixit acutis.
Q ua iacuit, uomit is largos de pectore fluctus.
T abeſcunt & mox artus, ac margine longo
N ilus it, ignotas noto uix fonte per urbeis,
I ntrat & ionium ſepteno gurgite pontum.
H is actis, poſtq̃ cœlo is [illegible]x parta tonantem
A dmonuit decoris tant[illegible]. gratusq́; ſenatus
D ecreuit meritis factum illuſtrare trophæis,
E ffulſit ſtellis iuuenis, diffulſit et amnis
C onſpicuus, facinusq́; manet regalibus aſtris
P erpetuũ, et magni celebratũ eſt nomen aquari.
V nde deûm ſibi præſidium diſcrimine in arcto
Q uanq̃ nulla hominum ſuperat ſpes, alite dextro
S entiet, ac magnum diuina ſorte periclum

Peruadet,

P ervadet, quicunq; oriens orientis aquari
F elices radios, & amicos uiderit ignes.
I lle bonas artes solers tractabit, opes'q;
I nde parans, dabit et multis alimenta ministris,
E t multos parto pascet, magno'q; fauore
I unget amicitias, primorum ex urbe uirorum.
M unera quin etiam scriptis commissa tabellis
S iue deûm in templis, & sacra negocia curans
S entiet inuidiæ uulnus, liuentia'q; arma.
P erdet opes parta amittet, quæ uiribus usus,
I ngenii'q; bonis fatali ratione repenset.
Q ui si de medio nascentem aspexerit orbe,
F uderit et liquidos amnes de culmine summo,
D iuitiæ undabunt illi, rerum'q; paratus,
A ffluet & multa quæsita pecunia cura,
P ublica dum tractat, peragit'q; negocia solers
P ropter aquã, studet aut rebus nõ segnis aquosis,
R egibus aut placet, aut dominantũ limina ser-
S ed nec certa fides undis, et flumina sæpe (uat.
F initimos populantur agros, egressa'q; ripis
D ant stragem, & miseri frustrantur uota coloni,
D ũ sata præcipitem'q; trahunt spẽ gentis, et anni.
F ert et opes, adimit'q; datas atlantide ab unda
L ucra'q;, damna'q; mutato de sydere præbet.
A tq; utinam quæcunq; illi sua contigit uxor
S eu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
S eu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
S iue anus, et penso quæ dudum assueuit herili,
C oncordes agitet tedas, seruet'q; pudorem.
N il illi gratum à socijs, gratum'ue ab amicis

S peretur, sterilem ipse fidem, frustráq; dolebit,
S iquem deuexo nascentem uidit ab orbe
I dæus puer, & liuenti infecerit amne.
H inc fluuios, et stagna timens, nō æquora tentet,
T yrrhenó ue ausit sese committere fluctu.
I nuidia iuuenem inficit Saturnus, ut olim
D eformem se æuo, atq; effœtum uiribus, & iam
I nualidumq; artus, et squalida membra rigentē,
A st illum facie insignem, & florente iuuenta,
A c uidit placidis ætatem ducere curis,
Captantē q; umbras, et agētē ad plectra choreas.
H inc signo mansit liuor, quem pectora longe
N atorum referunt, manserunt ocia, inersq;
M ollicies, animusq; ignaua degener umbra,
Q uod signo cytherea dedit. nam sedula crinem
D um lauat, Eridaniq; caput depectit ad undā,
H anc grauior dictisq; senex incensus amaris
A ccusat, quod nulla coli, quod sola decoris
C ura sit, atq; uni tantum placuisse laboret
P ascenti niueas prope Nili flumina uaccas.
T ristius hoc Veneri nil unquam contigit, & se
S urripiens, irata comam dispersit, & amne
I n medio iecit strophium, et cū pectine gemmas,
A urea queis nitidum religabat fronte capillum.
Atq; ait hæc. Q uātū ille senex durusq;, rigēsq;,
Q uantum tristitiæ simulato in pectore cælat,
M ollescant magis hoc illis sensusq;, animiq;,
I nq; uiri speciem referant sine honore puellam,
Q uicunq; hoc geniti signo se hoc amne lauabunt.
D ixit, & in geminos flexit uestigia pisces.

DE PISCIBVS.

Excepere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo cœpit sic alter ab ore.
Tempore quo genita es, conchaq; imposita nitenti
Nos Paphon, & caræ prouectam ad littora cypri
Deuximus, salsos et iuncti enauimus amnes
Cœrula uerrentes sinuatis æquora caudis.
Interea nos ipsa manu mulcere, iugalesq;
Appellare tuos nobis & amaracon ipsa
Porrigere, et blandũ ambrosiæ instillare liquorem.
Quin etiam mutis uoces, et uerba dedisti
Reddere, et ingentem fando lenire laborem.
Ipsa loquebaris. Tumidi subsidere montes,
A tergo spirare auræ, atq; impellere fluctus.
Crispabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi perq; humeros uolitant, perq; ora recurrũt.
Colligis ipsa leui digito, ad frontemq; reponis.
Tum passim læti ex oculis spirantur honores,
Scintillantq; genis ignes, tremulumq; per æquor
Irradiat, niueo fusus de pectore candor,
Cœrulaq; undifluæ ludunt sub stagna papillæ,
Visendi studioincinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manũ insignem digitis. pars oscula. At oẽs
Torpescunt, placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt hinc tritonum chorus omnis, et omnis
Aequoreus grex, excultum dum sedula carmen
Cõcinis, argutæq; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt stupefacta iuuentus.

I mmotosq; tenent modulata ad carmina uultus,
M ox incensa oculis, roseisq; incensa labellis
C oncipiunt flammas uenis, certantq; canenti
O scula quis rapiat primus, quis pectora tractet.
R isisti, teneraq; manu iaculata sagittam
C ertantes fixisti, atq; ipso uulnere transfers
C onceptũ in Nymphas iuuenili ardore furorẽ.
I llicet inuadunt socias, fusiq; per aequor
I lle suam rapit, illa suũ. complexa, per undas
L udit, et argutis resonant uada salsa cachinnis.
I psa inter medios ueheris placidissima lusus.
T hracius haec udo Notius sic subdidit ore.
Ipsa memor dea cum tenerum nilotide in herba
P astorem ad lusus, & munera grata petebas.
N os te per proni deuectam fluminis undas
T ollimus, et notæ lætantem sistimus umbra.
I psa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
I nsperatum adeo iuuenem, totiesq; uocatum
A ttulimus iaculo insignem, atq; è cæde madentẽ,
A uulsumq; apri caput à ceruice ferentem.
I s te improuisam amplexu donauit, et apro,
O sculaq; in roseis fixit malesana labellis.
E xanimis cadis exanimem fouet arctius, oriq;
A mbrosiæ inspirans auram, et de pectore florẽ
I dalium reuocat, reuocataq; pectore blando
E xcipis, et mollem amplexu dum nectis amantẽ,
H uc illuc cupida ex oculis incendia iactas.
Q ueis passim toto caluerunt flumine pisces,
Arsit & ipse imo septemplex gurgite Nilus,
A c Nymphæ insolitos antris sensere calores.

Mox

M ox & acidalio lauisti rore madentem.
A c uiola super instratum, roseóq; cubili,
T ecum sublata duxisti ad gaudia ueste,
C andidáq; assueta nituerūt membra sub umbra.
M urmuraq; insonuere Sopor mox iunxit aman
N ec non ipsa aio repetens conuiuia magni (tes.
O ceani, mensa'sq; paratas littore hibero
S cis dea cœruleas nobiscum nasse per undas
T yrrheno in magno, et tartessiaco secessu,
D um tecum diuûm accessit, genitorq;, tuusq;,
I psa etenim complexa patrem piseide terra
(Nanq; aderas cum lecta domi pelopeia iuuentus
C ertabat, plausúq; Helis, ripæq; sonabant
A lphei, bimarisq; Isthmos, uicinaq; ponti
Littora) Tū complexa patrē, supplexq; rogabas,
L inqueret aërios tractus, axemq; tonantem,
E t tecum biiugo sulcaret cœrula pisce.
A nnuit is placidusq; suæ dedit oscula natæ.
E rgo ubi ad hesperios superato marmore portus
V enimus auriferiq; Tagi nos regia cœpit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridisq; iuuentus
O ceani, madidiq; amnes, tacitusq; senatus
A stitit, ipse parens undarum, et rector aquarum
T er dominum ueneratus, ibi clamore salutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccinaq; insonuit, rauco et tuba concaua cantu,
Q uo sonitu superi acciti dum forte morantur,
A pproperāt. mēsæ appositæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alii certo ordine reges.
L uxuriantq; dapes, et uina liquentia rorant.

N aides his centum incinctæ, totidem'q; ministrant
N ereides, V acuis sunt muta silentia in antris.
A t postquam summotæ epulæ, mensa'q; secunda
L uditur, ipsa patri pomum, & carchesia libas.
L ibantis conuiuæ oculos, atq; oscula, & ipsos
C andentis dextræ articulos, limbum'q; fluentem
M irantur. Calices Marti cecidere remissi,
D um stupet, in'q; genis hærentia lumina figit,
I nducis mox & choreas, mediis'q; choreis
A ura leuem tunicam suræ subduxit. Ibi ille
E nituit plantæ decor, atq; argentea nudi
F orma pedis, fulsit'q; genu pars prima nitentis,
Q ualis nocturna fulget tuus hesper in umbra,
D um tenuem plātæ acclinans inducis amictum,
A c femori pudibunda times, saliere papillæ
P ectore de niueo, ac rarum decus aëra lustrans
P ræstrinxit spectantum oculos, texit'q; ruborem,
Q ui tibi per niueos furtim surrepserat artus.
H ic finis choreis. Citharam mox aurea sumis,
I nsigne et plectrū gemmis, chordas'q; sonanteis.
I psa leui digito sensim, tangis'q;, premis'q;,
A c uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
E modulans. Siluere auræ, siluistis et undæ.
V enistis'q; aliâs immotæ ad carmina cautes.
I am sopor inductus cantu compresserat ipsos
C onuiuas. Tum docta lyram, tum fila recurris,
A tq; abigis uolucres uarianti pollice somnos.
T um natam pater amplectens his uocibus infit.
C onsensu superûm summo, æquorei'q; senatus
D ebetur formæ pretium, & decus omne, tibi'q;

C oncedant et nereides, concedat et æqua
P allàs, et ipsa meo ponit quæ membra cubili,
V na interq; deas, et formosissima nymphas.
E cce tibi, citharaq; potens, duxq; ipse choreis
C õcedit Phœbus, citharã quoq; tradit habendã,
I ntextamq; auro, et daphneide frondae uirẽtem.
E cce tibi faciles cedunt in carmine musæ,
E t tua frondenti circundant tempora myrto
V na et forma, una et choreis, et carmine princeps
E t mihi felices inter carissima natas.
L audantem plausu excepit Mars. Inde secuti
H eroes. resono assensu uacua antra resultant,
A c nomen Veneris referunt ad sydera uoces.
H is tum mulcebat dominam Zephyritida piscis.
Hos igitur pater oĩpotens postq̃ æquora rursum
S ulcauit, stetit & piscæo in littore uictor,
C ommotus precibus natæ, meritisq; natantum
I mmisit cœlo, Stellisq; ardentibus aptos
I ussit in æthe rio geminos splendere recessu,
L udentesq; polum obuersis innare figuris.
I nde manet studium natis peregrina uidendi,
L ittoraq;, urbesq;, et longinquas noscere terras.
H inc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
E t non una quidem dubiis sententia rebus,
A ssuetosq; malo dulci post aura recessu
E xcipit, et placidi componunt pectora mores.
H is generis foecundus amor, stimulansq; libido,
A c resides animi, mollesq; ad pocula lusus
I ngeminant. Et læta canens ad uina puella
E xcitat unanimes concordi foedore somnos.

I lli autem dorso, et pinnis, et tergore toto,
O réq; , caudáq; inspersis simul ignibus ardent
S ed sinuosa breui diducat linea tractu,
A lter ut in boream surgat, cadat alter in austrũ.
I psa quidem triplici flexu, tripliceisq; per ignes
F ulget, & hinc claro nexũ ligat æthèra nodo.
Ille igitur, quem cæruleo de gurgite pisces
N ascentem aspiciunt, cœlóq; tuentur eoo,
M ultum urbeis petet ignotas, longumq; uagatus
N otescet peregre externis nouus aduena terris.
Q uin etiam, ingenióq; ualens, et pectore plenus
M unera tractabit solers, quibus inde peractis
A d maiora gradu properabit munia certo
C ertus amicitis, cognato et sanguine certus,
V lciscensq; hostem facile, atq; ex ordine felix.
A t cui de medio squamosis culmine nantes
A lludent caudis, illum sua flumina noscent,
V icinæq; urbes pelago, censúmq; alienis
Q ui paret ex opibus, multa et patrimonia gaza
D iues agri, diues pecoris. neq; finibus unis
Q ui serat, ut duplici forsan dominetur in aula
I mperitás, geminasq; potẽs, moderetur et urbes.
A st hunc pomicolæ hesperides si gurgite auito
A ccipiant, udóq; lauent simul æquore pisces,
E xternæ noscent urbes, peregrináq; tecta
P ræstantem ingenio, et facilẽ bene rebus agendis.
Q uin etiam Veneres, et gratia magna sequetur,
O bsequio ut multi passim famulentur amico
N ec uero non ille suis accommodus actis,
C iuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

Aut cuius certae credantur munera curae,
Quem celeres imo pisces tueantur olympo,
Nec non et thalamũ auersans, laesos'q; hymenaeos
Accuset, merito'q; illi damnabitur uxor,
Ni felix placido faueat saturnius astro,
Spondeat & gratos blanda cum coniuge mores.
Hoc igitur te nate iterum'q;, iterum'q; monebo,
Obserues semper signi qua parte tyrannus
Felix'ue, infelix'ue suo circumuolet axe,
Stet'ne, ruat'ne cadẽs, sũmo aut dominetur ĩ orbe.
Et quo quisq; mõ iuuet, aduersetur et heros,
Hospite quo, laribus'ne sit ipse acceptus amicis.
His etenim uariant uires, & fata locorum,
Certior aut certis perstat sententia dictis.
Atq; haec te toto iubeo perquirere coelo,
Quidquid agas, quaecunq; tibi sint fata cauenda.

DE NODO.

Hoc signo, solis'q; uiarum, atq; ambitus anni
Clauditur, id'q; suo testantur sydera Nodo,
Fulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
Exercet, cornu'q; ferox insultat adunco
Bellua, et aurati surgunt in praelia uilli.
Hoc quondam clypeo diuûm se astante corona
Quadrupedi Mars obiecit, quo percitus ille,
Collegit sese in uires, mox ter'q;, quater'q;
Insiliit. Sonuere aurae. Tum fulgidus umbo
Euomuit late flammam, et lux ignea fulsit.
Octauo Mars excussus de uerbere pallens,
Incumbit'q; genu, et uix pectore sistit anhelo.

At quadrupes cedens, seséq; in uulnera firmans
Consistit, totóq; oculos umbone pererrat.
Sublatus mox et saltu super aëra ducto
Iniecit sese totum in clypeumq́;, deumq́;,
Excutiturq́; genu deus, atq; in terga reuersus
Labitur, et superas plantis diuerberat auras.
Prostratusq́; solo dolet, ac noua prælia damnat.
Riserunt superi, et plausum caua tecta dedere.
Mox clypeum illustrant astris, monimentaq́; læto
Affigunt cœlo, æternam testantia pugnam.
Talibus, atq; aliis nitet intertexta figuris
Zona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
Fataq́; fortunamq́; suis quæ temperat astris.
Nunc agite o faciles mecum quæ rura napææ
Incolitis, quæ frondosis in collibus hortos
Asseritis, colitisq́; uagos per deuia fontes,
Nunc agite o raram insigni de flore coronam
Texamus, myrtoq́; nouos iungamus honores,
Quo tumulū, et magni ueneremur tēpla Maronis.
Sparge rosam, largaq́; manu fundamus odores,
Placemusq́; uiri manes, umbramq́; silentem.
Saluete o cineres sacri, longumq́; sub urna
Ver spiret, tepidæq́; hyemes, et mollior æstas.
Increscant tumulo lauri, ac bene consita myrtus.
Spōte sua maris, et rores noua mella ministrent.
Et nymphæ arguta carmen modulentur auena.
Vos manes mihi felices et adeste uocanti,
Et mihi quod reliquū cœli, quo'ue orbe uagā dū
Pandite, fatorumq́; uias, et operta monete,
Ac toto rerum seriem deducite cœlo.

S emper flore nouo, semper uenerabimur aris.
A udiuit pater, et tota se sustulit urna.
E t mihi certa suo fulserunt sydera mundo,
Q uáq; arctos riget, et qua se tegit humidus auster.
Ergo age care puer, roseo primũ aspice ab ortu.
N ox fauet, oceanóq; suo uaga sydera surgunt,
E xertatq; Aries caput, et fera cornua quassans
I ncipit in gelidos sese obiectare triones.
I llinc aurata nitet olim texta figura
N auis, et ipsa suo spumescunt cœrula fluctu.
A urea materies, et clauo nexilis aureo.
I psa quidem memor auectæ de colchide pellis
Q uadrupedẽ obseruat, uersáq; in uellera puppi
P r.ra latet, malóq; suis spectabilis astris
P rospectat ditem felici uellere lanam,
Q uam cœlo pater impositam regnare per undas
I ussit, et esse polo uoluit, quo nostra moueret
P ectora, sulcandóq; mari, remisq; agitandis,
M ercibus et peregre per littora curua petendis.
E rgo cui primo nauis sese obtulit ortu
I n lucem uenienti, hunc æquora salsa magistrũ
A gnoscent. reget ipse manu, clauumq; tenebit,
T yphin et insana referet speculator in unda.
I pse gubernator sic se Palinurus agebat
E xplorans uentos, atq; auribus aëra captans.
T alis et à capreis uilloso intectus amictu
V ela dat, obliquatq; sinus, et colligit euros.
A st ubi se oceano immersat, si frigida cani
S tella senis radios impegit forte nocenteis,
I llos euboicæ cautes, dirusq; Caphareus

DE STELLIS.

E xpectant illos nigrantibus acta procellis
H aurit hyems, latus aut scopulo diffringit acuto.
Hoc te nate docens iterumq́; iterumq́; monebo.
V ita tibi, motusq́; animi quærendus ab ortu,
V nde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
S urgit ab occasu mors importuna maligno,
Q ua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.
E rgo animū quod constituit, quod continet artus
S ydus ab exortu, mutato foedere rursum
P erdit, ab occiduo si telum emiserit orbe.

DE ORIONE.

Insequitur post Orion, quem rettulit astris
V enandi studium, atq; actarū in tela ferarum.
I pse ensem auratum incinctus uenabula gestat,
S ollicitusq́; animi mentem, dubiusq́; fatigat.
E t parat in saltus iam iam se inferre repostos,
G enuaq́; brachiaq́; exertās, et pectore anhelus.
V nde et quem primo nascentem aspexit eoo,
I lle pedum cursu, insignisq́; et corporis ipsa
M obilitate uigens, habiles se exercet in artus,
I lle animi dubius, & mentis percitus œstro
T urbatis agitur stimulis. Vexatq́; flagello
C ura recens, mutatq́; locos, inceptaq́;, & æger
P rincipis ipse aulas, et limina nota frequentat,
D iscursatq́; foro, et populos rumoribus implet.
P ronus ab oceano, uitreisq́; Atlantis ab undis
E xercet mentem curis, uersatq́; agitando
H uc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
M unera quinetiam populi dū tractat, et absens

Orator

Orator peragit magni mandata Senatus
Infelix procul à patria, carisq́; propinquis
Decumbet moriens. Tamen hæc solatia secum
Haud ingrata feret, paruáq; relatus in urna
Condetur populi lachrymis, positusq́; sepulchro
Ornatur titulis, nomenq́; refertur in actis.
Ante rogum flet mœsta parens confecta senecta,
Iniicit et canos tonso de uertice crines.
At coniux contusa genas, discissa capillum
Infelix coniux, cœlum et crudelia damnat
Sydera, seq́; rogos super iniectura iugaleis
Labitur exanimis, uix fessi a morte parentes,
Aut reuocant gemini qui flent circū ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga uago sese exerit axe,
Nec sine re nomen traxit. Si fabula cœlum
Ornauit, tamen ipsa usum commenta sequuntur.
Huic currus, huic arma placent, iūctiq́; iugales,
Queis alphea secus labatur flumina uictor.
Qualis erichthonius currus, et quattuor ausus
Iungere equos, rapidisq́; rotis insistere uictor.
Qualis et Autumédon currus moderatur Achilli,
Quiq́; etiam mediis domitor trux audet in aruis
Sistere equū, et grauibus ceruicē onerare capistris,
Cogere mox domitum, et strictis agitare lupatis.
Nunc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
Impellens. secat ille auras. atq; aëra campo
Peruolitans. dorso interea desultor equino
Adstratus, torquet celerem post terga sagittam,

Mox hastam terræ accliuis leuat, et iacit. Inde
Desilit alterius dorso leuis, alteriusq;
Pressat equi costas, et latos perforat armos.
Nunc humilis, nunc elato se pectore tollens,
Nunc ceruice super, duplici modo tergore fusus
Huc illuc agitat cursum, et caet agmina dextra.
At cum præcipiti occasu, rapidisq; sub undis
Mergitur, icanamq; uidet per marmora Tethyn,
Infelix tunc exitium meditatur, et axe
Excusso, rapit auulsos de corpore truncos.
Ac circùm iliacos lacerũ trahit Hectora muros,
Aut parat immani fatum crudele ruina
Fulminis aërii, Capaneus ut turribus altis
Igne Iouis ruit, atq; ustus descendit ad umbras.
Infami nunc supplicio suspendit, et arctis
Faucibus elisos agitanti uentilat aura.
Coniugis ut laqueo infelix sub nocte pependit
Andreas, quanquam italicas rex magnus in oris.
Hæc et deteriora ferox Auriga minatur,
Cum male felici occumbens radiatur ab astro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte astris fulgentibus Hedi
Attollunt caput, et cœlo spatiantur aperto.
Tum mollis agitant lusus, fusiq; per herbas
Insultant foliis, ac torua fronte minaces
Prætentant pugnas. Tamen illis mollia cordi,
Imbellesq; agitat tantum lasciuia sensus.
Promittunt igitur duros à fronte Catones
Nascentes Hedi. Turpi sed inertia mentem
Occupat, & molles languent in pectore curæ.

Triste

T riste superalium, molli sed degener umbra
E st animus luxu languens, et deside somno.
F rons ficta, obscœni mores, petulans'q; libido,
A rmorũ et deses fugæ, nobiliumq; laborum.
H inc mortem sibi consciscunt. Infamis et umbra
E rrat lethæos non transmittenda per amnes.
S ic errant miseri manes, atq; umbra Neronis.
S ic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandũ,
E t mille errabunt annos sua corpora circũm.
N ec uero non argutis in uallibus Hedos
F istula delectat uacui pastoris in umbra.
A grestem hinc tenui musam meditatur auena
F ormosam resonare docens Amaryllida syluas
T ityrus, et siquem olenio de sydere fratres
N ascentem blando calami dignantur honore,
V t quondam tereti Damon innisus oliuæ,
C oniugis indigno queritur deceptus amore,
Q uosq; refert siculus felici carmine pastor
M ulcentem cantu pecudes, et arundine syluas,
D um stupet, et subitis caput exerit ætna fauillis.
H is, cantu commota, imoq; Arethusa profundo
E mergens, udaq; comam circũndata ab alga,
I ntexitq; apio sertum, ac uiridante cypero.
A st aliis malesanus amor noua crimina suasit,
I ussit et è proprio dextram foedare cruore.
S ubstrinxit laqueo collũ, atq; ad limen amatæ
I phis anaxaretes immania fata peregit,
A c misera ante diem Zona crudeliter usa
P hyllis ab intonso pendet rhodopëia trunco,
T antum mollicies Hedorum, et sydera possunt

I n scælus. At positi oceano, atq; cadentibus astris
S aturnus si forte minax aspexerit, ipso
I nfelix infans partu morietur, ut ægram
V ix ope nisa sua seruet lucina parentem.
C ædetur miser ante aras, et uictima cultrum
I mbuet, & fuso placabit sanguine diuos,
S i Mars forte suum præsens uibrauerit ensem,
N ec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus eois emerget ab undis
F ratris hyæ, quas perpetuus dolor ididit astris,
V nde illis nisi triste nihil. non corda quietem,
N on animi faciles somnos, non membra soporem
A ccipiunt, & cura nouos parat usq; labores,
Q ueis chorus hic ipso nascentibus astitit ortu.
H os tumidos populi fauor, et plaudentia rostra
S ollicitant. Serere arma inter plebẽq;, patresq;
E st amor, et positos rursum instaurare tumultus,
C iuilesq; manus armare, & stringere ferrum,
T antum seditio placet. Atq; hæc pascit auentes.
Q uid gracchos tibi cõmemorẽ, aut ciuilia bella?
N on deerit populo luctus, fora'ue ipsa quiescent
T urbinibus, quoties urbis moderentur habenas,
Q uos Hyades passo mœstæ uidere capillo
N ascenteis. Ipsæ oceano capita alta ferentes
D antq; locum Tauro, uicinaq; tempora miscent.
I nde gregis felix studiũ, atq; armenta sequũtur
E rrantes. Lætus canit ad multralia pastor.
I llos exitium infelix, uiolentaq; fata

Expectant,

E xpectant, raptos artus, laniatáq; membra,
A uulsumq; caput ceruice, humerosq;, manusq;,
B rachiáq;, excisosq; pedes in frusta, femurq;,
C ordáq;, uiscceráq;, atq; ipsis cum pectora costis,
D isseret armato plebes excita tumultu,
V t nulla miseri manes claudantur in urna,
N ec certum uolitet circū leuis umbra sepulchrū,
C um tristes amne hesperio lauere sorores,
D iffusásq; comas, sitienti et gutture collum
I mmersere undis, queis aut mauortius heros
I nnatet, aut nigri inficiat cum tabe ueneni
S aturnus liuenti oculo, liuentibus urnis.

DE CAPRA.

Post hinc et pecus oleniū, et Iouis inclyta nutrix
I psa suos effert radios, nec longius hedos
I nsultare solo patitur sine matre uagantes.
S ollicitæ natorum amor, ac noua cura recursat,
T um metus, et quæ sunt timidæ præsagia matri.
H inc ingens formido, et consternantia longe
C onsilia, incursansq; tremor per mēbra, per ar=
O ccupat, et leuibus mēs ipsa exterrita causis (tus
D iffingitq;, auditq; graues instare tumultus,
S citaturq; nouas res, et sectatur easdem,
Q uem tenera oleniæ lactarint ubera Capræ.
A st obiens, et cum hesperio se gurgite tingit,
R usticat nascenti dat prædia, (rura capellæ
N anq; colunt) dat opes, atq; ipso i littore partas
N aufragis, procul aut ripis fluuialibus actas.
I lla colit ripas. gaudent et flumina ripis,

Relligio sed sperta deûm, uiolataq́; templa
Infamant, aris pollutaq́; dextera sacris.

SITVM STELLARVM MVTARI PRO TEMPORIBVS.

Hos Aries secum socios ad munera quondam
Naturæ ducebat, & unà ad signa uocabat,
Unà etiam egressi castris in bella ruebant.
Post uero cœli ratio, flexusq́; uiarum
Mutati. Variant ortus, spatiumq́; locorum
A dextra, leuaq́;, nec uno sydera tractu
Vertuntur, semperq́; aliquid mutatur in annis.
Incerti fines, certus sed uoluitur ordo,
Sic uariant et fata. manet uis lubrica fati.
Hinc nũc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
Sydereas Auriga rotas. Quatit aureus ensem
Orion, præfertq́; Ioui stellantia nutrix
Vbera, et olenios carissima pignora fratres.
Quin & carpathio monstro leuis adnatat argó,
Suspiratq́; petitam curis, atq; æquore prædam
Phasiaci senis, horrescitq́; incendia late,
Quæ Leo deq́; iubis ferus, et de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq́; oculis noua lux offert se nate uidendá.
Fallor, an illa parens magni cyllenia partus?
Nunc sydus, circumq́; aliæ ex Atlante sorores
Pleioneq́; micant? Quas et præstantia formæ,
Et diuorum amor, et clari decora alta parentis
Nobilitant cœlo, referuntq́; in crinibus aurum

Miratæ

M iratæ uiridi quondam splendescere ramo.
O blectant et adhuc artes, studiumq́; colendi
O ris, et antiqui reuocantur pectore sensus,
E t curæ molles, et gratæ pocula mensæ,
L uxusq́; illecebræq́;, et olenna tempora sertis.
H os nati mores referunt, quibus aurea crinem
F ibula subnectit, roseo quibus enitet ore
P urpura, quæsitusq́; decor, similisq́; puellæ
C ultus, et assyriam redolēt lita pectora myrrhā.
N yréa sic perhibent, & amatum à uate Batillū
P ictum oculis, fusumq́; coma, reseumq́; labellis.
V ina placent, hilaresq́; ioci, et petulātia linguæ,
M ordacesq́; sales, intinctaq́; uerba ueneno
S emper amant, et cura nouos exuscitat ignes,
A c domito regnat uictrix in corde libido.
N ec minus ambitio tenet, et certamen honorum,
P œniteat generis tamen, & se Cenéa malint,
A ut in fœmineam penitus transire figuram.
H æc loca, custodesq́; atlantidas arboris auri
L una colit, memor et fuluis pendentia ramis
F ulgerent quæ poma, qbusq́; è frondibus ardēs
B ractea perstreperet, roseasq́; incenderet auras,
E xoritur quoties niueas complexa sorores
I llustreis reddit natos, magnoq́; fauore
N obilitat, cui si felicibus incola montis
T arpeii, ac iuga summa tenens creteidos Idæ
I gnibus astiterit, mauortia signa secuti
I mplebunt ualidas numeroso milite turmas,
M ultaq́; felici committent prælia dextra
D uctores auro insignes, ostroq́; decori.

Multa mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentē
Neréa, spumāteis'q; uidebunt sanguine fluctus,
Armáq;, remigiūq;, agitatáq; trāstra per undas,
Littoréq; impositis statuent monimēta trophæis.
Felices, si non irato principe tandem
Accipiant iugulo gladium, aut ceruice securim,
Vmbráq; lethæos fleat indignata per amnes
Deseruisse solo lacerū, et sine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, densis'q; inserta choreis
Pleiadum si Saturni mala uulnera sensit.
Ipsa quidē luce exhausta, ac uix cornibus extās
Heu sortem miserandā, et non superabile fatum,
Capti oculis lucem in tenebris sine lumine ducēt,
Vt Thamyræ inuideant. Et enim solatia uicto
Pierides, quod'q; et uinci fuit usq; decorum
Pastorem a musis. tamen illi fistula collo
Sēper adest. thamyrā'q; greges, thamyrā'q; sequū
Pastores, thamyrā syluæ, colles'q; resultant, (tur
Et sine qua nullū carmen sonat, anthida reddūt,
Anthida, qua nō idæo sub uertice ad umbram
Texuit, aut calathos, aut serta decentius ulla,
Siue aris, siue hæc cupido uariaret amanti.
Siquis in occasu tristes, cœlo'q; cadenti
Pleiades uideat, uiolatá'q; poma querentis
Alcidæ claua, & spoliatos frugibus hortos,
Infestet'q; malum sydus, radiiq; nocentes
Percutiant, ille ionium'ne nauita pontum,
Aegæum'ne secet, tyrrheno aut lintea pandat.
Non ille eridano uelum, tyberiq; per æstum
Explicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

Ne latus

N e latus affligat scopulo, uictusq; procellis
N aufraget, et sparsa moriens tumuletur ab alga.
S in felix simul, infelixq;, aspexerit astrum.
I lle inter cyathos positus, pateramq; coronans
D ecumbet leni somno, uinoq; sepultus,
P urpureo'ue toro recubans, et uirginis arcto
F usus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
E t Venus ex imis stillat resoluta medullis,
I llius in roseis linquet sua fata labellis.
E t mors ipsa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non et cœlo sata semina cernes
P icturæ uariantis, opusq; quod extulit olim
P raxiteles, tabulisq; suis insignis Apelles,
R estituitq; noua nuper quod Ioctius arte,
I octius illustrans arnum, florentiaq; arua,
N am cui nascenti sese exerit ungula tauri
P urpureo ex oriente, & candida fulserit illi
C ynthia, tarpeiusq; pater, facilisq; Dione
A ddiderint socium coniuncta mente fauorem,
H ic Venerem nudã, ac madidantẽ rore capillos
E xprimet, & ueros facibus succenderit ignes.
H ic thetidem fluctus scindentem, aurasq; cientẽ
C rinibus, et nunc subductis ex æquore mammis
E xtantem, et sparsis rorantem pectora guttis,
N unc mento tenus intectam referentibus undis
C andorem, et uitreo fluitantia mẽbra sub amne,
P inxerit ut uiui spirent in imagine sensus,
A tq; oculos nanæ trahat ad spectacula formæ,

T antum arte, tantum ingenio, digitis'q; ualebit
A t quando hostilis radios de parte nocenti
V traq; stella nocens iaculabitur, omnis & inde
C oncenssit fauor, hic media gladiator arena
A d pugnam sese instituet, feliabus armis,
V ictrices'q; manus gladio pugnator et hasta
C ladibus in mediis alte exeret, applausu'q;
S pectantis populi, uictor caua lumina condet,
E t populo plaudēte nigras descendet ad umbras
F ulmineus. trepidi fugient denso agmine manes
A rmatum, et stricta minitantem uulnera dextra.
H æc tibi pleiades præstāt, caua'q; ungula tauri.

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus uestigia plantes
T yndaridas seqtur, celerat'q; per ethéra cursū,
Q uo surgente nouas ueniens in luminis oras,
I lle pedum cursu insignis certauerit auris
P ræuertens uentos, qualis priuernia uirgo,
Q uippe uel intactæ segetis per summa uolarit
C ulmina, nec teneras plantis curuarit aristas.
H ic stadio sese exercens, ubi martius ardor
A ffulsit, uocet ipse pedum in certamina currus
O enomai, uolucrem'q; uocet æneidos axem,
E t pretium uictor referet plaudente theatro,
N obilis & disco, et totos quoq; flexilis artus,
A tq; breui facilis gyro concludere corpus.
A t cum se socium addiderit Cyllenius heros
P ræstringet ludens oculos, ut certa uidenti
I am fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

O. stentet iam leua. fuit paulo ante quod aurum,
T ranseat in liquidum sub eodē corpore plumbū,
S tuppa uomat tardū fumū, quæ poma rubebāt,
E ffluat & subitus nullo de uulnere sanguis,
I n nihilū́q; abeat digitis quā strinxerat offam,
E t mirum ipse suo de gutture uentilet ignes,
Q ua quondam deus ipse deum fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellet uiribus. ille
F olliculum excusso iaciat per inane lacerto,
B rachiá́q; assiduo quatiat sudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui saltet per pulpita, quiq;
M imum agat, & molli teneat spectacula cantu,
P ersonam quancunq; uolet simulare paratus.
S in arcás, quæq; ambrosiam de uertice fundit
A spiciant, faueatq; suo Saturnius astro,
I lle nouas artes solers tractabit, & ipso
P erficiet studio, ut mentem suus approbet usus.
A t si liuentes radios impegit iniqui
S tella senis. fundatq; atrum de sydere uirus,
I nfelix qui sponte sua patriamq; laresq;
D eserat, agnatumq; solum, cineresq; parentum
P osthabeat, tantumq; illi fuga grata, nec ulli
I nsideant animo sensus, aut cura suorum.
P ronus ubi Hesperiā petit, et uagus æquora lam
Q uanq̄ illi faueat felicibus ignibus æther, (bit,
N on nisi cum magno uenient alimenta labore.
Q uod si forte minax longe aduersabitur astrum,
D iuulsus rabidi mandetur dentibus ursi,
A ut attæonio ueniet mala præda Melampo,

Aut catulos impastæ trahens lea deuoret artus,
Hæc leporē nā fata manent· hinc nomen et astro.

DE IVGVLIS.

Nec uero leporem tantū, capreas'ue fugaces,
Aut timidos agitent præclusa indagine damas,
Quos iugulæ inspirent auras, et amicus Orion,
Orion dextra iaculum, ac uenabula gestans,
Insignis balteo, & longe radiantibus astris.
Qui in ipsis in speluncas, in rupe cauatas
Excipiant ursum impauidi, & uenabula cōtra
Obiectent, densis'q; actum de saltibus aprum
Omnisi expectent hastis · it calle silenti
Efferus, ac fuso spumant uirgulta ueneno.
Nec uasto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuuat audaces · agitur'q; iuuentæ
In syluis, inter'q; canes, et retia, nec iam
Aut coniux placet, aut thalamis nox acta sub ip-
Hos aios magis, atq; magis mauortius heros (sis.
Accendet, rutilo si forte aspexit ab astro,
Annuat et placido facilis quoq; Iuppiter ore.
Haud etiam siqua hoc ipso sub sydere uirgo
Lucem hausit, dubitet sæuarum lustra ferarum
Aut ferro petere, aut saltus intrare repostos,
Ipsa horrens iaculo, tyriis'q; ad terga sagittis,
Qualis in ætolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprū, primam'q; manu stringente sagittā
Intorquēs, ausa est spumanti occurrere monstro,
Mox læta & spoliis, famosa et cæde superba.
Qualis et æthiopum quondam sitientibus aruis

In fuluum regina gregem sese armat, & audet
Sola pedes sese irato obiectare Leoni,
Insigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.
Quin etiam monstra undisoni fluitantia ponti
Sollicitent, uiolare imi et penetralia nerei
Haud timeant, dū ferratis per marmora contis
Discursant, pelagóq; trahunt humentia lina,
Aut alta scopuli è specula fixum ære tridentem
Expediunt, ferróq; gregem & pecuaria Protei
Per costas, per terga forant. fluit æquore foeda
Illuuies. Imo trepidatur ab usq; profundo.
Tantum adeo iugularū ortus, per tela, cruorēq;
In syluis, in speluncis, et in æquore sæuit.
Præsertim si falcæ senex radiarit ahena
Iratus pelago, iratus uariantibus undis,
Atq; aliquis post multa tamen discrimina, somno
Dum fruitur, capit et placidā per mēbra quietē,
Accipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
Lethæas umbras, rigidum ac Minoa, negabit
Autorem nosse, et certam deposcere pœnam
Incertæ necis. Hoc martis ferus efficit ignis
Siquando biiuges tenet ad præsepe ligatos,
Et Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
Oceano approperans. deerit iugulator, & omne
Telorum genus. ad maneis tamen ille sopore
Deuictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet,
Condet in æternam languentia lumina noctem,
Hæc loca si pater. idæus. si Cypria uirgo
Insideant, cum cœruleos it cancer in amnes,
Nanq; saporiferam pariunt hæc signa quietem,

Aeternoq; premunt mortalia pectora somno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon sese extulit ortu,
Vltima cum obuersi curuant se brachia cancri,
Non ipse umbrosos saltus indagine cinget,
Non canibus timidos aget arcta in retia damas,
Spicula sed, latoq; parat uenabula ferro,
Nodosasq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
Insidians, acremue dolet saeuire Melampum,
Vmbroneq; sequi, rapidũq; ad septa Lycarban,
Quin Isan, catulosq; Isae formabit ad arteis
Humanas, tacitum ad nutum Asteriona uocabit
Blanditor, dignum et Musis praestabit alumnũ.
Hũc olim Vraniae in gremio, Cliusq; por ulnas
Ludentem, persaepe aliae inuidere sorores,
Exceptumq; suis furtim admouere labellis.
Saepe etiam Iouis ante pedes statuere, sinuq;
Accepit pater, et blando simul ore renidens,
Demulsitq; manu, exciuitq; procacius iras,
Dum ludit, laetae plausere iocantibus aurae.
Elysius nunc in campis per opaca uireta
Ludit agens, nemorumq; acer lasciuit i umbra.
Cõueniunt animae ad lusum. ille impiger arctat
Huc illuc cursum. hinc notas festinat ad umbras
Dente ferus, similisq; irato, & saltibus horrens.
Mox blanda lambit lingua, atq; imurmurat ore.
Subsiliens, caudamq; ciet gratator amicam.
Interea uiridẽ ad pontũ, ac sebethida ad undã
Delicias misera amissas, et luget ademptum

Melpomene asteriōa refert nemus æquora reddūt
C lamatum Asteriona. Imoq; e gurgite Nymphæ
A ccurrunt. hic mœsta iterat luctumq;, modosq;
A onis infelix. Iterat chelis æmula cantum
F unereum, atq; genis plorant nereides udis,
A st ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
S enserit et rabiem Martis, dum lustra ferarū,
D um latebras petit, & uenabula cornea iactat
I ncautus, per inerme latus, perq; ilia dentem
A ccipiet spumantis apri, tractusq; per arua
P ræda auibus, præda ipse feris laniāda iacebit.
V ix coniux, quæq; una illi, primisq; sub annis
M iscuit & curas, et certos iunxit amores,
V ix mater dispersa locis inuenerit ossa,
Q uæ mādet terræ lachrymans, cōdatq; sepuchro.
F orsitan è morsu rabidi canis, actaq; uenis
D ira lues aget in furias. illum ora liquenti
A dmotantem amni, sitiētem, undasq; petentem
E xcutiens torrē ambustū, atq; è gurgite Erinnys
I á medio caput attollens fugat horrida, crinēq;=
-A nguineum intendit. reuocat sitientia ab undis
O ra miser, faciem auertens, simulisq; latranti
D at sese retro, & spumas ciet ater ad auras.
H inc rursum stimulante siti conuertit ad amnem
A pproperās, dubiusq; gradu, atq; enectus ab æstu
I nfestans rursum admota face turbat Erinnys
A ttonitū, ac nigras uocat ex Acheronte sorores,
D onec eum rabie absumptum uis tetra ueneni
V icerit, & miseros soluat cum corpore sensus,
Q uos Procyon Martisq; furens incēderit æstus.

DE CANICOLA.

Si cœlum nate aspiciens memor ipse Leonem
Agnoscis, quæ stella nouis micat ignea flammis,
Illa quidẽ canis est, qua corniger uritur ammon,
Assyriumq́; latus, cuius de sydere feruet
Aegyptus, totoq́; calent incendia mundo,
Cuius & afflatu tellus grauis, et grauis aër
Corripiunt morbos, passimq́; cadentibus ægris,
Strata iacent armenta· furit uis effera in omnẽ
Continuo gentem· Viduat quoq; auibus urbes,
Vtq́; hominum generi canis has denuntiat iras,
Sic nascentem aliquem primos inspecta per ortus
Incendit flammis, & pectora concitat æstu·
Ira ingens, dolor atq; ingens ingentibus ausis,
Ingentesq́; tument animi· imperiosa cupido
Nil æquum patitur· feruet sitis arida habendi,
In facinusq́; uocat, uiolentaq́; tela ministrat·
Nõ pietas mouet, aut amor, aut reuerẽtia diuũm·
Præsertim si threicius sese addidit heros
Ad facinus, subditq́; faces· incendia uitet,
Et syluas, dum tela feris immanibus audet
Ingerere, & fuluo iam comminus ire Leoni·
Quod si perniciosa senis substrinxerit ensem
Dextra, nec ipsa suos illi subduxerit ignes
Delia, nascetur mediis qui in saltibus Vrsum
Attentet, qui frondosis in uallibus apro
Congrediatur, & inclusa decertet arena,
Spectantesq́; trahat pugnacis robore dextræ·
A si ubi ab occasu rabido adlatrauerit ore

Infelix

I nfelix nato exitũ parat, unde ferarum
D ente lacer cadet in syluis ursi ue, lupi ue
P ræda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
S i Mauors ualidã aspiciens concusserit hastã.

DE CRATERE.

In sequitur crater Bacchi decus. huius i ortu,
A tq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
A utumnus sese accingit, uindemia cellas
I nstruit, & grauibus ceruicẽ implexa racemis
I psa lacus & labra nouat, & dolia tergit.
I nde meri genialis amor, studiumq; bibendi,
H inc patera salit assurgens spumante falernũ,
C rateresq; auri insignes undante Lyæo.
H inc Baccho læti colles, flexæq; sub ulmis
Pendula textilibus nectunt umbracula uites,
I nsitioq; alios, aliaq; ex arbore ramos
A dmiscens, studiosa nouum per germen adoptat,
I nsitio foecunda, nouasq; ingressa per arteis.
H inc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
I mplexos late muros, & mœnia arcũm
P orrigere, & latas è ramis surgere turres,
D eflexã et myrtum in puppeis, atq; ærea rostra,
I n buxisq; undare fretum, atq; è rore rudentes.
P arte alia frondere suis tentoria castris,
S cutaq; spiculaq; & iaculantia citria uallos.
N ec minus irriguos fonteis per opaca uireta
I n strepere, & ductos non una i brachia riuos,
E t properare cauis operosa canalibus undam
S axa per, et liquidos stillãtia marmora fluctus,

Piscosas quoq; sub tectis fluitare lacunas.
Quin etiam aruorum cultus, & cura serendi
Hos iuuat, atq; agri studium non segne nouādi,
Horreaq; annosæ cereris. Iuuat humida mercis
Mutandæ specie:, stagno seu uecta liquenti,
Quam ue paludosis tellus alit humida campis.
Hæc Crater, quibus affuerit, nascentibus affert.
Qui tibi Nate tuo aspirans, non defuit ortu.
At serus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
Oceani, facilem læta inter pocula mortem
Afferet, ac subito turbabit funere mensas.
Defunctum lugent conuiuæ. Ast ille nigrātem,
Ingressus Cymbam, ac sitientia labra relambēs,
Suspirat Bacchū, atq; undæ lenæidos amnem.
Cui si stella nocens inuiderit, humida fata
Portendit, seu lenæo sub gurgite, siue
Flumine sub uitreo, calido ue in forte lauantē,
Siue cauo putei gradientem absorbet hiatu,
Cœrula seu uersis findentem marmora tonsis.

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina nostra
Assurgunt monumenta tuæ nā coniugis assunt,
Insignitum auro textum, ac radiantibus astris,
Et primo splendet cœlo memorabile donum,
Quod Dea tum rore idalio, ambrosiæq; liquore
Sparserat, et cypria madefactū iunxerat ūda,
Tum flore ornarat uario, itactumq; hyacinthū.
Miscuerat, uiolamq; rosæ, casiamq; amarātho.
Hinc natis studium tenerorum mansit odorum.
Conficiunt

C onficiunt unguenta, et florea serta coronant.
M undicies indigna uiro, comptusq́; puellæ
P ersimilis, quæq́; et ueneris molle ĩperat astrũ,
I nde etiam occultus sub pectore pascitur ignis
I n uetitumq́; ruunt, et amor noua uincula nectit.
Q uo circa N ate ardenteis compesce furores,
E t leges meditare, & honesti concipe formam.
H ic finis uitæ felix, hæc meta petatur.
M ergentem sese oceano quicunq; Coronam
V iderit ipse oriens, primo sub flore iuuentæ
O ccidet, expositusq́; feris damnante Senatu.
P ro tumulo fauces ue canũ, aut rabida ora leonũ
A ccipient, tumulo Saturnus cõdet, ubi ipse
I nsedit loca, seu grauibus mala sydera signis
A duersos iaciant radios, & fata minentur.

DE SPICA.

D uersos mores, & pectora dura per ortum
S pica dabit, frumenta seret, graue figet aratrũ,
M ella fauis expressa liquet, nihil usq; remittẽs
A duitæ uarios usus. Maria alta secabit
P iscator, nunc casse cibũ, nunc comparat hamo.
D at uarios animis æstus, & pectora turbat
O ccasum dum Spica petit, dat & usq; labores.
C ui falcem si forte senex subiecit ahenam
I ratus, miseramq́; famem, illuuiemq́; minatur.
A t Mauors furti damnat, populoq́; reposcens
A nnonam, dictis, & pœna crimen acerbat.
I lli nil Arcas, nil proderit aurea Virgo,
Q uãuis Spica manum grauibus fœcũdet aristis,

P orrigat & plenas felix Pometia lances,
Quin pendat sacrum laniato corpore furtum,
E t populo spectante lacer det sanguine poenas.

DE SAGITTA.

Nõ teucrum, paridẽ ue arcus, nõ hectora telũ
S tringentem, non idæum sub nube columbam
F igentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextræ,
S i cœlum aspiciens oculo intueare Sagittam.
H as etenim natis uires, hæc dona ministrat.
E xercens usus probat, & mox uertit in artem.
I lle igitur iaculo insignis, celeriq; Sagitta
C ontinget positum quocunq; in limite signum.
I lle etiam speculantem alta de turre columbam
D eiicit aeriæ contorto uerbere fundæ,
S quamosumq; petit certo sub uulnere piscem,
C ui fauet eõa surgens de parte Sagitta,
E xtremo ægoceros cum se celer æquora tollit.
I lle autem, stragemq; inter, cædemq; uirorum
D eficiens cadet anteactis ex hoste trophæis,
V ulneribusq; suis, illata & cæde superbus,
Quem procul occidua uidit de parte Sagitta,
I psa quidem radiis percussa nocentibus æque,
A eque præsidio nitens et fortis amici.
V endetur miser, & foedabit sanguine arenam
I ndigno pretio, si Mars, si pinniger arcás
H æc loca coniuncta soli ditione tenebunt.
A st hunc damnatum caueæ ad spectacula, uulgo
O biiciet, gladiiq; dabit Saturnus ad usum,
S i male felici aduersans minitabitur astro.

DE HEDO.

Hoc etiam è coelo, chelis'q; micantibus hedus
E xilit, & molles nascentibus imprimit artes.
H is, inter'q; epulas, & serta madentia uino,
S corta'q;, et icæstos thalamos, unguēta, rosam'q;
V iuitur, et uacuis mulcent proscenia ludis.
D eliciæ inficiunt animos, præceps'q; cupido.
C onsilium icertum, ac uarians sententia, et ipsa
M ens nunq̃ secura nouas parit anxia curas.
C oncubitus fuge nocturnos, summas'q; fenestras,
T ectorum igenteis lapsus, fossæ'q; profundum,
P ræcipites'q; locos, impostæ'q; rupibus antra,
N eu te sollicitent funabula ludicra, neu te
I ntortis capiant agitata rudentibus arma,
S i tartesiaco minitabitur hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bōa uerba. deos ueneremur, an illa est
Quæ surgit, quæ conspicuis uenerabilis astris
A ra deûm? date thura, faces'q; adolete sabæas.
H is genitrix hariadna locis, hoc sydere lapsa est,
I mpleuit'q; uterum teneræ leue pondus Elisæ.
H inc illi cultus'q; deûm, & reuerentia casti,
E t tantus sacrorū honor, atq; hinc ipsa per aras
R ite precata litat, simul et stata sacra frequētat.
T u matrem puer, & castas arcesse sorores.
T hura adsunt. coelum spectate, atq; orē fauete.
A ra deûm, unde est relligio mortalibus orta,
V nde piū quodcunq;, et quod uenerabile terris,

S alue Ara salue innumeris ornata trophæis,
S iue hominum gesta inspicias seu facta deorum.
I psi te reges templis, et marmore donant
M ygdonio. Tibi purpurea sub ueste sacerdos
S acra facit. sedet et tyrio spectabilis ostro
A ntistes lituo insignis, cultusq; tiara
E xoluens uota, et carmen præfatus, ibi omnem
A ffatur turbam, et diuorum arcana retexens,
I ustitiamq; sequi monet, et non temnere diuos.
T e propter casti uates diuina per orbem
S parserunt præcepta, sacrumq; hausere furorē,
P er te casta placent, per te plebs templa salutat,
A ntistesq; chori princeps uenerabile nomen
I n populis, dat iura deûm, et noua carmia pan
E xoriens hæc ipsa tuū facis Ara per astrū, (dit.
S i faueat pater altitonans, si nata Tonantis.
A st obiens si Saturnus, si bellicus heros
M aluerit, Tu sacrilegos, tu magna profanos
A ffligis pœna merita, et mala crimina purgas,
A dicis aut templis, aut uoti uincula nectens,
O bstringis sacris, sacros aut sedula ritus
O stendis. prohibet quoties has Iuppiter iras.
M e me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
P andentemq; deûm leges, et carmine uatem
A stra recensentem, seu tu dux certa uiarum
P ræcede, aut specula residens sublimis in alta
O stendas reliquum cœli, atq; hæc nomine signa.
V os coniux, uos defessi tria pignora patris
H æc orate eadem, Dianamq; in uota uocate,
D et mentem studiosam æqui, legumq; uerentem,

Detq;

Detq́; animũ,et patrios retinẽtia pectora mores,
S acraq́;,sollennesq́; deûm seruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autẽ qua parte ingens se Scorpius offert,
A tq; æqua plus parte poli sua brachia iactat,
C entaurus gressu incedens se tollit equino,
M istus equo uir,quam natorum pectora formã
A rtib.et referunt,et queis sua munera iungũt.
H ic currus,et frena iuuãt,queis flectere ĩ arctũ,
Q ueis et equos moderari,et aperto ĩmittere cã=
E t ualeant celeri ad metam exagitare citatu(po,
I nstantes,uocis clamore,et uerbere dextræ,
A d pugnam siue instructis radiare sub armis.
Q uin etiã n si Mars stricto minitabitur ense
B ella ciens,bellum exercent,armisq́; decori
P ugnatoris equi costas,et terga fatigant,
H ostilesq́; acies,aut hasta,aut ense lacessunt.
S in Arcas celer aspiciat,quæsita per artem
A uxilia ægroto pecori,succumq́; medentes
A dmiscent.ipsi hoc morbos,et uul'nera curant.
I nfelix alto ruet,ac de culmine labens
V ix diuûm auxiliũ ĩploret,præceps ue quadri
E xcutitur,lacer ipse,feræ aut ĩmanis hiatu,(ga
S iue ferocis equi uiolento uulnere tardus
L ethæos mœrens portus petet,attonitusq́;
Q uadrupedes timeat iam iã properare citatos,
H orreat & sæuos minitantia culmina lapsus,
H esperio quæ Centaurus portendit ab orbe
I ratus,quoties sæuo aduersabitur astro

B ellipotens, aut Saturni falx horrida sæuit.

DE ARCTVRO. ET CYCNO.

At postquã oceano Chiron sese extulit, et iã
Antra mẽor uidet, et cultos, quos seuerat, hortos,
A rcturi clarum aspicies super æquora signum,
P laustra, bouesq; suas agere, et se tollere i altũ.
H uic signo studium fidei, & reuerentia honesti
C erta subest, hinc illa fides nascentibus hæret,
E t ueri non fictus amor, generosáq; cura.
H inc illis & opes regum credentur, & æra,
E t tyriæ uestes, auri & pretiosa supellex.
H inc census patrii a populo custodia, et omnis
P ublicæ thesauri cura credetur, & æris.
A dstabit foribus custos, & ad hostia regum
I anitor, aut trepidos uocet ad mãdata Quirites,
P ercutiant infelicis cum numinis astra.
O ceano se præcipitans Arcturus, ubi ignis
A fflarit tegeæus, Saturni et noxius ardor
S upplicio infami afficiet. uinctumq; cathenis,
C onfectumq; prius squalore, & carcere tetro.
P roscindit tauro segetem, sua condit aratro
S eminaq;, & toto uictum parat anxius anno
A rcturus mundo exoriẽs. Idẽ æquora linquẽs,
E xoriensq; homini, & primis natalibus astans
I pse fidẽ, rectumq;, & honestas edocet arteis.
C ur o cũr superi tantum sors leua locorum?
C ur tantum occasus cladis uehit? æquus ab ortu
A rcturus, parat infelici carcere mortem

S aeuus ab occasu. Surgens uagus aequore Cycnus
I nsidias auium generi, & caua retia tendit,
A ucupiumq; docet, molleisq; inflectere cantus
I n caueis, nostras uarianti et gutture uoces
R eddere, et humanā referētia murmura linguā.
H inc deploratus longe, atq; ad sydera passer
L usitat in gremio dominae, facilemq; Corinnam
P sittacus, & blandos Vatis testatur amores.
H inc mea non saeuit rostro, non ungue columba.
A st obiens aliena quidem spoliare parantem,
E t praedas agitantem hostili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis ue, doli ue ministrum
P lectit, & austeras praetoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitosq; angueis, et carmina quaeris
C olchidos, et uictum somno, uerbisq; dracone,
H aec tibi surgenti dat Serpentarius astro,
A egoceros cum caeruleo caput aequore tollit.
S i quaeras forte Eurydicen per gramina laeta
E rrantē, atq; anguis de uulnere multa gementē,
P aulatimq; udo claudentem lumina somno,
L abentemq; artus, et tempora nube tegentem,
A c circum anguicomas pauitantē astare sorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu signabit iniquo
O ccumbens, cum triste senis sese obiicit astrum.

DE DELPHINO.

Baiano si forte procul de littore cernes

D elphinũ ludentem, et terga accurua plicantẽ,
N unc undis se attollentem, nunc gurgite toto
M ergentem sese, et cauda maria alta rotantem,
T um dices, referent natorum pectora mores
D elphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
F alciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
R eptantemq; cauis scopulis mirere, et ab imo
V ellentem rubros spinosæ cautis echinos,
N unc rapidos scindentem æstus, et pectore nudo
I actantem in summos rorantia brachia fluctus,
T auromenitanã nando et superare Charybdim.
S in Arcas cum threicio duce sæuerit, illi
E xercent agili sudantia membra petauro,
E t cursu certant uentis, per'q; æquora currunt
N auibus, et curua sulcant uada salsa carina.
A t cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
S aturni'q; malum sydus minitabitur, ille
I lle Mari, uluoso ue lacu, seu flumine in alto
M ersus in æternam condet sua lumina noctem,
V mbra'q; nocturno errabit per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

I lla (uides) quæ Nate breui ægoceronti ĩ ortu
A ttollit sese pelago, et procul æquora linquit,
I lla Lyra est. sentis tremulis ut fluctibus udæ
A d numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceanitia coniux
A d plectrũ? Ciet ecce nouẽ cũ pectine chordas,
E modulans, mulcet'q; nouo uaga sydera cantu.

Quo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
Pectora, concordes'q; animos · sunt ciuica curæ
Iura, placēt leges · pacto stant · æqua probātur ·
Torquentur sontes, et duro crimina nexu
Plectuntur, iustum'q; foro dominatur in ipso ·
At si uergentem oceano, atq; Atlanta prementē
Falce Lyram, siue ense minax percusserit astrū,
Occidet infami leto, ac prætoria iussa
Expectans, tortus'q; diu, tractus'q; catenis
Cum gemitu uitam effundet, fora ue ipsa cruore
Fœdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
Nigrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
Efflabit · flāmantem illam, fumos'q; uomentem
Portitor horrescat picea traducere cymba ·
Paulatim ast illa in scopulo tabescit inani,
Atq; abit in tenuem cinerem, extincta'q; fauilla,
Nil reliquū, nō forma quidē, nō corporis ūbra,
Tantum decliui præceps lyra sæuit ab orbe ·
Qua quondam custodē erebi, ac nigrantia Ditis
Atria, crudelem et potuit placare tyrannum
Threicius uates superas'q; reuertere ad auras
Coniuge cū cara, & Lethen remeare canendo ·
Illum et nigrantes manes, turbæ'q; silentum,
Illum etiā heroes'q; erebi, & regina profundi
Attoniti uenerantur · Eum stymphalica monstra ·
Et Lernæ manus, et centumgeminus Ophialtes,
Inuersans'q; rotam Ixion, Tityus'q;, Giges'q;
Sectantur, posito'q; assunt ad plectra tumultu ·
Felix sorte sua · sed amor, sed coniugis ardor
Frustrantur cantus, et uota nouissima Vatis ·

At postq̃ stetit ad patrii uada fluminis antẽs,
A c tandem dolor indignata silentia rupit,
P rima illi uox Euridyce, meáq; optima coniux
E urydice infelix. Quid enim fata aspera adiui
N escius? immanemq́; canem per carmina uici
I mprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
P eruici? me me ferro, me absumite matres
Threiciæ. Quantum heu fuerat dũ lumina mũdi
I ngressus, fruerer thalamo complexus amato?
C ur non et retro redii? nigra flumina rursum
T entaui? rursum et manes, regemq́; superbũ,
Quem mitem inueni, rursum placare paraui
I mmemor? ó me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
E t dici felix, saltem o, saltem umbra fuisset
S olamen, Mihi per ténebras lux ipsa uaganti
F ulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
P lausisset, noctem heu demens, luctumq́; paraui
A eternam noctem, et nullo cum fine dolorem.
M e matres, me me ferro, me absumite matres
Threiciæ, canerem ad thyasos. Tum culta canenti
A dstaret, semperq́; nouos hauriret amores,
F auissentq́; mihi manes, interq́; canendum,
A pplausumq́; inter uulgi mihi brachia collo
I unxisset, teneroq́; sinu fouisset, et ore
E xcepissem auras animæ indulgentis. ibi ingẽs
A pplausus. rursũ ipse nouos per carmẽ amores
O rdirẽr, totoq́; erebo mea uerba sonarent,
M ulcerem & ueteres herorum carmine pœnas.
M e me igitur, me me ferro, me absumite matres

T hreiciæ, caput atq; humeris auellite nostris,
E t linguã Eurydicen clamãtem, ac uoce petentẽ,
E urydicen, uehat aegæas uagus Hebrus ad ũdas

IO ANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM. LIBER. IIII.

te aram statue Heroi, floremq;
recentem
n S parge super, nec parce arabo
redolentia costo
F undere dona manu, Cypriosq;
inferre liquores.
H is heros gaudet donis, lauriq; uagantem
P er nemus, hac solitam in sedẽ mercede uocabis.
E n strepitant myrteta. syros age Nate liquores
I nstaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
T er circũ Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
T er circum plena manes uenerator acerra,
M ox, supplex tumulo assistens sic uoce precatre.
Magne parẽs, cui Calliope admodulata canenti
I psa chori decus, et prĩceps noua carmina dictat,
I psa suo ferit ungue lyrã, moderatq; plectrũ,
E t raros meditata modos, cui serta napeæ
I ntexũt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
C ui Phœbus lauro densum nemus, æmula myrto
D isposuit Cytherea, suos cui semper odores
D ant uiolæ, et toto spirat rosa fertilis anno,

S alue Pieridum Vates decus, o mihi si quis
C olle sub hoc uariam per rara foramina buxū
D et Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
N aiádas, uideat deserto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas celebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæisq; rosetis,
E t casto flores legere, ac uariare Maroni,
I pse merum, niueoq; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbramq; silentem
E t tumulo condā, et tumulo sua munera fundā,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I amq; lyræ tenuem strepitum, iā pectinis aurā
A ccipio. ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ, & dulci flat odore recessus.
O mine quo felix opus, et noua carmina surgant,
E t cœlo spatiemur, et orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræaq; arua
C ondidit, occiduoq; dies se mersat Olympo.
N ox cœlum tenet, et fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephéa cœlo,
Quaq; Aries caput, et Piscis caudā æquore tol=
R egales illum uestes, rutilantiaq; auro (lit.
S ceptra docēt regem, ac gēti iperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, et uultu mens aspera duro.
N ec ficti mores qualem se Porcius olim

Romanoq; foro, et rostris popularibus egit.
Aut si quē nec uana iuuāt, iuuat horrida Virtus,
Contemptorq; animus, munitaq; pectora recto,
Et Mallii iussa, et Bruti irreuocabile pectus.
Nec uero non et reges scelera improba lege
Detestata notant. Igitur facta impia uoce,
Et tragico exclamāt per pulpita nota cothurno,
Auersos solis currus, et prandia fratrum,
Tereaq; absumpti reuomentem uiscera Nati,
Incoctumq; senem flammis, & Phasida nubes
Scindentem cœli, et rutilos per inane dracones,
Textaq;, herculeamq; pyrā, et priameia regna.
Atq; enses Phœnissa tuos, flammamq; Creusæ,
Si quibus eō o nascentibus astitit ortu
Cepheus, arridetq; Venus, Cylleniaq; astra
Adiiciunt radios, et candida lumina præstant.
Hinc acer Venusinus amaro sublita felle
Verba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinâs
Triste supercilium, uomit & de pectore bilem,
Cum uidet archetypos pluteū seruare Cleantas.
Nec non et iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
Insequiturq; hominum curas, et gaudia uulgi,
Ac curuasq; in terram animas cœlestiū inanes.
Forsitan & populi mores describet, et artes,
Liberiore ioco ludens, risumq; mouebit
Per scenam, atq; humili figet uestigia socco
Personam simulans, teget et sub melle uenenū,
Spiculaq; in salibus tinget derisor amaris.
Sic olim lusit senior, quem numine dextro
Pierides fouere, sacro cui lenis ab antro

C litunnus, certaq; Aōn fudisse liquores
Q uem romana suum ueneratur lingua parentē
R identemq; hominū mores, & crimina, et artes.
H æc Cepheus dabit exoriēs. sed atlātide ab ūda
O ccumbens fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; euiscerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidēti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, et phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cœlo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, et acutos exerit ungues.
I nde feras cursu exagitant, syluisq; fatigant
R aptores gaudent frenis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, et præda subacto ex hoste petita,
E t spoliis uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hostes
N udi armis, mortemq; uelint pro laude pacisci.
T antum animi feret idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, et ab hoste tuantur
V ictores. & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem statuent, actoq; triumpho
O rnabuntq; domū exuuiis, et templa trophæis.
S in mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidē, pharetræq; placēt, et fortib. ausis.
L aus aderit. Tamen æratas ad signa tribuni

Sub

Sub duce disponent turmas, aliena sequentes
Auspicia, aut regum īperiis data iussa capessent.
Nanq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
At cum se oceano immersat, mersabit & undis
Nascentem, fonteisq́; suos sua flumina uerset
Tros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
Vsqueadeo occumbens sæuit Iouis impiger ales,
Assuetusq́; auræ, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux cælo se fundit aperto,
Cum se Aries, cum se Taurus super æquora tollit.
Collucent auro flammæ. micat aureus æther,
Bracteaq́; ipsa suo se uentilat aurea gyro
Instrepitans. Lectas eõo in littore conchas
Florere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
Per ramos, purumq́; ex coctis montibus aurum
In riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
Mollitumq́; manu, et fuso leuiore rotatum,
Regia textilibus percurrere tegmina filis,
Quæ dea nunc radio per serica uellera miscet
Intexens, nunc pingit acu, uariatq́; colores
Alternans. Nitet aurato noua purpura textu.
Ipsa sedens solio insigni, stellisq́; corusco,
Seligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
Aut baccas forat in sertis, pingitúe monile
Multa docẽs. Nymphæ instantis præcepta magistræ
Dextra obeunt, tacito et studio data fila ministrant.
Salue Casiópe. nam te quoq; sydera cælo
Illustrant, cœliq́; uenis decus ipsa puellis.

O rnatus tu diua nouos, & feriat templis
D ona paras, solioq; deos uenerariis eburno.
T u regum intexis trabeas tua munera pictæ
P almatæ, sceptrumq; auro, gemmisq; decorum,
B accatumq; monile, sacerq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe, tibi nō chorus omnis amantū
A ssurgit, comptusq; tuos tua dona requirit,
D istinctas auro uestes, & cingula bullis
A spra suis, cultæq; comæ crinale decorum,
C hrysolithon digito insignē, atq; ī frōte Smaragdū.
I n primis matura uiro florente iuuenta
N upta tuos læta expectans deposcit honores,
I llusam bacis Chlamydem, illustremq; coronam
C æruleo fulgore, et purpureis hyacinthis,
A rdet et in mediis quæ pendula gemma papillis.
I psa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
E t suspendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat, uolitansq; leuers exuscitat auras.
O ra nitent. ebur extersis in dentibus albet.
P urpuraq; in roseis effulget grata labellis.
P erq; genas lasciuit amor, qui spicula torquens
I ncensum ferus ex oculis iaculatus, & ignem
V ulnerat incautum insidians, uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
S tella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
E x agris mirata deam. Ruit accola Mincii,
H adriaciq; sinus heros, omnisq; iuuentus
A emiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
N on satyris sunt arua satis, non prata Napæis.

S pectantum studiis desunt loca. Mater amorum
P ræcedit, molles uirgo fert sedula gressus
D extra amor, a leua Charites comitantur. At illa
R idet læta, dolosq́; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacit. uruntur iuuenesq́;, senesq́;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipso æstuat amne
E ridanus. tremulæ ludunt per cærula flammæ.
A t uates Nymphæ cætus sua pectore uersat
G audia sub tacito, atq; immoto lumine perstat,
D eliciasq́; animo repetens memor ipse futuras,
I nuideat nec semideis, et temnat amantes.
E xoriens hæc Casiópe dat munera natis
E x auro, gemmisq́; intertextisq́; figuris.
A tq; utinam nunquam oceani se tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam ense minetur,
A ut è præcipiti fatum crudele ruina,
E sset nec cælo spectatior altera uirgo,
N ec quæ plura suo peperisset commoda cultu.

DE ANDROMEDE.

At contra trux Andromédenoua funera, et atrã
M olitur mortem, ac sæuis cruciatibus instans
S upplicia exqrit, neq; enim aut lamenta parentum,
C õiugis aut moueãt lachrymæ, aut data munera fle
Mors illi pretiũ, et tormẽta ĩmania curæ, (ctant.
V inclaq́;, carcerq́;, et nodoso ex ære catenæ.
V indictam dea pro scopulis, quibus ipsa pependit
D eposcens, studia hæc nascentibus ĩprobã monstrat,
C arnificesq́; manus, et acutam in colla securim,
D iuellitq́; artus truncos, et uiscera mandit

S æua ĩpasta fame. Vel cum minus improba sæuit,
P ræficit effossis grauida è tellure metallis,
H os mores dabit exoriens, nepheleius ut se
E xerit è pelago quadrupes, properatq́; citatum
T aurus et ipse gradũ attollẽs. Sed atlãtide ab unda
S æuior, obiicietq́; feris, & corpora truncis
A ffigens, animam extremis cruciatibus aufert.
P erpetuis etiam uinclis & carcere tetro
D amnabit, si forte minax hinc, inde benignum
S tet sydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim scopulo affixam, et crudelia ponti
H orrentem monstra ac sine spe, auxilióq; parentũ
V ndoso erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
S e tollens, laniare immani gutture pergit
B ellua adacta fame, iussisq; impulsa deorum.
T er monstrum caput erecta ceruice tetendit
H uc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
I mmanem. Terq; et rictus, ter gutturis antrum
V ndiuomum, spumantq́; rotati è pectore fluctus.
H inc sinuosum undis pelagus secat. æstuat æquor
F ulmineo caudæ tractu, spumantiáq; acto
P roscindens utero ĩpellit rapida agmina aquarum.
L ittora planguntur fluctu, et uagus intonat aër,
A c nigro circum horrescunt maria undiq; nimbo.
I lla ut primum oculis hausit uenientia monstra,
T antum non extincta metu. Tamen ultima corde
H æc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
V nde mihi si me duri exposuere parentes,
A uxilium deserta petam? Mihi terra negatur,
P ræsidiumq́; hominum. Sæuit uis effera ponti,

A rmatur'q; in me pelagi deus, ultima'q; assunt
S upplicia, et iam uiua nouo decreta sepulchro,
A tq; utinam defleta prius. Vos ò precor auræ,
N ã q; hominũ solitæ ad superos deferre querelas,
A ccipite hæc, pœnam miseratæ, & uirginis annos,
A c deferte Ioui. o si quæ Iouis inclyta proles
H æc adeat loca, atq; utinam ferus ille Medusæ
H uc assit domitor, quem fama est Gorgone cæsa
R aptantem spolia, et caput ostentare sororum
P alladis auxilio fretũ, ac tectum ægidos armis.
V ix hæc, quanq̃ plura parat. Ruit æquore monstrũ
I mpulsu'q; graui littus tremit. assonat æther
V icinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
S unt oculis tenebræ, atq; ipsi sine sensibus artus.
F orte oram pelagi obseruans danaeius heros,
Q ua quondam fama inachiam tranasse iuuencã,
A duertit sese ut ponto raptabat ab alto
B ellua, prospiciens'q; actos ad littora fluctus
T anta mole ruit præceps, & littore curuo
S axa petit, quà se cursu trahit illa citato,
V idit ut exesa pendentem in rupe puellam
E xanimem iam, & singultu fera fata trahentem,
O bstupuit uisu, & sua mox conuersus ad arma,
N on iã ensem, neq; .n. ense opus. illa ut cãdida uidit
P ectora, subriguit faucem, ac fera guttura pãdit
S pumescens. Ast Acrisio satus intulit actam
F aucibus in medijs pinum, quæ forte iacebat
L ittore trunca, maris quondam iactata procellis,
Q uantam uix paria hirta boũ centena tulissent.
E iectam rictu antennam curuamine caudæ

S ustulit, intorsitq; inimicum in persea Pistris.
D eclinat uenientem heros, rursusq; receptam
I niicit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudaq; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septenaq; equorum
C orpora prostrauit truncos, galeæq; superbum
V errit humi conum, et lateri sæuum abripit ensem.
T um furiis acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruẽta.
A stitit attonito iuueni Dea, uimq; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. Tamen illa diu multumq; reluctans
R eiicit ore super, uacuasq; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet & littus, uicinaq; saxa resultent,
E xtimeatq; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cuntandum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectitq; humero, atq; ita fertur in hostẽ.
C olligit in guttur sese fera. mox & in ipsum
A crisioniaden hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, Clypeoq; intectus aheno
S tat nitens, & tela ferox horrentia quassat,
S iqua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese in Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit & medius Nymphæq;, feræq;,
A egidaq; obiiciens, caput, anguineosq; Medusæ
P rætendit crines, sparsit coma tetra uenenum

Per

P er fauces tumuere feræ tum guttura· at ille
P ræstringitq; oculos umbone, atq; agmine denso
S erpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
I mpauidus Clypeo, ac mox lumine lumina condit ·
O briguit monstrum obtutu, ducitq; repente
H orrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
S tat rupes olim æquoreis pulsanda procellis ·
S acra Ioui, natæq; Iouis parat Orgia Perseus,
V irginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
E xanimem prius effatus · Me candida uirgo
(P one metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit ·
I uppiter est genitor · fert & sua nomina Perseus ·
I lla diu cunctata silet · Sed nomine Persei
A udito, paulatim oculos ad uerba loquentis
S ustulit, et tacitus uigor ad præcordia serpit ·
Q uale sub æstiuum solem sitientibus herbis
L anguescit moriens florum decus, acta repente
I t cœlo pluuia, & largi de nubibus imbres
I rrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
M ollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
E t lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis ·
E rgo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
L umina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
P ro monstro cautem ostendit · Tum candida uirgo
P orrexit iuueni dextram, calidusq; per ima
P ectora respirat sanguis, totosq; per artus
I t tepor, & niueos tingit noua purpura uultus ·
S ubrisit coniux, fixoq; in lumina sensu ·
S citatur quæ causa mali, quó ue orta parente
N ympha subit, non ulla heros mea culpa · Dearum

I ra mihi, formæq; parens sibi conscia damno est,
A usa maris se uirginibus præferre, suumq;
O stentans decus æquoreas armare sorores,
H inc Nereus furit hinc sæuarum rector aquarum
O ceanus, monstra ex imo ciet horrida fundo,
Q uæ natã pœnæ exposcant, nec te impie Cepheus
M ouit amor. Silet hic lachrymis miseranda cocortis.
C oncipit his flammam iuuenis. mox talib. infit.
A bstineas lachrymis. ó, iam mea, nec tibi mater
F lenda, ferus'ue parens, aut ira inimica dearũ,
D igna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
I niecitq; manum collo, ac sua gaudia pandit.
I lli perq; oculos furtim, perq; ora cucurrit
A ura recẽs, quæ sensum animi, quæ gaudia menti,
E xplicet, & toto depellat tristia corde.
Q ualis ubi deprensa dies sub nube maligna
D ũ squalet cœlum, et nigra Sol conditur umbra
E xurgens lato oceano, aut è montibus altis
A ura mouens, fugat & tenebras, et nubila late
D iffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
C oncinuit thalamos felix hymenæus, et aræ
C orycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
N iloq;, indoq; ad tedas festina iuuentus,
Perseaq;, Andromédenq; sonãt, et littora, et amnes,
E t Cassi iuga, et ipsa arabum non hospita saxa,
P ulsatumq; nemus ferum, rupesq; Promethei,
E rgo coniugium optatum, dulcisq; hymenæos,
C oncordẽmq; torum, atq; unos coluere penates,
I mperiumq; unà sceptro tenuere superbo.
A tq; hinc tralati ad superos fulgentib. astris

Irradiant.

I rradiăt·memor hæc pœnæ fera uincula semper,
S emper torturas agitat·Crudelia Perseus
F unera·Sunt enses illi, sunt uulnera curæ,
G orgonei capitis semperq; insignia præfert·

DE PERSEO·

Quo surgente aliquis ueniens in luminis auras
S i Phœbus quoq; gorgoneo sese extulit ortu,
S i Mauors telo infelix rutilante lacessat,
Quo Sol, aut quo Luna loco, dominumq; locorum,
N ec felix stella occurset, cœló ue cadenti
S ese agat occasum uersus regione secunda,
H uic caput auulsum collo uiolenta bipennis
A uferet, ut media truncus spectetur arena,
A ut etiam excisis manibus, pedibus'ue queretur
C rudeles Geminos, crudelia sydera Pisces·
V ulnere seu crudo illachrymans, et corpore toto
S aucius, incuset Phœbum, dictynniáq; arma,
S i media cœli è specula lunauerit arcum,
V sq; adeo inachides in nostra pericula sæuit·

DE PEGASO·

Nec uero monimenta hominum intestata reliqt
I uppiter·At cœlo illustrans uestigia famæ,
V irtutisq; aperire uiam ad noua nomina iussit
P egasus hinc cœlo micat·hic exordia fonti
C lara dedit, de quo sacros fudere liquores
P ierides, quibus ora pii sitientia uates
A dmorunt, potusq; sacer liquor Hippocrenes
I mpleuit mentes Musis, et Apolline dignas·
T um famæ quæsitus honos·Sua reddita famæ

P ræmia, pieridum decus, et daphneia laurus.
P ost autem emeritos cœlo exposcente labores
P egasus effulget stellis. Tamen ipse laborum
A c famæ memor, assuetas in pectore curas
N ascentum ingeminat, qbus arma, leuesq; sequātur
Q uadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
N unc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
E xplorent, dubiisq; locum speculentur in agris.
N ec uero pedibus tantum, sed et acribus alis
P egasus insiliit campo, et sese intulit auris.
H inc his ingenium uelox, & rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferarum
C orpora, queis hominū morbos, et uulnera curēt,
Q uandoquidem assuetus pratis, assuetus et herbis
I llarum studia ingenerat, nec inutile succi
P ræsidium meditans, et opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus, cœlo inter sydera fulget,
E xoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
V ellere per summos effert se bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapsus in undam,
O ceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei,
E xcutit aut curru lacerum, aut e calce cruentum,
A ut dorso eiectum stygias deturbat ad undas
P allentem, et uanos fundentem e pectore questus.

DE ENGONASI.

Hanc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentē
G enua uides ne, ne Aladen hunc rere. fugacis
I sta uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

Præcepsq́; in facinus, non ut tela aspera contra
Luce palàm, nisi hamento iaculetur adacto,
Nocte quidem, tenebrisq́; atra grassatur in umbra
Insidians, sæuisq́; inhiat simulata rapinis.
Hos animos curua effigies nascentibus indit.
Corporaq́; extento iactent pendentia fune,
In gyrum cogant artus, et cærea membra,
Perq́; enses moueant nudis uestigia plantis,
Si Mars, et Dictynna suis speculentur ab astris.
Sæuus ab occasu ferrum, insidiasq́; minatur.
Sin Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
Illos flamma furens, uentoq́; agitata fauilla
Vstulet, et picei tosto de uiscere fumi
Agglomerent, Serpat succensis ossibus ignis
Feruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Ast ubi cæruleo tingit sese æquore Pristis
Occumbens, si tunc hastam quoq; Sithonius Dux
Torserit, externi fugiant uagi flumina Nili,
Tyrrheniq́; maris fluctus, et littora Calpes,
Ne turpeis pascant focas, armentaq́; Protei
Viscere pasta suo saturent, et hiantia condant
Guttura, sed rursum Ioniis in fluctibus ipsi,
Aegæoq́; sinu, magnoq́; in gurgite ponti
Venentur uastos foetus maris, undiq; clausos
Aggeribus, quoties eoo e littore surgens
Cetus, et ipse suo faueat nascentibus ortu.
Cernere erit latæ pelago uolitantia lina,
Et circum triplici cinctos indagine saltus

A equoreos, monstra inductis trepidantia septis,
N ec posse aut reperire uiã, aut prorũpere claustris
I psi de rate turrigera, aut è puppibus altis
F erratis instant hastis, iaciuntq; tridentes
P innigeros. Imo re ferunt sese icta pro fundo:
I nfixosq; trahunt squamosa ad tergora contos,
V iribus hinc defecta suis, et uicta dolore
V ulneris, albentes rursum tolluntur in undas,
S eminecesq; trahunt artus. At nautica pubes
R etibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
A gmina perturbat, uideasq; indagine in una
V rgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
E nse ferox, hic sublata secat ossa securi.
H ic unco trahit ad littus, prædaq; superbus
I ngenteis media tauros resupinat arena.
P ars laniat cultro insultans, & uiscera nudat,
I n prædamq; uocat socium. pars agmine longo
P er remos, per transtra leui uolat incita saltu,
R etiaq;, inclusasq; feras ad littora raptat
I psa suis diffisa humeris. sed lecta iuuentus
A uxilio uenit, ac uicino è margine tortis
R estibus innitens, & uectibus æmula ductis
O ceanum secum, oceani et uinaria tractat,
E t uersa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
N ec mora cũ rapidis in equis uectantur ad urbes
F initimas, rostro et caudis minitantia monstra,
H ic latis strata in tabulis, suffixá ue ad uncos
F erratos, duplici horrescunt pendentia dorso,
E t squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
V rbs ipsa armẽtũ ad Nerei, et spolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Saepe etiam solem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suspendunt, sale sicca prius, per'q; oppida late
Exportant. It salsa maris fora per uaga merces
In frustis concisa, et lancibus acta repandis.
Forsitan et salis arentes durare lacunas
Cura sit. & laticum sensus conuertere amaros
In salsum, medio purgantur littore campi,
Strata'q; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristis'q; inducitur humor
Inclusus lata cauea. & arcum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humi'q;
Lentescit, donec sitiens, rapido'q; coactus
Igne, salē, uarios'q, hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc pistris. sed quo cœli sub sydere natum,
Qua'ue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicalis ætna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructus'q; hominū curis, et ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptunnia'q; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Saepe pater sinuantem hamos, plūbo'q; onerantē
Retia, nexilibus mater persæpe sagenis
Intentum increpuit, dictis'q; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum et thalamos intrare repostos,

T ritonum penetrare domos, Glaucíq; receſſus,
E t tentare imi pulſans clauſa hoſtia Nerei.
S æpe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
M irata eſt, ſtupuitq́; uiri per cœrula greſſum,
S æpe ſuas Aréthuſa comas dum ſiccat, euntem
O bſtupuit ſimul et uitreo caput abdidit amne.
N ec uero maris occultos inuadere ſaltus
A ddubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum
E nſe canes, enſe et tauros, enſe horrida cete,
E t totas ſeſe ante acies agit unus, et antris
I ncludit. natat elato per Neréa telo,
R heginoq́; mari, ſicula et regnator in unda.
N anq; etiā quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
C ui latrant centum ora canū, centum ora luporum
E xululant ferro irrupit, ſiluere remiſſo
O re canes, ſiluit rabidorum turba luporum
V icta metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
P erforat hic gladio aſſurgens caua guttura, ibi illa
I n latebras fugit, et ponti procul abdita quærit.
I ngreſſusq́; antrum iuuenis catinenſis, adeſa
O ſſa hominum, attritosq́; artus, et pabula cernit
D ira canum, trūcatásq́; manus, et pectora, et armos,
T um puppes uidet effractas, diuulſaq́; tranſtra
S axa ſuper, roſtra æratis ſqualentia truncas.
E t iam tertia lux roſeo ſurgebat ab ortu,
C um iuuenis lætus ſpoliis, tantoq́; labore
S umma petit, ſummæ nanti famulantur et undæ,
E t pelagus poſito præſtat ſe ad iuſſa tumultu,
O ccurrit læta ad littus Meſſenia turba,
G ratantur matres reducti, innuptæq́; puellæ

Mirantur

M irantur, ſtupet effuſum per littora uulgus.
I lle ſuos peragit curſus, æſtúq; ſecundo
E t portum petit, & curſu portum intrat amico.
V ictorem pelagi è muris urbs læta ſalutat.
P rædáq; per ſcopulos, ſtratáq; exponitur algæ,
A lgæ Colan, littuſq; Colan, Colan antra ſonabāt.
H inc omnem pelago uitam, atq; in fluctibus egit
N ereidum choreis miſtus, quem cœrula Proteï
I am norant armenta, uagíq; per æquora circum
A dnabant delphines, & Ionio in toto
M ulcebat uario Tritonum buccina cantu.
S æpe etiam mediis ſub fluctibus alta ſecantem
O bſtupuere uirum Nautæ, quibus ipſe repoſto
M ox ſcopulo, madidum excitans ſub ſole capillum
H orrentem cæco ſignat ſub marmore cautem.
D eclinent qua arte, et cumulos uariantis arenæ.
Q uin etiam maris occultos inſtare tumultus,
I ncumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Q uáq; die cogant atro ſe turbine nubes,
I mmineāt'q; hyemes pelago, et nox horreat umbra,
N eptunníq; minas, incœptáq; triſtia monſtrat.
H inc illi uela in portum, expediunt'q; rudentes,
A c iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
I lle autem gratam ut cœpit per membra quietem
S tratus humi, pelagóq; atrox deſæuit et auſter,
N on mora, ſpumantem in laticem ſe deiicit alto
E ſaxo relegens pontum, uadáq; inuia tentat,
S ola illi intacta, et fatum exitiale Charybdis,
H anc timet, huic auſus nunquā contendere monſtro.
Forte diem ſolennem urbi Federicus agebat,

Et promissa aderant celeris spectacula cymbæ
Victori meritum chlamys, ac super aurea torquis.
Hinc certant quibus est et uis, et gloria nandi.
Præmia cælatus crater, atq; insuber ensis,
Ingentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
Victorem maris ista Colan manet, et iacit illam
In pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
Assueuit, cum cœruleo sese extulit antro.
Insonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit.
Sole repercussa, et flammis radiantis aheni
Cunctatur iuuenis, fatóq; exterritus hæret.
At Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
Vinciri iubet attutum, expediuntq; catenas.
Vincant fata inquit. fato et Rex durior, haud me
Degenerem aspiciet tellus mea. séq; sub undas
Demisit, quantumq; acer per inane columbam
Delapsus cœlo accipiter, sequiturq;, feritq;
Iamq; alis, iamq; ungue petens, tantũ ille rotata
Per fluctus, per saxa secans, imũ usq; profundum
Sectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
De latebris fera proripiens, latrantia contra
Obiecat rabida ora canum, quibus ille nitentem
Pro Clypeo obiecit pateram, séq; ense tuetur.
Dumq; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
Perq; Lupos, perq; ora Canum uersatus, et agmen
Datq; locum, rursusq; locum tenet, ilia monstri
Incumbens telo strinxit, dedit icta fragorem
Illa cutis, squama horrisonas natat acta per undas
Stridorem hic illa ingentem de faucibus imis
Sustulit. infremuit quo æquor, caua rupibus ætna
Assultat,

Assultat, tremit æratis sub postibus antrum
Vulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
Horrescitq; nouos procul Ausonis ora tumultus.
Tum caudam explicitans totoq; illata Charybdis
Corpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
Excussitq; solo, caudæq; uolumine cinctum
Illisit tandem scopulo, traxitq; sub antrum
Impastosq; canes, & hiantia guttura pauit.
Ille igitur cœlo impulsus tellure relicta
In ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc, nũc illa puer mihi suspice plaustra,
Quæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summo
Voluuntur, paruoq; ferunt sese incita gyro,
Vt nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
Atq; illam metire oculis, quæ uertice in ipso
Tanquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
Obseruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
Stella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
Vrsa etenim quondam in syluis errauit, et antris
Delituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
Sæpe domos, ac rura petit, commistaq; uaccis
Decubuit stabulo, et stetit ad fœnilia uincta.
Illam pastores dum pabula nota frequentant,
Sæpe greges inter duxere ad pascua, & inter
Errauit pastos fera Nonacrina iuuencos
Sensisset uacua modulantem carmen in umbra
Damonem, uacuam saltu properabat ad umbram,
Et cantum im mota suspendit arundinis aure,

B landiturq́; oculis, ac singula uerba canentis
O bseruans, lambitq́; manus, sequiturq́; uocantem,
G audet & ipsa sui laudari uoce magistri.
H inc quibus affulsit nascentibus arcadis ursæ
S ydus, & è summo prospexit cardine uirgo,
H is captos domitare ursos, immania corda,
H is sæuum genus indomitos frenare Leones
C ura sit, & socios canibus coniungere pardos
P er nemus, infrenemq́; manu tractare elephantū,
T um uerbis formare, acrem ut tolerare magistrum
A ssuescat, socium armato dignoscere ab hoste.
H ic illis amor, hoc studium, sic imperat astrum
E xoriens. At si occasum declinet ad ipsum
I mpastus leo, seu uiolentis unguibus ursus
D ilaniet, seu uicta fame fera dente cruentet,
S i graue Threicii minitetur stella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
E t trahit ingenti sinuosa uolumina cauda?
H ic Marsos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Q ui sanent morsus, nigro qui forte ueneno,
V nguine pæonio, et succis medicentur, et herbis,
Q ui ferro, atq; igni referantq́; Machaona dextra.
A st ubi ad occasum flexu leuiore rotatus
I n spiram, petit hesperii uada lubrica ponti
L etaleis passim morbos, & uulnera dente
T abifico meditatur, & atro felle sagittas
I ntingens, miscetq́; malum per pocula uirus,
R egalesq́; epulas tabo inficit, aut boleto

Promittit

Promittit certam dubio ſub funere mortem,
Hæc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI FIRMA ANIMI.

Talibus, atq; aliis ſeu declinantia in auſtrum,
Siue ad hyperboreum ſurgunt quæ ſydera tractũ,
Exercent hominem fatis, menteſq; orientum
Senſibus afficiunt uariis, uarioſq; agitatus
Dant animis, unde et uarios formantur ad uſus,
Fſtq; ſuum cunctis ſtudium, & ſua cuiq; uoluptas.
Sæpe tamen uis firma animi, reſq; extera, lex'ue
Alternant fata, aut genio aduerſatur egeſtas.
Stat fatum tamen, & fato uis inſita perſtat.
Nec natura ſuas unquam inficiabitur arteis
In rectum, prauum'ue uocet, ueſtigia ſeruat
Vſque ſua, & facilis per munera nota recurſat,
Siquà forte locum dedit aduerſata poteſtas.

STELLARVM FIXARVM VIRES MAXIMAS ESSE.

Multum opis obliquo ſeptem quæ lumina curſu
Labuntur, dant ſyderibus coniuncta repoſtis.
Diuitias tamen ingenteis, inopinaq; regna
Dant ipſa, Imperiumq; ima de plebe togatis,
Et ſeruos ſolio ſtatuunt, ſceptriſq; decorant.
Sed nec fida manent, certo nec fœdere perſtant.
Nam quantum cœlo tolluntur et ipſa repoſto,

S ustulit, intorsitq́; inimicum in persea Pistris.
D eclinat uenientem heros, rursusq́; receptum
I niicit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudáq; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septenáq; equorum
C orpora prostrauit trunco, galeæq; superbum
V errit humi conum, et lateri sæuum abripit ensem.
T um furiis acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Q uadrupedū tabo, atq; hominū rabida ora cruē-(tat.
A stitit attonito iuueni Dea, uimq́; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. Tamen illa diu multumq́; reluctans
R eiicit ore super, uacuasq́; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet & littus, uicinaq́; saxa resultent,
E xtimeatq́; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cunctandum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectitq́; humero, atq; ita fertur in hostē.
C olligit in guttur sese fera. mox & in ipsum
A crisioniaden hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, Clypeoq́; intectus aheno
S tat nitens, & tela ferox horrentia quassat,
S i qua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese in Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit & medius Nymphæq; feræq;,
A egidaq́; obiiciens, caput, anguineosq; Medusæ
P rætendit crines, sparsit coma tetra uenenum

Per

Per fauces tumuere feræ tum guttura at ille
Præstringitq́; oculos umbone, atq; agmine denso
Serpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
Impauidus Clypeo, ac mox lumine lumina condit.
Obriguit monstrum obtutu, ducitq́; repente
Horrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
Stat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
Sacra Ioui, natæq́; Iouis parat Orgia Perseus,
Virginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
Exanimem prius effatus. Me candida uirgo
(Pone metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
Iuppiter est genitor. fert & sua nomina Perseus.
Illa diu cunctata silet. Sed nomine Persei
Audito, paulatim oculos ad uerba loquentis
Sustulit, et tacitus uigor ad præcordia serpit.
Quale sub æstiuum solem sitientibus herbis
Languescit moriens florum decus, acta repente
It cœlo pluuia, & largi de nubibus imbres
Irrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
Mollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
Et lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
Ergo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
Lumina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
Pro monstro cautem ostendit. Tum candida uirgo
Porrexit iuueni dextram, calidusq́; per ima
Pectora respirat sanguis, totisq; per artus
It tepor, & niueos tingit noua purpura uultus.
Subrisit coniux, fixoq́; in lumina sensu
Scitatur quæ causa mali, quóue orta parente
Nympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

I ra mihi, formæq; parens sibi conscia damno est,
A usa maris se uirginibus præferre, suumq;
O stentans decus æquoreas armare sorores,
H inc Nereus furit. hinc sæuarum rector aquarum
O ceanus, monstra ex imo ciet horrida fundo,
Q uæ natã pœnæ exposcant, nec te impie Cepheu
M ouit amor. Silet hic lachrymis miseranda cohortis.
C oncipit his flammam iuuenis. mox talib. infit.
A bstineas lachrymis. ô, iam mea, nec tibi mater
F lenda, ferus'ue parens, aut ira inimica dearũ,
D igna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
I niecitq; manum collo, ac sua gaudia pandit.
I lli perq; oculos furtim, perq; ora cucurrit
A ura recẽs, quæ sensum animi, quæ gaudia menti,
E xplicet, & toto depellat tristia corde.
Q ualis ubi deprensa dies sub nube maligna
D ũ squalet cœlum, et nigra Sol conditur umbra
E xurgens lato oceano, aut è montibus altis
A ura mouens, fugat & tenebras, et nubila late
D iffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
C oncinuit thalamos felix hymenæus, et aræ
C orycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
N iloq;, indoq; ad tedas festina iuuentus,
Perseaq;, Andromedenq; sonãt, et littora, et amnes,
E t Cassi iuga, et ipsa arabum non hospita saxa,
P ulsatumq; nemus ferum, rupesq; Promethei,
E rgo coniugium optatum, dulcisq; hymenæos,
C oncordemq; torum, atq; unos coluere penates,
I mperiumq; unà sceptro tenuere superbo.
A tq; hinc tralati ad superos fulgentib. astris

Irradiant.

I rradiăt·memor hæc pœnæ fera uincula ſemper,
S emper torturas agitat·Crudelia Perſeus
F unera·Sunt enſes illi, ſunt uulnera curæ,
G orgonei capitis ſemperq́; inſignia præfert.

DE PERSEO.

Quo ſurgente aliquis ueniens in luminis auras
S i Phœbus quoq; gorgoneo ſeſe extulit ortu,
S i Mauors telo infelix rutilante laceſſat,
Quo Sol, aut quo Luna loco, dominumq́; locorum,
N ec felix ſtella occurſet, cœló ue cadenti
S eſe agat occaſum uerſus regione ſecunda,
H uic caput auulſum collo uiolenta bipennis
A uferet, ut media truncus ſpectetur arena,
A ut etiam excisis manibus, pedibus ue queretur
C rudeles Geminos, crudelia ſydera Piſces.
V ulnere ſeu crudo illachrymans, et corpore toto
S aucius, incuſet Phœbum, dictynniaq́; arma,
S i media cœli è ſpecula lunauerit arcum,
V ſq; adeo inachides in noſtra pericula ſæuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum inteſtata reliqt
I uppiter. At cœlo illuſtrans ueſtigia famæ,
V irtutisq́; aperire uiam ad noua nomina iuſſit
P egaſus hinc cœlo micat·hic exordia fonti
C lara dedit, de quo ſacros fudere liquores
P ierides, quibus ora pii ſitientia uates
A dmorunt, potusq́; ſacer liquor Hippocrenes
I mpleuit mentes Muſis, et Apolline dignas.
T um famæ quæſitus honos. Sua reddita famæ

P ræmia, pieridum decus, et daphneia laurus.
P ost autem emeritos cœlo exposcente labores
P egasus effulget stellis. Tamen ipse laborum
A c famæ memor, assuetas in pectore curas
N ascentum ingeminat, qbus arma, leuesq; sequãtur
Q uadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
N unc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
E xplorent, dubiisq; locum speculentur in agris.
N ec uero pedibus tantum, sed et acribus alis
P egasus insiliit campo, et sese intulit auris.
H inc his ingenium uelox, & rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferarum
C orpora, queis hominũ morbos, et uulnera curẽt,
Q uandoquidem assuetus pratis, assuetus et herbis
I llarum studia ingenerat, nec inutile sucti
P ræsidium meditans, et opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus, cœlo inter sydera fulget,
E xoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
V ellere per summos effert se bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapsus in undam,
O ceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei,
E xcutit aut curru lacerum, aut e calce cruentum,
A ut dorso eiectum stygias deturbat ad undas
P allentem, et uanos fundentem e pectore questus.

DE ENGONASI.

Hanc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentẽ
G enua uides ne, ne Aladen hunc rere. fugacis
I sta uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

P ræcepsq; in facinus, non ut tela aspera contra
L uce palàm, nisa hamento iaculetur adacto,
N octe quidem, tenebrisq; atra grassatur in umbra
I nsidians, sæuisq; inhiat simulata rapinis.
H os animos curua effigies nascentibus indit.
C orporaq; extento iactent pendentia fune,
I n gyrum cogant artus, et cerea membra,
P erq; enses moueant nudis uestigia plantis,
S i Mars, et Dictynna suis speculentur ab astris.
S æuus ab occasu ferrum, insidiasq; minatur.
S in Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
I llos flamma furens, uentoq; agitata fauilla
V stulet, et picei tosto de uiscere fumi
A gglomerent, Serpat succensis ossibus ignis
F eruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Ast ubi cœruleo tingit sese æquore Pristis
O ccumbens, si tunc hastam quoq; Sithonius Dux
T orserit, externi fugiant uaga flumina Nili,
T yrrheniq; maris fluctus, et littora Calpes,
N e turpeis pascant focas, armentaq; Protei
V iscere pasta suo saturent, et hiantia condant
G uttura, sed rursum Ioniis in fluctibus ipsi,
A egæoq; sinu, magnoq; in gurgite ponti
V enentur uastos foetus maris, undiq; clausos
A ggeribus, quoties eôo e littore surgens
C etus, et ipse suo faueat nascentibus ortu.
C ernere erit latæ pelago uolitantia lina,
E t circum triplici cinctos indagine saltus

A equoreos, monstra inductis trepidantia septis,
N ec posse aut reperire uiá, aut prorúpere claustris
I psi de rate turrigera, aut è puppibus altis
F erratis instant hastis, iaciuntq́; tridentes
P innigeros. Imo re ferunt sese icta pro fundo:
I nfixosq́; trahunt squamosa ad tergora contos,
V iribus hinc defecta suis, et uicta dolore
V ulneris, albentes rursum tolluntur in undas,
S emineceśq; trahunt artus. At nautica pubes
R etibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
A gmina perturbat, uideaśq; indagine in una
V rgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
E nse ferox, hic sublata secat ossa securi.
H ic unco trahit ad littus, prædáq; superbus
I ngenteis media tauros resupinat arena.
P ars laniat cultro insultans, & uiscera nudat,
I n prædamq́; uocat socium. pars agmine longo
P er remos, per transtra leui uolat incita saltu,
R etiáq;, inclusasq́; feras ad littora raptat
I psa suis diffisa humeris. sed lecta iuuentus
A uxilio uenit, ac uicino è margine tortis
R estibus innitens, & uectibus æmula ductis
O ceanum secum, oceani et uiuaria tractat,
E t uersa pelagi eximiæ exponuntur in alga.
N ec mora cū rapidis in equis uectantur ad urbes
F initimas, rostro et caudis minitantia monstra,
H ic latis strata in tabulis, suffixá ue ad uncos
F erratos, duplici horrescunt pendentia dorso,
E t squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
V rbs ipsa armētū ad Nerei, et spolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Saepe etiam solem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suspendunt, sale sicca prius, per'q; oppida late
Exportant. It salsa maris fora per uaga merces
In frusthis concisa, et lancibus acta repandis.
Forsitan et salis arentes durare lacunas
Cura sit, & laticum sensus conuertere amaros
In salsum, medio purgantur littore campi,
Strata'q; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristis'q; inducitur humor
Inclusus lata cauea, & circum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humi'q;
Lentescit, donec sitiens, rapido'q; coactus
Igne, salē, uarios'q, hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc pistris. sed quo cœli sub sydere natum,
Qua'ue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicalis ætna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructus'q; hominū curis, et ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptunnia'q; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Saepe pater sinuantem hamos, plūbo'q; onerantē
Retia, nexilibus mater persæpe sagenis
Intentum increpuit, dictis'q; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum et thalamos intrare repostos,

T ritonum penetrare domos, Glaucíq; recessus,
E t tentare imi pulsans clausa hostia Nerei.
S æpe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
M irata est, stupuitq; uiri per cœrula gressum,
S æpe suas Aréthusa comas dum siccat, euntem
O bstupuit simul et uitreo caput abdidit amne.
N ec uero maris occultos inuadere saltus
A ddubitat. ferro aut latebras uiolare ferarum
E nse canes, ense et tauros, ense horrida cete,
E t totas sese ante acies agit unus, et antris
I ncludit. natat elato per Neréa telo,
R heginóq; mari, sicula et regnator in unda.
N anq; etiã quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
C ui latrant centum ora canũ, centum ora luporum
E xululant. ferro irrupit. siluere remisso
O re canes, siluit rabidorum turba luporum
V icta metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
P erforat hic gladio assurgens caua guttura, ibi illa
I n latebras fugit, et ponti procul abdita quærit.
I ngressúsq; antrum iuuenis catinensis, adesa
O ssa hominum. attritósq; artus, et pabula cernit
D ira canum, trũcatósq; manus, et pectora, et armos,
T um puppes uidet effractas, diuulsáq; transtra
S axa super, rostra æratis squalentia truncis.
E t iam tertia lux roseo surgebat ab ortu,
C um iuuenis lætus spoliis, tantóq; labore
S umma petit, summæ nanti famulantur et undæ,
E t pelagus posito præstat se ad iussa tumultu,
O ccurrit læta ad littus Messenia turba,
G ratantur matres reduci, innuptæq; puellæ
Mirantur

M irantur, stupet effusum per littora uulgus.
I lle suos peragit cursus, æstúq; secundo
E t portum petit, & cursu portum intrat amico.
V ictorem pelagi è muris urbs læta salutat.
P rædáq; per scopulos, stratáq; exponitur alga,
A lga Colan, littusq; Colan, Colan antra sonabãt.
H inc omnem pelago uitam, atq; in fluctibus egit
N ereidum choreis mistus, quem cœrula Protei
I am norant armenta, uagiq; per æquora circum
A dnabant delphines, & Ionio in toto
M ulcebat uario Tritonum bucina cantu.
S æpe etiam mediis sub fluctibus alta secantem
O bstupuere uirum Nautæ, quibus ipse reposto
M ox scopulo, madidum exiccans sub sole capillum
H orrentem cæco signat sub marmore cautem.
D eclinent qua arte, et cumulos uariantis arenæ.
Q uin etiam maris occultos instare tumultus,
I ncumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Q uáq; die cogant atro se turbine nubes,
I mmineãtq; hyemes pelago, et nox horreat umbra,
N eptunniq; minas, inceptáq; tristia monstrat.
H inc illi uela in portum, expediuntq; rudentes,
A c iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
I lle autem gratum ut cœpit per membra quietem
S tratus humi, pelagóq; atrox desæuit et auster,
N on mora, spumantem in laticem se deiicit alto
E saxo relegens pontum, uadáq; inuia tentat,
S ola illi intacta, et fatum exitiale Charybdis,
H anc timet, huic ausus nunquã contendere monstro.
Forte diem solennem urbi Federicus agebat,

E t promissa aderant celeris spectacula cymbæ
V ictori meritum chlamys, ac super aurea torquis.
H inc certant quibus est et uis, et gloria nandi.
P ræmia cælatus crater, atq; insuber ensis,
I ngentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
V ictorem maris ista Colan manet, et iacit illam
I n pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
A ssueuit, cum cæruleo sese extulit antro.
I nsonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit.
S ole repercussa, et flammis radiantis aheni
C unctatur iuuenis, fatóq; exterritus hæret.
A t Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
V inciri iubet attutum, expediuntq; catenas.
V inciant fata inquit. fato et Rex durior, haud me
D egenerem aspiciet tellus mea. séq; sub undas
D emisit, quantumq; acer per inane columbam
D elapsus cælo accipiter, sequiturq;, feritq;
I amq; alis, iamq; ungue petens, tantū ille rotatā
P er fluctus, per saxa secans, imū usq; profundum
S ectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
D e latebris fera proripiens, latrantia contra
O biecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
P ro Clypeo obiecit pateram, séq; ense tuetur.
D umq; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
P erq; Lupos, perq; ora Canum uersatus, et agmen
D atq; locum, rursusq; locum tenet, ilia monstri
I ncumbens telo strinxit, dedit icta fragorem
A lta cutis, squama horrisonas natat acta per undas
S tridorem hic illa ingentem de faucibus imis
S ustulit. infremuit quo æquor, atua rupibus ætna
Assultat,

A ssultat, tremit æratis sub postibus antrum
V ulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
H orrescitq́; nouos procul Ausonis ora tumultus.
T um caudam explicitans totoq́; illata Charybdis
C orpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
E xcussitq́; solo, caudæq́; uolumine cinctum
I llisit tandem scopulo, traxitq́; sub antrum
I mpastosq́; canes, & hiantia guttura pauit.
I lle igitur cœlo impulsus tellure relicta
I n ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc, nūc illa puer mihi suspice plaustra,
Q uæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summo
V oluuntur, paruoq́; ferunt sese incita gyro,
V t nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
A tq; illam metire oculis, quæ uertice in ipso
T anquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
O bseruatq́; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
S tella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
V rsa etenim quondam in syluis errauit, et antris
D elituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
S æpe domos, ac rura petit, commistaq́; uaccis
D ecubuit stabulo, et stetit ad fœnilia uincta.
I llam pastores dum pabula nota frequentant,
S æpe greges inter duxere ad pascua, & inter
E rrauit pastos fera Nonacrina iuuencos
S ensisset uacua modulantem carmen in umbra
D amonem, uacuam saltu properabat ad umbram,
E t cantum immota suspendit arundinis aure,

B landiturq́; oculis, ac singula uerba canentis
O bseruans, lambitq́; manus, sequiturq́; uocantem,
G audet & ipsa sui laudari uoce magistri.
H inc quibus affulsit nascentibus arcadis ursæ
S ydus, & è summo prospexit cardine uirgo,
H is captos domitare ursos, immania corda,
H is sæuum genus indomitos frenare Leones
C ura sit, & socios canibus coniungere pardos
P er nemus, infrenemq́; manu tractare elephantũ,
T um uerbis formare, acrem ut tolerare magistrum
A ssuescat, socium armato dignoscere ab hoste.
H ic illis amor, hoc studium, sic imperat astrum
E xoriens. At si occasum declinet ad ipsum
I mpastus leo, seu uiolentis unguibus ursus
D ilaniet, seu uicta fame fera dente cruentet,
S i graue Threicii minitetur stella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
E t trahit ingenti sinuosa uolumina cauda?
H ic Marsos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Q ui sanent morsus, nigro qui forte ueneno,
V nguine pæonio, et sucais medicentur, et herbis,
Q ui ferro, atq; igni referantq́; Machaona dextra.
A st ubi ad occasum flexu leuiore rotatus
I n spiram, petit hesperii uada lubrica ponti
L etaleis passim morbos, & uulnera dente
T abifico meditatur, & atro felle sagittas
I ntingens, miscetq́; malum per pocula uirus,
R egaleisq́; epulas tabo inficit, aut boleto

Promittit

P romittit certam dubio sub funere mortem,
H æc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI FIRMA ANIMI.

Talibus, atq; aliis seu declinantia in austrum,
S iue ad hyperboreum surgunt quæ sydera tractũ,
E xercent hominem fatis, mentes'q; orientum
S ensibus afficiunt uariis, uarios'q; agitatus
D ant animis, unde et uarios formantur ad usus,
E st'q; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
S æpe tamen uis firma animi, res'q; extera, lex'ue
A lternant fata, aut genio aduersatur egestas.
S tat fatum tamen, & fato uis insita perstat.
N ec natura suas unquam inficiabitur arteis
I n rectum, prauum'ue nocet, uestigia seruat
V sque sua, & facilis per munera nota recursat,
S iquà forte locum dedit aduersata potestas.

STELLARVM FIXARVM VIRES MAXIMAS ESSE.

Multum opis obliquo septem quæ lumina cursu
L abuntur, dant syderibus coniuncta repostis.
D iuitias tamen ingenteis, inopina'q; regna
D ant ipsa, Imperium'q; ima de plebe togatis,
E t seruos solio statuunt, sceptris'q; decorant.
S ed nec fida manent, certo nec foedere perstant.
N am quantum coelo tolluntur et ipsa reposito,

Q uoq; loco maiore aliquem statuêre, magisq;
E uexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
H oc magis affliguntq; solo, calcantq; iacentem
E t miseris statuunt hominum spectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

N unc iterum Iouis ad Zonam, bissenaq; monstra
N ate redi, patrisq; memor præcepta capesse.
R egia nanq; etiam regalibus ignibus astra
Q uattuor è cœli signis, regalia iura
E xercent. ardet libyci ad præcordia Monstri
S tella ingens, Stella auratis circùm ignea flammis,
S tella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
C uius in exortu, seu cum tenet ardua mundi
S ydera, curuato sese illi iunxerit arcu
S yluipotens dea, syluicolis dea cognita Nymphis,
D iuitias illi immensas, fascesq; superbos
F ata parant, ille è castris peditemq;, equitemq;
E ducens, bello domitas quassabit et urbes,
E t populos late uictor ditione tenebit.
I llum etiam ingentemq; animis, ingentibus orsis
O rnabunt Regem sceptra, et Trabea aurea quondã
I nsignem dabit, & solio illustrabit eburno.
S i cui ab hoc ipso nascenti arriserit astro
D elia, & auricomæ turgescant cornua fronti,
B ella tamen, belliq; æstum, durosq; labores,
I rarumq; graueis causas portendet iniqui
Stella

Stella senis, rutiloq́; furens Mars sæuiet igni
Cum uastum Nemées olim properantibus annis
Diuertent antrum, & spelæa horrenda reuisent
Tunc etenim fraudemq́; senis, uiolentaq́; tela
Threicii iuuenis, suspectaq́; comminus arma
Indignans fera sese in ceruicemq́;, iubasq́;
Colligit obscuroq́; fremens se proripit antro,
Mugituq́; auras, & cœlum territat ore
Horrificans, pauet ipse senex, at ferrea Mauors
Obiectat scuta, & tortam ferus excutit hastam,
Seq́; caua condit galea, & sæuum exerit ensem
Fulmineus quatit horrisonis Leo dentibus ora,
Et parat assultu iam iam se inferre citato
Quadrupedans ruit excitum ad spectacula cœlum,
Assensuq́; deûm uario fremit assonus æther.
Hæc eadem aduersa è parte, atq; fluẽtibus undis,
Sydereis undis, & fonte liquentis Aquarii,
Qua regale nitet uillis radiantibus ostrum,
Nascenti euenient, ubi Delia culmine summo
Aut cœlo exoriente suo adstipulabitur ore.
Si quæras siculi mores, geniumq́; tyranni,
Et regnum crudele, aulamq́; cruore madentem,
Sparsaq́; per duras hominum præcordia sentes,
Martius horrenti feret hæc tibi Scorpius astro
Exoriens, seu cum medio dominatur olympo,
Et uicina micat crescenti lumine Phœbe,
Non toto quisquam cœlo crudelior ignis
Vel sæuit face, uel flamma uiolentius astrum.
Hinc et opes summæ, summo et cum iure potestas
Insidiis armata, & cædibus usa nefandis,

G rassatorq; animus, et sparsa cruore libido·
H inc Acragas tremit, & clausus boue mugit aheno
I nfelix faber, & populis gemit ætna subactis·
At contra oppositis tauri de sedibus, ardent
F elices stellæ, non una in parte locatæ·
D e quarum radiis cum se, & sua cornua Phœbe
I llustrans medio incedit pulcherrima cœlo,
A ut thalamos Aurora tuos somno excita linquit,
H inc auri uenas fluitare, Hermumq́;, Tagumq́;
V ndantem, cumolos & opum, perq́; atria uerri,
P erq́; aulas fulgere suis aulæa Britannis,
L uxuriare dapes mensis, fuluoq́; metallo
T ecta super radiare, ipsis penetralibus hortos,
F rondentesq́; umbras æstiuum excludere Solem,
E t uideas tabulata nouis fulgentia signis·
H inc populi fauor, hinc indulgentissima cura
I n populum, et data per plebem sua dona uiritim·
H inc etiam templa idæis innisa columnis
C onduntur, splendentq́; ebore, ac testudine postes
A urati, radiantq́; adytis donaria sacris
E x auro, argentoq́;, et phidiaco cælatu,
A c fama externas circum uaga labitur oras,
S icui felicis ortus Latonia dextro
D e cornu bouis, atq; è sydere fecerit aureo,
A ut regale decus medio ostentarit olympo
I uppiter, et læto placidus respexerit ore,
I llũ urbes moderantẽ, illũ maria alta trahẽtemq́;
A rmatas in bella rates, illum arma, uiriq́;
H orrebunt, & equis uolitantem, et signa ferentem
I taláq; imperium tremet hoc sub uindice tellus·

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS. ARIETIS. SCORPII. SAGITTARII Capricorni. Piscium.

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
S ydera non multa fulgent radiantia luce,
E t claro illustrant tenebrosam lumine noctem,
I llustresq; uiros, et facta illustria reddunt.
N am cui nascenti generoso effulserit astro
H ellæus quadrupes, primo dum cardine surgit,
I lle potens opibus regum notescet in aula,
E t multo terram diues proscindet aratro.
I lle reget populos, & magna potentibus armis
D ux geret, & factis famam sibi quæret ab ipsis,
D ecumbens fato placido, insignisq; feretro
E ffertur, lachrymas interq;, atq; ultima dona,
S i facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.
Nec non horrentis Scorpii de tergore fulgens
S tella micat, late ardenti spectabilis igne,
E cuius radiis, & opes, & larga supellex
F unditur, & multo comitata potentia fastu.
Q uod si felicis radios Iouis aureus ardor
A diiciat, longe summi cumulentur honores,
E t longe primis ornentur fascibus ædes.
P rimi etiam longe procerum extollentur in aula,
E t primi regum soliis loca iuncta tenebunt.
S ed mors sæua manet, offensi principis i
S emiferi quoq; tecta senis fulgentibus astris
C lara micant, nitet et facibus radiantibus aula

H inc illustre uirûm genus, hinc generosa propago
E xurgit, magis'q; potens sese asserit actis.
I mperio subiget populos, noua mœnia condet,
D iruet hostileis urbes, & classe profundum
I nstructa leget, et foedabit sanguine pontum,
S trage uirûm insultans, & multa cæde superbus,
V ictricesq; manus, terra'q;, mari'q; potenti
I mperio reget, & domito tandem hoste cruentus
O ccumbet leto insigni, atq; ante agmina uictor,
T arpeius cui sorte pater Chironio ab antro
F ulserit, ac nitidis sese coniunxerit astris
E xoriens, placido et moueat sua tempora nutu.
A egoceros quoq; nigranti sub nocte per umbram
I llustreis effert radios, Queis pectora nati
I gnescunt, mentis'q; suum tenuatur acumen.
E t fortuna domus multa clarescet opum ui,
C uius in exortu si se Latonia, si se
A ddiderit socium belli deus ensifer Heros,
N ascentur qui cæde hominum, qui sanguine fuso
L ætentur, queis bella animo, et crudelia curæ
P rælia, sub quorum imperio peditū'q;, equitū'q;
I ncedit legio, & campis gradietur apertis,
E t quos fata manent ipsi quoq; debita bello.
I rradiat post sub Phrygi momenta ministri
S tella nitens, quæ iustum animis, rectū'q;, probū'q;
S uadeat, et magnos olim promittat honores,
Q uæ populos late subdat, quæ regna merenti
D ecernat, solii'q; decus sublime superbi.
S i Saturnius hanc radiis pater aspiciat æquis,
S i nato adiungat uires Saturnus amicas

Et

Et patri proprios, & auo latois honores
Coniungens læto ostentat sese aurea uultu
Culta comam, uariisq; caput circundata gemmis,
Quæq; soror Phœbi, et possit Ioue nata uideri.
Nec uero non & Veneri sua cura, ducumq;,
Bellorumq; nec arma timet generosa uirago,
Quæ Martem clypeo, galeaq;, adamantideq; harpe
Instruxit, dum prima Gyges in claustra tonantis
Intorsit saxa, & ferratum in limina uectem.
Quæ face ter iaculo immanem gladioq; Ophialten
Ambussit, dum mento illi riget horrida barba
Illuuie foeda, et squalenti emarcida cœno,
Quanta nec hirsutis tercentum pendeat hircis
Nidorem incensa, & sæuam dedit usta Mephitim,
Qua somno superi exciti, rapido arma tumultu
Expediunt, ciet ardenti Venus agmina torre.
Forte etenim Cytherea toro surrexerat, & se
Martis ab amplexu Nocturnis usa tenebris
Surpuerat, roseoq; diem properabat ab ortu,
Quo furta et longe cælaret gaudia noctis.
Prima igitur uenientem hostem Dea sensit, opemq;
Prima tulit, sed longe illi laus maxima, quod iam
Terribilem galeam tractare, atq; ære rigentem
Coniferã, ingentẽ, atq; igneis, flammasq; uomentẽ
Ausa, quod iratum comitata ad mœnia Martem
Ante illum iaculata facem, atq; è turribus ignes,
Nobilis et facie, & generosis nobilis ausis.
Ergo ubi candenti sese Dea iunxerit astro
Exoriens, fulget notus quo sydere Piscis,
Et Phœbe nitido felix decurrat olympo,

N ascentur, quos relligio, quos æqua, piumq;
O blectent, cultusq; deûm, & reuerentia casti.
N ascentur, qui classe maris uada cœrula uerrant,
Q ui terrarum obeant uarios, uario ordine tractus.
I lli etiam ingenteis animos ingentibus actis
A diungunt, et bella animis ingentibus audent
E t pelago, & terris gerere, ac fera prælia miscent
V ictores. sed amor media inter tela recursat,
V ictoremq; hominum subigit dea uirginis armis.
A tq; utinam non regum odiis, non sæua per iram
C ontingat mors, & fato rapiantur iniquo.

DE AENEA.

T alem olim rapidas Phrygii Simoëntis ad undas
A eneam Dea progenuit, quem fortibus armis,
I nsignemq; animi iuuenem tot adire labores
I mpulerint, & fata nouas exquirere sedes.
H inc humeris patrem, inde Deos, et sacra ferentem
I actatumq; mari magno, Libycosq; per æstus
A ccepit uirgo hospitio, iunxitq; hymenæos.
M ox fineis quærētem Atauûm, Thybridisq; recessus
I ntrantem, regna excipiunt, dotaliaq; arua.
H inc atrox bellum exoritur. pro coniuge certat
H inc rutulûm manus, hinc fulgētib. arcádes armis.
A c tandem uictor potitur, regnoq;, toroq;,
S ed fato cadit infelix, caua ad antra Numici.
H unc Libyæ quondam errantem per deuia Mater
T [illegible] est, hunc turbatis aquilonibus actum
E ripuit mediis è fluctibus, hunc & in arcto
B ellorum casu, Simois cum & Xanthus, et Ilii

S anguine manarent campi, et mare cædibus horrēs
S cuta uirûm, galeasq́;, & fortia corpora uersat,
I psa enses, ac tela inter, flexusq́; rotarum
A stitit, & graue pro nato fert saucia uulnus,
N on potuit tamen immitis placare fluenti
C rudeleis latices, præfixaq́; saxa sub undis,
V sque adeo nec fata deûm mutare potest uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
T u memori mea uerba animo, ac sub pectore conde,
O mnia clauduntur cœlo, cœlum omnia secum
M ole sua rapit, & celeri uertigine torquet.
I mmotumq́; nihil patitur, tamen intima tellus
S tat semper, medium quoniam concessit in orbem.
S tant axes, quibus ipse super uersatur olympus.
I psa quidem oceani circumq́;, intraq́; sonanti
A lluitur tellus fluctu, ac uelut insula toto
I nsurgit ponto, & mediis stans prominet undis,
Q uas cursu uaga, & alterna sub luce refulgens
L una ciet, luna æstiferos motura tumultus.
I am terras, pontumq́; unà complectitur aër
H uc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
R aptans imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Q uidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
E xhalat, passim huc sublato corpore fertur
E uectum Solisq́; rotis, lunæq́; quadriga.
D ensatum mox in nubes, pluuiamq́;, lique...
I psa autem Luna in primis fluitantibus auris
I mperat, & cœlo citimos cum torqueat axes

A c ſpatio breuiore rotas agat, uſq; Deorum
C onſilia explorans, & opes, et caſtra, ſerenos
N unc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
A ut Feruginea procedit nubila palla.
M ultum etiam quibus in ſignis digreſſa feratur,
A diuuat, & peragret ſigni qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVA= LITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, & cornibus aureis,
I gneus et Libyco uigor eſt, rabieſq; Leoni,
C andentiq; ſenex iaculatur ab igne ſagittas
P hillyrides. nam terreſtris uis inſita tauro,
I nſita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis & aſtris.
N am geminis placet aër, aëriiq; receſſus,
H os puer Idæus probat, hos Pometia uirgo.
A t cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
P ermanſit, iuuat unda, iuuant ſtagnátia clauſtra,
P iſcibus idem amor eſt, eadem quoq; cura Nepai.
H inc uariant Lunæ uires, pugnantq; uiciſſim
S igna ſimul, nec certa fides uariantibus auris,
H inc tempeſtates, atq; inconſtantia cœli
S uccedítq; auſter boreæ, pluuiumq; ſereno.
A c medius perſæpe caloribus horruit aër,
C um grando in ſolidis percrebruit horrida tectis.

DE INAEQVALITATE DIE RVM, AC NOCTIVM.

Quin etiam uariant ſolis uireſq;, uiceſq;,
Quod cœli ſitus & ſignorum præſtitit ordo

Obliquans unde alternant, noctesq;, diesq;,
Ac tempus circum spatiis se uersat iniquis.
Quattuor in parteis quanquam diducatur annus,
Aequa sed à medijs ducuntur tempora signis,
Queis medium luci, atq; umbris sol diuidit orbem,
Praecipiti locat celsa gradu, quaeq; ima dehiscunt,
Dum certant inter sese, fugiuntq;, fugantq;,
Nunc nocti cedunt luces, nunc solibus umbrae,
Aduersisq; uagantur equis & frigus, et aestas.

DE SIGNIS MOBILIBVS FIXIS, ET COMMVNIBVS.

Omnia principio properant, medioq; morantur,
At finis neutrum retinens moderatur utrunq;,
Temporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
It properans, semperq; suas festinat ad herbas,
Nec mora, nec requies, manet ad praesepia taurus,
Ver manet, insistit bos indefessus aratro
Incumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
Per syluas, per prata, & coepto perstat in ipso.
At geminis modus est, dum uer declinat, & ardens
Procedit coelo indomitis feruoribus aestas.
Hinc pecori aurato uis mobilis, at sua tauro
Vis constans, solidum robur, stabilisq; potestas.
Vis Media est geminis utroq; à sydere ducta,
Communisq; uigor, quae caetera signa sequuntur
Ordine nexa suo seruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS.

Nec uero quæ signa austro digressa feruntur
I *n boream, non ipsa obliquis curribus ortum*
A *ccelerant, raptant'q; habiles ad frena iugaleis.*
H *inc ortus breuius spatium obliquantibus astris*
H *inc properans Aurora rubentibus aduolat alis,*
I *ngeminat lux, ingeminant opera, atq; labores.*
A *t contra quæ de Boreæ regione recursant*
I *n Libyen, ea decliui properantia cursu*
O *ceano immersant sese, obliquant'q; sub æquor*
A *ethiopum, inde ubi gangeos referuntur ad ortus,*
I *nsudant cliuo, ac sursum recto axe supinis*
V *ix referuntur eqs. subit hic mora longior æquo,*
A *ugentur'q; ortus spatia, & nox crescit in umbra.*
D *ecrescit labor, accrescit requies'q; sopor'q;.*

QVAE SIGNA, QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus astris.
I *gnea præcipitem Boream, & minitantia claustris*
A *rctois signa emictunt glaciem'q;, niuem'q;.*
S *æpe tamen uicino Aries de tramite, Cauros*
I *mmistum Zephyro, ac Boreæ genus euocat antris.*
Q *uis credat, gelidos flatus Iouis excitet astrum?*
E *xcitet humenteis Mars, atq; Atlantis ab undis?*
S *igna etenim maris humectos referentia fluctus,*
O *ceani occiduos æstus, auram'q; Fauonii*
S *ollicitant, tamen & libycis procul excita arenis*
F *labra cient, Zephyro cognata frequẽter, et austro,*
H *unc prono è cœli tractu, atq; Hyemalibus oris*

E ducit Dea, cœrulo quondam edita ponto,
E ducunt astra auripedi consortia tauro.
Q uin eurumq; notumq; unà Capricornus utrinq;
C ommistum genus, excibit bicoloribus alis.
A st eurumq; euriq; domos, nabatæaq; claustra
S aturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
N onnunq Solis radiis calefactus, et igni,
S uscitat horrisonas stridenti Aquilone procellas.
T u uero terræq; situs, & flumina, et ipsos
A spice arenosi tractus maris, aspice monteis
M ontibus impositos, & declinantia in imas
C onualleis loca, et aërius super indita saxis
O ppida. non idem obtutus, posituraq; mundi
O mnibus est eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
N on similis natura soli, non aëris aura.
H inc uariat cœli uis, et natura locorum,
D iuersæq; uires rerum, atq; euenta per orbem.
A strorum quoq; dissimiles uiresq; uicesq;,
T emporaq; inconstansq; dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
G audet Nocturnis tenebris Erycina, suumq;
I llecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amātem.
I lle dolo lætus. furtisq; accommoda captans
O cia, per tenebras graditur speculator opacas.
L ucem odit, memor & uulcania uincula, et artes
P hœbeas cauet, et cæca insidiatur in umbra.

At lucem currusq; aurorae, & lampada solis
Miratus pater Altitonans, miratus & ipse
Falcitenens Deus, occultas odere tenebras,
Exultantq; die, gaudentq; patentibus auris.

CVR ALII ALBI, ALII NIGRI SINT HOMINES.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
Albis, & algenti Germania subdita caelo.
Miretur longamq; comam, candentiaq; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum sicca siti, saeuoq; exusta calore,
Torridaq; assiduo uicinia solis ab aestu
Vrit, et incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per adusta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibusq; oppressa malignis
Quae regio riget arctois subiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aspergine cana
Illinit, et niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum sanguine corpus.
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipsa inter flammamq; , niuesq;
Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos caeli miscent ignes, errantiaq; astra.
Hinc Phoeben niueae laetari uellere lanae,
Saturnumq; atro rursum squalescere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, Ora etiam, effigiesq; uirorum

D issimiles inter sese prolis'q; patrum'q;·
N ec matri sua nata, nec uno é germine creti
A ssimiles, nec neptis auo, aut soror ipsa sorori,
V sque adeo cœli'q; Situs, & sydera, & ipsi
D ii uariant, ac signa quib· sua plaustra reuoluunt·

DE VARIETATE MORVM·

Quin uariant etiam mores, & pectora sensus
D iuersos agitant, studia & non una sequuntur·
H inc animi secreta alto sub pectore condit
C onsilio grauis, & casus timet usq; futuros·
E t parcit parto, & prouisa negocia differt
C unctator, quoniam Saturni hoc imperat astrum·
Ille fidem, testes'q; deos, concepta'q; uerba
P osthabet, & rabidos irarum concitat æstus
I mmitis, promptus'q; manu, uiolentus, et exlex,
H os mores quoniam Martis ferus indidit ardor·
Ast aliũ, insignem'q; animi, et præstantibus ausis
N obilitat Sol, et generoso corde superbum
I nuitat studio Imperii, atq; extollit in altum,
P lacantem'q; aras diuûm, & pia uota ferentem·
Sũt quos et splẽdor iuuet, atq; exculta supellex,
O rnatus'q; domi fulgens, laquearia'q; aurea,
E t tyriæ uestes, uilloso et purpura limbo
H os populis longe acceptos Latonia Luna
C ommendat, fauor hinc, et amicæ gratia plebis,
I ngenium'q; habile, et rebus uis apta gerundis·
E st illis mite ingenium, et sibi pectora recti
C onscia· sunt animi præclara ad munera nati·
I ustitiam'q; colunt, et inest reuerentia ueri,

At lucem currus'q; auroræ, & lampada solis
Miratus pater Altitonans, miratus & ipse
Falcitenens Deus, occultas odere tenebras,
Exultant'q; die, gaudent'q; patentibus auris.

CVR ALII ALBI, ALII NIGRI SINT HOMINES.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
Albis, & algenti Germania subdita cœlo.
Miretur longam'q; comam, candentia'q; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum sicca siti, sæuo'q; exusta calore,
Torrida'q; assiduo uicinia solis ab æstu
Vrit, et incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per adusta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibus'q; oppressa malignis
Quæ regio riget arctois subiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aspergine cana
Illinit, et niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum sanguine corpus.
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipsa inter flammam'q; , niues'q;
Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos cœli miscent ignes, errantia'q; astra.
Hinc Phœben niueæ lætari uellere lanæ,
Saturnum'q; atro rursum squalescere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, Ora etiam, effigies'q; uirorum
Dissimiles

Dissimiles inter sese prolisq́; patrumq́; ·
Nec matri sua nata, nec uno è germine creti
Assimiles, nec neptis auo, aut soror ipsa sorori,
Vsqueadeo cœliq́; situs, & sydera, & ipsi
Dii uariant, ac signa quib· sua plaustra reuoluunt·

DE VARIETATE MORVM·

Quin uariant etiam mores, & pectora sensus
Diuersos agitant, studia & non una sequuntur·
Hinc animi secreta alto sub pectore condit
Consilio grauis, & casus timet usq; futuros·
Et parcit parto, & prouisa negocia differt
Cunctator, quoniam Saturni hoc imperat astrum·
Ille fidem, testesq́; deos, conceptaq́; uerba
Posthabet, & rabidos irarum concitat æstus
Immitis, promptusq́; manu, uiolentus, et exlex,
Hos mores quoniam Martis ferus indidit ardor·
Ast aliũ, insignemq́; animi, et præstantibus ausis
Nobilitat Sol, et generoso corde superbum
Inuitat studio Imperii, atq; extollit in altum,
Placantemq́; aras diuûm, & pia uota ferentem·
Sũt quos et splẽdor iuuet, atq; exculta supellex,
Ornatusq́; domi fulgens, laqueariaq́; aurea,
Et tyriæ uestes, uilloso et purpura limbo
Hos populis longe acceptos Latonia Luna
Commendat, fauor hinc, et amicæ gratia plebis,
Ingeniumq́; habile, et rebus uis apta gerundis·
Est illis mite ingenium, et sibi pectora recti
Conscia· sunt animi præclara ad munera nati·
Iustitiamq́; colunt, et inest reuerentia ueri,

E t syncerus amor, pensi quoq; sedula cura,
N il præceps, etenim Iouis hos sic temperat astrum.
T emperat ast alium ueneris nitor. hinc nitet illi
C ultus, et aurato fulgens noua purpura textu.
L uxuriat domus, ac lucos flant tecta sabæos,
E t passim nitida Charites dominantur in aula.
Scitatur rerum causas, et suscitat arteis
I gnotas solers, facundaq; pectora uersat
M ercurius, ueterum repetens monumenta uirorũ,
D um linguæ pretium, dum famæ affectat honorẽ,
I gnotum et patitur nihil, & contemnit inerteis.
H os mores nascentum animis errantia septem
S ydera dant, sed longe alios immista uicissim.
I ngentes hinc uirtutes, ingentia rursum
D ucuntur uitia, & nusquam mortalibus unũ est,
I pse idem sibi dissimilis, iuuenisq;, senexq;.

QVAE SIGNA, QVALES SEN SVS EXCITENT,

Signaq; quoq; aduerso sibi dissidentia nisu
D ant uarias animorum arteis. nam prædita motu
S igna cito, celeres sensus, agitataq; longe
I ngenerant studia, et penetrabile mentis acumen,
A tq; habileis ad laudem animos, ciuiliaq; acta
A ccendunt, Hos cura deûm, & solertia cœli
R imanteis rerum causas iuuat. His furor ille
F atidicus mentes agitat, panditq; futura.
A t ceras animi tacitas, frontemq; seueram,
E t pectus graue consiliis, rigidumq; tenaxq;
I udiciumq; immotum, & uerba sonantia uerum

Fixa

F ixa dabunt, eadē argentiq; , eadē æmula honorū
F omenta adiiciunt animis. hinc densa clientum
A gmina delectant. hinc & certamine in omni
P eruicisse uolunt, commentaq; pectoris acri
C ontendunt studio, atq; opera peragenda tenaci,
S igna bicorporeis rursum uariata figuris
I nstabileis reddunt animos, sensusq; uaganteis
A lternant. nil certum unquam uariantia corda
I nsequitur non firma quidem sententia. uerum
M ens habilis, resq; ad uarias uersatile pectus.
H os amor, imbellesq; Lyræ, Somnusq;, Venusq;
O tiaq; ignauos reddunt, & Salmacis, & fons,
Q uæq; tegunt nitidū frondosa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIGNORVM DOMINENTVR triangulis.

Quin etiam Leo getûlus, nepheleiaq; astra
H æmonio cum heroe, sagittiferisq; pharetris
E xercentq; maris animos, & mascula iura
T utantur, gaudentq; die, ducibusq; diurnis.
H inc lucis pater, horarum pater, ætherius Sol,
T arpeiæq; arcis custos, qui nubila uersat,
D uctores aciem hanc uiolenta in prælia raptant.
I lli ductorumq; animos, & prælia, & artes
I mperio assueti referunt gentemq;, uirosq;
H is animis. his & studiis, his pectora curis
I nstituunt. At foemineæ Cytherea cohorti,
Q uæq; soporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
D ant signum. sed nox tacitas iuuat. imperioq;
V tuntur leniore duces, segnisq; capessit

I ussa phalanx, fertur'q; animis muliebrib. hærens.
I nde suos populis mores, animos'q;, ducum'q;
P ræscribit leges, decreta'q; munera sancit,
H inc legio geminorũ, argiua'q; robora fratres
I ngenteis tollunt animos, ingentia'q; audent
L uce paldm. tenebras odere, atq; abdita facta.
H os animis, hos consilius, hos pectore, et armis
H ortantur Latii Deus, atq; Atlantide cretus,
C ommunem'q; aciem, concordi foedere curant,
E t scribunt sua iura, urbi, plebi'q;, patri'q;,
A gmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæ'q;
C ircunstant. Cytherea illi comes hæret. & alto
Q uæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in ursos.
H æ Martem comitatæ his agminis altera cura,
N octurnis'q; dolis in castra inimica feruntur,
Q uæ nam, quæ rogo causa deos, mortalia ubi arma
O buersans inter rapidas agis ense cateruas
I mpellens, cuneos'q; uirûm, fera'q; agmina equorũ,
I mmanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
C ernere erit, rutilos foedantem sanguine campos?
N unc latos referentem armos, caua'q; ora leonum,
I psam aciem? densos'q; globos, ipsa agmina ferro
S ternentẽ, simul ense equites, pedites'q; metentem?
A t cœlo diuûm ante oculos, muliebria sectans
C onsilia, illarum obsequiis tua munera, & arteis
B ellorum, bellorum arteis, crepitantia'q; arma
A scribis. quantum illecebræ, quantũ aurea possunt
C ypridis ora tuæ? quantum nox? illa'q; noctis
G audia? quinetiam, in tenebris, in nube maligna
A spirans Phœbes thalamis, furtiua per umbras
Oscula

O scula, et attactus tentasti ad pectora molleis.
H inc frater, quem nulla hominum res, nulla deorũ
P rudentem latet, hæc stolido maledicta tyranno
O biectare ausus, dictisq; adiungere pondus.
F urtis te natum, illecebrisq;, dolisq; dearum
C astra iuuent nocturna, et foeminei comitatus.
C ede die iactantem te, et tua facta sonantem
C ristato capite, in tenebris, tibi nocte, tibi umbris
P laudẽtem, spolia è thalamis sine cæde parantem
M iretur Charitum chorus, et Vulcania coniux.
C ede Polo, fucosq; genarum, unguentaq; amantis
I sequere, atq; alium syluis meditator Adonim,

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD L'VCIVM FRANCISCVM FILIVM DE STELLIS LIBER. V.

n Vnc mihi quæ uirideis colles, rorantiáq; arua,
Quæ iuga gratorum nemorum, ac uiridantia ripis
Flumina, quæq́; uagos colitis per deuia fonteis
Aëriæ aspirate auræ, atq; fauete uocanti,
Tethyos æternæ clarum genus, inclyta Solis
Progenies, quas Oceani bipatentibus antris
Enisa est, decepta dolis, & Apollinis arte,
Dum Tethys miserum toties excludit amantem,
Nanq́; quiescebat clauso Dea nuda sub antro,
Cum deus ad posteis tacitus rimatur, & omnem
Exploratq; aditum, fraudemq́; in pectore uersat
Igne calens. spectat, simul & timet ipse uideri.
Mox abit in tenueis radios, rimamq́; per arctam
Ingressus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
Intumuit Dea compressu, atq; absente marito,
Cælat onus, decimo Oceanus dum sydere Calpen
Diffringit, pontum & terris immittit apertis
Victor, & extremam pergit tentare Mæotim,
Commotus fama, & generosæ Virginis annis.
Prodistisq́; utero tacitæ, & latuistis in umbra
Oceano redeunte. etenim pater ipse uideri
Vos uetuit, tenueis animas uix sensibus auctas.

Nocte

N octe quidem latitare antris, at luce uagari
E t pelago, & terris, atq; aëra currere apertum,
S olariq; æstus hominum & mulcere laborem,
L ongarum & uoluit curas lenire uiarum.
E rgo agite o mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
E t Tethy proles, & Apolline digna parente,
E ste mihi comites, terris, pelagóq; uaganti,
M ecum iter incœptum terite, & spirate canenti.
V os ego Benaci ad ripā, atq; ad flumina Mantûs
S istam audax. Hic Andiadum selecta sororum
C armina, & aonios lætæ excipietis honores,
Q uos olim memores diuûm referetis ad aures.
I pse meleteum ad fluuium, smyrnetidáq; undam
P opuleo statuam thalamo, atq; umbrante salicto.
H ic Dryadum teneris iuuet indulgere susurris,
C ernere & errantes per mollia prata napæas.
H ic plectro resonantem aureo, testudine & aurea
C alliópen, caput ad uitrei, & caua cornua fontis,
A tq; amnis ueteres referentem carmine curas,
E t uacet audisse, & uacua repetisse sub umbra.
N anq; suo et gelidus arsit quondam igne Meletes,
P ierius dum sæpe Chorus sese abluit amni,
E t mersat liquidis argentea corpora Lymphis.
C oncipit hic Deus ardentes sub pectore flammas,
M œret, amat, solóq; amens tabescit in antro.
V irginibus facies eadem, atq; eadem omnibus ætas,
I dem habitus, par et uox, & uariantia cantus,
P ar amor in cunctis. unam sequiturq;, cupitq;.
V na tamen quæ sit, dubium, & sententia differt.
Q uæ Clio fuit, est Erató, quæq; ante Thalia,

M elpomène est. errant flãmæ. furit ardor in una.
I lla quidem incerta est. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat insidias, ut nulla dearum
N on fuerit tentata. huic oscula rapta per amnem
A bstulit. hanc syluis fugientem aggressus in altis,
I mpliatat'q; manu ceruicem, onerat'q; lacertis
I am iam. sed duræ remorantur brachia sentes.
I llam speluncã ĩ media, aut uiridante sub umbra,
V itantem'q; æstus, & curas uoce leuantem
N i pastor ruat auxilio clamoribus actus,
C omprimat, & primæ potiatur flore iuuentæ.
T andem siue ea Calliòpe (sic fama putauit)
S iue Eratò, aut longo decepta Polymnia somno
V im passa est. tumuere uteri. ast ubi prodiit infans,
Q uo factum commune chorus cælaret, in altum
I t properãs Helicona. Chion mox. hìc Colophonẽ,
I nde Rhodon, repetit'q; tuos post Smyrna recessus,
H inc ad centiforem Nili subit hostia Theben.
I ndicat ægyptus partũ. At memor ipse sororum,
E t famæ memor, et quoduis in crimine tantum est,
M usarũ ne quis prolem putet, autor Apollo
E ripuit puero lucem, et caua lumina condit,
V nde oculis capto nomen permansit Homero.
E t patria incerta est, dubio'q; autore parentes.
H unc uos o, mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
I mplentem'q; tubas, cuneos'q; in bella uocantem
M iratæ, Xanthũ ad rapidũ, aut Simoentida ad un
E t festetis iter, gelido & refouebitis amne. (dam
I pse sedens uiridi in ripa, ac uariante sub alno
N unc diuos, nunc hèroas uocat acer in arma,

Nunc deses uina, et choreas, & pocula cantet,
Aut Venerem, et blandos recinat lasciuus amores,
Vulcaniq; dolos, et cœlo cognita furta,
Quæq; olim longo memores repetatis in æuo
Dum placido sermone uiam, ingratosq; labores
Et iuuat hausisse, & gressus mollisse canendo,
Fando etenim leuat, et labor, et uia fallit euntes.
Hoc nos, hoc Natæ auspiciū, dataq; orsa sequamur.
Cantantes iter ingredimur, comitantur et auræ.
Te uero mihi certa uiæ dux inclyta cantu
Vranie, dū longum iter, & spatia ardua circum
Dum tantum Maris, & uastæ telluris obimus,
Perq; locos cultu uacuos, squalentiaq; arua
Erramus (superanda etenim iuga frigida Tauri,
Tranandæq; alpes, promotaq; culmina cœlo
Caucasia, et superis iam iam calcandus Imaus,
Qua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
Emittens hinc, inde per horrida saxa rotatum
Deuoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
In Mare Patalium septena per hostia fundit)
Interea canere insuetum iuuet, et iuuet ipsis
Digredientem orsis, et carmina culta sequentem
Terrasq;, æquoraq; mulcere, atq; aëra cantu,
Et fandi decus extremis adiungere rebus,
Sic tibi Sebethi, crescat quæ ad flumina Laurus,
Non austrum urentem, non sæuos sentiat imbres,
Sed gelidi foueant rores, sed mitior aura,
Et passim riguis inolescant lilia pratis.
Ipse quoq; ignotos referam per Carmina lusus
Digrediens sæpe, et cœptis dilabar ab ipsis

Quo labor, insudatum iter, & uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq; situm, et cui subdita mõstro
Quæ regio, et sibi quemq; locũ, quod uẽdicet astrũ,
E xpediam. Iacet extremis in partibus orbis
O ceano cincta, & pelagi resonantibus undis
G ens Orco sata, gens Ditem commenta parentem
C æruleis quondam tellus habitata Britannis.
H anc contra iacet algenti Germania campo,
D iues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
S æuarumq; parens foecunda, altrixq; ferarum.
M artius hanc quadrupes gentẽ, atq; hæc littora ser=
B ellator quadrupes, fuluus qui cornibus horrẽs (uat
A d pugnam uocat, et torua ciet agmina fronte
I nsignis uillo, sed longe insignior ausis
P ugnarum. ipse è cælo, ipse & de limine Olympi
I am quassans caput, & tereti ceruice coruscans,
I am frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
S ydereosq; deûm campos, rutilantiaq; arua
P rosubigens pede, & aurato sub uellere Crispans.
H inc Gallos sæuum genus, atq; immania corda,
Q uos Rhodanus secat, atq; Liger refluentib. undis.
H inc gentem idomitam, et gaudentia pectora cæde
Bastarnæ B astarnas ciet ad pugnam, & fera suscitat arma,
A rmaq;, pilaq;, hamentataq; tela Cateias.
Tum deus Armipotens secũ noua gaudia uersans,
I nspectatq; ferum, & pugnacia cornua laudat.
M ox hastam dextra excutiens, et uertice conum

F lammantem, ac longe iaculantem incendia cristá.
E rigit in pedibus sesé'q;, & concutit arma
H orrisonans. Ecce hic geminæ de uertice flammæ
S cintillant. hæ agitatæ euris per inane feruntur
I ncensæ, facibus'q; auras, atq; aëra signant,
T eutonicos'q; petunt saltus, uadá'q; inuia Rheni.
A t circum populi longe, laté'q; colentes
I gnescunt calido afflatu, & fax martia sæuit.
S cintillis etenim alterius temerarius ardor
I ncensus fuerit, & truculentia fortibus ausis
E ffera, At alterius effert calefacta fauillis
I ndomitum caput, ac uiolenta superbia uoce
I ntonat, & nigro rabies armata ueneno,
F œda ungues, impexa comas, et dente cruento.
Q ua gressum mouet & saltu se tollit Erinnys,
C rine minax, hac erranti discordia passu,
I rá'q;, uesanus'q; furor comes additur, & lis
I psa quidem ardenti spargens incendia dextræ
E uocat è latebris bellum, ac sese instruit armis
S ic ubi spinosis in sepibus horridus ignem
I niicit agricola, & flammas agit Eurus euntes
O mnia candescunt circùm loca. candet & aër
I gnibus, insolita feruent sola subdita flamma.
H ic antro excitus coluber, minitantiá'q; ora
A ttollens, oculis ignem uomit, & ruit alto
P ectore cœruleus, squamosá'q; tegmina uerrens
P uluereũ sulcat spiris iter. æstuat ira,
I ngeminat calor, & rabies nigrescit eundo.
A tq; illi collo, atq; elato pectore liuet
V irus, & erranti maculantur terga ueneno.

N unc caudam explicitans, sinuosáq; tergora uertẽs
L abitur, et toto capite exilit, ac uolat aeer
P er frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
E minet, ac tergo sese exerit, & micat ore
T orua tuens, linguisq; ferus iacit atra trisulcis
V ulnera. liuescunt sparso nigra pabula felle.
E rgo incomposito confestim in bella tumultu
C urrit ab arctois scopulis furialis Iberne,
E xerit è ripis Tamesis caput, exerit ingens
A lbis, & incertas uoluens Garienus arenas,
V istuláq;, & summo decurrens monte Sueuus.
E cce uident senonum populos, latéq; uagantes
V angiones trahere armatas in prælia turmas,
L ugosq;, Creonasq; et certo Elueonas arcu,
E t Cymbros gladio insignes, & Saxones hasta.
A c falcata truces qui raptant esseda Congi.
Tũ Cattus, Tagratosq;, habilẽq; ad tela Sicambrũ,
Quiq; fremunt Cauchi præter uada nota Visurgi,
I amq; alpes metire oculis, iugáq; edita cœlo,
S ubiectosq; iugis campos glacialiáq; arua,
A c primum nemora illa ingentibus obsita syluis.
H is Belgas ense inuictos, Morinosq;, Batauosq;=
A ruernosq;, ferum genus. his Venetosq; Remosq;
S ustulit in campis Cæsar belli deus, atro
S anguine cum rubuit Liger, intepuitq; cruore
M osa uirûm, et capiunt uix ipsa cadauera ripæ
O ceano indignante, comam & mersante sub amnẽ.
A st illis (manet æternum decus) interiit gens,
E t syluis prognata, et rheno educta parente,
G ens ferro, atq; hosti primis assueta subannis

H eluetii, Vsipetesq́;, atq; effera corda Sueui.
Q uis unum prædæ studium, ac durare sub ipsis
C orpora fluminibus, teloq́; assuescere dextram
N on urbis, non cura domus, agri ue colendi.
V enatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
E t quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint.
B ella placent, fususq; hostili è corpore sanguis.
H os motus, animosq́;, atq; hæc certamina summo
G radiuus cœlo inspectans, crepitantiaq́; arma
C onflictu pugnantū, et equis decora alta parantū
H astaq́; et gladio, & sparso super arua cruore,
M iratur simul ipse equites, peditesq́;, ducesq;
T antarum et molem rerum, ac conamina tanta.
M ox flāmantem hastum, et calui tela horrida Iuli,
C edo inquit simul arma, simul mea signa nepoti,
D elapsusq́; Polo pugnanti, atq; ense furenti
A stat. adesse deum sentit deus. Illicet hostes
V ertuntur. uolat acer equoq́; insignis, et ostro,
P er mediasq́; acies exultat uictor Iulus
C æde madēs. natat in medio Mars ante cruore.
Hos lusus tibi Nate uiæ, cœptiq, laboris
E sse uides comites, quibus & uada summa Lemanni
N imbiferasq́; alpes, quibus et fera regna Brigantū.
R hætorum et celsas hilares penetrauimus arces.
E n Drusi monumenta, tuiq; Auguste labores
E n fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
L abens, uindelicos qui diuidit Aēnus agros.
H oc effert antro Rhenus caput. euomit illo
V ndarum rapidos insano murmure fluctus
D anubius. spumosa Padum specus altera uersat,

M ons partu felix tanto totq; amnibus auctus·
H is ſocijs dum auræ ſpirant, dum ridet & aër,
N ec feſſis placidos negat aonis unda liquores,
C œptum iter, ignotasq; citi pergimus ad oras·
N anq; etiam Solymorum arces, lateq; fluentem
I ordanem (loca nota deo) Syriæq; receſſus
F initimos, palmæq; feracem germine Idumen,
C armeliq; apices quin et Libanitida Cedrum,
Q uæq; fluentiſono curſu ferit æquora Corſeus,
E t quam Chryſoroas lento ſubit amne paludem,
C ornu petens Aries rutilanti uellere ſeruat,
E t Mars ipſe ſuo gaudens proſpectat ab aſtro·

DE TERRIS LEONI ET SOLI SVBIECTIS·

At Nemeæ fera tutatur ſamnitida terram,
E t Latium, tetricæq; domus, atq; Itala regna,
E t diteis Vmbrorum agros, opulentaq; tecta
A emiliæ, quæq; arua ſecat, quasq; irrigat urbes
M incius·huic Nymphæ Andiades, lectæq; ſorores
B enaci, miſcent uiolas, mœſtumq; hyacinthum
I ntexunt·ille incedit per prata ſuperbus
I nuitans faciles latebroſa ad furta napæas·
Q uem uel mœnii cantus, aſcræaq; plectra,
V el Sibaritis auena, peloriadesq; acutæ
I nflarint, notum & choreis, et amore Meliſſæ·
T utatur quoq; quos labens de montibus altis
D iſcidit Eridanus populos, et territat urbes
A bruptis ferus aggeribus, digreſſus et alueo,
S ecum agros, ſecum agricolas, ſecum obuia raptat

A rmenta ipsarum fastigia celsa domorum,
E uertitq; imo fundo, excussatq; sub undis
V asta fremens uidet infelix sua pignora mater
I mmersantem amnem uidet & deserta parentem
N ata senem inuolui rapidarum gurgite aquarum.
P ignoribus dum fera parens, dum nata parenti
A uxilium parat, hic ambas circumacta uorago
A bsorbet, cumuloq; ingenti uallat arenæ.
P arte alia spumans albenti aspergine pastor
D um pecudē pelago auertit, dumq; arcet ab amne
I nclamans fidusq; illi comes astat aluta.
O bliquo rapitur torrente, & hiantibus undis,
S ublatus mox aeria suffigitur alno.
G rex iuxta natat hic fessus socia agmina aluta
C ircuit. Ast illū abrumpens magno agmine uortex
C æruleus, truncumq; trahens uorat, et uorat unà
L anigerum armentum, truncoq; inuoluit alutam,
L atrantemq; etiam, ac domino, pecoriq; timentem.
T um miseræ e summis luctum phaëthontides alnis
I ngeminant, miseræ phaëthontia turba sorores
A brumpunt lamenta uident electra suarum
R elliquias lachrymarū, acris monumenta doloris
A mne rapi, rapi & auulsis sua munera ripis,
A c noua dum ueteres reuocant dispendia luctus,
I psæ iterū phaëthonta, iterū phaëthōta requirūt.
F initimæ trepidant urbes, foraq; omnia circùm
D iffugiunt, errantq; greges custode relicti.
A t lachrymans, at fusa comas, ac pectora plangens
D esperans hominumq; & opem Ferraria, et ipsos
V rgenti uix posse deos obstare tumultu,

P rædiáq;,oppidáq;,urbesq; euertentibus undis,
I ndomitis undis, summum haud satis esse tonantem,
E xcidium pauet attonitæ, atq; immania fata
D iluuiem expectat, ceu cum miserabilis ales
V incta pedem laqueo, pennasq; interlita uisco,
A ccipitrisq; famem, truculentiq; aucupis iram
H orrescit trepidans, tum candida turribus altis,
P urpureosq; sinus, niueasq; intecta papillas
A lbenti strophio, formæ sibi conscia, Amorumq;
E ridani, sese ostentat, sua lumina in amnem
D efigit Stella arridens, ac flumina molli
O btutu irradiat. sentit sua gaudia, et antro
P roripiens, cinctumq; alno caput exerit undis
E ridanus, Tunc Nympha oculis iacit aurea in illũ
Treis ueneres, treis illecebras, quibus excitet ignem,
E xcitumq; sua succendens uentilet aura.
H ic uideas flammantem amnem, longeq; agitantẽ
S cintillas, uomere et rapidos incendia fluctus,
I lla iterum illecebras, iterũ ueneresq;, liquoremq;
A fflat acidalium, queis sæuos temperat igneis,
M ox risum spirantem auram, ambrosiæq; fluorem
L æta mouet. leni flammæ incenduntur ab aura,
P ost liquido ambrosiæ sparsæ de rore madescunt.
H inc iuueni in mediis liquuntur pectora flammis.
V t magnes ferrum in sese uersatq;, trahitq;,
S ic uirgo trahit Eridanum, uersatq; tuendo.
D eq; sinu iaculata faces succendit amantem.
C orripit ipse nouam flammã, atq; ignescit ĩ amne.
E cce ingens post terga fragor sonat, intonat aër.
D issultant ripæ, et fluctus se tollit ab imo

Agnoscit

A gnoscit Deus instantem a ceruice ruinam,
A ttonitæq; timens dominæ, atq; incensus amore
C essantem fluitare amnem iubet ocius. ipse
A ttollit dextra elatum triplici ære tridentem,
C oncutiensq; caput properanti elabitur unda,
I nsignis curru, & terno caua tempora cornu,
P rospiciensq; undantem alte descendere nimbum,
V ellentem arbusta, et secum uacua arua trahentem
A rmatam attollit dextram, et ferus imperat ore,
N il ultra tentandum Vndæ, atq; absiste ripis.
P arcite agris. V imq; aggeribus cohibete sub ipsis.
H æc ait. illæ spumanteis tumido æquore fluctus
I ncludunt alto alueo, et placido agmine cursum
M aturant. pontum et tacitæ ingrediuntur apertum.
I pse locum celer, optatosq; reuisit amores,
E t celsa dominam lætus de rupe salutat.
L ibera sydereæ plaudit Ferraria Nymphæ
D ona ferens, mox & placido gratatur amanti,
H æc uos haud ingrata uiæ solatia Nymphæ
A ëriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
E t colles Piceni, et non uada tuta Truenti,
D um Præcutinas cauteis, cauaq; hostia Aterni,
P elignumq; solum, celebrataq; flumina Musis,
D um Marrucinos colleis, sitientiaq; arua
G argani peragramus, & arenti Aufidon ora,
E t mecum cecinisse, et iter leniisse canendo,
A c durum iuuet accentu mollisse laborem.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere. sic uos
E t gelidæ accipiant ualles, & flumina fessas.
I psa etiam ardenti gaudet defensa leone

n

V sta siti, & latis fundens se Daunia campis,
Quæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
E t tellus late ingenti circundata Sile
D iues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
L enææ uitis, ditiq; argentea gleba,
C larorum inuentrix studiorum, atq; æmula diuis,
M agna uiris, magna ingeniis, atq; urbibus ingens,
A c paruo distincta freto, oblatrante Charybdi
I nsula terrificis ætnæ celebrata caminis
C yclopum domus & cupido loca peruia Diti,
D um ferrugineo rapitur Proserpina curru,
A d manesq; iter ingrediens noua subruit antra,
A tq; ea, quæsitam post natam ereboq; repertam,
M onstratam & segetem mortalibus, horrea genti
C onstituit Dea, quæ siculis dominatur in aruis,
D eq; fame quoties hominum genus omne laborat;
A ntraq;, horreaq;, & cerealia claustra relaxat,
A c saturat lætas renouatis frugibus urbes.
H as genteis Leo syderea dum spectat ab arce,
F lorenteisq; manus uidet, exultatq; uidendo,
I ngentes illis animos, ingentia ad acta
S uscitat imperiiq; animos accendit ad arma
H orrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
D elius, admiransq; armos, et pectora sæui
Q uadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
F igit in Italiam & genti gratatur, & urbi,
Q uæ quondam euro, præscripsit, Zephyroq;, notoq;,
E t boreæ imposuit leges, suaq; intulit arma
O ceano nunc templa deûm, & solennia curat
S acra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox

Mox terram altricemq; uirûm, imperiiq; parentem,
Et leges condentem, & diis pia sacra ferentem.
Cómendatq; Ioni atq; italûm fouet autor honores.
Annuit his precibus diuûm pater. inde fluit sors
Imperii, magnarum et opum et reuerentia legum.

DE TERRIS SAGITTARIO, ET IOVI SVBIECTIS.

Phœnissas etiam gentes, chaldæaq; regna
Antiquum genus irradiant fulgentia monstri
Vellera Phœbei. Nam quos de rupibus altis
Pyrene spectat populos, quæq; aurea findit
Vnda Tagi, quæq; arua secat Sicorisq;, uagiq;
Fontis Anas, multoq; trahens se gurgite Hiberus,
Qua uasto circum pugnax Hispania ponto
Alluitur, quaq; ora maris se celticat, tuscæ
Porrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
Ostentat colles, atq; in mare soluitur Arnus
Clarus opum, felixq; operum, atq; insignis honorũ,
Aurea quem gemino iungit Florentia ponte.
Parte alia solem ad rapidum, clymeneiaq; astra
Laudatos Arabum campos, pinguemq; Sabæum,
Eudæmon qua felici nitet inclyta gleba,
(Betius hanc Zamete fluens lauit herbiger amnis,
Et qui tura Laris foecundis miscet arenis
Stillantem euoluens in persica littora myrrham,
Hanc ripa frondente uagus sinuantibus undis
Hormanus foecundat, et in uada cæca Priones
Sese agitans dum cœruleo prouectus ab alueo
Intrat erythræum per pascua læta profundum)
Hæmonius sibi iura senex hæc uendicat. inde

I uppiter hos populos placido fouet anxius astro,
A c terram Myrrhæ Matrem, stirpis'q; parentem
T huriferæ, miratur opimo germine lætam,
B is ferat ut segetes anno, bis poma ministret.

DE TERRIS TAVRO, ET VE= NERI SVBIECTIS.

At parthos genus acre, propiqua'q; persidos arua,
E t latos Medorum agros taurina tuentur
C ornua, qua'q; Asiæ littus se porrigit, & qua
C yclades insanum tundunt mare, nota'q; Cypros
O stentat paphias candenti marmore turres,
A c sedes Erycina tuas, quibus aurea quondam
F ulgebas. hinc ipsa urbes, hinc oppida, gentem'q; =
I nuisens, & blanda foues, & amica tueris,
E t fontis memor, et nemorum, queis sedula natum
F ormabas, docilem hamatæ se aptare pharetræ,
T endere mox arcum, & celeres tentare sagittas
I n uolucres prima expertum. illæ ut amabile telũ
S enserunt, placida Idalium impleuere querela,
M urmura'q; ingemuere leues. Strepit incitus ales
I n uenerem. certos iterat puer impiger ictus,
I nde feras, pecudes'q; petens grauiore sagitta.
I psa faces iaculata, nouum post uulnera uulnus
I nfligis. caluere feræ, grex'q; omnis in ignem
I ncensus fierit. hic audax puer aptat in ipsos
P astores ramum, quem stirpe athamantide uulsum
M ater acidalio continxerat amne. ibi uulgus
P astorum, pecudes'q;, inter'q; armenta, feras'q;
I ngemuit. syluæ insolita sonuere querela.

Tum

T um Charites fudere nouos è fonte liquores,
V ulnera queis, gemitusq́; , & acuti in corde dolores
S edantur· Tunc ipsa sinum nudata, papillas
E xeris· effulsit iubar, ac de pectore eburno
A fflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Q ueis æstus recreas iuuenum, lenisq́; dolorem·
H ic uideas amnes ad rapidum uiridante sub alno
P astores miscere nouas per prata choreas·
H ic primum cecinit teneros noua fistula amores;
I nsuetumq́; suæ carmen modulatur amicæ
V pilio· assueuere choris dryadesq́; , napææq́; =
E t Panes socii, & nemorum montana propago·
T um primum Nymphæ Heroem, Heros Heroinen
A rsit, amant héroes, amat pastoria turba·
I psa inter medios iuuenes, mediasq́; puellas
C ompta canis, syluasq́; moues, & flumina sistis,
E t circum pictæ uariant sua rostra uolucres·
H as artes Cypros, atq; hæc incunabula nato
P rima dedit, primosq́; tibi monstrauit amores·
N anq; in acidalii frondoso margine fontis
D ucebas nitidum properanti pollice plectrum·
C onueniunt Nymphæ ad cantū, properatq́; iuuētus
P astorum, simul Heroes, simul Heroinæ,
E t Panes monticolæ, quosq́; acer in ignem
E git amor, cœptæ choreæ· Vox omnis amantum
V na fuit, mihi parce Puer, mihi parce Puella,
O niueo candore Puer· roseo ore Puella·
E cce autem phario ueniens de littore Pastor
C ommotus fama chorearum, & honore canendi,
A stitit, obstupuitq́; una· obstupuere puellæ

Miratæ pastorem. & enim coma mollis, et illi
Qui cœlo possent superos deducere ocelli,
Queis ignem Dea, queis sensus instir guis amandi
Fixa tuens. arsit dryas. hinc arsere Napææ
Indignantem animis, & tristi corde rigentem.
Hic amor ipse duas gutta ex amathuside tinctas
Selegit'q; arcu innitens, strinxit'q; sagittas,
Quo uictor duplici geminaret uulnera telo,
Hæ ualidis agitatæ euris, & uiribus actæ,
Confligunt simul, & celeres strinxere fauillas
Incensæ illisu rapido, et fax ignea fulsit
Aucta noto. At tacitos intus calor urit amantes.
Altera niligenam puerum ad præcordia fixit.
Obriguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
Vrit agens. correptum adolent incendia pectus.
Ignorat tamen unde faces, unde acta sagitta.
Nunc pallor, nunc purpureus color ore recursat,
Ac multa è uario uolitant suspiria corde.
Altera detorsit'q; iter, ac uestigia ab ictu
Leua petit, leua sensisti'e parte sagittam
Errantis mater pueri. longe ingemis. ille
Ridet, et implicatus collo, blanditur amanti,
Admotus'q; sinu nudato, atq; oscula figens
Ignotum matri diffudit in ossa uenenum.
Cuius ubi tibi uis est cognita tingis & illo
Docta faces, queis corda afflas, menteis'q; deorum,
Cogis & humanis superos pallescere curis,
Inq; bouem mugire patrem, et freta longa secare.
Te nati telum patria tellure relicta,
Pastorem'q; sequi iubet, et pastoria iussa,

Te Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
Te Nilus miseratur ad herbida prata gementem,
Cum tenerū exanimata fouens lachrymaris Adonim,
Et Marti praefers pastorem, & flumina caelo.
Hos numeros celebrate Aurae, oceanitides Aurae
Et Cypron cantate, & fontem amathusidis undae,
Vnde meos & foui aestus, et uulnera laui
Cum ualles Ariadna, nemus'q; Ariadna referrent,
Et miserata graueis iterarent littora questus.

DE TERRIS VIRGINI ET MERCVRIO SVBIECTIS.

Non Babylon, non quae ora inter tigrim'q; uagū'q;
Euphraten, non quae aßyrio riget ora calore,
Non Crete quondam Iouis incunabula magni,
Nec ueteres graiorum urbes, nec achaica regna
Virginis ingenteis alas, & brachia uultu
Non laeto aspiciunt, non uirginis inclyta dextra
Protegit has, non Mercurii uariabile sydus,
Ingenii'q; bonis, et linguae laudibus ornat.
Salicet hic patriam antiquam, dulceis'q; recessus
Cyllenen meminit, lusus'q; in montibus actos,
Dum pueris puer immistus per gramen ad umbrā,
Et choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
Et primus nudae meditatur dona palaestrae.
Saepe illum genitrix sylua dum quaerit in alta,
Hirsuta committentem agnum in praelia fronte
Inuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra.
Saepe suas leui curas in cortice Phagi
Testantem, & scripto signantem carmina trunco.

Q uid fugis, o formosa Dryas, qui te puer optat,
L ilia cana nouem dono dat, dat'q; hyacinthos
F lorenti intextos amarantho, & cypride fronde.
H æc puer. ast olim cupidas quoq; pectoris auras,
O scula'q; intactis seruat tibi roscida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Finitimos uero Thraces, Rhodopeia'q; arua,
H æmũ'q;, hebrũ'q; et macedũ quondã inclyta regna,
I llyricos etiam tractus, uagi'q; ora Timaui,
E t Gangem late undantem, & gangetida terram,
G angaridum'q; domos dites, Adamantida'q; oram,
Q ua'q; Arius stagnante uado fluit, & ruit inde
G emmiferos uoluens latices, atq; aurea saxa
A egocæros imo ascendens prospectat ab orbe,
F alcifero'q; seni & populos commendat, & urbes.

DE TERRIS GEMINIS. MERCVRIO. Libræ, ac Veneri subiectis.

Non Mariam, non longiflui lata hostia Nili,
A ut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
C yrenes, non marmaridum loca torrida ab æstu,
H yrcani'ue sinum maris, aut quos aspera saltus
A rmeniæ tigris colit, & uagus ambit Araxes,
A ut arcas puer, aut geminorum cura Laconum
N egligit, aut lætos felici uellere Seras
D eserit alma Venus, iustæ aut trutina aurea Libræ.
H æc quos Gardamonis populos, quos & Zariaspes
A lluit, & ripis Ochus insignitus opacis,

Et

E t quæ turrigeris insurgunt mœnia Bactris,
H æc quos é scythias delabens montibus Indus,
S andabalisq; rigant campos, casperiaq; arua,
I ndus aquis, Indus populis, auro effluus Indus,
R egnatorq; hominum, eöi & rex maximus orbis,
A tq; alio sub sole nigrantis Oasidis oras,
Q ua libyco subiecta iugo squalescit, & atris
S tagnat Muris aquis, uasta & mons surgit arena,
A tq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Q uaq; uetus Thebe centum stetit inclyta portis,
I mperitans moderatur, & usta caloribus antra,
Q ueis passim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
O ptatos agitant lusus, et pectore nudo
C omplexi, socio ducunt sua gaudia nexu.
Q ueis et pauperies comes est, comes alma uoluptas,
E t solem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Nec Phrygio iuueni studium, aut sua cura recessit
T errarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
S auromatas arcu insignes, & Acinace curuo,
E t quos Oxa palus, quos et uada longa secutus
P ercurrit, uarias miscens secum Oxus arenas,
I llinc Aethiopum campos, sitientiaq; arua,
E t uastos Arabum fines, immania Tesqua,
I mmitesq; Elephantum oras AZania regna,
Q ua se barbaricum in pelagus spumante fragore
R haptus agit, secat & rapidi fera littora ponti,
A c tractus secat, humano queis sanguine pasta

G ens errat nemorosa, ferunt cui pabula cædes,
E t potum cruor, expreßæq; ex osse medullæ.
P arte alia rursum in pelagus se proripit ingens
Z ingis, & immanes pascuntur iuxta elephanti.
P ost Coloa stagnante uagus fluit æquore aperto
A stapus, & socio iungit sua flumina Nilo,
I ungit et Astaboræ et Blemiũ hinc populatur are=
I llinc memnonios cursu secat improbus agros.(nas,
H os fouet idæus puer, ut nec frigus iniquæ
S armatidos, nec sæua senex incendia uitet
A ethiopum extremo aspiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO ET MARTIS SVBSECTIS.

Ast Tingin, Bochiq; domos, habitataq; mauris
T ecta, deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
I nsignesq; auro, & pomis radiantibus hortos
H esperidum, ac deserta siti getula, leonumq; =
A rua fame, Mars armipotens, & Scorpius ardens
I nspectant læti cœlo, & sua iura tuentur.
H ic Chelis, ille ense potens, queis culta syrorum,
C appadocumq; agros, queis commagenia rura
D efensant, moresq; uiris, et munera monstrant.

DE TERRIS IOVI SVBIECTIS AC PISCIBVS.

Finitimam alicum gentem, iugaq; edita tauri
E t flexus uage Cydne tuos, saltusq; malignos
P amphyliæ, et fuluæ rapidi Eurymedontis arenas,
F elicesq; Hermi ripas, rutilantiaq; auro

L ittora Pactoli, & florentes Mæonas armis,
C ura Iouis fouet, insignitaq; Pisabus astra
I rradiant. colit hos Garamas, desertaq; tellus
A ethiopum, colit exustis Nasamonius aruis,
I uspiq;, Aragoriq;, incensaq; solibus ora,
Q uiq; tenēt uacua arua, et sole incocta Anagombri.
Q uiq; æstu sitientem agrum, uianaq; Syrti
L ittora Fazani, desertaq; inhospita uersant.

DE TERRIS CANCRO, ET LVNAE SVBIECTIS.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
L otophagum sedes tenet, & quos Bragada saltus,
I nfidusq; secat Cynips, & punica late
L ittora, quaq; uagus se tollit in æquora Triton,
E t formidatas olim Carthaginis arces,
A c latebras Masinissa tuas, cauaq; antra leonum
A etæos etiam fines, squalentiaq; arua
C olchidos, et sæuæ non hospita littora Ponti,
Q uasq; oras Phasis rigat, & quas spectat ab alto
V ertice piniferis Ide circūndata syluis,
I de altrix syluarum, Ide foecunda ferarum,
I rriguos Ide fundens de rupibus amnes,
Q uos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula nymphæ
A estatem prohibent, nudataq; corpora lymphis
P ræcipitant, nitet in mediis argenteus undis
C andor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
E t roseus color. Hic tremulæ per cærula flammæ
S cintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer
O bseruans amor acer, ibi sua tela sagittas

V ſtulat igne nouo, flammisq́; recentibus armat,
A c noua per phrygios meditatur prælia campos
I nſultans. calet omnis ager, calet Aſia, & ipſe
E xtremo uoluens incendia fonte Caicus.

DE FVRIIS ET DOLORE HER= CVLIS RAPTO HYLA.

Bithynos etiam colles, iugaq́; alta Cytori,
E t freta cyaneas inter currentia cautes
L una tenet, ſummoq́; nitens in cardine Cancer,
Q uæq́; olim pagaſæa ratis loca legit, ubi ingens
A lcides actus furiis, uictusq́; dolore,
I mmemor ipſe ſui, clauæq́; oblitus, & amens
E rrauit. cum ripæ illum, ac reſonantia ſaxa,
I llum amnes, illum antra procul, uallesq́; referrēt
C lamãtem, mihi reddite Hylan, totiesq́; gementem,
T undentemq́; Hyla nemus, æquor Hyla replētem.
H as illi pœnas Cytherea irata parauit,
Q uodq́; apio inſignire comam, quod tempora myrto
A bnuerat, cum læta illum ad carcheſia uictor
O enides, omnemq́; unà Calidona uocaſſet,
G audentemq́; apri ſpoliis, & uirginis actis.
S it mihi fas nymphæ Aonides, dum littora curro,
Q uæ quondam cithara modulans percurrerat Or=
S it fas Alcidæ luctum, puerìq; rapinam (pheus.
E t canere, & longum cantu mulcere laborem,
D um uocem ualles referunt, dumq́; ipſa canentum
M urmura reſponſant, & ripæ, et littora, & ipſe
C onſcius erroris fons, et loca conſcia queſtus.
V eſtrum opus, ut feſſæ reparentur carmine uires,

A ssit et extremus decor, et sua gratia dictis.

DE HERCVLE ET HYLA.

Appulerat mysorum agris magnetias Argó,
C um, tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
A lcides iuga per densum frondentia montis.
H ic septem capit errantets per deuia ceruos,
S eptem arcu, pedibus binos, et robore plantæ
I nsignes maculis, primóq; ad tempora cornu.
H os puer attrectare manu, palmisq; fouere
I ncipit, et tereti subnectit uincula collo
E xultans præda, & maculosis pelle gemellis.
H ic heros fessus cursu, per gramen ad undam
I ngentets artus sternit, clauamq; trinodem
S uspendit trunco, et pharetræ caput aptat onustæ.
I nuitat somnos labor, et uicinia fontis,
V mbráq; textilibus circum uariata corymbis.
I pse autem fons perspicuis argenteus undis.
A lbescunt imo sparsi, rutilantq; lapilli,
Q uos huc, illuc subsiliens uomit unda. quiescunt
M ox illi, pictáq; solum uariatur arena.
L ætantur uitreis errantia lumina in undis.
I n summo natat umbra. natant ramíq;, comæq;
F rondentes. Sol per tenuets uaga lumina rimas
I rradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
P endula per nitidum currunt umbracula fontem,
M urmuráq; in solis strepitant resonantia syluis,
Q uæ lenis mouet aura, mouere recinentia ramis
O ra auium, & uario resonant caua guttura cantu.
A t circùm atq; ipso crepitantis margine riui

V er halat, roseus'q; decor se fundit ad auras,
L ilia'q; in uiridi spirant canentia thyrso,
E t memor ingratam mœret Narcissus ad undam.
T um uiolæ è patulis redolentia munera ramis
P rætendunt lætos flores. implexa'q; serta
S pirantis rarum ueris decus. enitet inter
I llustreis passim flores, monimenta'q; diuûm
F los rarus, flos ipse hominum uix cognitus ulli.
H eroes norunt, et semidei'q;, dei'q;.
I uppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea cõiux
R orari genialem aulam, cum lætus uterq;
L æta agitat, socios'q; parant coniungere somnos.
H os inter gratam Alcidæ per membra quietem
S tillarat sopor, et fessos recreauerat artus.
I pse autem somno grauior, uictus'q; sopore
H orrentem'q; animam late de pectore anhelas
E fflabat; Nymphæ insolito de fonte fragore
E xcitæ liquidis caput exeruere sub undis.
V t'q; uirum uidere per herbida prata iacentem,
T endentem'q; artus, mento, setis'q; rigentem,
C laudentem'q; superciliis caua lumina, risum
I ngeminant, lætis interstrepit unda cachinnis.
R idebant aliæ stertentem heroa, sed hærens
I n puero, non ipsa oculos, non lumina torquet
B landa Earis, sentit'q; deæ Zephyritidis arcum
T abificum, ultrices'q; manus. ea colle propinquo
I nsidians, telum idalium immedicabile telum
P erstrinxit, sublatum alte, intinctum'q; ueneno
F ontis acidalii. hoc etenim dea cypria telo
V titur in nymphas, quoties mortalia nymphis

O biicit ora hominumq; deas pertentat amore ·
I nterea catulis puer ad præsepe ligatis
L udebat, pexosq; manu mulcebat et herbas
S electas dabat, et misto inter cornua flore
I ntexens, uiridi caput insignibat acantho ·
M ox ipso infelix puer ipso in margine lætos
I nfelix lauat, & uitream depectit ad undam
R orantes udo latice, atq; aspergine cana ·
S enserunt catuli fontem notum · Ah puer, ah sors
D ira deûm · Saliere feri, puerumq; sub undas
T raxerunt · Terq; ipse manu, pedibusq; humerisq;
O bnitens clamauit herum · Ter candida Nais
O ra manu pressans liquidum ui traxit in amnem,
A tq; amplexa suis pauitantē condit in antris,
F ulgentem tamen ora, oculisq;, comaq; decentem ·
I lla quidem puero fruitur · Sed flaua Nychia,
E t nigris Eunicæ oculis, petulansq; procaxq;
A tq; umbræ Melis consueta, Adranea recessu
P icta genas, tortisq; comis, et nuda papillas,
A c nunc multa suo fundens suspiria corde,
T abescunt miseræ inuidia, latitantq; sub antris ·
S eptem Earis malesana dies, septem anxia noctes
C um puero insomnes agit, ut neq; parcat amanti,
N ec parcat rursum ipsa sibi, sed perdita, et amens
D eperit illum oculis, amanti et deperit ore
P erdita, mox clauso exanimis collabitur antro ·
A st heros somno excitus pauitansq;, dolensq;
Q uærit Hylan, repetitq; et Hylan, nemora auia lōge
R esponsant, iterantq; et Hylan · Puer abditus antro
I pse quidē responsa refert, sed nympha, sed antri

O cclusǽq; fores, molesq́; immanis aquarum
A duersans, prohibent superas attingere ad auras.
L uctatur sed uox, intusq́; offensa resultat,
A tq; obscura procul, reuolutaq́; bombit imago.
E rrabat miser Alcides gemitu obuia complens.
P ræcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
G enua labant, nunc mugitus per saxa resultans
I nuentum promittit Hylan, modo lusus, et expes
A rcumq́;, clauamq́;, uenenificamq́; pharetram
T urbat humi. mors amisso præfertur amante.
I amq́; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
V isus Hylas, Vocem ingentem dedit excitus heros,
I n mediosq́; salit fluctus, et brachia tendit.
E xili tum uoce puer, mihi gloria in amne est
C are parens, absiste queri. sat terra, sat æquor,
S atq́; tui socium me iam nouere labores,
S at sit Hylan sudasse tuæ sub pondere clauæ.
I ā requies mihi parta, et hymen, et numen ī unda.
V iue memor, nostrosq́; animo seruabis amores.
H ic lachrymas dedit, atq; extendit ad oscula uultus
P urpureos, uani rapuere sed oscula uenti.
S ectatur properantem heros. sed cærula coniux
S ectantisq́; oculis nubem obiicit & uetat antro
I ndugredi. Tales reddit de pectore uoces
A lcides. Mihi care Puer tua gloria laudi,
A tq; undis iam parta quies, et numen in amne.
I nuidiæ coniux, et amante, & coniuge felix.
I si claua mihi nomen Hylæ, libycaq́; pharetra,
P ulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore nostro.
S is facilis, nostrosq́; iuues in parte labores.

Dixit,

D ixit, & ingentem uiridi de cæspite collem
E rigit, attollitq; manu. componitur ara
I n medio. lecti flores, & olentia serta
S parguntur, gestati arcus, grauidæq; pharetræ
S tant super, & rutilas uoluunt incendia flāmas.
I pse aram nouies lustrans bona uerba precatur
C um gemitu, nouies & Hylan de more salutat,
V isus Hylas media flores quoq; sumere ab ara,
H inc iter ad Phasim ingeminat, minuitq; dolorem
I psa dies, desyderio uis addita crescit,
M ensq; resurgenteis renouat sub pectore curas,
Q uæ fessum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
L ittora dū properans legit, et caua flumina tranat,
S olantur tamen in tenebris insomnia, & umbra
O buersans oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forsitan et quos quisq; deus per pectora sensus
E xcitet, & quales nascenti sydera mores
P ortendant, canerem, diuersaq; fata, uirorum
Q uæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Q uod studium, quodq; ingenium, uisq; insita cordi,
V t rerum series, & cœpti carminis ordo
P ostulat, & toto passim ferremur olympo,
S citantes quæ uis superûm, ac fortuna locorum,
A stra deûm quid iuncta simul, quid ab orbe remoto
D um certant, quid cum radio intueantur amico,
P romittant, qua parte fauor, quaue ira deorūm
E ueniat, mors unde repens, aut tempora uitæ,
Q uæq; hominum generi cœlo ducuntur ab ipso,

V erum ingens dolor, & fatum insolabile magni
H erculis, ac totum lamenta audita per orbem
C rescentem natæ luctum, immedicataq; duro
V ulnera retractant ferro, ac noua robora sumit
C ura recens, semperq; nouos dolor incutit ictus.
N on potuit simulantem Heros socia arma ferentem
V ictor apri, excisorq; hydræ, domitorq; ferarum,
N on ualuit pueri casum, nymphæq; rapinas
F erre Deus. Mihi nata seni, mihi filia patri
E ripitur. crescat dolor, & noua cura resurgat.
P arcite Pierides, nostroq; absistite luctu,
V os lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
I te deæ, tuq; o toto dux præuia cœlo
V ranie, proprios repetens age diua recessus.
I psa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
F unera nos, lachrymæq; decēt. Procul este Napææ,
E ste procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
L iquentesq; amnes colite, et colite ocia syluis.
F orsitan et te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
E t nostras audire, tuasq; iterare querelas,
S ed dolor, & lamenta nigro comitentur amictu,
Q uæq; erumna meos non deserit anxia questus.
S ed comites estote Auræ, atq; fauete querenti,
E t uoces geminate, et luctum intendite nostrum,
F idæ Auræ, comites sæui, testesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felices tedas, dulcesq; hymenæos
N ata tibi, carosq; parabam e stirpe nepotes.
F ingebamq; & aui lusus, numerosaq; uerba

Ad

A d cunas, cantus'q; Senex meditabar aniles.
E n miseræ patris tedæ? hos'ne senex hymenæos
A spicio? sunt hæc solatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda senem, nec filia patrem
A lloqueris, sed muta siles, sed lumina condis.
H oc meruit pater infelix. Age nata reclusos
E t sustolle oculos, & me solare querentem.
O uanum desyderium, & spes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata recessit?
D eliciæ matris miseræ. Tibi dona parabat
E t lusus dignos hymenæo, et coniuge uestes.
P ro donis, lusu'q;, et pro lætis hymenæis,
L iquisti luctum, et lachrymas, atq; atra nigrum.
O rnabam tibi serta domi, syrium'q; liquorem
A d thalamos, geminæ, geminæ tua cura sorores
F undebant. Quid pro sertis, syrio'q; liquore
L iquisti? sine Sole dies, sine sydere noctes,
I nsomnes noctes. fesso tibi uagit ab ore
F rater, & in cunis questus exercet amaros.
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, et insanabile uulnus
L iquisti, æternos luctus, miseram'q; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui sorte parentem
S yrtibus in mediis statuat, saxis'ue Promethei,
Q ui rapidas instiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te belli rabies, non aspera ponti
T empestas, non missa polo flagrante ruina
E ripuit. Tellus'ue graui concussa tremore,
A ut quæ sunt miseris discrimina plurima terris.
I pse mihi flos ætatis, species'q;, pudor'q;,

E t grauitas generosa, oculisq; afflata uenustas,
(Heu quod iuncta simul du sunt bona plurima, certat)
E ripuit tete. Ipsa sibi probitasq;, decorumq;=
I niecere manum, & fato sua iura dedere.
Quae superi, quae seuities? molitur ab ortu
S ol cursum, pergitq; iter, et spatia ardua lustrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
A t uitae spatium incertum, & persaepe senectus
I ngruit in medio cursu, uellitq; iuuentae
L anguentem florem, et spoliat spe diuite ramos.
A n'ne mihi ante oculos grata obseruatur imago,
Q ua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi te te
L aeta oculis, blanda aspectu, pulcherrima cultu
C onsueras offerre? En aspicio ora, decusq;
E gregium formae, et tot honestae frontis honores?
L aetantem amplexu excipio, et patria oscula iungo.
A ffaris iam blanda senem, officiosa parentem.
E xcutiunt mihi iã lachrymas noua gaudia. Demẽs
A h demens pater, infelixq;, parensq;, senexq;
F unde nouas lachrymas, nec te iam ludat imago,
E t sensus memor, & mentis spes credula uanae.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Cessit in auras
V el somno similis, uel inani corporis umbrae,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um caelo forsanq; recens nitet aurea sydus?
I llam caelicolae inspectant? illam Heroinae
M irantur? clarum nota inter sydera lumen?
I psa micat noua lux caelo decus addita, et astris?
N ata queror. reptantem auris, caeloq; uagantem
A stra recensentem, numerosq; et signa notantem,

Heu fallax natarum amor, heu male grata, nec ore
Appellans, nec uoce petens patrem ipsa uocasti,
Saltem ò saltem oculos ad lumina nostra reflexes.
Ah diras patrum spes, & solatia dira.
Ne cœlo, ne diis pietas, an forte nec ipso
Splendescis cœlo? tenebrisq; adoperta profundis
Caligas nigricans? pereat lux omnia noctem
Ingeminent, tenebræq; cauo dominentur olympo.
Sed iam o sed desiste dolor, mihi roscida flauo
Exurgens aurora nouum iubar æquore tollit.
Præradiat caput auricomum, roseusq; per auras
It decor, eq; genis stillat ros fusus eburnis.
Nunc axem Dea, nunc currus age pelle uolantes.
Funde diem, sparge coam dux præuia lucem.
Pande sinus, natam aspicio, Tecum aurea curru
Luasero, & sociis tecum secat æthéra bigis.
Blanditurq; oculis, lachrymas quoq; læta parentis
Aspectu ciet, et blando mea Luca a ab ore.
Appellatq; patrem, summo et sua brachia curru
Exerit, inuitatq; senem, iam filia fulges
Insuetum iubar, ardescunt iam tempora, iam iam
In radios abeunt crines, En fulgidus ora
Accendit splendor, micat en lux ignea circum
Perq; genas, totóq; nitor se fundit olympo.
Exoritur iam Sol, radiis en Lucia Solis
Excipitur, roseóq; sinu complexa, nitentem
Illustratq; diem, et super æthéra fulget apertum,
Atq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
Diffundit, lucem inde auræ sensere recentem,
Clarior et solito diffulsit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi postremum in cinerem, squallentiáq; ossa
S oluerit, & longo tempus me absumpserit æuo,
Q uæq; leuis tumulos circum obuersabitur umbra,
A bscondet nox, & nube obdensarit opaca,
F orsitan è cœlo aspiciens, nec passa parentem
O bduci tenebris, nigrantia nubila late
D isceret et patrium longe indignata sepulchrum
N octe premi, & densa manes caligine condi,
E ffundet rutilantem alto de culmine lucem,
E t totum in radios clara inflammabit olympum,
I llustrans monimenta patris, decora inclyta fama.
F ama ipsa assistens tumulo cum uestibus aureis,
O re ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
P er populos late ingenti mea nomina plausu
V ulgabit, titulosq; feret per secula nostros,
P laudentesq; meis resonabunt laudibus auræ,
V iuet et extento celeber Iouianus in æuo.
N ec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
O blectent manes cantu, atq; hæc pectore uersent,
H uic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
C astalii quem fontis aquis lauere, & opaca
T empora cinxerunt lauru, fouere & in antris
A ssuetum choreis musarum. hinc pectore anhelo
L ustrantem idalium nemus & loca consita amorũ,
E t charites docuere uiam, uoluere et amantem
A tq; faces tractare deæ, atq; cupidinis arcus,
M ox Paphiã canere ad citharã. procul antra canẽti
A ssultant. Resonat uirides formosa per umbras

Fannia

F anniaperq; suas strepitant suspiria myrtos,
E t percussa graueis iterant iuga frondea curas.
P ost iuueni patuere adytis manifesta reclusis
T empla, quibus secreta deûm sapientia pandit,
N aturæq; arteis docet, & præcepta recludit
V iuendi, hic illa e media testudine templi
H ortaturq;, monetq, uiros, foribusq; adapertis
A dmittit meritos. excludit inutile uulgus
D etestans. Inde ipse animum formauit, et omnes
E xplicuit uitæ mores, monstrauit et arteis
I ngenuas, totumq; audax Helicona pererrans
N il intentatum ingenio dimisit inertem
I s digito increpuitq; lyram, lusitq; canendo
A d cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
P ellexit cantu, cecinitq; admota cubili
A ntiniana sales notos, nec defuit illi
R ustica quæ tenerum modulata est fistula carmen.
I ngemuit simul ad tumulos, lachrymosaq; amantũ
F unera, dum è solis uiolæ afflauere sepulchris.
I nstruxitq; alas equitum, ac sertoria signa
E xtulit Hesperiæ in campis, tinxitq; cruore
A rua super tumuitq; amnis, dum gurgite mersat
A rma, uiros, phalerasq;, et corpora quadrupedantũ
I dem ausus maris undisonos inuadere campos,
R ettulit, austeræ salsus sapor unde lacunæ,
R ettulit, unde cadát imbres unde intonet æther.
P rodeat unde comata, cauo quóue Iris ab antro,
A usus inemotos aurarum irrumpere tractus.
M acte animo, macte ingenio. cui limina cœli
S tellatæ et patuere fores, quem cardine laxo

F atáq;,fortunasq́; uirûm, ac decreta deorum
N osse fuit, superûmq́; aditus intrare repostos
R imantem, & cæcas reserantem in fata latebras.
E rgo agedũ nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E t myrto tumulum ornate, atq; incingite lauru,
P urpureamq́; adhibete rosam, atq; effundite nardũ
C anentem Dea, frondentem Dea iunge et oliuam,
Q uæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq́;
I taliæ peperit fessæ, uiolentaq́; bella
S ustulit, immersitq́; cato, atq; in ualle maligna
A bdidit, et duplici religauit uincta catena,
P roscripsitq́; erebo, portisq́; inclusit ahenis,
O caq́; hesperias iussit regnare per urbes.

ALD. LECTORI. S.

Non ab re uisum fuit, si quæ Pontanus ipse in principio libri Meteororum manu sua scripta paucis ante diebus, q̃ è uita discederet, ad me misit, imprimenda hoc loco curarem. Ea uero sunt.

Liber hic Meteororum fuerat ante Vraniæ libros scriptus, uerum prius, quam ederetur, furto fuit ob liuorem subreptus. Itaq; absoluta Vrania. Autor illum refecit, et tanquam instaurauit, addiditq́; Vraniæ Libris.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVN METEORORVM LIBER.

I nc ego, quæ nubes causæ, quis
spiritus auras
h S. ollicitet, quæ uis agitet liquida
æquora ponti
E xpediam, & salsæ doceam sa-
por unde lacunæ.
Q uid densas cogat nebulas, densumq; relaxet
A era, cum læto descendit plurimus imbri,
A ut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
D issilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
V nde et præcipites liquidum per inane ferantur
S iue faces, rutili'ue angues, aut ignea lampas,
Q uiq; micant'ue, cadunt'ue corusci è nubibus ignes,
A ut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
S eu qui per dirum miseris mortalibus omen
S pargit sanguineos flammato uertice crines.
I lle quidem morbosq; ferens, inopinaq; bella.
V nde etiam tanto spirant cum murmure uenti
A era per uacuum, & pelago dominentur aperto,
N unc altis in speluncas tellure sub ima
I nclusi, superas quatiant cum mœnibus Vrbes.
A tq; hinc digrediens fontes, quæq; amne citato
F lumina diuersis erumpunt partibus orbis,
V ndarumq; uagos latebroso è pumice ductus,
E t quæ sint liquidis memorabo exordia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda sorores
V ranie, repetisq; iter, et tua sydera narras,
P ande etiam immensas cœli uariabilis oras,
A ëris & motus aperi dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ crescant ad flumina Lauri.
I nape. purpureos florum iam spargit honores
E n tibi Sebethos, V eniunt ad carmina cultæ
N aiades, Dum fontis opes, dum flumina cantus.
(Gratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
E n properant udis fusæ per colla capillis,
Q uæq; tibi niueis pingunt redimicula bacis
N ereides. Tibi magna Iouis sua regna reclusit
E t soror, et coniux, secretaq; certa profundi,
T u uero regina Deûm, cui mille ministræ
A ëra per uacuum simulantur, cui pater æther
I ungitur, & socijs implet conceptibus orbem,
N e desis, cœptisq; ueni pede diua secundo.
N ate uides, age nate oculis, age suspice numen,
E t uenerare, uides uultu quæ tristis honesto,
E t lento incedit gressu, nec lumina torquet
F ixa tuens, nec multa loqui nec garrula curat,
H æc ratio est proles magni Iouis. huic pater uni
N osse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis.
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arces.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge rosam, da thura puer, linguisq; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manesq; parentis,
Q uo duce Romanæ, statuunt sua signa camœnæ

Tarpeia pro rupe, canit tuba & aenea martem,
Vos manes mihi felices & adeste uocanti.
Sic uobis uer perpetuum, uiolaeq; rosaeq;,
Sic spirent et amoma, fluant Sebethides undae.

OMNIA CONSTARE E QUATUOR ELEMENTIS, ipsaq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominũ, genus omne ferarũ
Prognatae & syluis uolucres, quaeq; aequora ponti
Monstra colunt, quaeq; herba solo florente uirescit,
Et quae sublimis crescens subit arbor ad auras,
Quattuor è primis ducunt exordia causis.
Hinc etenim proprias sumunt animantia uitas.
Huc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
Ipsa aeterna manent elementa, uicesq; ministrant,
Dum sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
Alternosq; agitant constanti foedere motus,
Vertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
Hinc rerum status aeternus, aeternaq; origo,
Aeternam quoniam sortem, & data fata repensant.
His parent nascentum animae, legesq; sequuntur,
Quas dederint elementa. suos retinentia nexus.
Ipsa autem coeli motus, ac signa tuentur,
Imperiisq; assunt stellarum, et iussa capessunt.

SOLEM ET LUNAM MAXIME IMPERARE ELEMENTIS.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Quinq; agitant uarios errantia sydera cursus,

Aduersisq́; rotis subeunt duodena per astra.
Præsidet his pater ipse hominum, princepsq́; deorũ
Sol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Qui cœlũ, et terras radiis, cauaq́; æquora lustrat,
Hunc iuxta comes incedit latonia Luna
Noctis honos, lucisq́; alienæ haud certa ministra.
Cuius & imperium late maris æquor, et ipse
Oceanus rex undarum, ac maurysia coniux
Attoniti uenerantur, & undoso æquore Nereus,
Alternatq́; sequens fluctus, & temperat æstus,
Dum triuiæ instabiles seruat per tempora currus.
Hinc etiam largo turgent sata semina succo,
Hinc manat liquidus per uenas humor in artus,
Hinc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
Humidaq́; infuso lentescunt corpora rore,
Corporibus quoniam præsit latonia nostris.
Ille & uitales spirat nascentibus auras,
Atq; agit in membris animas, & stillat in artus
Fomitis ætherii calefacta per ossa uigorem.
Deniq; Sol patrium ius, officiumq́; paternum
Exercet, peragit matris Latonia partes.
Quæ bigis inuecta, uagoq́; per æthera lapsu
Discursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos
Auxilium implorans, & opem acceptura deorum,
Corporibus quam materna pietate refundat.
His ducibus parent elementa, hæc signa sequuntur.
In primis aer multa caligne densus,
Mane nouis radiis, et luce rubescit eoa,
Cum necdum orta dies, & nox sua sydera condit,
Cum surgit iubare exorto titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem Lux suscitat almum
Lux Solis comes, & coniux, et filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit incensumq; ab humo rapit usq; calorem
Ipse etenim tenuis penetratu, et corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traiicit hic duro frangens umbone resultat,
Exiliensq; cauo succendit in aëre flammam.
Quoq; locus cauus ipse magis, quo densior aër,
Quò propiore deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incandetq; æstate, tepet sub atlantides ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra,
Et Solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandóquidẽ obiectas urens sol dũ coquit undas,
Et radiis infestat agens neptunnia regna,
Assidue dulces epulas, tenuemq; liquorem,
Haurit aquis, succosq; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum,
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellisq; liquore
Exclusus uenis, & enim sitis ipsa calorq;
Lenibus indulgent succis, & amara recusant.
Quin etiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitusq; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia uenis,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit et è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lachrymosa uoce querelam,
L ongáq; per uacuas rupit suspiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, et socii sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissá'ue magni
D os pelagi atq; preces frustra cessere mariti,
N on ullæ supra spes, tum furiatus, et amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen,
I ngemuit, traxitq; grauem a radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis tum rupe soluta
I rrumpit pelago. & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua montes, totóq; in uertice sistit.
E xanimē excipiunt Nymphæ, refouentq; pauentē,
V t uires rediere, deosq; exciuit agrestes,
E t quæ sit dubiis nota est sententia rebus,
C ontinuo è mediis terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precib. noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, totóq; è uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidquid ubiq; asprum egeritur, fluitatq́; malignus
Aequora per, sapor inficiens undasq́;, deosq́;.
Ipse etiam Oceanus retro dare signa coactus.
Inde manet sensu sapor aspernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS IN TERRA.

Præcipue tamen in gremio telluris amatæ
Exercet sua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obstrusa, sub auras
Euocat, inq́; nouas conuertit germina frondes,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc sua iucundo maturat poma sapore,
Felices lætus segetes inspicat aristis,
Vestit pampineis baccheia dona racemis,
Educit sata, nata fouet quæ fota animantum
Pabula sint, succosq́; suis alimenta ministrent.
Quin etiam ipsius e uenis, terræq́; cauernis
Sursum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atræ incumbunt nebulæ conuallibus imis,
Aut passim cœlo fusæ sparguntur in agris
Cæruleæ pluuiæ, aut multo cum uerbere grando
Persona, aut canis albescunt rura pruinis,
Aut niuibus summi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN AEREM EXHALATIONES, HVMIDAM VIDELIcet et Siccam.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uapore
Humidus hic, crassóq; madens se corpore uix fert.
Aridus & calido suffimine prosilit alter.
Accipit hos late in gremium circunfluus aër.
Hunc ipsum triplex regio secat, altera candet
Ignibus, horrentíq; gelu riget altera. Vtrunq;
Prima quidem, æstatémq; suam, sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
Conuertit sese insinuans, passímq; coactus
Densatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
Frigida per loca, sub cœli regione maligna
Id quod erat calidum, sensim effluit, & uolat alta
Sub loca, qua positis feruent incendia castris.
Ipse autem cogente gelu tabescit, & inde
Liquitur, irriguæq; cadunt ex aëre guttæ,
Quin & frigida uis propius cohibente calore,
Colligit in se, maioráq; robora sumit.
Cogitur hinc sparsus passim uapor. Inde coactus
Soluitur, et pluuii rumpunt de nubibus imbres.
Interdum rapidos amneis est cernere passim
Diffluere, et totum in pluuias descendere cœlum.
Tantus in aërio sese globus orbe coëgit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, et omnia circum
Horrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabũt,
Concrescunt gelido nubes è frigore, et una
Coguntur, motæq; loco, atq; è pondere pressæ,
Descendunt

D escendunt passim tractæ, cæsimq́; rotatæ
A c niuibus iuga summa tegunt, & ad ima ferũtur,
A lbentes, quoniam albescit concretus aquarum
H umor, at admoto quamprimũ ardore liquescunt,
S triaq́;, glaciesq́;, solutaq́; sole pruina.
I n riuos abeunt fusi de grandine rores.
I nq́; niues transire imbrem, atq; inolescere tignis
E docet, et quod Zona illas quæ torrida nescit,
F rigida quod canis horret Germania campis,

DE PRVINA, ET RORE, ET Manna.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
N ec dum summotos habilis contingere montes,
I pse die excitus, gelida mox noctis in umbra
C ogitur, in canas hyeme obstringente pruinas.
I dem abit in rorem liquidum sitientibus herbis
A uxilium cœlo tepido, atq; in nocte serena.
Q uin etiam calabris in saltibus, ac per opacum
L abitur ingenti Crathis, qua cærulus alueo,
Q uaq́; etiam syriis syluæ conuallibus horrent
F elices syluæ, quarum de fronde liquescunt
D iuini roris latices, quos sedula passim
T urba legit, gratum auxiliũ languentibus ægris.
I llic æstate in media, sub sole furenti
D um regnat Calor, & terræ finduntur hiantes,
T um tener ille uapor sensim sublatus ab æstu,
V ersatusq́; die, multoq́; incoctus ab igni
C oncaua per loca, & arescentibus undiq; syluis,
I ngratum ut sensit frigus sub nocte madenti,
C um nullæ spirant auræ, & silet humidus aẽr,

C ontrahitur paulatim, & lento humore coactus
I n guttas abit, & foliis sitientibus hærens,
L entescit, rursumq; diurno à sole recoctus
I nduit & speciem ceræ, mellisq; saporem.
Q uodq; & apes præstant arte, ingenitoq; fauore,
H oc medicos natura hominum producit in usus.
T u uero Iuuenis tenerorum assertor amorum,
M ane tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
A ut Veneri ante aram lectos inspergere flores
P ratorum decus, hoc precibusq;, hoc suscipe uotis,
T hreicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
H ic miserè rorem infestat crudelis, & asper.
A t prædo, & facilis, & rapta coniuge mitis.
N anq; per aërias ponti dum præterit oras
V ota ferens, uidit procul in conualle remota
P lanitiem uiridi late florescere campo.
A dmonuit, locus optatæ cum coniuge noctis.
D esilit, ac molli lachrymantē amplexus in herba,
E xplicuitq; sinus, munusq; impleuit amantis.
I lla grauis oculos ab humo uix anxia tollens
F lebat, eam insolito coniux solatur honore.
H is ego pro lachrymis florum, gratusq;, memorq;
N octurnos spargam rores, ea præmia sunto.
D ebeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
S ubrisit, tenerumq; genis suffudit honorem
L æta uiri dictis, & tanto munere coniux.
I lle nouam sensit labi per pectora flammam,
O ptatos repetens somnos, molliq; quiete
L eniit accensum complexu coniugis ignem.
S cilicet et Boreas calido contrarius Austro

Occurrit

Occurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
Dum tepet, ipse humili demittit ab aëre rorem.
Ast alter stringit magis, ac de frigore siccat.
Exudet ne languentes noua gutta per herbas.
Ergo frigida uis ponto dum insultat, & acres
Conatus contra calor obiicat, agminaq́; extra
Noxq́; simul, boreasq́; instigant. explicat ecce
Ipse suas calor intus opes. & uiribus auctus
In stillas tenuem uertit sub mane rigorem.

DE GRANDINE,

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
Sæpe per æstatem cœlo incandente, sed ipso
Autumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
Læta parat nidos prænuntia ueris irundo,
Nunc flauam é culmis late deturbat aristam,
Nunc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
Nunc stragem molita etiam pastoribus, uná
Prosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
Ac primum ut gelido crescunt humore liquentes
Crystalli, quas post frigentia rupibus antra a similitudine.
In densum cogunt, guttisq; rigentibus anni,
Et longo durant labentia secula cursu,
Sic rigido compacta gelu per inania grando
Cogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
Pōdere mox tractæ frangunt se, et ad ima ferūtur.
Ipsa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
Prona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Quandóquidem sublime ruens, frangitq́;, feritq́;
Cum gemitu sese, multumq́; umbone rotata,

O btunditq; aciem, glomeratáq; uerbere, tectis
D ira sonat. sæpe ipsa leuẽ haud procul acta, sonorẽ
D at ueniens, etenim tacito regione propinqua
A gmine descendit. Tanto sed corpore maior,
E t facie horridior, quanto breuiore rotatu,
E t spatio propiore cadens, minus atterit alas.
V ere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
T um tractu leuiore feruntur ad alta uapores
I ncensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
V is cohibet, quo non radiorum offensa resultat
S æua acies. ubi pigra gelu torpetq;, rigetq;
T empestas, ubi frigoribus domus alta reposta est.
H uc postquam uapor ascendit, calidusq;, madensq;
C ontinuo riget attactu regionis iniquæ.
Q uoq; uapor magis incaluit, postquam ipse refrixit,
E xtinctusq; gelu calor, aut euasit in auras,
H oc magis admissum trahit in præcordia uirus.
I mber enim multo large decoctus ab igni,
C ontrahit, & citius glaciem, et mage frigora sentit.
D esilit inde uago præceps per inania lapsu
I n ualles, quanq; iuga sæpe petit, nec apricat
I nfestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
A n mage cũ paribus calor hic, hinc se instruit armis
F rigus, & æquali concursat uterq; uigore,
I lle suis late in campis exultat, & hostem
I nsequitur, cogit uires, & robora frigus,
I nq; globum sparsos trahit hic, atq; idem maniplos,
C onfirmatq; aciem, duratq; tergora contra
O biectat, quantumq; calor se tollit in altum,
H oc magis aëria præceps delabitur arce,

Duráq;

D uráq;, frigidáque, crepitanti et uerbere grando.
C ogit opes natura suas, & robora uictrix
I ngeminat, quoties obuersis uiribus uná
C oncurrunt, impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIONES TERRAE, ET SITVM Planetarum.

E rgo age, né ue anni partes, neu quæ loca terræ
D espiciens, uarios Lunæ sic inspice cursus,
V t neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
N ec quæ stella cadet cœlo, quæ ue exerat ortum.
C ontemplator item terras sub tempora brumæ
F éruere, & urentem interius cohibere calorem.
Q uod putei, fontesq; docent. nam frigora cogunt,
A st aperit calor, & uenas diducit hianteis.
A ethiopum manant campis sitientibus imbres,
N on amnes capiuntt ripæ, ruit arduus æther
I n nimbos, & Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes, rhodanēia pubes,
E xcidium attonita extimuit, cœliq; ruinam,
T empore quo Sol ipse humeros, ac terga Laconum
T orrebat sitiens, summo & radiabat Olympo?
H ic é præruptis mouet alpibus atra procella
I nuoluens hyemesq; simul, tenebrasq;, polumq;.
H orrescunt nimbis auræ, nubesq; dehiscunt
C um tonitru, micat igniferis fulgoribus æther.
I ntremit insolito sub uerbere concita tellus.
A c cœlum ruere, & terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
V oluitur, horrendamq; cadens trahit icta ruinam

I ngentis moles saxi, glacieq́;, geluq́;
C oncretæ, ac bisquinq; pedes porrectæ, et in altum
Q uattuor, at septem protento margine latæ,
T erribilis uisu, ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura, situsq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE *fieri*.

Quid grandes æstate cadunt superaere guttæ?
A n rarus uapor, & stillæ paulo ante minutæ
M iscentur? crassus cadit hinc è nubibus imber?
A n sparsim, subitoq́; graui feruore sub altum
E uectus, primum ut sensit mala frigora cœli,
A fflatusq́; gelu, nec densa nube, nec ipse
D ensus, humo propior descendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESSE EX HALATIONVM OMNIVM.

Nate uides spatiū imensum, tractusq́; profundos
A eris, atq; unà terras, pontumq́; obeunteis.
R ara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
D ensatur tamem, et crassum fouet usq; uaporem,
Q uęq́;, et aq̃, quęq; et terræ excreuere frequentē.
A spirant quæcunq; ete nim, quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus, ponto et circúndatæ tellus.
C uncta sinu grauido recipit diffusior aer,
V ertit & humentem in rorem, pluuiasq́;, niuemq́;,
Q ui fuerit gelidas humor sublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR EX ASPIRATIONE IGNEA.

Halitus

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
Euolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
Et longe ad sedes uictor perlabitur æstus
Fumidus, incoctus'q; atq; arescente fluore.
Non nunq̃ tamen hunc nubes circumuenit atra
Deprensum, & strictis frigus circunsonat armis.
Hic ille inclusus uallo, et circum aggere septus,
Perquirit'q; aditum intentans, et singula lustrat,
Et nunc hac aciem ostentat, nunc ingruit illac
Parte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
Ast illum densis mucronibus horrida nubes
Verberat, impellit'q; premens, frustra'q; parantem
Summotas intrare domos, & ad ardua ferri
Deiicit ipsa super impacto umbone. ibi ictus
Ingentem effracto sonitum dedit aggere, multus'q;
Intonat, et cœlum tonitru quatit. inde coruscus
Sese agit in flammas, et cœlo lubricus errat.
Interdum tantus fragor, ut concurrere monteis
Iam timeas, ut terra tremat, cœlum'q; dehiscat.
Tum quod erat fractum discussa nube, repente
Impulsum ruit, atq; obliquo tramite præceps
It flamma rutilante, ingenti et uerbere summos
Aut petit incassum monteis, aut aurea diuûm
Templa ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
Interdũ leuis ipse, leuem flammam'q;, sonum'q;,
Aut sonitum sine luce dedit, sine uerbere flammã.
Interdum erumpit crepitu sine. sed tamen actus
Aduersam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
Vnde tremunt nigri postes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SONVS AVDIATVR, VIDERI.

Nec uero prior excusso de uerbere flamma
E micat, aut ipso sonitus fit tardior ictu,
S erior ad nostras quamuis eat impetus aures.
I pse uides pastorem alto de colle securi
S ternentem quercum, cuneisq; in frusta secantem.
I pse quidem iactatam alte post terga securim
A nte uides, mox ingenti conuulsa fragore
V ox sonat, & ruptæ luctantur in auribus auræ.
N on aliter cum excussa polo flagrante ruina
H orrendum tonat, ipsa suo prius acta tumultu.
C oncurrit nimbosa acies, frangitq;, feritq;
I mpellens, hinc fulmineus succenditur ignis
C ollisu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
I n pluuiam, et largos conuersus Iuppiter imbres.
V ulcanum fama est cœlo cum pulsus ab alto,
S ub terris sine honore diu, sine munere, claudum
V ixisse, & sicula exilium traxisse sub Aetna
S olantem casus noto genitricis Amore.
Q uem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Q uondã etenim Cybele i magna Berecynthia mater
S olenneis de more dapes, ac uina pararat,
C onstiterantq; Deæ ad mensas, ac pocula Nymphæ
V ltima miscuerant, Cum sic Venus aurea cœpit.
Felicem mea me soboles facit, hæc mihi diuos
S ubiicit, hæc mortale genus. quã plura parantẽ
O ccupat his Latona, Decus noctisq;, diéq;
C um peperi, & lucem terris, & lumina cœlo

T um peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
L uceat ut per me tellus, resplendeat æthra,
E xonentq; uagum lustrant quæ sydera mundum.
D icentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
I mmemor es nostri Latona, & adultera iactas
I nfamem sobolem, & media inter uina superbis.
I lla refert. Tua te proles inuisa parenti
N obilitet regina, & cœlo excussus ab alto
I lle ille e Iunone satus, quem fumida Lemnos
E xercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
D emisit Iuno uultum. mox inde cor ira,
M onstrosos partus, fumantemq; obiicis ætnam,
C ui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
H aud proles mea Vulcanus. plutonia proles
I lle ille est, enisa cauo quem fornice tellus
E xpulit è latebris, quem uix in luce receptum,
N on erebo pater admisit, non æthere diui.
Riserunt incensam aliæ in conuitia diuam,
I ndoluit tamen una Ceres, quæq; astitit illi
F ida comes Lypare, æolidum quæ prima sororũ.
E rgo ubi Zanclæos portus tenuere, & amicas
T rinacria accepit terris, Aetnẽiaq; antra
A dmisere deas, solitum & Vulcanus ad ignem,
N acta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
R ettulit, & partus inimica mente negatos,
M entitamq; deæ prolem, ac plutonia furta,
I ntumuit dictis iuuenis, succensus & ira
V ltorem minitatur, & acri in corde uolutat
M aternum uulnus, odiisq; incessit amaris.
I nq; dies auget uires dolor, ac memor artes

E xcutit, exploratq́; iter, ac uestigia matris.
D um Samon, oceani mensis digressa, per altum
I re parat, mouet abruptis fornacibus Aetnam
E xitium intentans. illa acri uicta dolore
I ngemit, & cœlum insolitis conquestibus implet.
L eniit iratam complexu lætus amato
I uppiter, & placidam accepit per membra quietē.
T um deus ignipotens inuento fulmine, primum
I pse suum miratur opus. mox limina gratus
A ccedit Iouis, & laudato munere donat.
I uppiter ob meritum Lemnon dedit. inde trisulcū
M olitus dextra fulmen, cognouit in illo
V sus quantus erat, seq́; hoc audentior armat.
H oc mea periuros læto dat dextera dixit,
H oc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
H oc etiam coniux timeat sacrumq́;, potensq́;.
T um mouit caput, & frontem percussit honoram.
F ulminis hinc ingens, & mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

N unc etenim afflatu tenui, pecudemq́;, bouemq́;
A ut uirides tondentem herbas, aut ilice ab arcta
A rcentem nimios animosi syderis æstus
E xanimat, nulla ut maneant uestigia mortis,
O ptatum ut credas armenta haurire soporem,
V t placidum uideas pastorem ducere somnum,
N unc ustos arctus, atq; ossa rigentia cernas,
N on faciem, non ora hominum, non corpora noris,
N unc ipsis etiam in stabulis, mirabile dictu,
Q uadrupedem exoluit, pedibus quoq; ferrea demit

V incula, et intacto terram quatit ungula cornu.
I llæsus sonipes altæ ad præsepia mandit.
V idi ego, cum incolumi totus pede calceus arsit.
S enserunt alii fuluum effluxisse metallum
E loculis, tanta est uis insita fulminis auris.
R ara etenim densis cedunt, at densa repugnant
I psa obiecta sibi, contra et sua prælia miscent.
C oncedit duro tenerum, et penetrabile acuto.
D issipat afflatu subito leue, trudit ad imum,
Q uod graue, diffringunt rigida, atq; obtusa reclu-
I nsinuant, tenui quæ disploduntur ab aura. (dũt.
Q uin uariant etiam uires, & uulnera teli
F ulminei, seu marmoreis se in turribus altum
I mpegit, seu littorea desedit in alga,
A ut quæ per mediam fumant foenilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS, ET IGNITIS TRABIBVS,

Sæpe per æstatem cœlo si forte silenti
A ut carpes iter, aut mauortia signa secutus,
T raduces uigilem per iussa silentia noctem,
C ollucere faces, cœlóq; cadentia cernes
S ydera, & incensos per sudum albescere tractus.
H alitus hic modicus'q; & cæco impulsus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
D onec conceptam traxit per uiscera flammam.
N unc proprio incensus raptu, nunc ter'q;, quater'q;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

A st ubi summotosq; locos, atq; aëra summum
P eruasit, qua continuus conuertitur orbis,
H ic rapido impulsus cursu, uertigine & ipsa
I ncensus, uaria splendet per inane figura.
A rida concipiunt ignem, feruetq; agitando
S piritus. Incendit pugnantia corpora motus.
S iue igitur lato amplexu, multumq; coacta est
M ateria, atq; ingens series, & longior ordo,
S eu contra breuis, & tenuem sortita uigorem,
Q uæ facies, quæ forma etiam, qualisq; figura,
T alis in aerio perlucet uertice flamma,
N unc iaculi in morem, ualidus quod torserit hostis,
N unc quales splendent Lychni laquearibus aureis,
N unc qualis tenues ignescit stuppa per auras,
N unc flectit sese in spiras sinuata draconum,
N unc micat, ut celeri fallantur lumina sensu,
N unc cadere ut timeas ex ipso sydus Olympo.
S æpe etiam torrem ambustum rutilante fauilla
C ernere erit, cœlumq; cauo se scindere hiatu
T ũ, cũ sub noctem obscurã, atq; in nube profunda
N igrescit uapor, & permultum cœrula fumant
F omenta, trahit & subitam uis ignea flammam.
I llicet è medijs tenebris, fumoq; frequenti
E rumpit flamma, & cœlo se fundit aperto,
V t timeas noctem ruere, atq; fatiscere Olympum.
P ræsertim cum præcipiti uertigine torris
E xcussus cadit, atq; cadens nigrum aëra findit.
F lamma etenim cum cœruleo se miscuit, et cum
L ux atro insinuat, penetratq; immissa profundo,
T um nubes patet, et lato se soluit hiatu,

Luminaq; ipsa imum subeunt admissa recessum.
Ac patefacta cauo pandunt sese abdita tractu.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes distinguitur aër,
Prima æque patiens est frigoris, atq; caloris,
Alternasq; uices, alterna sorte rependit.
Vere tepens, æstate calens, eadem horrida bruma
Proxima ab inflexu radiorum amota, malignum
Frigus, et algentem late complexa rigorem,
In quam cœruleus passim uapor actus inerrat,
Vnde cadunt imbres, unde et nix concitat alas,
Vltima torrenti semper sitit usta calore
Flammarum consueta uagos inuoluere tortus.
Halitus ille igitur longe, ualidusq;, potensq;
Huc penetrat, superatq; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS IGNITIS FIGVRIS.

Ergo aut est parteis æque diffusus in ipsas,
Et lato arescens incendia suscipit orbe,
Lampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
Ante deos, aut in latus inclinante figura
Contrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
Vt crassum aut credas lapidē, aut ignescere trūcum,
Ipse quidem dextra pellem trahis· illa trahentem
Iam sequitur protenta manu sed parte sinistra
Subtrahitur, quodq; hac accedit, demitur illac.
Hinc titubant duplices sub iniquo pondere lances,
Aut sparsim fusus, rapidoq; abreptus ab igni

S cintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur,
V t quando in stipulis furtim uagus incidit ignis,
H uc illuc dispersa uolant incendia, nec se
M iscet flamma, salit'q; leueis perferuida culmos.
S ed neq; tam tenuis terrarum est halitus, ut non
E t densas habeat fumoso in corpore parteis,
Q uæ sursum raptæ, totó'q; uolumine mistæ
D ensantur. leue in aerium se tollit acumen
C onsurgens. grauiora suo sese ordine ad imum
D etrudunt, donec cunei sub imagine flammam
C oncipit, et rutilus micat inter sydera conus.
T unc aliquis limosa agitans ad flumina Nili
P iscator, dum nocte oculos ad sydera tollit,
O bstupuit, doluit'q; simul super astra referri
P yramidas, ueterum'q; rapi monumenta uirorum,
A egyptum'q; suis superos spoliare trophæis.
I nterdum longam erectus consurgit in hastam
P arte leuis, parte obducta caligine densus.
N on tamen ut maiora trahat uestigia cauda.
H oc quondam telo Tityon per uiscera adacto
S trauit humi, stratum'q; nouem per iugera uictor
E xtendit, thalamos ulctus, tentata'q; matris
F ulcra, nec indignos statuens Mars ferre dolores.
L audarunt facinus superi, atq; hinc ipse superbus
S picula non ponit manibus, non deserit hastam.
Aëris hæc partim media regione feruntur
I psa suis incensa opibus, dum uulnere crudo
C ertatim exercent uires, & prælia miscent.
A estiferis partim in campis, regione suprema
Q ua cœli uertigo agitans rapit, unde coruscat

T ractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus est etiam color & suus hoc age ut omnẽ
A ëra percipias, ut uentos deniq; noscas.
A lba parum densa est, raro'q; immista uapore,
Q uam Sol irrumpit radiis, & ad intima tranat.
N igra grauem traxit densa caligine fumum,
N on illam ut penetrent nemeæi lumina Phœbi.
P uniceam multus subiit calor. occupat humor
C æruleam, grauidam'q; imbri, longe'q; madentẽ.
H as collidenteis sequitur fragor, & simul ingens
P orta tonat cœli, rumpit'q; ad tartara clamor.
E quibus ut sese emisit uiolentior ignis,
F ulgurat, & densas rutilus discriminat auras,
N onnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
A c nigri pateant prorsus penetralia nimbi.
N onnunq̃ leuis ipse leuem sine uulnere nubem
E uadit, tamen & splendet qua semita monstrat,
A c micat, ut celeri fallantur lumina sensu.
F lamma rubescenti multum saturata colore
A dmonet admistas fluuiali è corpore uires,
H umida'q; ingentem præbere alimenta uigorem,
Q uod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
A lbescens tenuem succum, atq; arentia monstrat
F omenta, & celerem peracuti luminis auram.
A t cui sanguineus color insidet, & nigrantem
P ræse fert late obscura sub luce cruorem,
H æc ualidas terræ uires, durata'q; iactat
R obora, & immanem uastæ cum mole ruinam.

F ulminis hinc uarians, et tanta potentia fertur.

VNDE FVLMINVM VARIETAS, AC VIS.

N anq; ubi nube caua, tenuis'q; et plurimus alte
T ruditur, incensis et se fert spiritus alis,
I lle quidem leuitate sua penetrat'q;, ruit'q;
L ubricus, et tenuis multum loca peruia tranat,
V t nulla incensæ linquat uestigia flammæ.
N ec mora sit telo tenui, ac penetrantibus auris.
A era fluent tamen afflatu ac uia uulneris atro
L iuescet fumo, et piceum dabit usta nigrorem
A eratis quoties clypeis impegit, et ipse
M ole piger lentis it tardior impetus alis,
D ura'q; pugnaces obiectant robora conti.
C ernere erit flagrantē iterū Hucalegonta, et opimis
C um spoliis templa excisis auulsa columnis,
A c furere attonitas incendia sæua per urbes.
T anta mole ruit, tanta'q; impulsa ruina
Fumida uis procul acta polo, atq; è nube profunda,
S iquando extrusus, multo'q; accensus ab æstu
S piritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruscus
T ractu: igens, tardus'q; gradu, et lōge auctus eūdo
S cindit'q;, urit'q;, et longo secat aëra hiatu.
T um montes quatit impellens, discindit et arces,
E t correpta micant diris naualia flammis.
P ræcedit longe uulnus tremor, usqueadeo uis
I mpellens furit, atq; intendit spiritus auras,
E t late arentes coëunt ad uulnera fumi.
V t cum irata manus tormento exclusit aheno

Fumantem

F umantem pilam, uersatq; uolubile saxum.
I nclusi erumpunt ignes nigrantibus auris,
F it tremor, horrendumq; sonat tum plurimus ante
S ternit iter fragor, & gemitu saxa icta resultant,
D isiectæq; ruunt prostratis mœnibus arces.

DE VENTIS.

V entorum nunc te causas patriamq; docebo.
Q uæq; illis natura, & quæ sit cuiq; potestas.
A ridus ille autem, atq; ima tellure remissus
H os generat, uiresq; animus roburq; ministrat.
S ol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
O casum insedit Zephyrus. uenit Eurus ab ortu.
H os circùm uarii dextra, leuaq; feruntur,
A tq; agitant tenues diuersis flatibus auras.
E t quoniam medium lustrans Sol circuit orbem,
P er duodena uago digressus signa meatu,
I dcirco quidquid gremio telluris in altum
E duxit, partim algentem festinat in arcton,
P artim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
D um radios, ac sæua timens incendia uitat.
A n dextra, leuaq; ferens se, impune uagatur
F umida uis, quando hinc libycos, ast inde recessus
A rctoos semel in toto Sol ambiat anno?
V nde sibi uis ipsa & opes, & robora firmet?
C um tamen assiduus media regione recurset
E oum, hesperiumq; petens Sol annuus orbem,
V rat et accensos quos ipse per aëra fumos
T raxerat? ide frequens nunc hinc, nũc effurit illic

F rigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auster,
A uster solstitio ueniens, regnisq; perustis.
V nde calet magis, et pennis madidantibus usus
I nuergit largos agris sitientibus imbres.
Q uin imo quoq; digrediens, & fessus, et in se
S æpe repercussus grauiores concipit æstus.
A t Boreæ patriam horrentem, frigusq;, rigorq;
I nsedere, hinc terra gelu concreta uaporat
T enuius, horrescitq; aër, uolat inde serenus
S piritus, & siccus uestigia commouet alis,
A n quia summa tenens cœli loca, multus, & ingens
I nde ruit, pellitq; auras, et nubila differt,
N ulla ut Hyperboreo maneant uestigia tractu.
S ed tamen & longo uectus trans æquora cursu,
I rrorat caput, et madidus ceruice fluenti,
F undit aquas, seruatq; olim quæ foedera sanxit.
Nanq; olim prouectum austrũ trans littora Rheni
O ceani fama, & toties refluentibus undis.
E xcipit incautum Boreas, et uincula nectit.
I lle ut se captum agnouit, sensitq; catenas,
N on ego te siculo'ue mari, nec finibus aphri
L ittoris arcuerim. liceat nam te quoq; nostram
V isere Cyrenen, libycosq; intrare recessus.
A c nostro terram arentem satiare liquore.
H inc quoq; securus per regna aliena recursat,
E t madidus pennis sitientis irrigat aphros.
H oc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
O biicibus nullis cursus agit ipse secundos.
V ere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
O ptatæ crescunt luces, et lubricus annus

Conuertit

Conuertit terga, atq; hyemem post egit iniquam.
Tum liquefacta mouens terrarum claustra, caminos
Sol aperit laxos, uoluit'q; per aëra fumum.
Hic somno excitus, commotis'q; impiger alis,
Linquit Hyperboreos decliui tramite montes.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
Flagranteis'q; impegit equos per uiscera Cancri,
Cum nebulosa cauis fumat Germania campis,
Ac multus uapor ad superas sese extulit auras,
Quémque frigida uis Boreæ comes addita cogit.
Illa etiam de parte graueis incumbere nimbos
Cernere erit, fusis'q; augescere nubibus amnes,
In mediis'q; natare etiam feruoribus agros.
Hoc etiam è cœlo, ac semper radiantibus Arctis,
Et gelidæ incumbunt auræ, ac uehementior urget
Ventorum uis, finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduersos uentus non péruenit axes,
Et quidam certo sedem posuere recessu.
Circion hispanas fama est regnare per urbes,
Et pecori strages meditantem, & prælia nautis.
Non alpes hunc Aëniæ, non frigida norunt
Pangæa, aut nimbis nunquam nō turbidus Hæmus,
Vix fessum Entellæ excipiunt, cauá'q; hostia Macræ.
Sentit uicinum solem nabatheius Eurus,
Arenteis'q; impellit equos comitante calore.
Diuersum Zephyri spirant aquilone propinquo,
Et Solem fessum excipiunt, altó'q; cadentem.

Frigidus hinc, pluuiusq; uigor. Sed turbidus auster
Ipse agit undanteis nimborum in prælia turmas,
Dux ipse pluuiarum, et longe maximus autor.
Eductos nanq; immensum regione perusta,
Densorum fluctus longinqua ab sede uaporum
Inuoluit, raptatq; agitans, qui deinde soluti
Fundunt præcipites abruptis nubibus imbres,
Diluuióq; unà absorbent pecudésq;, uirósq;.
Tantum Auster discussa furens per nubila sæuit.

CVR VENTI OBLIQVI FERantur.

Cur autem quando huc toties discurset, & illuc
Spiritus hic, uarios agitans sine lege tumultus,
Cur non & superas pennis petit improbus arces?
Omnis, in aërias quicunq; elabitur oras
Halitus, immisso paulatim educitur igni.
Qui postquam gelidam summo capite attigit arcem,
Sensit et aduersi contraria frigoris arma,
Illicet ipse pedem retro fert, pondere & ipso
Quod multum traxit grauida de matre uolutus
Ad matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
Auxilio. retinet labentem. ille arma resumit
Fortior ad pugnam simul huc perlatus, & illuc.
Dumq; cadit, resilitq;, leuis tum pellitur aër,
Et quo maiores a frigore pertulit ictus,
Maioremq; trahit foecunda è matre uigorem
Halitus hoc maiore ruens ferit aëra pulsu.
Ut cum mœoniæ in campis uada ad alta Mæandri
Pastor agens, baculo stagnantem percutit undam,
Illa fugit circùm, et grauidum dat pulsa sonorem,

I mpellitq; undam illabens noua protinus unda.
E rgo paulatim augescens, fit maior eundo
I mpetus, & uires, grauioraq; robora sumit.
V t cum de tenui primum fonte effluit humor,
I t riuus. post collectis procul imbribus amnem
I ngentem raptat ripis, longumq; profectus,
T um plenus rapidis in pontum immittitur undis.
A utumno sed enim uento uis plurima largum
C um spirant terræ, cum plenior halitus exit,
T errenique magis suffundunt aëra fumi.
H oc iterumq; iterumq;, etiam, multumq; monebo.
I ncendunt nimii leuiter fumantia soles,
I ncensa exurunt late, præsertim ubi altos
P hœbus agit currus, fuluoq; è sydere lustrat
E xiguis habitata locis Masilia regna.
I darco latera ad mundi, atq; extrema uiarum
T errestris caligo habitat, quo languida solis
V ix penetrat uis, & radiis minus urit acutis.
I psa etiam partim leuis aspiratio, ut alte
F umida, partim etiam grauis, ut tellure remissa.
A tq; illinc facile admittit resoluta calorem,
H inc percussa gelu riget, ac densata grauescit.
I nde etiam transuersa ruit nam frigore abacta
N e sursum penetret, mistoq; calore retenta,
N e cadat in præceps, transuersum impellat oportet
A ëra, siue quod extremis in finibus orbis
R egna tenens, castris illinc se fundit apertis
V isura et medias mundi penetrabilis oras.
N am neq; pulueream in pluuiã descendere par est.
N ec tamen abnuerim lunamq;, errantiaq; astra,

Quæ medium assiduis peragrant discursibus orbē.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariásq; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol usserit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant otia luces,
Grataq́; sedatæ præstabunt somnia noctes,
Pacatisq́; ingens requiescet flatibus aër.
Nec non post largos imbreis, pluuiamq́; madentem
Compositæ cessant auræ, tacitusq́; quiescit
Spiritus, & nulli ueniunt in prælia uenti.
Hoc quoq; post Boream algentē, atq; rigentia flabra
Cernere erit, quoties crudo sub frigore tellus
Concreuit, simul & durato tergore sæuit.
Spiramenta soli claudit rigor, obstruit omnem
Vis aditum. nullus spirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aëra uentis
Magna mole graues urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq́; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortasse glomus miraberis, unde
Eruat euulsam summis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerso, nunc nubibus actam
Agglomeratq́;, agitatq́; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens sola senta sonore.
Interea densa obscurus caligine fertur

Perq́;

P erq́; uias, perq́; arua simul sternitq́;, feritq́;
P uluereus globus inuoluens cœlumq́;, diemq́;.
N anq; per aduersum dum concursantia uenti
A rma mouent animisq́; pares, & uiribus, ecce
C ertamen magnum exoritur. ille impiger instat,
H ic clypeo obnitens longe aduersatur. utrinq;
I mpetus, utrinq; et robur. nunc pellitur ille,
H ic pellit, nunc sors uariat mutata. nec ullus
S tát ue loco, cedit ue loco. nunc ille sinistra,
H ic dextra incursat feriens, & in orbe gerit rem.
N unc ictus clypeo exiliens petit aëra, nunc se
I ntorquens, terram ingenti diuellit hiatu,
D um uel uterq; cadat moriens, uel cesserit alter,
A ut iungant socias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Quin & fumida uis, tellure exclusa, leuemq́;
A ëra per sublata, suoq́; euecta calore
C onflictata diu propter terrasq́;, solumq́;,
A ridaq́; & multo firmans sese aucta uigore,
V exatq́;, infringitq́; agitans pulsum aëra, et undā
A equoraq́;, & fracto displosa tonitrua cœlo
D isiicit, infremitatq́; æquor, cauaq́; antra resultát.
T orquentur nemora & ualles ad sydera clamant,
P uluereusq́; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, ANNI QVOQVE TEMPORA OBseruanda esse.

Tempora quin etiam certa ratione tenenda,

V t cum se in præceps, aut uer agit, aduenit æstas,
A ut cum declinat rapidus sol, appetit æger
V entorum pater autumnus. Seu frigida bruma
A utumnum fugat, aut uere aduentante fugatur.
T urbat enim, uersatq́; omnis mutantia rerum,
I dcirco si tum, nimbosi aut syderis ortum
V ideris, aut properare cauo procul æquore mergi
I nfelix astrum, atq; acri Lunam hoste teneri,
M ercuriiq́; graues sydus portendere uentos,
N e dubita ingentem cœlo uariante, procellam
A ffore, quæ simul inuoluat terrasq́; fretumq́;,
V ertat & audaces in uota miserrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidum ad solem, mediosq́; per æstus
C olle uel aërio, aut udi prope littoris oram,
A ut propter liquidas nebulosi fluminis undas,
A estatē indomitā increpitans, Zephyrosq́; silentes
A urarum gelidas sensi properare cohortes.
S olis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
I pse iter intenduntq́; fugæ, truduntq́; repulsum
A ëra, qui tenues motu fouet incitus auras,
A diuuat & mare commotum, fluuiiq́; recessus.
H inc mulcent teneræ summotis æstibus auræ.
N anq; etiam umbrosa in scena cum incanduit aër,
O raq́; saltantes tergunt sudantia Nymphæ,
F rondentem si quis ramum, ramaliáue arma
V entilet, aut tenui dimouerit aëra penna,
Q uamprimum Zephyri frigentem exciuerit auram.
C ircum etenim qui nostra frequens se calfacit ora

Spiritus

Spiritus, impulsu facili fugit. aduenit aër
Inde nouus. Mora nulla, alter succedit, & alter.
Vt nequeant circum ora nouæ recalescere partes,
Cum fugiant subitis excitæ impulsibus auræ.
Nec uero ualles'q; cauæ, recubantia'q; antra
Ac cœlo uariante situs terra'q;, mariq;
Non multum adiiciunt uentis dẽsant' ue, acuunt' ue.
Inde salutiferis spirant afflatibus illi,
Hi grauibus tentant morbis languentia membra.
Nam uenti mutant quoties, mutantur & unà
Corpora cuncta, habitu perstat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR PROPE ATERNVM FLVVIVM.

Flat saltus post pelignos qua uoluitur ingens
Aternus de ualle caua, atq; humentibus antris.
Ipsa quidem sub mane nouum cita Solis ab ortu
Aura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur
Ramis leta suis, largo & sata semine turgent,
Hæc eadem rapidum ad Solem, medios'q; per æstus
Nec longo spatio prouecta, aut uiribus auctis
Vanescit primo moriens, et soluitur æuo.
Vsqueadeo uariant uenti, uis'q; insita uentis.

DE VENTO PECVLARI Illyrico.

Illyricis specus est ingens in finibus, antrum
Ventorum immane, unde iræ, immites'q; procellæ
Erumpunt, quoties terris fera sæuit Erinny's,
Immittit'q; hyemes pelago, et se proripit umbris,
Non tutæ stabulis pecudes, non oppida muris

Non ipso in portu classes. fremit Adria, & atros
Horrescit trepida Gargânus ab arce tumultus.
Non illo quidquam uento crudelius, ut se
Excussitq; antro, & portis ruit aer apertis.
Pastores cohibete ignem, & procul abdite flammas.

DE TERRAEMOTV.

Quæ uentos moueant causæ, qs & halitus auras,
Hactenus o mihi care Puer, nunc unde tumultus,
Et tanti ueniant terrarum in prælia motus,
Vnde uagi excutiant diuulsa cacumina montes,
Flumina conuertant cursú, aut premat alta uorago,
Vnde tremat tellus, quamprimum (aduerte) docebo.
Principio ingenti late circúndata ponto
Tellus fumificas incendia pascit in antris.
Inde tepent bruma fontes, cerealiáq; arua
Spargit sæpe nouis, quas euomit Aetna, fauillis.
Hæc eadem sub speluncas tenuem aëra claudit.
Inde sonant sæpe occultis mugitibus antra.
Arida quanquam etiam, ac uenis sitientibus, amnes
Emittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
Et quamuis largum cœlo ruat agmen aquarum,
Excipit in sese, ac rursus madefacta remittit.
Hinc ergo humentes animas, fluidumq; uaporem
Spirat agens, calido aut rursum secat aëra fumo.
Nunc halat siccum, & crasso de pectore flamen,
Aut tenui uolucrem suffitu exuscitat auram.
Hinc ille et motu facilisq;, & uiribus acer
Spiritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
Et rursum uiolentus, atroxq; erũpere, claustrisq;=

Inclusus fremit, et multus uacua atria uersat.
Idem etiam in flammas abit, & furit igneus, atros
Intorquens lapides tormento exclusus aheno.
Euocat hæc genitor rerum Sol. excipit aër.
Ipsa parens tellus large indefessa ministrat.
Quæ tamen è nimiis nunc inde caloribus usta,
Hinc nunc uicta gelu, et multa durata pruina,
Contraxit dubios languenti corpore morbos,
Vt neq; sit superante anima spirare potestas.
Ergo incerta ferens raptim uestigia anhelus
Spiritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratq; aditum insistens, & singula tentat,
Siqua forte queat uictis erumpere claustris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra suis quatiens latas cum mœnibus urbes,
Dissiliunt auulsa iugis immania saxa.
Procumbunt turres, sternuntur funditus arces,
Magnorumq; cadunt templa impolluta deorum,
Excidium ut magni iam iam timeatur olympi.
Hoc etiam ut magna è paruis cognoscere possis,
Cernere erit, nostro quoties in pectore sistit
Spiritus, ac tenuem neq; dat, neq; suscipit auram.
Tum uelut intercepta anima tremor occupat artus.
Pugna intus micat extremis in partibus horror.
Ergo ubi collectis immensum se uiribus auræ
Crebrescunt, uia fit, ruptisq; meatibus efflant,
Antra sonant, mugitq; solum, uallesq; resultant.
Turbatos putei eruptant super hostia fontes.
Vanescit paulatim æger dolor, antra quiescunt.
Quiq; uigor fuit ante, refert se in uiscera terræ.

Atq; alacres redeunt desueta ad munera uenti.
Saepe igitur cum iam multis maduere diebus
Arua, natant plenis demersa noualia fossis.
Nec pelagus capit auulsis minitantia ripis
Flumina, tum sua castra mouens sublimis ab arcto.
Nubila de toto Boreas discussit olympo
Frigidus, et socijs commisit praelia cauris.
Hic tellus primum assiduis grauis imbribus, et iã
Obstrusis uenis ualidarum pondere aquarum,
Post borea perflante solo concreta, et iniquis
Obsita frigoribus sese contraxit, & horrens
Horrentem late duxit per membra rigorem.
Vnde nequit clausis efflare canalibus auram.
Vt quondam infelix ualido Campania motu
Oppressit miseras ipsis cum ciuibus urbes.
Curuatem fessae uix eripuere camoenae
Labenti è thalamo, ac tecti minitante ruina.
Interdum uacuis tellus male nisa cauernis,
Finitimisq́; agitata fretis propter maris aestum
Concutitur uentis pugnantibus. effurit intus
Vis ingens. extra prohibet uentusq́; fretumq́;.
Quod saepe euboico testantur littore Cumae,
Et quondam uexata graui Pelopeia motu.
Praeterea saepe occultis fornacibus ignis
Aestuat, inuoluitq́; globos, si qua potis extra
Rumpere, & imposito luctans sub pondere saeuit
Improbus, attollitq́; elato uertice colles.
At postquam superas uictor peruasit ad oras
Spiritus, immistus fumo, & caligne densa,
Puluersam spargit tremefacta per oppida nubem,

Immundum & cinerem iactat uicina per arua.
Aeoliam fama est, Lyparen de rupe propinqua
Hoc sensisse malum, & lucem doluisse negatam,
Aenariam quoq; (certa manent uestigia) ut olim
Idem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
Puluereum queritur spargi Prochyte ardua nimbũ
Illa solo fumante, graui concussa ruina,
Spargit desertos incendia lata per agros.
Pertimuit mare flammigeros deuoluier amnes.
Incensum et late scopulos super aëra ferri.
Aestati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
Vere magis, seu cum pedibus fluit una sub unctis,
Tum sæuit furor, & bello sese arduus armat.
Quin etiam ut natura soli, tractus'q; locorum est,
Flumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
Sorbet hians, nunc sicca fuit quæ terra, paludem
Hausta facit. quæ cœruleo circumflua ponto,
Continet. insiluit pelago, quæ iuncta manebat.
Nunc nutare urbes, nunc et fluitare uidemus
Vndarum in morem. dubio nunc uerbere subter
Quassari, aut sursum sublato pondere ferri.
Horrendos nunc clamores ad sydera tolli.
Nunc mugire solum, aut animas Acherõte remissas
Auribus instrepere, aut equitẽ resonare sub armis.
Sibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluso.
Vidimus antiquas ueteris Dicæarchidos arces
Assiduam longo motu traxisse ruinam.
Bis messor legit spicas, bis uinitor uuas.
Interea ualidi quatiebant mœnia uenti,
Funditus atq; imo uersabant tartara auerno.

Arebant sitiente solo sata, nec temere ullæ
Manabant cœlo pluuiæ, tristis'q; per arua
Squalor erat, mœror'q; herbis morientibus ingens.
Non usquam cœli rabies torrentior arsit.
At postq̃ cessit tremor, ac solida arua quierunt,
(Certa fides) terris cessit mare. reddidit agris
Neptunnus longo tandem post tempore, quod iam
Abstulerat prius, & uictor ditione tenebat.
Vsqueadeo impellens uariat uis. ergo age cœlum
Inspice siquando terrestribus æmula signis
Arma ferant Mars bellipotẽs, et Iuppiter Ammon,
Iuppiter aërias qui fulmine concutit arces.
Hi tibi signa dabunt uenientes ab aëre motus.
Quo tellus tremit incluso, et grauida antra fatigat.
Nec uero aut tenebræ, aut nocturna silentia, cũ iá
Frigore concrescunt terræ, et uis humida regnat.
Sunt tantum metuenda, aut matutina pruina,
Verum etiam mediis in solibus, atq; ubi sæuit
Aestiuus calor, & cum spiramenta retundit
Sol medius, retro & fumos compellit inertes,
Et tellus tremit, & uolucres erumpit in auras
Spiritus indignans clauso circum aggere cingi.
Ipse uides quoties agitatis fluctibus æquor
Tollitur, & salsa spumant aspergine cautes,
Littora tum sinuosa magis'q; magis'q; uideri
Curuari & solito maius, postquam alta quierint
Aequora, uentorum'q; simul grauis ira repressa est,
Tum contra, recto tractu maris ora uidetur
Tendere iter. summæ in longum spectantur arenæ,
Ac nullas agitat sublatus spiritus undas.

H ic terras quatit inclusus, maria intima uersat
E xagitans, uerrit'q; auras hic impete uasto
D iscindit nubes, explosa'q; fulmina torquet
C um tonitru, & rapidis illuminat aëra flammis.
H oc igitur cessante, aer silet undiq;, ut illum
D iuidat æquali interdum nubecula tractu.
T empore quo inclusus specubus longe æstuat intus
H alitus arescens, et humum quatit improbus, unde
T ellus intremit, & uacuis sonat icta cauernis.
S ed tamen & persæpe cauis furit abditus antris
I nfremitans, quando aërio se tramite contra
V entus agit, uetat atq; imis erumpere claustris,
T antum adeo uariant, & uis & causa mouendi.

DE MEPHITE ANSANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Ansancti uallē specus. hic procul et grex
E t pastor diuertit iter. procul euolat ales,
I nuadat in sæuam pennis ne lapsa Mephitim,
E t cadat infelix subita exanimata ruina.
S piramenta Soli quondam tremor ille reclusit.
E xhalat uis unde nocens per uiscera terræ
C onflictata diu, tetro'q; infecta ueneno.
H inc necat afflatu misero, sternit'q; animantes
S æua lues, procul acta erebo, stygiis'q; cauernis,
A n non Harporum in campis Garganide terra,
Q ua'q; celer dubiis ripas secat Aufidus undis,
E ffossa tellure uapor cerealibus horreis
I nclusus subito exanimat? nec ut aëra diuum
A ccipiat, reddat'ue, infossi exhaustor acerui.

V squeadeo inclusas pestens dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age siquando ætherio delapsa ab olympo
I ris ades, uatis'q; oculis permitte uidendam.
D um genus, et certos memorem quibus orta parētes,
N am te uel natale decus, uel sanguinis autor
N obilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
S pectanda & cœlo, et Musis celebranda canoris.
P astorem fama est Phœbum peneida ad undam
I ncassum post absumptos in uirgine fletus,
P ost deploratos toties in cortice amores,
I nuitum ad superos, ac munera nota redisse,
S olantem casus cithara, ac testudine eburna,
P aulatim irrepsisse nouam sub pectore flammam
V irginis Aëriæ, solam quam Iuno ministris
P rætulerat fidam thalamis, gratis'q; sodalem
A lloquiis, cui cura omnis quoq; credita herilis,
T entanti in thalamos aditum, insidias'q; paranti
E t reperisse uiam casum & docuisse repertam
O ceano forte in magno sub Tethyos antra
I uno aberat, ducens lætam per pocula lucem.
A ëria è thalamis ut erat lasciuior annis
P rodierat, procul emotas spatiata per auras.
P rosilit è specula iuuenis, timidam'q; repente
O ccupat amplexu. tum nequis cernere posset,
N ube caua inuoluit, mox ad sua gaudia uersus,
O ptatis fruitur thalamis, grauidam'q; relinquit.
I lla uterum cælans, nono post mense grauatum
P onit onus. fratri præsto Lucina petenti

Affuit,

A ffuit, excœpit neptem, gremioq́; leuatam
N ubibus Aëriæ prolem commendat alendam.
V t creuit forma præstans, et corpore nympha,
V isáq; digna Deo proles, tum Iuppiter illam
F actus auus, fouit gremio, miratus et ora,
E t crines flauos, & lumina digna parente,
E t pharetram, et quod quē pater illi tradidit, arcū
L unabat, capita ut simul accuruata coirent,
S olis ad occasus ut spicula Solis ab ortu
M ittat, ab occasu facile ut iaculetur ad ortum,
N eptis auo digna, simul et patre digna uirago.
I uppiter ob meritum speculo donauit, ubi omnem
A era perspiceret, terras, pontumq́; uideret.
Q uo foret et nymphis etiam spectabilis ipsis.
N ate igitur siquando sedens æstate sub altis
P orticibus, forte aut nemorū uiridāte sub umbra,
A uratum admoris labris sitientibus amnem,
N e pigeat, simulac gelidum cratera liquorem
H auseris, ardētem ad solem, atq; ad lāpāda Phœbi
S istere, post altam tua lumina ferre sub umbram,
I llicet aspicies solem laquearibus ipsis
F ornicibus siue in mediis, altæ'ue columnæ
F ulgere, oppositam radius dum flectit in oram
L ubricus, effusóq; super loca lumine lambit.
H aud aliter leui in nube, cœlóq; quieto
O bliquus cum se radiorum impegerit ardor
N ubila per, conuersa acies in fronte resultat.
F lectuntur retro radii. fit protinus arcus
I lle quidem, uarios ducens ē nube colores,
V t uiridi quoties ligno celer hæserit ignis

F lamma rubet, madida referens a matre uirorem.
F orsitan & cum nube caua se ostentat imago,
C œruleum uideas, qui non est, ipse colorem.
A c memini dum castra sequor, mauortiaq; arma,
Q ua præceps sese tyburna rupe uolutus
F ert Anio, multaq; cadens aspergine sudat.
F umosa fulgere super conspergine claram
I rin, & aurato iacientem spicula cornu.
E t iam Sol medium clarus peragrabat olympum.
M ox ubi sydereis nox fusca superuenit alis,
I mprouisi adsunt austris madidantibus imbres.
L iquitur in latices cœlum, lutulentus & antro
P rosilit, ac ripis Anio caput extulit altis
I ndignans, liquidos rapidis torrentibus amnes
F œdari, & mœstas arceri a fonte Napæas.
N ec flauescentem aspiciens miraberis arcum
P uniceo uiridem si addas, rarescit uterq;
N am simul, & flauum miscent utrinq; colorem.
N ec uero cum Sol medium lustrabit olympum
(Vrit enim, feruetq; adeo, ut quæ densa, relaxet.)
T haumantis natam aspicies, quanquam horrida, q̃n
B ruma riget, medius liceat uidisse diebus.
E rgo et cum adueniet simul, & cum deciderit Sol,
I ris ab aduerso capiet data signa parente
L uce quidem, quanq̃ in tenebris sub nocte maligna
A urea cum pleno radiat Latonia uultu,
T um quoq; curuato meditatur Spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

Et q̃m obliquum ad Solem, aduersumq; parentem
Apparet

A pparet longe oppositis in partibus Iris,
I dcirco non in gyrum, non cogit in orbem
S ese audax, neq; enim est ipsi circundata Soli,
V nde referre queat speciem toto ore rotundam.
S æpe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam
N ube nouam referente alia sub imagine formam.
I psa sua speculum dextra tenet, & uidet ora
A ltera nympha sua, et qb hæc quoq; lumina cernit.
V na quidē facies, speculo referente secundā.
E rgo & in aëria talem se nube figura
I ngeminata refert, speculi se margine qualem
N ympha super, uitrea et similē se reddit i umbra.
S ed neq; cum solem aut ipsum, solis ue sororem
A ut rutila circum, aut atra caligine cingi
P rospicies, alium credas duxisse colorem.
N am uapor in causa est, qui cum fulgentibus astris
O ffundit sese, obtundens radiantia tela,
I nficit hic nostros infecto lumine sensus,
F rustraturq; oculos falsa sub imagine captos,
L una magis, Luna hamatis minus apta sagittis.
T u tamen offusa quoties caligine cernes
P aulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
T ranquillam licet expectes, noctemq;, diemq;.
S in multis simul effundent se partibus ipsæ
C ollectæ in gyrum nubes (nulla est mora) uenti
D iuersis simul erumpent de partibus, ut iam
I nuoluant cœlumq; simul, terrasq; fretumq;
V ix adeo ut stabulis sint tuta armenta sub ipsis.
S emper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
I lla parte ruent populantes nubila uenti.

Quin etiam quase incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aëra tractu,
Inde ruet portis quamprimum uentus apertis.
Ergo & cum exussit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu glacie, et concretæ, malignum
Horrescit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uersant super aëra uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Ast ubi se nebulæ tollunt, indenset et auras
Caligo fumosa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad superas sensim sese exerit oras,
Moxq́; ruit portis emissus uentus apertis.
Ipsa etenim uentos tellus alit, eq́; refuso
Emittit foecunda sinu. sol hos pater, actis
Educit radiis, perq́; aëra trudit apertum.
Illi iter intendunt cursu, passimq́; uagando
Concipiunt uires, collectaq́; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arces.
Haud aliter, quam cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruetq́; uagus per adorea culta,
Huc, illuc sinuosa agitans secum agmina uoluit,
Rumpit et in pontum superatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi signa cometæ.
Illi etiam belli motus, feraq́; arma minantur,
Magnorum et clades populorum, et funera regum,
Vt cum seu cœli occasum, seu solis ad ortum

Ad

E xtulerint caput infelix, & crine minaci
H orrendum late implerint terroribus urbes.
S i steterint, certoq; loco uestigia figent,
F initimi bello inuadent, ciuiliaq; arma
F œdabunt socias cognato sanguine dextras.
S in ortum tendent uersus, peregrina moueri
B ella scias, hostemq; externis affore ab oris.
T u uero quod decernit Mauortius ignis
I nfelix cœli sydus, quod nuntius Arcâs
H oc dirum in primis statues signare Cometen.
I psi etiam tibi signa dabunt manifesta colores.
H alitus ille autem æstiuam sublatus in oram,
M ole ingens, tractu longusq;, et plurimus ipso,
M ulta etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
F lammatos ignes, et late incendia serpunt,
F it coma quæ rutilum spargat de uertice crinem,
E t longo fumosa trahat uestigia passu,
S ed Solem, Solisq; uiam declinat, ad arcton
S æpe iter intendens, celeri nunc concitus axe,
N unc lento temone premens tardantia lora.
N am memini quondam icario de sydere lapsum
S qualentem præferre comam, tardoq; meatu
F lectere sub gelidum boreæ penetrabilis orbem,
H inc rursum præferre caput, cursuq; secundo
V ertere in occasum, ac laxis insistere habenis,
D onec agenorei sensit fera cornua tauri.
E rgo inter sese aduersis concurrere signis
H inc turcas, illinc parthorum examina uidit
E uphrates belli medius. caput extulit alueo
A rmorum sonitu excitus Mauortius Ister.

V ix unquam maiore aliâs in prælia uentum est
M ole uirûm · lati manarunt sanguine campi ·
H orruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
V ersat Rhenus agens, simul arma, uirosq́; ducesq́; ·
C ognatos enses, atq; impia comminus arma
S ustulit assuetis gaudens Hispania bellis ·
O bstupuit gemuitq́; simul maurysia Calpe
I ngentes uelorum alas, crepitantiaq́; arma
O ceano, & freta lata citis spumantia remis ·
M ox Tingitanis sæuire incendia tectis,
A tq; amnes tabo squalere, & sanguine campos,
N on aliâs uenti pelago incubuere tumenti
M aiores, non æolii rex carceris unquam
S æuius infremuit, ruptoq; immugiit antro ·
D elituit ripis, imo et caput abdidit alueo
V ndarum pater Eridanus · sitientibus amnes
E xcessere antris · mœstæ, et sine numine nymphæ
F uderunt nullos terra arescente liquores ·
I nterea nullus cœlo demittitur imber ·
A rescunt herbæ passim sitientibus aruis ·
P ratorum perit omnis honos · nemora alta laborât
A estibus inuitoq; cadunt è stipite frondes ·
I n dirum transit cinerem de gramine Cespes,
V ota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
I ncensis aris meritum, sensus'ue malorum ·
L anguentes impune cadunt cum matribus hedi,
E xanimesq́; iacent passim cum matribus agni ·
I nfelix animam conuulso in cespite linquit
T aurus, et ingentem ipse cadens dat mole ruinam ·
N ec bellator equus non sicco in margine fontis

Mœret

Mœret, & assuetis moriens caput abdit arenis,
Strata dolent armēta boumq́;, armentaq́; equorū.
Exitio sitis est etiam pastoribus, ut iam
Emigret calabris procul armentarius agris
Aeger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
Vsqueadeo infandam in rabiē fera sæuit Erinnys,
Et dirus quatit in terras iacula aspra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam siquando oculos ad sydera tollens,
Albentem cœli tractum mirabere forsan
Addubites quæ causa uiam signauerit, an sit
Halitus idem autor, longo quem tramite ductum
Stellarum densus circum se compliat ordo.
Quippe uagus solem fugiens, torrentiaq́; astra
In leuum, dextrumq́; latus declinat, et ipsa
Raptatus circum cœli uertigine candet
Syderibus late sparsus, pallentiaq́; ora
Stellarum, atq; amnes lactis sub imagine præfert.
Nanq; acies obtusa, et non penetrabile lumen,
Et series numerosa, minutaq́; corpora paruis
In spatiis uersata, procul candere uidentur,
Dum nequeūt radios iaculari, et stringere flāmā,
Candet, & à multa caligine consitus aer
Hinc, illinc agitata, & lactea constat imago.
Nec tibi non fera sunt sæuorum nota gigantum
Prælia, nō phlegræa phalanx, superûmq́; labores,
Intentansq́; deûm excidium Briareius ensis.
Ergo illi simul ingenteis inuoluere monteis
A Boreaq́;, Austroq́; ingens simul ardor utrinq;,

V trinq; et metus ingens, exitiumq́; paratum.
T erra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
N igranteiśq; globos fumorum, & sydera foedat
P ulueribus, tetra offundens caligne diuûm
A ttonitas acies, atq; arma micantia frustra.
C edebat rerum genitor, cædebat et ipse
B ellipotens Mauors. frustra Latonia tendit
D ictæos arcus, nigrantem ex axe booten
E xcussat caligo, haurit globus Oriona
P uluereus, cæcum capulo dum sustulit ensem.
E cce autem flammis, et luce coruscus eoa
P hœbus adest, Phœbum sensit nox. illicet ipse
R estituitq; aciem, & dextra, leuáq; coëgit
C edere fumificum discusso puluere nimbum.
E rgo ubi laurigeris uictoria constitit alis,
E t cœlo pax nota redit, monimenta quod essent
A ntiquæ pugnæ, uolucres subsidere fumos
E t statuit pater, et solio sic iussit ab alto.
A tq; hinc puluereus manet inter sydera limes,
Q ua uictor pepulit flammato turbine Phœbus.
N ec uero naturæ omnis uis cognita, quando
M ulta latent. tamen & causas scitamur, & unde
P roueniant. Candorq́; uiæ, limesq́; per astra
F usus in incerto est. nebulas in sydere Cancri
A n'ne eadem caligo, eadem quoq; causa notarit,
H oc quoq; in incerto est. nam plura subesse uidentur,
Q uæ certent ratione eadẽ, aut aduersa repugnent,
L actea cur niueo canescat semita tractu,
C ur nebulosa cauo pallescant sydera uultu.

DE FONTIBVS ET FLVMI*nibus*.

Hinc ego digrediens fonteis te nate docebo,
Et cur perpetuis decurrant flumina uenis,
Extremus labor, & uigilatæ ad lumina noctis.
Tu mea dicta Puer memori nunc accipe corde.
Spiritus hic (graii fecerunt aëra nomen)
Qui terras, pontumq; leui circuntegit umbra,
Et penetrat rimosa means in uiscera terræ
(Certa fides) facile humentem permanat in undam,
In liquidumq; coit contracto frigore rorem,
Mox abit in latices, et ripis plenior errat,
Et magno labens intrat cum murmure pontum,
Armatas etiam raptans ad littora classes.
Ipse uides sæpe in foribus sudantia saxa,
Et guttas de marmoreis Stillare columnis.
Nanq; aër circunfusus dum frigora sentit,
Paulatim sese cogit, mox defluit humor.
Ille quidem sicco ducens è mamore guttas,
Speluncas quoq; de gelidis manare liquorem
Continuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA E MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenũ, Rhodanũq; uidens, magnũq; Garũnã,
Aut Hebrũ, Eridanum'ue, aut clari nominis istrũ,
Aut qui per latos populos mare peruenit Indus,
Aut septengemini rumpunt qua flumina Nili,
Perscrutere ortum, & fontis sacra antra reclusi,
(Non dubium) inuenies summis è montibus illos

D elabi genus, & gelidis deducere ab antris.
N anq; aër terræ immistus, molemq; sub ipsam
I nclusus, montana rigens ut frigora sensit,
I n stillas abit, et longo fluit agmine multus.
D esuper ima petens, donec iam uiribus auctis
E rumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
M ultum etiam stillante solo, niuibusq; liquatis
A uxilium accedit uenis tellure sub ipsa,
M ultum etiam nebulosa iugis immanibus aura
T abescens cœlo gelido cum stringitur humor,
V nde sibi occulti sumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis solido stet robore tellus
M ole sua grauis, et denso se robore firmet,
N on uastis intus specubus patet, atq; hiat alte
I mmensum ductis abrupta sede cauernis.
E quibus aut euri sparsim funduntur anhelis
F aucibus, adriacosq; attollunt flatibus æstus,
E t stragem dant arboribus, tectisq; ruinam,
A ut amnes subter lapsi de montibus altis
E rumpunt cursu rapido, et solida æquora findũt.
Q uippe aër antro inclusus lentescit in undam
F rigida sub locat, et æternum fluit abditus humor
A eterno de fonte liquens, hinc caspia claustris
A ntra, tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
R ursum diuersis emergunt partibus orbis,
I n mare seu tacitis delapsa meatibus intrant.
Q uin & Q ua herculei rident sata læta Tarenti,
Q ui piger humectat flauentia culta Galesus

S axa subit, tacitusq; cauo se condit in antro,
C ondit et in latebris Nilus. post liber apertis
I nsultat campis, septeno & gurgite fertur,
F elix fruge noua, fœcundisq; uber aristis.

DE FONTE CORNV.

Est præcutinis in montibus horrida cautes,
I ndigenæ uocitant Cornu, de uertice cuius
M anat aquæ gelidus per saxa rigentia torrens.
H unc non antra caui montis, non humida uallis
E ruptat, non uis superas impellit ad oras.
V erum aër ripæ admotus, circumq;, supraq;
R imosoq; latens sub fomite sudat, ut ipsum
F rigus, & algentem sensit per membra rigorem,
S tillatimq; cadit fluitans, cursumq; secundat.
E rgo & perpetuus tenor est stillantibus undis.
P erpetuiq; fluunt fontes, et flumina, & amnes,
P erpetuum quoniam seruat natura tenorem
A ëris, aëriam sese uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphæ, queis flumina cordi,
E t sacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
N on ipsæ dulceis latices, non larga ministrant
P ocula, non gratas longe sitientibus undas.
E rgo nudatis pedibusq;, et pectore nudo
C œruleæ per stagna agitant liquentia Nymphæ,
A lternisq; implent undanteis roribus urnas,
A lternis simul effundunt. Tum murmure magno
I t præceps per saxa sonans spumantia riuus,
M ox crescens findit tacito plana æquora cursu,

N unc fessæ lætas ducunt per prata Choreas
A rboribus tectæ, ac circumuariantibus umbris,
N unc teneris mulcent gratis concentibus auras,
A ut amne in medio ludunt, uitreisq; sub undis
L asciuæ alternant agiles per brachia motus,
L ubricaq; intorquent niueis uestigia plantis.
E natat hæc, leuesq; manus, et brachia monstrat,
A ut tenerum latus, aut molles cum poplite suras,
D esilit illa petens imum, splendetq; sub undis
M armoreum femur, & ceruix argentea, et illæ
D educunt cælo diuos quæ ad furta papillæ.
M ox resilit, flauumq; caput, nigrantiaq; effert
L umina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
H ic aliquis cannosa latens post flumina pastor,
A grestis deus, & Satyrorum è stirpe procaci,
C oncepit postquam ardentem sub pectore flammam
H uc, illuc oculos agit, et suspiria ducit,
I nsertatq; caput cannis, refugitq; uideri,
D umq; uidet, frigetq; simul, feruetq;, cupitq;
D esperatq;, audetq;, feroxq; libidine, in undas
D esilit, atq; cadens sonitum dedit. At Chorus antrũ
A ttonitus petit, et latebris sese abdit opertis,
I pse deus uano frustratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE SINE COLORE, ET SAPORE.

N ec sapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipsæ
T ellure hos de matre trahunt, hinc sæpe uenenum,
S æpe salus. adeo uariat tellusq;, solumq;.
T erra salutiferas uires, eadem ipsa nocentes,

P ræbet aquis, ſuccóq; ſuo prodeſtq;, nocetq;.
T erra eadem argento large foecunda. ſed aer
V ber aquis, N ereiq; nouas hinc ſufficit undas,
P ræcipue tamen arcto ſub cardine. qua ſe
V is ingens cohibet, quamq; et Sol languidus errat
D efeſſus ſpatiis, obliquo et tractus ab orbe,
I nde perennis aquæ manat fluor, oceanusq;
A eſtuat, arctoóq; fluunt è cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

B aiano ſed ne fumare in littore thermas
M irere, aut liquidis fluitare incendia uenis,
V ulcani fora ſulfureis incenſa caminis
I pſa monent, late multum tellure ſub ima
D ebacchari ignem, camposq; exurere opertos,
I nde fluit calidum referens ex igne uaporem
V nda fugax, tectis feruent et balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

H inc etiam ſalſum fontes traxere ſaporem,
E t laticem longe ingratus inficit amaror
T ellure incocta exudans, cineriq; maligno,
Q uem liquit quondam accenſis fornacibus ignis,
P oſt æuo extinctus longo monimenta relinquit
E xuſtum cinerem, & cocto ſola ſubdita ſaxo.
H inc alibi exhauſtos antris putealibus amnes
V ulcano feruente coquunt, dum craſſior humor
S tringitur, inq; ſalem tepidæ ceſſere lacunæ.
A ſt alibi in lapidem tranſit liquor, uſqueadeo uis
T elluris uariat. V ideas lapideſcere Sarni

Cæruleo sub fonte alnum, filicisq; maniplos,
Et paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aspergine riuus
Rupe uenafrana, fessus quem sæpe uiator
Incusat gelidos raptim occuluisse liquores.
Sæpe repentinos fracto de monte tumultus
Erumpentis aquæ timuit sub uomere taurus.
Ipsa suas nunc diues opes natura profundit,
Nunc retrahit defessa manum, seq; ipsa remittit.
Hic lactis fluitare amnem sua ad ubera mater
Lætatur, dolet hic omnem obriguisse liquorem.
Materiam sæpe ingenio, instrumenta uel arti
Deficere, ipse operis prudens dolet autor, & actor.
Nunc ergo ingenteisq; animos, uiresq; ualenteis
Præsefert natura, opibusq; et robore pollens,
Nunc inculta situ, longaq; effoeta senecta
Languescit, propriumq; negat retinere uigorem.
Dum reparat uires, renouataq; robora firmat.
Ipsa suos tunc plena sinus, uterumq; relaxat.
Quiq; uigor fuit ante, refert se ad munera nota
Nec uero casusq; inopes, cessantiaq; arma
Naturæ, nec rursus opes, luxumq; fluentem
Non hominum, non alituum genus, et pecus, et grex
Squamigerum sensere, graui & doluere ruina,
Hinc etenim miseranda lues mortalibus, hinc &
Dira fames, sæuitq; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama est mediis sub noctibus altum

F eruere, et in mediis rursum frigere diebus.
C ausa quidem uel certa subest, nam frigora noctis
I ntus alunt ignes, nocte & uapor æstuat intus,
V nde fluunt calidi noctis per tempora riui.
L uce autem cum Sol terras populatur, et ardens
E xhalat uis, tum uenæ recreantur hiantes,
V nde redit gelidus sua per uestigia torrens.
R ara igitur natura soli, quæ frigora Lunæ
Q uæ Solem facile admittit resoluta diurnum.
H inc facile, & recreat sese, et feruescit in horas.
H inc terræ uarium mutat fons ipse tenorem
L onginquo ueniens loca per uariantia ductu.
N am neq; sese orbe ex alio uis torrida Solis
I mmittēs, penetretq; uterū, et grauida ubera terræ,
I mmensumq; maris spatiū, tantumq; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA IN LVCANIA.

Horrescit quoq; Lucanis in saltibus antrum,
V nde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
Præcipitat longo immanis descensus hiatu.
S eptem aræ circum, et fumos flant tura sabæos.
A ntistes Zeno lituum tenet, & uocat ore
P ræsentemq; deum, et pia numina sistit ad aram.
T urba fauet, mox & uoti damnata recedit.
I pse autem fruiturq; diis, atq; imperat antro,
V nde fluit gelidus salebroso fonte Trigella,
A rescitq; hyeme in media, atq; æstate liquescit.
V ere nouo, cum se tellus adaperta relaxat,
T um uideas tecto ex antri stillare fluentum,

Hic riuos fluitare, illic concrescere fontem
Iꝑ clatros hiat ecce alibi fumosa uorago,
Vnde aditus imi ad manes et tartara mundi.
Parte alia sonat abruptis specus atra cauernis
Horrendum. Ruit acta repente canalibus unda
Occultis, siccóq; diu deuoluitur alueo.
Pastores cohibete gregem sitientem, et ab unda
Pellite. non foetum optatum non ubera uaccæ
Distenta, aut tenerum cum matre aspexerit agnum
Errantem, qui pota frequens ad flumina pastum
Egerit armentum, & crudo saturauerit amni.
Capripedis potuit tantum dolor, iráq; Fauni.
Luserat aspernata procum Ripenia, et udis
Abdita fluminibus detestabatur. Ibi amens
Deturbatq; pedum pecudesq; a fonte repellit
Inclamans, nulli foetus, non ulla propago
Sit pecudi, quoties sitientia guttura ad undam
Admorit, potóq; grauis de flumine abibit.
Semamnem fugitate boues, fugitate capellæ
Iratusq; gregi, in nemus, & loca sola recedit.
At cum declinat rapidus Sol, et fugit annus,
Ac lassata situ, tellusq; effoeta senescit,
Aruit & uenis humor, mirabere fontem
Vel biduo effluxisse, ac flumina tanta requirens,
Incusesq; Deos, naturæq; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MVTARI FONTES, AC MARIA.

Sed nec perpetuæ sedes sunt fontibus ullæ,
Aeterni aut manant cursus. mutantur in æuum
Singula,

S ingula, et inceptum alternat natura tenorem.
Q uodq; dies antiqua tulit, post auferet ipsa.
H oc Mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
E uropam, libyamq; secat. (non fabula) quondam
T ellus una fuit. medio stetit æquore Taurus
I nsudans sulco, atq; attrito uomere fessus,
N unc mersa tellure natat uento acta carina.
V ulcano sacra et fumoso uertice anhelans
I nsula cyclopum horrisonis incudibus antrum,
N ulla olim. nunc nulla Elice nonacria, ut illam
F luctibus, iratoq; absorbuit æquore Nereus.
A egyptum Casii soluens de rupe secabat
N auta uagus. non dũ ullum illi nomenq;, decus ue,
S ed pelago stagnante palus, udæq; lacunæ.
N unc regio et populos late foecundat, & urbes,
P yramidũ ostentans monumenta, et nomina Regũ.

SITVM TERRAE MVTARI, ET TERRAS IPSAS RENOVARI.

Q uid mirum fontes, siccato et flumina cursu
D esinere? adueniet lustris properantibus ætas,
C um pelago emerget tellus noua, cum mare terris
I ncumbens mole ingenti, simul oppida, & arces
C ultaq; sub rapido secum feret hausta profundo.
N ullus honos regum tumulis. Impune deorum
T empla ruent. Idem fluctus pecudemq;, Iouemq;
A uratum affliget scopulo. exitium omnibus unum,
E t clades una absumet iuuenesq;, senesq;,
M atres, atq; uiros, & corpora cara nepotum.
N ec natum complexa parens miserabilis udis

Proficiet lachrymis, clamantem, et acerba gementē
Cæruleus cæno uortex absorbet hiatu,
Et uota, & pictos secum feret unda penates.
Non ullæ ultra relliquæ, aut monimenta manebūt.
Non rerum labor, aut operum uis edita cœlo.
Maiestas ipsa ingenii, decora illa sororum
Aonidum, confecta situ, atq; in nube iacebunt,
Cunctaq; sub tenebris, & opaca nocte tegentur.
Parte alia exurgent immani corpore montes,
Et nigra primo cœlum caligine tingent
Fumosis iuga uerticibus, non dum aëre aperto,
Nec sicca tellure satis. Post tempore certo
Terra recens, cœlumq; nouum, noua littora, et udi
Labentes passim Lymphis crepitantibus amnes
Incipient præbere nouis alimenta colonis,
Paulatimq; nouus fato instaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem uenisse laborum
Vraniæ, licet & fontis leue murmur, & ipsæ
Spirarint placidæ Zephyris felicibus auræ.
Rura senem, uatemq; suum, sua ad ocia felix
Parthenópe uocat, & fesso blanditur alumno.
Non Ederæ, mea non Lauri per tempora serpant.
Me sat erit si cæruleo Sebethus ab amne
Intactæ Salicis fluuiali munere donet,
Ac mihi pomiferis uacet Antiniana sub hortis.

FINIS.

ANNO .M.V. EDITVS.

I. I. PONTANI DE HORTIS HESPERIDVM, SIVE DE CVLTV CITRIORVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MARCHIONEM MANTVAE, LIBER PRIMVS.

O s ó quæ liquidos fonteis, quæ flumina Nymphæ
Näiades colitis, quæ florida culta Napææ,
Deliolosq́; hortos, et littora cognita Musis,
Quæ colleis Baccho lætos, flauentiaq́; arua
Messibus, ac summi curatis rura Vesevi,
Quo solem uitetis, iniqui & syderis æstum,
Hac mecum placida fessæ requiescite in umbra
Gratorum nemorum, Dryades dum munera uati
Annua, dum magno texunt noua serta Maroni
E molli Viola, è ferrugineis Hyacinthis,
Quasq́; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
Vos gelidi fontes, genitalis & aura fauonii
Inuitant, Vos cæruleo quæ littore pictæ
Nereides, uarias ducunt ad plectra choreas
Et nudæ pedibus, fusæq́; ad colla capillis.
En ipso de fonte, & arundine cinctus, & alno
Frondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
Rorantes latices, muscoq́; uirentia tecta
Ostentans, placidas de uertice suscitat auras,
Queis solem fugat, & salices defendit ab æstu.

Ergo agite, & uirides mecum secedite in umbras
Naiades, simul & sociæ properate Napææ,
Quæq́; latus Tyrio munitis Oreádes arcu.
Non hic Pierii cantus, non carmina desint,
Aduentante Dea, summis en collibus offert
Vranie se læta. agite assurgamus eunti,
Et dominam comitemur, opaca & rupe sedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Insignem Cithara, et stellanti ad tempora serto.
O facilis, felixq́; ueni Dea. me per apertos
Aeris immensi campos, summóq; uagantem
Aethere, mox toto numerantem sydera cœlo
Duxisti, legesq́; deûm, atq; arcana docenti
Illarum & relegis series, et fata recludis,
Atq; ipso rerum causas deducis Olympo,
Ocia nunc, hortiq; iuuent, genialiaq; arua,
Quæq; & Amalpheæ fœcundant littora syluæ
Citrigenum decus, Hesperidũ monumenta sororũ,
Deliciæ quoq; & ipsa tuæ, Penëia Phœbum
Delectent Tempe, fraternaq́; pectora Lauri.
Te Sebethiacæ capiant nemora inclyta citri,
Et quas nostra suo colit Antiniana recessu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; assiste canenti,
Dum Vatis ueteres sacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonsaga domus, quo Mantua gaudet
Principe, dũ canimus, post arma, grauesq́; labores
Itala dum spargis, Tamarusiaq́; arua cruore
Gallorum, & uictor spolia illa pheretria tentas,
Francisce heroum genus, atq; Bianore ductum
Ne

N edesis, né ue hortensem contemne laborem,
H erculeæ decus, & pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CITRIVS, ET VNDE ORIVNDA.

O rbe eteni Hesperio, Niasiq; ad littora quondã
O ceani, auriferis primum sese extulit hortis
C itrius, arboreæ referens præconia palmæ,
I lli perpetuus frondis decor. inter opacum
A lbescunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
S pirat odoratus Zephyris felicibus aër.
I psa quidem Lauro foliis'q;, & cortice, et ipso
S tipite tum similis, tum frondescente iuuenta,
A t cono inferior, ramis'q; ualentibus impar,
N am florum longe candore, & odoribus anteit.
Q uin grauida è ramis, triplici & distincta colore
M ala nitent, uirides primum referentia frondes,
H inc rutilant, fuluo'q; micant matura metallo,
F lore nouo semper, semper quoq; fœtibus aucta,
P erpetuũ Veneris monumentum, at triste dolorum.

DE CONVERSIONE ADONIDIS IN CITRIVM.

Mœrebat puero extincto, lugebat amantem
S cissa comam, et lachrymis humebat terra profusis.
H umebant Lauri, quarum frondente sub umbra,
E t positum ante pedes lamentabatur Adonim,
E t se oblita deam, tundebat pectora palmis.
V t uero sese dolor, & grauis ira repressit,
A c ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

E t nostros inquit testabitur arbor amores,
N ostrorum et maneant monimenta æterna dolorũ.
A mbrosio mox rore comam diffundit, & unda
I dalia corpus lauit, incompertáq; uerba
M urmurat ore super, supremáq; & oscula iũgit.
A mbrosium sensit rorem coma, sensit & undam
I daliam corpus, diuináq; uerba loquentis.
Hæserunt terræ crines, riguitq; capillus
P rotenta in radice, & recto in stipite corpus,
L anugo in teneras abiit mollissima frondes,
I n florem candor, in ramos brachia, & ille,
I lle decor tota diffusus in arbore risit.
V ulnificos spinæ referunt in cortice dentes.
C rescit & in patulas Aphrodisia Citrius umbras.
C olligit hinc sparsos crines Dea, mandat & altæ
T elluri infodiens, tum sic affata. Meis heu
C onsita de lachhymis, nunq̃ uiduabere fronde,
S emper flore nouo, semperq; ornabere pomis
H ortorum decus, et nemorum, illecebræq; domorũ,
O sculáq; illachrymans ligno dedit, éq; capillis
S umma sub tellure agitans, fibramina ducit,
H auriat ut sitiens undam, atq; alimenta ministret.
I lla uelut dominæ luctum solata, recenteis
E xcussit frondes, resupináq; uertice, canos
D iffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
I mpleuitq; sinum & lachrymas sedauit eunteis.
E xin Hesperiis arbor uiuet aurea syluis.

DE APPORTATIONE CITRII IN ITALIAM.

At postq̄ Herculeis humeris stetit axis, & Atlas
Prospexit cœlo, & fessus requieuit in antro,
Etiam fata deûm, Latii & scelera impia mõstri
Vltricem expectant clauam, procul orbe subacto,
Geryone extincto, spoliis insignis abactamq;
Aduexit prædam, & nostris stetit ultor in aruis
Idem humeris, idem ipse arcu, clauaq; superbus
Deuexit simul Hesperio de littore syluas,
Hesperidum syluas, nemora effulgentia et auro.
Queis post Phormiadum saltus, fragrantia myrto
Littora Caietæ, fonteisq; ornauit, & hortos
Virginis Hormialæ. Veniẽtem ea Thybride ab udo
Accipit hospitio, & thalami simul addit honores.
Hinc & ob ætatis florem placidosq; hymenæos
Auriferæ pretium tulit arboris, inde recenti
Impleuit campos nemore, & Zephyritide sylua,
Qua læstrygonios saltus, saxa horrida Nereus
Lambit, & æquoreæ Liris secat arua Suessæ,
Quaq; et oliuiferis de collibus edita prisco
Nympha Lamo, irriguos Fundania prospicit agros,
Distinctosq; hortos pomis, & littora myrtis,
Quin & rura sororis Amalphidos, & Sirenum
Ditauit scopulos Niasæi munere mali.

QVAE LOCA SINT APTA SERENDIS CITRIIS.

Nunc age qui cultus citriis, quæ certa serendi
Tempora, quæq; illis regio magis apta ferendis
Expediam, nulliq; loquar memorata priorum.
Principio apricum ad solem, uentosq; tepenteis

V ergat ager. putres glebæ, quæq; æquora rastris
M olle sonent, fluidum facile admissura liquorem.
N ec mihi displiceat salebrosi glarea ruris,
Q uæq; solo tenui graciles imitatur arenas,
S i modo sæpe fimo spargas si pronior unda
D iluat ipsa super, lætusq; instillet & imber.
Q uid non expugnet solers industria? N on me
A ut pudeat dum mane suas Philomela quærelas
I nstaurat, seu maiores sol suscitat umbras,
P lena manu liquidis inuergere dolia Lymphis,
S pumantemq; cauis inferre canalibus amnem,
S olari & mollem cantu mulcente laborem,
A ut etiam occasum ad solem, primasq; tenebras
D um nox oceano nigris sese exerit alis,
A ut tenebris mediis, & cũ intẽpesta silet nox,
N ec nocturna negat rorantia lumina Phœbe
E t flumen ruere, & fontes mersatilis urnæ,
T antum auet inspergi sese imbre Niasias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANDA ET QVIBVS VTENDVM REMEDIIS.

In primis fuge sithonii mala frigora cœli,
A fflatus caue Thrëicios, boreamq; niualem,
Q uiq; Lycaonio spirant de uertice cauri.
Q uod si non alia poteris ratione malignum
F rigus & Othrysii compescere flamina uenti,
O biicibus cohibe, ac summi molimine muri,
A ut olea, & multa prudens circuntege Lauro,
A ut ualle occulta, uastiq; crepidine saxi.
A ut ubi celsa suis obstent fastigia tectis.

Quin & per ualidas hyemes, per sydera nota,
Cum cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
Tum gelidæ noctes, concretaq; terra pruina
In primis metuenda, et iniquus Iuppiter hortis.
Ergo quã primum coniecto stramine, & arctis
Cratibus, aut sparsis circùm, supraq; maniplis
Impiger alpini compesce incommoda cœli,
Iratumq; eurum, aut fumos succende uolanteis,
Aut calas uiuæ cumulosq; fimumq; calentem
Insterne, & calidis gelidum aëra uince fauillis,
Ac supplex uenerare deos, & tura benigno
Vre Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REPARatione, nouaq; apportatione in Italiam, è Media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
Iunonem indignantem animo, grauiterq; dolentẽ
Immisse & stragem arboribus, citriisq; ruinam,
Hesperii generis malorum stirpe perempta.
Donec eam Venus è Medorum diuite sylua
Relliquias relegens, per Aphrorum pinguia culta
Rursus in Italiam genti transmisit habendam
Aeneadum, Quo priscus honos, & cura nepotũ
In syluis ueteres renouaret Adonidis ignes,
Aeternum et maneant monumenta insignia amorũ.
Tu uero quoties æstusq; & solis iniquum
Feruorem metues, rapidi & fera sydera cancri,
Aut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
Verge iterum latices, iterum fluuialia mersa

S tagna super. sic ipse æstus, sic frigora uinces.
N anq; æstu sitientem alte, externoq; calore
A rentem madidans, sedas æstumq;, sitimq;.
A t glacie inclusus calor æstuat, et furit intus
F lamma uorax. Tũ funde imbrẽ, tũ flumie largo
I rrora siccas occulto ex igne medullas,
Q uo uigor aduersum soles se & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM SIT SERENDIS CITRIIS.

Vere autem, et cum Sol paribus se temperat horis,
T unc tuto liceat telluri infigere plantas.
N ec toto uerear scrobibus committere in anno,
A estate umbrosis in uallibus. Ast hyeme et cum
M ollis in aprico mitescit terra recessu,
S i modo perpetuus laticum mihi diffluat humor.
N ec desit coniux, plena quæ diluat urna,
E t nunc frondenti ramo defendat ab æstu,
N unc solem hybernis admittat mensibus, & nil
L inquat inexhaustum, curaq; utatur, et arte.

QVASDAM REGIONES NON ALERE citrios propter frigus.

Nec uero Insubrium campis Ticinide terra,
Quaq; Pado alniferis infert sese Adua ripis,
A usit se riguis committere Citrius hortis,
N ec qua iuncta Pado scindit sua Mincius arua,
A rua uirûm, heroum, in primisq; feracia Vatũ.
A rte tamen, studioq; Cloncia ponitur arbos
I n rheda, cui pingue solum, cui plurima tellus

I nsit, et assidua madeat stirps aurea dextra,
S ub Ioue quae ferat aestates, hyemiq; malignae
I nfertur tectis, calidoq; fouetur in antro ·
B enaci tamen ad ripam, Charidaeq; recessus
L aeta nitet, ramisq; exultat adonias arbor ·
M unus et hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
A d uirides Saloi salices, tua dulcia furta,
E t pueri amplexus teneros, et Adonidis ignes,
M iraris uatem egregium, Cui candida plaudit
V erona, et liquidis Athesis fauet assonus undis ·
I lle suas canit ad uolucres, sua reddit ádonin
S ylua · Dionaeae ludunt ad carmina Nymphae ·
I psa tuos repetis lusus, repetis hymenaeos,
P er syluas, per saxa · sonat tibi gratus ádonis,
A ntra per, et ualles resonat formosus ádonis ·
H uc o ádoni ades · huc ades o mihi dulcis ádoni ·
A ddis et his etiam suspiria Suspirarunt
E t tecum salices, et tecum flumina · Dumq;
E t flectunt salices ramos, et flumina cursum,
I llicet et salices frondes, et poma tulerunt
H esperidum nemoris, nam sic Dea grata tulisti ·
I llicet et fluuii gaudent cyrenide sylua
D elicuisse, nouoq; comas nituisse decore ·
G audet et ipsa suo Verona ornata Catullo,
A ltisonisq; fauet reflexa è montibus Echó,
S irmiaq; auratis resplendet rura uolemis ·

DE ALTITVDINE
SCROBIVM ·

Sed tamen et scrobibus modus hic erit, ut neq; i altũ

D esideat nimis, ut quantum radice profunda
H æserat, hoc paulo iaceat plus eq; lacuna
H auriat ut solitos imbres, madidumq; fluentum.
T um baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
P arce tamen teneris fibris, cautusq; benignam
A ffer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
H æc inter geniumq; loci, Nymphasq; sorores
I mplora auxilio, & faueas simul auspice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATIua cum terra, & palis fulciendas.

Quin etiam uellens fosso de gurgite plantam
R ursus & infodiens, dextra fautrice uideto
C um tenera radice, simulq; haurire, simulq;
N atiuæ infodere & multum telluris, ut hærent
I n patria possit melius consuescere terra.
I pse uides puerum materno lacte repulsum
I dignantem alio ductare è pectore mammas,
V beribusq; aliis dulces haurire liquores.
A ltera confestim subeat te cura, ualenti
S istere eam uallo, sociisq; adiungere truncis,
N e uenti excutiant teneram, ne uerbere torto
A uferat inducto Boreas immanis hiatu,
E t sublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COERCENDAM esse luxuriem.

Ergo & ubi in ramos frondens sese extulit, actis
S ub terram sparsim radicibus, iniice ferrum,
C æde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
N am ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uitæ,

N é ue alte inflictum cera contingere uulnus
S it pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS procurandis.

Atq; hinc quo cultu citrii, quá ue arte, uel usu
P roueniant, paucis (nam nec sunt multa) docebo.
P artem etenim insitio, partem sibi semina, partem
V endicat in generis sobolem producta propago.
E rgo ubi subductum felici è matre flagellum
V ideris, hoc gladio medium feri, & iniice saxum,
Q ua uulnus patet, & plagæ sic consule hianti.
I nde terebrato per aperta foramina fundo
F ictile coniicias, pulla & mox obrue terra,
N ec sit parca manus stillanti infundere gutto.
R adicem lento ducet de cortice ramus,
S ubiicietq; nouas geminato ex ubere uires.
E rgo ubi in Italiam quater aduenerit ales
D aulias, i, rescinde manu, atq; excide securi
F rondentem ramum, & terræ committe subactæ
O ptatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
O rnet ut excultos & flore, & frugibus agros.
Q uin etiam cum se felici matris in umbra
E duxit soboles, ferro diffinde, & adactum
I nfigas lapidem, ducto mox infode sulco,
C rescet in immensum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIENDO, et colendo.

Si tibi seminium curæ, primum elige terram
S ole sub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
H anc ualidis rastris, & duro uerbere marræ

D iscute, et in tenuem redigas studiosus arenam.
H inc semen legito. lectum grauiore notatu
A equatis spatiis serito, dextraq; fideli
I nfodito. infossum solito de more rigato,
E t studiosa manus diuellat gramina circum.
N on mora, iam toto tollent sese agmina campo,
E t paribus spatiis aequato et Marte ferentur.
H inc breuibus uallis sub signum figito, et herbas
I pse manu legito, lectas sub sole cremato,
S aepius et duris agitato bidentibus, alte
F rondentem syluam, Zephyrosq; , aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi sit maxima cura,
E t pubi tenerae, et postq̃ sese extulit arbos,
S ordenteis soleas, simul et praesegmina tetra
I lluuiem immundam, crassisq; liquoribus haustã.
I ngerere, humorem ut lentum radicibus imis
I nstillent imbri, atq; actis fluuialibus undis.
Praecipue foetus grauidos, nitidamq; iuuentam
P raestabunt infossa canum tibi squalida tabo
C orpora, dum pingues gaudent uligine fibrae,
L uxuriantq; hyeme in media, atq; arẽtibus aruis.
N ec dubita aggestum cinerem, squalentiaq; ossa
Mersa solo ĩfodere, aut hominũ excremẽta, suúm ue
I nferre, aut laetis sparsim radicibus, urnam
F undere, et humani maleolentia flumina lotii,
N octe tamen, ne te petulans uicinia damnet
N idore offensa, et grauiter spirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM poetica.

Iam tempus legere, et cultis disponere in hortis.

E t tondere manu, et riuos agitare sonanteis,
C olligere et plenis redolentia citria ramis
A estiuum ad solem, et uento crepitantibus umbris.
C olligis ipse manu. Coniux in parte laborum
D ulcis adest. capit expensis de fune canistris,
E t mirata, sinum pomis grauioribus implet.
E t memini (astabat Coniux) floresq́; legentem
I dalium in rorem, et Veneris mollissima dona
A mplexata uirum molli desedit in herba,
E t mecum dulces egit per carmina ludos,
Quæ nunc Elysios ó fortunata recessus
L æta colis sine me. sine me per opaca uagaris
C ulta roseta legens, et serta recentia nectis.
I mmemor ah, nimiumq́; tui studiosa, quietos
V mbrarum saltus, et grata silentia captas.
S parge puer uiolas. Manes saluete beati.
V xor adest, Ariadna meis oneranda lacertis.
O felix obitu, quæ non uiolenta Brigantum
P erpessa imperia, quæ non miserabile nati
F unus, et orbati senis immedicabile uulnus
V idisti, et patrios foedata sede penates.
S ed solamen ades, coniux amplectere, neu me
L ude diu, amplexare uirum, ac solare querentem,
E t mecum solitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS dulces esse, alios acrimoniosos.

Est uero et duplex citrii genus, et quod amores
I ucundos referat, dulceis et Adonidis ignes.
S ic placitũ Veneri. Dulce hoc. quodq́; acre, dolores

E t tristeis luctus, & lamentabile funus
S orte refert, suus ut lachrymis ne desit amaror.
R ara sed Ausonio, Lamiaeq; in littore foetus
D at dulceis, succosq; frequens meditatur acerbos.
C ontra solis ad ortum, atq; in Gangetide terra
S ponte sua dulcem uictum, ac redolentia ramis
M ella liquat: fluit eq; Indis liquor Atticus hortis.
N uper enim Hesperio oceano exlleta pubes
D igressa, ignotosq; locos, & inhospita sulcans
A equora, non solitos tractus, noua littora obiuit,
E t procul arentis Libyae penetrauit arenas
A udax, nec notas, pontus quas circuit, urbes.
H inc austro approperans, coeloq; intenta cadenti,
S yderaq; aduerso seruans labentia mundo,
I nadit obscurum gelidi Aegocerotis in orbem
A ttonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum.
I nde pedem referens Prassi conuertit ad oras,
B arbaricumq; fretũ exuperãs, Rhaptiq; procellas,
T andem gemmiferos Indi defertur ad amnes,
L ittoraq; e citriis semper fragrantia syluis,
E quibus Hyblaeosq; fauos, & Hymetia foetu
M ella dari, dulcemq; refert e cortice rorem
S ponte quidem, at succos longe idignanter amaros.
V sque adeo, coeliq; situs, solaq; abdita terrae,
E t soles uariant ipsi, positusq; locorum.
Ergo alibi natura suo se robore firmans
I ndiga nil opus est nostrae, uictrixq; superbit.
A st alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
O bsequiturq; arti, & legum sese arctat habenis.
N anq; haec sponte sua, quaedam se in luminis oras

Educunt

E duount, matris'q; suæ tolluntur in umbra.
I lla hominum expectant operas, manu'ú'q; laborẽ,
N aturæ tacitum munus. nam prorsus ad artem
I nsitio est referenda humanæ et mentis acumen,
D e qua post in parte sua, suo & in ordine dicam.

QVOMODO CITRIA Fiant Crassiora.

Sin curæ tibi sit grandes educere foetus,
E t patulas implere manus, age, decute ramis
C rescentem prolem, è multis ut pauca supersint
P oma sed & maiora, loco et magis auspice nata.
V beriore etenim succo lætabitur hæres
F raterni lactis, uacua et dominator in aula.

QVOMODO CITRIA TOTO ANno insideant in Arbore sua.

N e'ue autem toto fructus tibi desit in anno,
C arpe manu partem, & plenis bacchare canistris.
Q uæ reliqua est, grauidis sinito gaudere uolemis,
C onfestim, qua parte dolet uiduata, recentem se
I nduit in florem, atq; implet spe diuite ramos.
S ic etenim alterno ditescet sylua metallo.

DE RATIONE DECORIS Hortensis.

Nunc quæ sit formæ ratio, et quæ cura, docendũ.
V ndiq; quo decor ipse sibi, et noua gratia constet,
N ec frustra ueteres Veneris referentur amores.
N on aliâs cultu maiore incessit Adonis
V enatum, non Niliacis spectatior unquam
I n syluas, non ante Venus maiore paratu

t

O rnarat, quam luce quidem qua fossus ab apro
C oncidit, et nigras tabo madefecit arenas.
C ingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
A d frontem roseus diffulgebat hyacinthus,
S uccincta & nitidum uelabat purpura pectus,
C olláq; fulgentes uariabant candida bacæ
S parsim pupureis, et cœruleis immistis,
C ingulaq; auratis radiabant aspera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus ensis,
A d capulum uiridis fulgebat in orbe smaragdus,
I nterstincta auro uagina, argentea cuspis,
C rura Cleoneæ uestibant leuia pelles,
D istinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Q ua quondam Paphias Venus ipsa enauit ad arces,
H orrebant manibus duro uenabula cornu,
E t paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
T alibus ornatum in syluas Dea mittit opacas,
O sculaq; in roseis linquit signata labellis,
A rboreos igitur cultus Dea poscit, & ipsis
O rnatu, atq; auro longe splendescere in hortis.
Q uocirca cumprimum ætas feret, ipse benigna
S iste manu plantam, rectoq; in stipite firma.
S iquid et incultum ferro preme. ferrea cera
V ulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
I n conum crescat facto, ramosq; fluenteis,
S edulus attondeto, & legem frondibus indito=
V sq; suus puero ne desit lacteus humor.
T u tenui calicem suspende in palmite filo,
I mple & aqua, tenuēq; in aquā mox iniice uittā,
Q uæ labro emineat pendens, quæ stillet, & usq;
Languentem

L anguentem rorem, leui qui cortice labens
D ucat limosam gutta fluitante lacunam.
A t postquam sese summas subduxit in auras,
E t felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
L iberior tibi sit, durata & frigore, & æstu.
N on omnis tamen aut labor est, aut cura neganda.
N ec tu parce oculis, dextræ si parcis, nec te
A ut sobolem mirari, aut ramos sorte grauatos,
A ut pigeat mediis laudare in solibus umbras,
A ut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
S ole sub, appositis'q; toris, mensa'q; beata
L udere, fumosum puero fundente falernum.
I nterea florum nimbus cadit, et fragrantem
A d prædam coniux, ad prædam nata, gener'q;
S urgit læta toris, et flore exultat honesto,
Q uē lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorū'q;
I psa uiri memor, & uestes intingit, & ora.
E rgo & frondentem bruma mirabere, et æstu
F lorentem, auratis utroq; & tempore malis
F ulgentem, cole sub niuibus, sub sydere Cancri,
N octurnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Q uo'q; modo id facias exempla antiqua monebunt.
R iuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
M uniat elatus paries, Daphneia laurus
M ulta tegat super, et grato tueatur amictu.
A rceat & fulmen. Quoties & cura uocarit,
S parge fimum, calcis tumulos age, ne'ue niuales
S istere per ramos patitor, sed discute nimbos,
I ngenteis'q; cita fumos, et consere pugnam
F latibus hybernis, culmo'q; et crate saligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES NON ESSE AMputandas.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
Vim cœli aduersam ferrent. periere comantes
Syluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
Irrumpit mors. Intereunt decora alta sororum
Hesperidum. sæuit Scythicas aquilonibus aer,
Concreta & solitos sistunt caua flumina cursus.
Quod quando (auertat Venus ipsa) rigentibus euris
Contigerit, neu tu gladio, neu cæde securi
Arenteis hortos, sed calce, sed imbre madenti
Affer opẽ. hoc sæpe ipse hyeme, hoc et uere tepẽti,
Deceptum nec te fallet labor. Ecce repente
Pullulat ab radice, aut summo stipite, lætus
Effundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE CITRIorum.

Si te delectat species quadrata phalangis,
In quadram dispone. Acies si forte latina,
Porrige & in longum. Sin et per florida rura
Sparsa manus, decor ipse auriq;, et gloria frondis
Est eadem. nitet in mediis stirps aurea lucis,
Qualis mane nouo cum se fulgentibus astris
Extulit oceani formosus Lucifer unda,
Quocunq; inspectat, quoquò sua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cædunt
Astra simul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam assuetudo mali, ueterumq; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,

Idcirco

Idcirco uideas syluestri sæpe recessu
Non ulla rastrorum opera, manuúm ue labore
Et fructus parere, et sòlidis frondescere campis
Hesperiam Citrium, inculto et donnarier aruo.
Hinc alii postquam è sulco sese extulit actis
Sub terram late radicibus, & stetit artus
Fixa solo, minus indulgent, operamq; remittunt,
A teneris quo consuescant niuibusq;, sitiq;.
Nec uero cultusq; soli, aut uis falcis ahenæ,
Aut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Quantum auster, libycoq; ruens de littore flatus
Autumno noceant. Perit hic labor omnis & ille
Ah fructus decor, ac frondis squalescit ut arbor
Arescat uiduata, ut ramo & fronde perusta
Mœreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
Ergo altas sepes prætende, et brachia iunge
Densorum nemorum, & Clypeis ramalibus obsta
Aduersæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO.

Quod si nec studium frugis, nec cura mouebit
Hortensis lucri, nemoris sed sola uoluptas
Quæritur, & uariis umbracula nota figuris,
Ante locum capias, quem fons aut flumina propter
Lapsa fluant, unde et riuus ducatur aquarum,
Aut puteus propius scateat, ne forte per æstum
Languescat moriens, mox & rigor asper adurat,
Et labor, & syluæ pereant incepta superbæ.
Parietibus mox obde, futuras ante procellas
Auertens. post hinc quadras age. dirige fossas,

E t dispone locos, & uallis agmina cinge.
I nfodehinc teneram prolem, & sere tramite certo, de
E t uinclis obstringe, obeunda ut munera discant
A pueris, sed quisq; suo spatioq;, locoq;.
I nde ubi et assiduo cultuq;, operaq; magistri
P orrigit & ramos, et frondens explicat arbos,
A d munus lege quanq; suum, et dispone figuras,
G ratum opus, informemq; gregẽ ad speciosa uocato.
H æc altam in turrim, aut in propugnacula surgat,
H æc arcum intendatq;, et spicula trudat. At illa
M uniat & uallo fossas, et mœnia cingat,
I lla tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
A ltera tormento lapides iaculetur Aheno,
D iscusset castella, et ruptis agmina muris
I mmittat, factaq; acies (immane) ruina
I rrumpat portis et congrediatur apertis,
D iruat et captam irrumpens exercitus urbem.
A rs igitur, tempusq; et uis innata perenni
C ura hominum, nemora i lanas uertere, ut in hortis
E foliis, ramisq;, et diuersis contextis
I am uideas fulgere nouis aulæa figuris.

ARBORES CITRIOS DIVTIVS VIVERE.

Nec uero spatium uitæ breue, seu breue tempus
E st Citrio. æternum genus, immortalis origo,
E t species æterna quidem. Stirps Citria longum
I psa manet, secla exuperans, & iungere seclis
S ecla parans, trunco extincto mox surgit & alter,
I nde alter, uictrixq; diu sua robora seruat.

Sic

S ic placitum Veneri, et parcæ statuere fauentes,
Q uæ rerum seriem, et fatorum arcana ministrant.
N anq; ferunt rursumq; colos, et stamina retro
C œpisse, et uersos rursum in contraria fusos
V oluere fatorum dominas, quo lucis in auras
E xtinctum reuocent uitæq; ad munera Adonim,
E t Veneris dulces iterum instaurentur amores.
N õ passa est dea dũ uersum ĩ noua corpora mõstrat,
D um foliis simul et pomis longum optat honorem.
I llæ igitur properare manu, atq; euoluere pensa,
T enuia pollicibus formabant ducta supinis,
A tq; eadem impressis purgabant morsa labellis.
D iscolor at positis uariatur lana canistris,
C œruláq; uiridisq;, alboq; insignis, et aureo.
C œrula dum digitis intorquent fila, uirensq;
S ubtegmen neitur, stipes se subiicit, alti
I n latum pandunt rami, et noua prouenit arbos,
A c sensim patulis adolescit frondibus umbra.
I nde canunt. Cresce æternum uictura, perenne
S eruatura decus foliorum, & diuitis umbræ
O rnatura domos procerum, atq; palatia regum,
M ateriamq; datura sacris post uatibus arbor.
A tq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
D iuinumq; labris stillant fragrantibus imbrem,
S tamina quo intincta, et fusi simul omne uolumen
I n flores uertuntur, opacáq; sylua nitescit
C andore, et uiridi miscent se ebora indica gemmæ,
A emuláq; Aßyrios spirant pomaria odores.
I psæ autem tenerum solantur uoce laborem.
F undite odoratos flores, nemora inclyta luxu

P erpetuo, & ramis semper florentibus horti,
S emper odore nouo, semper'q; uirentibus umbris
A eternum Veneris monimentum insigne & amorū.
M ox et sepositis educunt fila quasillis
A urea fila, ciuum'q; rotant implexa sub orbem.
I llicet Hesperiis illa intumuere uolemis,
P oma'q; pensilibus micuerunt aurea ramis,
I nsolitum radiat folia inter opaca orichalcum.
T um parcæ auspicio cecinerunt omina læto.
E t fructu felix, & flore, et fronde recenti
V iue arbor, supera & seclis labentia secla,
H ortorum'q; honor. & nemorū, ac geniale domorū
D elicium, tua uel reges umbracula captent,
I psa'q; continuis iuuenum celebrere choreis,
T e conuiuia, te thalami, nuptæ'q; frequentent,
S emper ament, quicunq; tua uersantur in umbra.
A ssiduum referant frondes uer, æmulus aurum
F œtus, et argento niteat flos concolor albo.
S ic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi sic stat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
F undana, & Lamios riuis trepidantibus hortos
P hormiades Nymphæ, quæ roscida culta Suessæ,
Q uæ'q; et Amalpheos saltus, fulgentia'q; auro
S irenum rura, & fuluis sata saxa metallis.
H oc agite, ò roseæ mecum sua serta puellæ
F erte deæ, uario'q; halent altaria flore,
S piret & è nitidis genialis Amaracus aris.
M agna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
A eneadum, tibi nos meritos largimur honores
I dalii Regina, tuos nos pangimus hortos,

 Et

E t tibi Arangææ crescunt ad flumina syluæ
M œriadum, & littus felix, Bereniciáq; arua.
T u stirpem dea, tu citrios defende comanteis,
A rce æstum, compesce niues, & frigora pelle.
S iste et ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
P erpetuum niasæa decus frondescat ut arbos.
H æc ego uos autem placidissima numina nymphæ
O scilla è summus suspendite mollia ramus,
F ormosumq; sonent & ripæ, et litora Adonin.
P ars choreas agitate, deumq; ad festa uocate
P ulcher ades, felixq; ades ad tua munera Adoni,
E t cape, Partheniæ nectunt quæ texta puellæ,
T exta auro radiata, et flore nitentia uerno,
Q uæ referant ueteres formosæ Amathusidis ignes.
N os canimus, fauet en fatalis cantantibus Echò,
E t diuina procul responsant antra sororum.

I. I. PONTANI, DE HORTIS HESPERIDVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MANTVAE MARCHIONEM. LIBER. II.

A m'q; alios uocor ad cultus, aliumq; laborem
i H ortorum. neq; enim simplex genus, unâ ue stirpis
H esperiæ soboles, ratio aut tantum una colendi.
A crumen genus omne, nouo sub nomine, plureis
D iditur in parteis, uno quæ cortice foetus
D ant alios tamen, atq; alio se stipite tollunt.
P ars exacta quidem prima est. Nunc ò mihi natæ
P leiones astate, atq; aspirate canenti.
V ester honos agitur, uestro sub numine crescit
H oc opus, & uestris mea tempora cingite sertis,
V os quoq; adeste simul, faciles'q; estote puellæ
H ortorum memores. Tu'q; ò mihi culta Patulci
P rima adsis, primos'q; mihi dea collige flores,
I mpleat & socios tecum Antiniana quasillos,
S ic tibi perpetuum spiret rosa, floreat urna,
S aliceat urna, tui qua conditur umbra Maronis,
A mbrosiæ fundat riuos, det nectaris amnes,
M incius & niueos semper tibi pascat olores,
E t læta suos iteret tibi Mantua cantus,

M antua diues auis, diues Gonsagide prole,
A c noua lucrinæ stupeant ad carmina cautes.
S istat & ipsa suos mirata Neapolis amnes.
T u quoq; partem hanc Phaurusii ne dispice ruris
F rancisce, armorum & studiis quandoq; remissis,
N eu tibi displiceant syluæ Stachiritides, aut te
N on capiant fuluis radiantia poma corymbis.
M ars belli decus, ipse deus, belliq; repertor
E t uenerem, atq; hortos amat, atq; hortensia dona,
E xemplumq; dei sequere armipotentis & artes,
N anq; tibi Aethiopū è campis, Garamatide ab ora
P oma fero, poma excubiis uigilata draconum,
H erculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
R omulidum, ætheriis famam quæ sustulit astris.
E cce autem, num ne hæc cœlo delapsa liquenti
S tella nitet? num forte nouum sese exerit astrum,
E t felix astrum, & nostris aura addita cœptis?
E n uirides Citro syluæ? en Limonia rura
P rætendunt frondes? en quæ pandūtur et umbræ?
Q uiq; aurum luci? nemora & generosa metallum
I rradiant? quibus ipsa nitent ramalia gemmis?
A n coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
S ese offert? ò hortenses miserata labores
V xor ades. Cape rastra simul, cape sarcula, et ipsis
I nnitens incumbe bidentibus, et frondosas
F alce premas Citros, simul et rorantibus urnis
F unde amnes, spument plenis stagna ipsa lacunis.
A c tandem iuuet optatos decerpere flores,
E t fructus legere, atq; æstus uitare sub umbra
D ucentem socias nympharum ad plectra choreas.

V os mecum Vranie Aonium instaurate laborem,
A c mecum auricomas Citrorum pangite syluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Hesperidum in syluis, Niasæi & margine fontis
N ec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
P ræstat adhuc arbor, tantum sibi sumpsit honoris,
S i sit & ipsa arbor. nam stipite debilis imo
N ec cono insurgit, nec in aëra tendit apertum,
V iribus at defecta suis, aliena moratur
P ræsidia, & uallis adiuta potentibus, alte
E xplicat & ramos, & sese extendit in artus,
I nsignis fronde, et fragrantis imagine pomi.
T anta etenim cœli mole, ac uertigine pressus
A tlas, dumq; humeris timet, & prospectat olympo,
I nnisus Citro, & femur, & uestigia firmat,
I nconcussa tenens firmatis terga lacertis,
S uffecitq; oneri, & mundum ceruice resulxit.
H inc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
T estaturq; senis cedentia membra labori,
A t diuem meritis & fructu, et fronde superbit
I ndignata umbras nemorũ, cauaq; antra ferarũ.
Ergo illam quernis in postibus, inq; dolato
R obore constitue & multo cum uimine uinci,
I mmissisq; hastis, traiecta consere canna
A pricum ad solem, auertens boreamq;, niuemq;.
E ffunde et laticum scatebras. Ne absiste nouare
T ellurem, radice procul, neu neglige campæ
I ngluuiem cohibere manu, seu carmine dicto

P ellere limitibus, Magicoq́; auertere cantu,
T er quod anus succincta irato immurmuret ore,
I nuocet & manes, lethææ & numina ripæ.
Prima igitur florum tibi cura superſit, & omne
I mpende huc ſtudium. nam ſi te gloria rerum
D electet, iuuet Heſperii & præſtantia ruris,
N ec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
G randiaq́; infixis mirere & mala columnis,
V t timeas pendentem alta de mole ruinam,
V t mediis perſæpe decembribus, inq́; furenti
S olis anhelantis rabie ſit cernere gentem
I n florem ruere, & fructus properare recenteis.
A nnua quanq̃ & bima, ſimulq́; & menſtrua pubes
P endeat uberibus, fraternaq́; brachia late
D iffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
V ſque adeo furit in Venerem generoſa propago,
N atorumq́; & amor trahit, & cura illa nepotum.
E rgo age creſcentem prolem à borealibus auris,
E t culmis tueare, iniecto & mergite farris,
A ut grauido centone, aut uiminco contextu,
F rigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
N ec pigeat ſcenam frondentem æſtate ſuperne
I niicere, & ramis prohibere tenacibus æſtus,
F eruenteis æſtus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Q uanquam ſole ſuo, gaudetq́; calentibus aruis,
E t patriã Aethiopem meminit, Mauryſiaq́; arua.
S terne et humi, calidumq́; fimũ, lapidesq́; recoctos,
D um cœlum riget. Aſt utroq; in tempore largos
F unde imbreis, inuerge urnas, & flumina ſicca.
V ere autem cum priſcus honos hortis redit, & cum

G arrula limosas sedes molitur irundo,
A c tenui solitum frustratur uoce laborem,
F alce premes atri syluas, annosa recidens
B rachia, non tamen ista tibi sit, ut annua cura.
T um fragmenta lege, & ramos se cerne ualenteis,
O bliquosq; infige solo, tamen ut capite extent,
S tipitis aut truncum, gladioq;, & falce dolatum
I nfode, & in tenui nudatum contege sulco
C ontinuo ingentem uicino ex amne paludem
E lice, diluuioq; comas immerge salubri.
H aud multum fluet. Emerget uastissima sylua,
S olaq; præcultis regnabit Citrus in hortis.
P endebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Q uæ mox lecta tibi natalibus annua festis
O rnentur mensis, circumq; domestica pubes
L ibet et ante focum melle illita, & undiq; turba
C lamet io bonus annus eat. Tu flatibus euri
N e noceant, memor antèueni, siue obiice firmo
P ræruptorum operum, longi'ue crepidine saxi,
A ut aduersa procul depulset uerbera laurus.
A ut circum ramosa abigens testudine cinge.
A tq; austro tueare und, atq; uredine salsa
D efensor nemorum, generosiq; incola ruris,
S i te cura mouet, tantorum et fama laborum.
S in forte in uarias iuuet & te ducere formas
N ascentem citrum, mutato & corpore mala.
T u faciem è ligno, argillæ aut de cæspite ductam
S ubiice, & infantem tenerum nutrias amato
C onde sinu, paulatim artus formabit, et inde
D ucet inumbratos signato in cortice uultus.

O ccultas natura hominum miretur ut artes
S pectatum ueniant non nota ut poma Napææ,
V t pomona suo lætata assurgat honori,
E xultansq; nouis plaudat Zephyritis alumnis.
E st nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D iis sacrum patriis, multa & pietate uerendum
A rborei diues foetus, uolucrumq; rapinis
O pportuna domus, tuta et speleæa ferarum.
H oc nemore ex ipso, lucisq; horrentibus olim
A duectam memini stirpem, quæ Citron ab omni
P arte et odore quidem foliisq; & flore referret,
S ed fructu uariata, et longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S ese agit in ductus, uaria et trahit agmina cauda.
Q uid moneam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortensis monstri cælatam implere tabellam?
A h procul infamemq; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formosus adest chorus. Ecce puellæ
I am cupiunt legere Idalios et iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo à flore choreas
I nfami portento, aut sæua ab imagine terræ.
N eu pudor inficiat, ne'ue ora tenerrima pallor
D eformet, suppressa tegant ne lumina palmæ.
A eternum tibi sic niteat uer, aurea semper
M ala adsint. spiret Syrios procul hortus odores,
N ullo et Acidalii desint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens studiis, maioraq; corpora formes,
F ige trabes, tabulata simul dispone, et in altis
I nfantes insterne cubilibus, & frondoso

S iste toro ducent placidam per amica quietem
O cia ut ignauos, sopor, et cibus impleat artus.
S i curæ tibi sit lecta è frondentibus hortis
S eruare ut uiridem teneant annosa uigorem,
H oc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
F rondentem ramum, frondenti et palmite mala
P almite cum ualido frondem retinentia, ramumq́;
E t tibi nulla suas ostendat Luna tenebras,
L una soporiferis sub terras abdita bigis,
M ox illa in latebris unco suspende tenaci,
E t blandire manu, & uentorum auerte procellas,
A ut paleis strata, et stipulis arentibus, inde
S eruabunt nitidam propria cum fronde senectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa superbos
S ese agit in ramos, procero & stipite surgit,
T ernite at hæc fragili lentóq; cacumine terras
P rona petit, fixisq́; cadens incumbit in hastis.
H uic maior foliis odor est, & foetibus illi
F loribus æterna sylua uestitur uterq;
S tipes, & æternam ducat sub fronde iuuentam.
F los illi albescens, medióq; interlitus auro,
H unc inspersa notat postremo purpura limbo.
E rgo ab odoratis maturo tempore ramis
A urea poma legunt, plenisq́; relata canistris
S uffigunt laribus, diuûmq́; altaria donant
P rimitiis, sertisq́; deos halantibus ornant.
S epositas etiam uestes, lucensia texta

A tineis

A tineis tutantur, odore medentur & ipso,
A rcent et Tyrios tetra à rubigine comptus.
M unere quin etiam mali frondentis, ab alto
O ceano (nam prisca quidem sic credidit ætas)
P leias Alcyone Neptunnum ad littora traxit
M ulta querens, fragilemq; fidẽ, thalamosq; negatos,
E t sibi præpositos Stachiræ Phaurusidos ignes
C lamabat, dextráq; & serta, & poma tenebat
I nfelix coniux. Ac nunc miseranda, papillas
N udabat, roseoq; sinu inuitabat amantem,
N unc exerta genu, primasq; illapsa per undas
C andida reiectis ostentat crura cothurnis.
N unc effusa comas, scopuloq; insignis ab alto
C rudelem uocat, ac uires superante dolore
L abitur exanimis, siccáq; insternitur algæ.
S ensit fragrantem extremo de littore ramum
N eptunnus, captusq; aurati munere mali
E t serto insigni, lachrymis quoq; uictus amantis
C urrit in amplexum, cupidusq; extollit in ulnis.
I lla uiri ut gremio intepuit, calidusq; per ossa
I gnis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
O rnauit serto caput, atq; Cloneide fronde,
I mpleuitq; sinum pomis felicibus, auráq;=
E xtinctos reuocat prærepti coniugis ignes.

DE LIMONIBVS, ET EARVM Cultu.

Tertia iam superat Limonis cura colendæ,
E t rarus labor, & cœpti meta ultima nostri.
A dsitis nymphæ Cyrenides. o mihi nymphæ
M asitholæ aspirate. ò quæ Paliurides umbra

G audetis, iuuat & fluuios habitare recessus,
E t Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
H esperidum & ueteres cantu renouemus honores.
I n manibus nemus auricomum, Chariteiáq; arua.
V estrum opus ò Charites, uestro nam munere quódã
I tala Limonem nouerunt littora, nam uos
E t causam memenistis, eam et memorare potestis,
N ec uestris meritis, æternæ aut parcite famæ.
Fonte Niaseio sese Venus aurea quondam
L auerat, et pessos comebat nuda capillos,
P urpureo Charites pingebant ora colore.
A mbrosio & niueas afflabant rore papillas.
E cce Puer passis uolitans super aëra pennis
L ætus adest. Matrẽ amplexus, noua gaudia portat.
T e Sireneis felix hymenæus in oris
E xpectat, thalamosq́; parat Magnetis Amalphis.
I propera. Italicos illic molire triumphos
M ater. Ament & saxa. Atq; hæc effatus hiulco
O re simul genitricis et ora, et labra momordit.
S urrisit dea, & allectis Tritonibus, altum
I re parat. Dum colla Venus, dum pingit et ora
A d thalamos uentura, & Amor dum territat arcu
S emideos maris, & ponto minitatur, et undis.
I nterea Charites Limonia dona pararunt,
Quæ ferrent nuptæ triplex genus. Altera foetu
E xiguo, atq; acrem gustu referentia sensum,
A ltera quæ fructu maiore, & rorida succo
V beriore, sed oblongo tamen utraq; ductu.
T ertia quæ grandi fulgent onerata uolemo,
A c Citrii referant sinuosa ab imagine formam,
Sed

S ed succo ingrato, quem'q; ora offensa recusent,
H ic tamen admotus'q; foco, sensim'q; recoctus
I nstillante anima, ac tenuem conuersus in amnem
O ra puellarum maculis lauit, & candorem
I nducit, nitidis per colla argentea guttis.
E rgo ubi concinuit festis hymenæus, & ipsa
F essa est assiduis ludens Cytherea choreis,
M unere felici charites Nereida Amalphin
D onarunt. fuit et teneris sua gratia uerbis.
H inc rarum accessit decus hortis, & noua syluis
G loria, gemmiferis fontes nituere sub umbris,
C andida'q; auratis fulserunt littora ramis,
H inc et stirpis honos, hinc et Charitis Amalphis
M unere Limonum, et nemorum redolētibus auris,
O rnauit thalamos, felix'q; hymenæus et aras
P inxit flore nouo, sparsit'q; Atlantide fronde,
E t passim stratis lætata est alga metallis,
Quod uero aut uiridem trahit à radice colorem
F rondibus, ac fructu, aut acuit sensum'q;, palatū'q;=
H inc nomen dubia certum sub origine mansit.
E st idem cunctis cultus'q;, & cura, et iniquum
C œlum indignantur, frigus'q;, æstum'q; grauantur
M asitholæ Limones. At humida flumina poscunt
A uxilio, et densas laurorum in prælia turmas.
S ed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
N anq; tegenda hyemi tecto, ac stipanda maniplis,
E t circum tabulata fimo iungenda tenaci.
N e cœli rigor, aut boreas immanior urat.
N am neq; sic thalamis clausis assueta puella
F ota sinu genitricis, & ostro induta nitenti,

A ut timet obſtrictas gelidis aquilonibus auras,
F rigoris aut rabiem ſub iniqui ſydus Aquarii.
I dcirco ſolem ſpectet. poſt terga uirenti
S eu lauro ſeu rore maris cingenda, nec unquam
S ola hyemi credenda tibi Chariteia Limon,
E t florem ſemper, pariturá'q; ſemper honorem
A urati foetus, ramo et placitura comanti,
Q ualem prærupti ſub uertice montis, adeſo
L ittore, ſeceſſu in molli, ſub rupe cauata
E t Baccho felix, felix Amathuſide myrto,
F rondenti & lauro Neptunnia Mergilline
L æta colit, non æſtus eam, non frigora tentant,
N on riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
E xoptat ſitiens, large quam Theſpias unda,
A ctiá'q; Aonis irrorent dolia lymphis.
A h fatum crudele hominum, & ſors inuida uotis,
I gnotos nunc per populos, per Galliæ regna
H orrentem ad Rheni ripam, atq; ad norica ſaxa
E xulat, oceaní'q; uada ad ſqualentia tabo
N auifragũ, extremos queritur Syncerus ad Anglos.
I nterea ſitiunt Citri, ac Limonide in umbra
T orpet humus. decor ille horti fragrantis, et aurea
P leiadum intereunt mala, ac ſine honore relictum
L ittus, & errantem dominũ lachrymantur arenæ.
A t nympha è ſcopulis, ſummí'q; cacumine ſaxi
I ncuſat'q; deos, cœlumí'q;, & ſydera damnat,
E t ſaxa, & miſeræ reſponſant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua inſitio eſt, hoĩnũ'q; induſtria. Nũc tu
Huc

Huc aduerte animum, et ueterum cape dicta uirorũ.
Citrigenum species, cum sint & germine, et ipso
Corticæ tam similes, cognato & semine iunctæ,
Hospitia hinc sociis iungunt communia tectis
Affines ramos, & dant, capiuntq́; uicissim,
Et mutant proprios alterno foedere fructus,
Non unæ hinc species, sed misto semine plures
Scanditur in partes nemus, & sua nomina miscet.
Accipit & Citrium Limon, Limonáq; Citrus
Hospitio, & sotiis ineunt conuiuia mensis.
Accipit et thalamo Citrium Citrus, et sua tractant
Iura simul, iunctisq́; toris accumbit uterq;.
Hinc species mistis crescit uariata figuris,
Ergo nunc ramos libro demitte sub udo
Artifici dextra, fixo nunc iniige ligno,
Atq; alte impacto cuneo insere, alteriusq́;
Corticæ cum iunge, & cera mox illine adacta,
Vlmeáq; obseptis constringe et uincula plagis,
Arceto et pluuiam coniecti cæspitis herba.
Nunc et crescentem uicino è margine uirgam
Admoue, et inciso leui sub uulnere libro
Sic fige, ut lento desint ne cingula nodo.
Aut et eam transmitte forato ad uiscera trunco
Mirantem latebrasq́; cauas, et operta uiarum,
Qualis et Heleis longe delata sub antris
Miratur maris occultos Aréthusa meatus,
Et cœlum suspirat, amicæ et littora terræ,
Quæq; Syracusiis spirant de fontibus auræ.
Néue excide illam. Sinito de matre propinqua
Hauriat ut succos solitos, solita ubera lactet,

D onec eam grandem natu, longéq; ualentem,
A tq; nouercales stringentem enisius ulnas
V ideris, et proprio meditantem uiuere succo,
T unc abrumpe manu, materna et stirpe reuelle.
C rescet, & immensum ducet late aucta cacumen.
I nterea læto surgit dum surculus auctu,
S æpe riga, sæpe eductas de stipite gemmas
E uelle, et duris inuerte ligonibus arua,
E t matri blandire, sua dum prole repulsa
C ogitur indignans alienos pascere foetus.
Q uin et surgentem sobolem defende sub umbra
F rondentis rami, dum sol furit, et furit æstas
V icta siti. Idem ipse in glacie tege, tecta superne
I nsternens crassa è stipula, canna'ue palustri,
V rat ne teneros rabies Aquilonia thyrsos.
C um primis ualida nitatur surculus hasta
A uento tutus, longéq; urgente procella,
E t nunc scalpello tenui, nunc molliter ungui
D etondens, prima luxum compesce iuuenta.
V tendum parce ferro. Sed nec tamen ipsa
L uxuries toleranda. Parens nam crimine in ipso
H aud natos miseratur. At acri percitus ira
I ncrepat et dictis, & pœna crimen acerbat.
A tq; equidẽ memini, tantum se industria prompsit,
Q ui diuersa quidem parua sed semina in urna
C ondat, & educens collo breuiore stolones
S ubducatq;, arctetq; manu, ac sub uincula cogat
C rescenteis. hi tandem uno se stipite miscent,
A tq; uno obducunt se cortice. ne'ue flagella
D ilabi sinito. neu summa cacumina uentus
Diuellat

D iuellat, cera linito, aut diducat adulta,
V nguine dum proprio corpus iunguntur in unum,
A tq; operit lentum sub eodem codice gluten.
P ostquam alta steterit radice infossa & opimum
R aptarit stirpes succum, mirabere poma
P lenaq́; grataq́;, non uno tamen una sapore,
S unt qui diuersos ramos, sed cortice raso
C oniungant, stringantq́; simul, quo glutine misto
I ncrescant aeque, ac fixo mox stipite iunctos
I nfigant pariter. Tum uulnus rite coronent,
E t fallax opus admota tueantur ab arte,
Q uo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
N on uniueniant, sit honosq́;, & gloria ruri,
G audeat insolito natura adiuta fauore.
S ed nec defuerint, scisso qui codice, adacto
D ilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
I ncludant gemmas alienæ stirpis alumnas.
M ox tenui obstringant uitta. non sit mora, longos
E mittunt ramos, et sylua littus obumbrant,
E xciso et ueteri cono sua brachia fundunt,
A c dorso alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Q uin etiam alterius nudato cortice plantam
V idimus alterius frondente acumine ramos
E rigere, ingentem è tunica & subolescere syluam,
E t stirpem infamem nemora in generosa nouari.
E rgo castanea è molli, è præstante sagitta
L audatæ genitricis, adulto & germine uirgam
E xuito, exuuias gemmasq́; oculis nitentes
S eligito. his steri li spoliatum cortice truncum
D egenerem induito, uincloq́; urgente ligato,

Quo sese et pluuia, et Solis tueatur ab æstu.
Nec te blanda manus finito frustretur inertem,
Aut ludat tunica uitiosum arente flagellum
Iam uideas docili è planta pubescere prolem
Frugiferam. Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod superat matre è sterili, et blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes se tollet alumnis.

LAVDES INDVSTRIAE HVMANæ.

Scilicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Detestata hominum mores secessit olympo,
Illicet emersit fraus, admonituq; deorum
Desitit assuetas tellus producere fruges
Sponte sua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq; ocii languentis egestas,
Auxilio occurrere, et fato industria maior.
Hæc Indo aduexit merces, pelagoq; negatum
Strauit iter, secuitq; cauis liquida æquora uelis,
Hæc armenta boum domitans summisit aratro,
Inuertitq; solum, cultis dominetur ut aruis.
Præscripsitq; ouibus, carpsitq; è uellere lanam,
Nudaq; textilibus uelauit corpora pannis,
Construxitq; domos, frigus queis arcet et æstus,
Quæq; olim sterilis fuit arbor, et horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq; ad munera frugum,
Insitio ut plantas foecundet, et imperet hortis,
Degenerent ne poma, genusq; in secla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita est industria nostris,

C uius ope ingenium sese extulit, & caput astris
A dmouit, maria, ac terras sibi subdidit, ut nil
L iquerit intentatum, ut summo è uertice olympi
T raxerit attonitas Citrii ad spectacula Musas,

DE CITRIORVM SAPORE DVPLICI, ACRI, AC DVLCI.

Quãdo autẽ est Citrio duplex sapor. Acer ab ipsa
N atura ductus. Dulcis ne ex arte magistra
V enerit, in dubio est. Nã tempora longa, frequens'q;
P rotulit insitio genus & decus. Ars quoq; multa,
V sus & experiens reperit simul, hæc quoq; ut ipsa
M ala, colore aurum, sed mella sapore referrent.
N ec uero non, & ueteres uoluere coloni
P unica de fibris quondam crescentia amaris
I n dulcem mutata saporem, lotia postquam
S enserunt hominum ardenti concocta calore,
Q uæ postquam diffusa manu, multum'q;, diu'q;
I gne suo acrem'q; attactu domuere saporem,
C oncoctum & uirus calido infregere liquore,
T ransiit in lenem sensum purgatus amaror.
A n ne hoc ipso etiam mutata & Citria baccho
S yluestrem posuere animum? et fregere rigorem?
Q uo non ars penetrat? Palmes cædatur, et ipse
C rassior, in palmum'q; cauetur, et undiq; labris
I n gyrum ductis, nec pollice crassius. Illuc
I nfer mella liquata, & grandi contege saxo,
Q uod solem auertat. Postquam arida suxerit arbor
I nclusum humorem, et sitiens noua pocula gliscit,
M ella cauo immersans flauentibus imbue riuis

R ursus, et euacuam Thymbræo nectare cellam
D istende, ac latices humano è corpore fusos
M ollibus irrora radicibus. Interea ne
N eglige frondosas toto de stipite gemmas
V ellere. Mesopius ni qua liquor impleat, et ipsa
L abra trahunt dulcem mulsi de fonte liquorem.
I llas tu gemmas, illáq; & germina serua,
E t blandire manu, et uentorum auerte procellas,
A rce hyemes, funde hyblæos et largiter amnes.
N on deerit tanto felix fortuna labori,
C rescet et immensum sata melle Cleartias arbor,
O rnabitq; hortos, ac tanto munere læta
D iuinas natura hominum mirabitur artes,
Q uanquam aduersa uiris, et fortibus inuida cœptis.
S unt qui lecta manu, solerti et semina cura
C ontingunt mulsa, siculo aut madefacta liquore.
P ostquam autem traxere ipsum ad præcordia rorē,
S edaruntq; sitim medicato nectare, terræ
I nfodiunt, & culta rigant. Ea deniq; fructu
I am referunt, tenerū quē quondā hausere saporē,
Q uemq; et arundineo duxere è palmite succum,
Q uādo et īexpertū nihil ars sinit, hoc quoq; et hortis
A ccedat, uel dictu etiam mirabile, de quo
Q uamuis longe audax, quanquam sibi conscius usus
A ddubitet. Ramum fœcunda è matre reuulsum
D ecutiens capito, cæsum mox undiq; librum
A equatis ferro spatiis, dextráq; uolentem
E xuito. Inde pari confossum uulnere dorsum
S tipitis alterius nudato, et ueste recenti
I nduito, ut coēant extremis partibus oræ

V estis, & è lento mollescant uulnera limbo.
V lmea dehinc teneris indatur angula plagis,
V inculáq; ingentis committant uulneris ora,
V estiat et frondens truncum toga, pellat ut imbres,
A rceat ut soles, et sææ uredinis iram.
D ii facinus mirandum. hærenti è corticæ cortex
I pse nouus, uictum medius rapit, atq; supernis
I nstillat ramis, quæq; in sua pabula traxit
E xuriens alimenta, suo ut de fonte rafusa
I pse suis infundat alumnis. ipse et amicum
I rroret lac, ut sensim in sua nomina uertat
R amosq; frondesq;, & eodem semina fœtu,
A nte quater nidum in tignis quam figat irundo,
E t quater extincti renouet quam funera nati.
T antum ars ipsa ualet, tantumq; industria pollet.

DE VTILITATE HORVM pomorũ.

Omnibus his usus suus est. Seu forte uoluptas
Q uæratur, seu certa salus, studiumq; medendi
P ræcipue pueris. Semen lege. Coniice lectum
I n cyatho, & latices ad summũ infunde liquẽteis,
S ub Ioue quos tacitæ contingant frigora noctis,
M ane autem puero instilla, bibet are uenenum
L umbricas. Stomacho, mirum, medicabitur ægro.
Q uin et arundineis mala ipsa liquoribus, ante
A rte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
I ntingunt succis, et uase madentia seruant
A uxilium latura, et opem languentibus ægris,
R egalesq; epulas uario affectura sapore.
Q uid quod et in calidis fornacibus igne tepenti

S aepe liquant lectos flores, et in horrea condunt
V itrea, odoratos latices, suffimina nota.
S aepe et fictilibus in lancibus imbre recenti
D imensis spatiis, macerato cortice, melle
C ontingunt, siculo'ue premunt concocta liquore,
A tq; hos, atq; alios conuertunt Citria in usus.
C aetera te antiqui doceant exculta Salerni
P ectora, queis arteis medicas monstrauit Apollo,
Q ueis rerum notae causae, quorum inclyta in agris
S ylua nitet, fulgent'q; auro radiantia culta,
A c nemora Hesperiis uinci indignantur ab hortis.
Hoc sat erit nymphae Sebethides. ò mihi siqua
E uobis siqua, Nymphae Sebethides, udam
B enaci de fonte ferat Permesida laurum,
Q ua manes spargam magni senis, éque sepulchro
E liciam felicem umbram, ac uenerabile numen,
Q uo nemora Italiae senserunt Pana canentem.
E t mirata suos requierunt flumina cursus.
Q uo laetae in campis segetes, quo munera bacchi,
D itarunt colles, nec non coelestia dona
S tiparunt liquidas diuino nectare cellas.
S alue ò et gregibus decus, et decus addite syluis,
Q uo ductante italae fremuere in bella cohortes,
M artiaq; horrifico sonuerunt cornua cantu,
A udiit & Triuiae longe lacus, audiit et Nar,
A c trepidae matres pressere ad pectora natos.
S alue iterum & nato felix et Mantua uate,
F elix et populis, et tanto principe felix,
Q uo Gonsaga domus spoliis exultat opimis
G allorum, cum excussa metu tremit itala tellus,

S ummittitq́; humiles alpina ad gęsa secures.
T e duce discussere iugum Francisce superbum
I nsubrium attonitę gentes, quiq́; ora Timaui
A mne lauunt populi, quos et rigat Adua diues
G urgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
P er te à seruitio caput eximit accola Parmę,
E t quas saxosi uexat ripa aspera Rheni
S ollicitas urbes, quas et de montibus actis
T urbat Senus aquis, campo inferiore uagatus.
E t tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
C ommuni pro libertate, & fortibus ausis,
T éq; et arundineo incinctus ueneratur amictu
E ridanus, late irriguis plaudentibus undis,
P ro decore Italię, et Belgis belli arte repressis.
M acte animo Francisce, et macte ingentibus orsis,
A ssurgit cui felici Campania tractu,
A ssurgit latis uenerata et Daunia campis,
Q uęq́; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Q uodq́; mare Italiam supra, quodq́; alluit infra.
E ce autem insignis cantu, atq; insignior armis,
B ellorum et laude, et multis spectata triumphis
P arthenópe tibi lęta canit, quod te auspice, regno
R eddita sit, quodq́; è solio uenerabilis aureo
I mperitet populus, sublato & Marte triumphet.
N on tamen Hesperidumq́; hortos, Berenicia rura
I dcirco aut libycos tu dedignabere saltus,
Q uos olim excisorq́; Hydrę, domitorq́; Leonis
A lcides adiit, quibus et splendescere iussit
P hormiadumq́; et agros, et littora iuncta Veseuo,
Q uos & Sirenes scopulos, quę saxa frequentant,

Aequaniq; ferunt colles, Meteiaq; arua
Quosq; secat Sileris frondoso margine campos,
Aenarie quos nostra colit, colit aspera et Ansur,
Atq; Suessa uago Liris quam temperat alueo.
Nec mihi Naiades, in tanti parte laboris
Abnuerint uiridem salicis de fronde coronam,
Nec mihi culta, suos neget Antiniana recessus,
Queis superat uites Hermi, atq; rosaria Pesti,
Quaeq; et Idumaeas mittunt palmaria baccas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. T *grauida es Lepidina, & onus graue languida defers*
O bbam lactis, et hæc fumanti farta canistro,
H ac agedum uiridi paulum requiesce sub umbra,
D eclinat Sol dum rapidus, desæuit et æstus.
L. E *n lactis tibi sinũ, atq; hæc simul oscula trado.*
V mbra mihi hæc ueteres (memor es) iã suscitat igneis.
O coniux mihi care Macron, redde altera Macron.
M. H *ic mihi tu teneras nudasti prima papillas,*
H ic Lepidina mihi suspiria prima dedisti.
T unc Macron Lepidina tibi, Lepidina Macroni.
L. H *as inter frondeis, uirgultaq; nota latebas,*
C um tibi prima rosam, primus mihi fraga tulisti.
M. H *ic Macron Lepidina, meus, me prima uocasti,*
E t primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.
L. V *iximus ex illo gemini sine lite columbi.*
N ox socios uidit, socios lux, oscula iunge
M utua, sic gemini seruant in amore columbi.
M. I *lla uxor memini nunc oscula (prima fuere)*
N ostra tuis, tua labra meis hæsere, diuq;
S piritus alterno huc, illuc se miscuit ore.
T unc orcus si nos unà rapuisset, amantum
V na futura anima, una etiam simul umbra futura.

L. Quod felix, faustumq; omen sit, reiice coniux
Hirsutum hũc thalamis, thalami sint omnia fausta.
Parthenópe thalamo nanq; est dignissima fausto.
M. Hirsuti, horripiliq; absint. age candida an ipso
Visa uiro uirgo est? Heroe et coniuge digna?
L. O Macron. mea cura Macron, Illi alba ligustra
Concedant, collata illi sint nigra colostra.
Delioli ad fontem sola, ac sine teste lauabat.
Vidi ego, uidit Anas. uiso candore puellæ,
Qui niger ante fuit, nunc est nitidissimus ales,
Et mihi tum subitus creuit per pectora candor,
Ipse uides, nineas cerne has sine labe papillas.
M. Quin hæc candenteis lux ô mea pascua tauros,
Quod nec sueta ferũt, nostræ sunt munera Nymphæ
Ipse tuas mea lux teneo, foueoq; papillas.
Nec liquido cedunt argento aut pondere plumbo.
Fige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent,
Et lychnũ, et quod nec nigricante Cicendula nocte.
Parthenópe án ne aliis, án ne his dea fulget ocellis?
L. Magnetem gerit illa oculis, stellamq; supremã m.
Venerit ad littus, trahit ad sua lumina pisces.
Iuerit in syluas, trahit ad spectacula ceruos.
Illicet indomiti surgunt ad prælia tauri.
Verterit illa oculos, in quem iuuenemue, senemue,
Ille perit, miseris hæc crescit amantibus error.
M. Me miserũ, ne oculos in me quoq; uertat, et ipse
Auellar procul his, procul ah Lepidina lacertis.
L. Ne coniux, ne care time. nam sedula mater
Hoc docuit, ter te ut leui pro limine postis
Amplectar, ter rapta tibi simul oscula iungam.

Et

E t dicam, meus es, tenerum quoq; Eringion ore
F erre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemum
F erre sinu, et geminis te noctu onerare lacertis,
N eu limus mea lux dominam spectaris ocellis,
P ræsertim si blanda pedem nudarit, ibi illa
R etia tendit, & insidias parat, et fouet ignem,
Q uæ mihi frater Acon, soror, et soror altera dixit.
M H æc eadem mihi Naretas, et amicus Omason.
Q uin maiora ferunt, sicut dum Nympha capillum
A d speculam, & niueæ ludunt sine ueste papillæ,
V idit, et ô dixit Saliceni filius, alis
V tar, et ad celsam pennis ferar ipse fenestram.
A nnuit, et placidis risit dea dulcis ocellis.
I lle uolat, celsam pennis petit inde fenestram.
D ic mea, dic formosa, canit dum Nympha per æstũ,
A udieris ne deam? L. Ad sepem tum forte latebã
C um canere inciperet, atrox hic dente pilaster
L atrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiasq; reliqui.
I nuidia (sic Nicla refert) Philomela recessit.
A t circum attonitæ stupuere ad carmina Nymphæ.
I psa quidem canit. at uenti posuere silentes,
S tratiq; pacati requierunt murmura ponti.
E xoptat messemq; sator, frugemq; colonus,
V er ales, carum uirgo desponsa maritum.
V itis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
C oniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
I rriguum sitiunt fontem sata, pabula rorem.
N upta sitit socii lusus, et gaudia lecti.
H æc dea. surgamus, meus hoc age, personat hymen,
P õpa uenit, celebresq; uocant Hymenæon ad ædes,

POMPA PRIMA MARES, AC FOE-
minæ è rure proficiscentes alter
nis concinunt.

F. S Perne tuas salices, & myrto tempora cinge.
Desere septa puer. nanq; urbs tua gaudia ser-
M. P one tuos fastus. facileis atq; indue mores (uat.
P arthenópe, & quid amor, quid sint cónubia cura.
F. D isce Puer thalamo lusus & coniuge dignos.
L usus amat thalamos, et amãt sua ludicra lectũ.
M. P arce Puella uiro nimium pugnare uolenti.
L is thalamis aliena, & habent sua foedera lecti.
F. E st nigris noua nupta oculis, est nigra capillis.
S pirat Acidalios & toto corpore flores.
M. E t roseo Iuuenis ore est, roseis'q; labellis,
S tillat Acidalium roseo & de pectore rorem.
F. I ntactum florem, maturáq; Poma legenti
S eruat in occultis Virgo iam nubilis hortis.
M. P oma manu matura leget, florem'q; recentem
R ore nouo Iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. R iuulus è tenui manat tofo, exit in amnem
P aulatim & ripis crescens decurrit apertis.
M. E x oculi leuiore ictu fons stillat amoris.
P aulatim'q; amnes lachrymarũ, et flumina uoluit.
F. F omite de paruo tenuis primum exilit ignis,
M ox auctus uersat latis incendia syluis.
M. I gnescit tenui afflatu fax lenis amorum,
H inc incensa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.

COLLOCVTORES Macron, et Lepidina·

L· e Ia agedū coniux, q̄ nā procul æquore Pompa?
Haud capiūt uirides sinuātia littora Nymphas
N ereidum chorus omnis adest, en cœrula prima est
P ausilipe implexis edera frondente capillus,
P ausilipe mihi nota, uides, procul innuit, hæc me
S æpe manu sua ad antra. suos deduxit in hortos,
D onauitq; Apió, & odorifero Serpillo·
E t dixit tibi mite Pyrum, ubi præcoqua seruo
P ausilipe nigro sub candida guttura næuo·
M·Q uam molli incedit passu, et sese exerit ore
Q uæ sequitur. præcincta sinū et pede cādida nudo·
A n fortasse tibi coniux nitidissima nota est?
L·V t sese ad choreas Macron mihi catre resoluit.
V t lepida est, ueneres ut toto spirat ab ore·
A n peto est oculo? memini narrare solebat
G rambane mater, ea ne est? ea, Mergilline
I nuideant tibi uel digitos Prochyte, Capritæq;
N erine o formosa, o Nereis Heroine·
O si sim Iuuenis, tecum ut coniungere dextram,
V t tecum hanc libeat choreas flexisse per actam·
O nymphe formosa, ò candida Neptunnine·
D um sicas simul ad solem, pectisq; capillum,
T unc ego tunc niueæ pennas imitata Columbæ
S im uolucris, tibi quæ cerasi cum tempore primo
M aturos foetus, & fraga rubentia rostro
P roiiciam in gremium, primos ut ruris honores
P er me prima legas, nostro et sis munere prima·
M·I lla illa, haud aliam uidi gestare puellam

A ptius, aut pharetram, aut intendere fortius arcū.
A tq; aliò hos arcus, aliò tua spicula tende.
Me meus ignis habet, et habent mea pectora uulnus.
L. M e miserā, meus est, alios pete Nympha iuuēcos.
M i Macron tege me, collo et tua brachia necte.
N e saeui Sarniti Dea, et tua tela retracta.
M. T e teneo, auertit telum Dea, fixit & Aulum.
A h miser, ut madidis uultum demisit ocellis.
L. O Macron memini, mater me docta monebat
S arnitum fuge nata, truucem Sarnitida uitta.
F ert intinctum oculis, arcu fert saeua uenenum.
N on parcit pueris, saeuitq; inimica puellis.
H ic uideas Satyros passim, hinc languere Napaeas
D eperit hanc Alcon, octogenarius Alcon.
I nsanit Morphe, nonagenaria Morphe.
D eseruit syluas, qui nunc colit aequora, Faunus.
E cce uenit Resina auiae iunctissima nostrae,
T ristior illa quidem patris de clade Vesaeui.
N am teneo, sic lenis anus referebat, amasse
H anc nunq̄, spreuisse procos, at littore solo
M oerentem casus, exustaq; regna Parentis,
T ritonis cupidam uix effugisse rapinam.
T er sese Dea surripuit, tria feruidus heros
O scula compressis liquit signata labellis.
N unc quoq; liuor adest. at sunt sine labe, papillae,
Q uets superat Nymphas, uideas si forte lauantem,
N on tibi candidiora poli sint lactea texta.
N on tibi sit plantis crystallus purior alba.
E x illo infidum littus, fontemq; relinquens
R ura colit, dumisq; suas studiosa capellas

Pascit

P ascit, & errantes seruat cum matribus hedos
Quadruplici insignes hirsuta ad tempora cornu.
O Macron Macron mihi me, tibi te noua Nymphe,
Quae uenit, eripiat, cingit quae ad tempora myrtos.
I pse uides. Illi ridet mare, ridet, & aer.
C ingit quae ad collum caltae florentis honorem.
I lli concedant Dryades, N ereides illi.
O longis praelata comis, & lumine peto
H ercli supercilius nigris candente papilla,
E s memor, & meminisse decet mea nubilis Hercli,
Quos mihi corrallos, quae mella liquata dedisti,
D iues corrallis, & mellis munere diues,
S is memor, & niueum tibi me donasse colostrum,
D elitiasq; rosae primae, & uacania prima.
M. R isit & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. F allor, an aduentat Caprei maris heroine?
P raecedit'q; chorus Tritonum, & littora clangunt.
N on capiunt undante salo caua littora puppes.
H aec ipsa est coniux, Caprei Maris Heroine.
Circunstant Aequana hic, illinc innuba Amalphis.
E t fidae comites, & littoris altera cura.
I llam ego dum Capreas petere cum matre, sedentē
A d scopulum uidi, famulae properare legentes
O strea, & euulsas lapidoso è margine conchas
A ccepit Dea me gremio, & donauit echinis.
O bstupui, ingentem'q; humero, Ingentem'q; lacertis,
A tq; utero, et toto retinentem corpore formam.
H orrebant sed crura nigris & pectora setis,
P urior Aequana cum sit nihil, aut sit Amalphi,
V traq; odoriferum spirent & pectore anethum.

L ittora sed crepuere, canitq; silentia Triton.

POMPA TERTIA, TRITON CANIT dona offerens. Macron & Lepidina colloquuntur.

T. o Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenum genus egregiũ, et diis aequa Propago,
E n tua caeruleae centum ad connubia Nymphae
D ona ferunt, auro grauida & gangetide bacca.
E n tibi odoratos Pancheae merces honores
O ceanoq; aduecta ferunt electra Britanno.
F erte agite, & plenis haec dona reponite mensis.
E n tibi mille ferunt niueae sua serta Puellae
S erta auro intertexta, & ramiferis corrallis.
E n totidem eois baccata monilia gemmis.
V os agedum cultae capite haec noua dona ministrae.
E n famuli tibi Tritones simul aere canoro
S eruitiũ, & uolucreis propter caua littora currus
P romittunt, iter & placido per caerula cursu
T ercentum Iuuenes, tercentum numina Ponti,
E t tercentenis dant haec tibi pocula gemmis
F ulua auro, uariata Smaragdo, & iaspide tecta.
V os haec ó niueae thalamis seruate puellae.
E n caprei Regina Maris, cui mille ministrae
T elebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
C ingula Cynipheo ex auro, et Garamantide ab ora,
P riscum opus, artificisq; manus diis nota Faburni.
H aec olim Aenariae Nereus pater, Illa Sorori
D onat habere, sui monimentum, & pignus amoris,
D um migrat sociae confinia ad antra Mineruae.
E st illis adamante, nouo et uariata Pyropo

Fibula

F ibula, concordis thalami felicia uincla.
H ac coniux ubi nuda suo cum coniuge uincta est,
A ccubuitq; toro, celeri discordia passu
D iffugit, et thalamos subit hinc concordia notos.
H ac age Nympha tuum, simul & te cinge maritum.
N unc ò nunc socii celebres agitate choreas
C aerulei Tritones, et omnia fausta uocate.
H ymen o hymenaee hymen, ades o hymenaee.
T· D icamus o hymenaee hymen ades o hymenaee.
F elix o hymenaee hymen, felix hymenaee.
L· D esiit ille quidem Iuuenis malus, o mihi Macron,
O Macron mihi quem incussit malus ille timorem.
H erculis ad fontem mater secura lauabat
G ausapium, ipsa udos siccabam sola capillos.
S urripuit mihi Supparium, mox innuit, & se
O stentat formosus, ibi per littora praeceps
E ripio me me, sequitur malus, hic mihi dexter
C alceus in summa miserae defluxit arena.
Q uid non pollicitus ferus hic? ne nunc quoq; tecum
I am uideor secura mihi, ne respice coniux,
Q uam uereor summa ne nos despectet ab alga,
L ittore cedamus, manet illinc altera Pompa.
I pse uides, sociae properant è rure Napaeae,

POMPA QVARTA, MACRON ET
Lepidina colloquuntur de Nymphis Vr=
banis, et suburbanis.

L· e Cce suburbanis longe Praelata Puellis,
Ecce uenit pingui multum saturata sagina
B utine sociis mecum consueta choreis,

B utine diues hedis, sed ditior agnis,
E t cui sunt primæ faramina pinguia curæ,
V t rubicunda nitet, plenisq; intenta canistris,
N obilis & libis, et cognita bucællatis
V lmia, & intortis tantum laudata torallis.
Q uæ mihi culta placet minus at de polline multum
N ō nihil alba placet, tamē est ferus ardor amantū.
T heodocae soror hanc festis nam sæpe diebus
A d choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
T um canit, ut taciti stupeant ad pascua Tauri.
A d fontem duc Nisa boues, dum retia tendo.
Q uid cum sola canit frondosæ ad culmina uillæ?
H uc ades ò Amarylli, uocant amarillyda syluæ.
H anc Macron mihi care (tulit sors) aspice Nymphen,
A d cliuum Pistasis adest, en intuba purgat,
R asilibusq; onerat calathis, et stringit anethum.
N on cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
V idit ea pictos melius contexere qualos.
N unc quoq; fama refert, liquidū quod in aëre rorē
C ogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
P ingit, et è uario reddit sua munera iunco.
F orma illi damno est, nulli cōnubia amantes,
N ulli etiam thalamos Nymphæ Petiere iugaleis,
Q uod timeant cupidæ simul aspirare rapinæ
H inc Faunos, illinc Læstrygonas, et Cyclopas
C orreptos facie, et candentis honore papillæ,
E t næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
C oniurasse, tori iura et uiolare mariti.
M. Heu squalet formosa domi, metus urget amanteis.
C apparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion?

A nsi etiam medius uxorem auellere claustris
N eptunni? centum hic Tritones, at ille superbum
E xcutit aurigam curru, & lacerum abiiciat undis,
C apparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
I lli illi heroes, et digni ruris alumni,
E t quercu nutriti, & castaneis hirsutis,
A rbuta queis, miliumq́;, liquens abdomen et unctū
M iscæbant festis conuiuia lauta diebus.
L. P istasis si qua est, digna est heroë marito,
C ultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
E t cui sit cucumis, sit & unca cucurbita curæ.
E st quoq; spes agiles sciat ut tornare catinos.
A t non Hermitis, nec Olympiads, aut Conicle
H æc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
C onicle consueta plagis, & retia ferre,
V enatorem amat, & uenantis amore tenetur.
A ucupiis capta est, hinc aucupis uritur igni
H ermitis, nec amica colo, sed & apta choreis.
H æ casus mihi sæpe suos, et uulnera nudant,
Q uod felix hymenæo, & quod te coniuge felix.
N otus Olympiadis non est amor, et timet, et uult,
A st prohibet pudor & duræ reuerentia matris,
I psa tamē concurrere equū, et resonare sub armis
G audet, & e celsa immoritur spectare fenestra,
P ingit acu tamen, ut credas mugire Iuuencum,
I n cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
V t modo cum geminos filo discreuit amores,
H unc certare auibus risu mitem, et tamen alis
S æuire, et tacitum stillare in corda uenenum,
I lliçet insolitum uolucres sentire calorem,

I llum arcu, facibusq; trucem mansuescere in herba,
S ed furtim celeres oculis iactare fauillas,
I llicet incensos errare per auia tauros.
E st inter natas foecundae prima Labullae
N omine Formellis, non hac felicius hortos
V lla colit, nulli concedit munere fusi,
S eu ducat linum, seu mollis uellera lanae,
S ericat seu digitis promittat fila magistris,
A urea seu niuea texatur bractea dextra.
F elix sorte sua, nymphaq; beatior omni.
I lli secretis fons est nitidissimus hortis
P omonis donum, matris tutela Labullae
M atris hamadryadis, et amauit hanc quoq; Pomon
P omon auus Fragolae, atauus cerealis Acerrae,
V itiferaeq; abauus non certa Prolae Casullae.
C entum habet hic neptes, centumq; è stirpe nepotes
F ormellis, sed cara illi, non aduena fontem,
N auita non sitiit, auido quin captus amore
D eserat & patriam, et fessos aetate parentes.
V irginis haec nūc fida comes, thalamoq; ministrat,
E t forma intoleranda, et pictis alta cothurnis,
Q uos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
B landa tamen, facilisq;, et amata ad munera comis.
M ille adsunt huic deliciae, et bona cōmoda ruris.
V na mihi inuidiae est cornix, cui noctua Bauli
C esserit, atq; oculis Sabuloni gracculus albis.
H aec et aue formosa, et hera o mihi cara salutat.
O bseruansq; fores, quis ait nunc hostia pulsat?
M. Cedam ego turturibus nigris, nostraeq; columbae,
S itq; semel uidisse deam. Le. uel cesseris Alno

A d quam defossi centum illi ex ære trientes
S eruantur, nunc illa domi parat anxia lactis
C andentem florem, misto et cum melle farinam.
M ox subigit succincta sinum, nudata lacertos
P ræstringit uiolas albas, & lilia cana.
P arthenope tum culta manus miratur, ibi illa
L acteolas, et thyrsiculos, & oluscula signat,
I nde latet forma nimiumq; & dote superba.
V erum age, et hoc coniux (fas est) requiesce sub arcu.
N am defessa traho uix genua, & inepta canistri
S arcina me grauat, & cliuo sudauimus ambo,
N uper & hic cecinisse ferunt Meliseon, & ægras
S olantem curas, nec mitia fata gementem
P hosphoridos natæ, en hic e turribus altis
F istula dependet, sæui monimenta doloris,
S ignaq; certa manent, numeriq; per ora feruntur.
P hosphori nata quis heu, quis te mihi Phosphori ade
O mecum o salices, mecum o lugete Myricæ. (mit?
M. Q uin age pone, et onus, et membra labore relaxa
Nā grauida es Lepidia, et onus graue lāguida desers
Hac quoq; Pompa uenit, uia nec cœpit ipsa Napæas.
H ic licet, & spectare unà, et requiesse sub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNtur Macron et Lepidina. Planuris superuenit, quæ Pompam heroum ad nuptias conuenientium describit.

M. u V idula est, quæ prima uēit, sed et una rosetū
Fert Pesti, fert & uiolas hæc una Vesæui,
F uscaq;, roscidaq;, et uenosis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, Prima hæc ne despice, quantum
Et calamis ualet, et cantu, uerum una uideri
Non formosa cupit, luxum aspernata, Procos'q;,
A sparago gaudet, fungis'q; operosa legendis,
Quos et heræ, quos et matri dimittat in urbem.
O mihi cara soror (potes et soror ipsa uocari)
Dic age, qui comites, quos & ducunt hymenæos
Planuri o generosa, soror Leucogidis albæ.
Pl. Descendũt soror et nemora, et caua flumia currũt
Ad thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
Montibus indigenæ Fauni, proruerunt'q;, ruunt'q;
Ad portas, iter ingenteis non expliatt orcos,
Quos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
Stagna'q; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
Emisere adytis, lacus et fluitantis Araxi.
Mira illis sunt ora soror, radiantia fronti
Lumina. sulfureis fumus de naribus efflat.
Tempora per serpunt rami, mento'q; rigescunt
Hircosæ setæ, tum guttura, colla'q; circum
Squalent, sulfureæ toto'q; in pectore crustæ.
Cætera mẽbra nigror merus occupat, et situs, et nox
L. Me miserã, hi ne etiã? procul ah procul. Pl. o mea
Ad cryptam ferratus adest, Aeronius, adsunt (siste
Tercentum rapidi umbrones, totidem'q; molossi.
Ipsi abigent, tecti colla, et longa ilia ferro,
Ore latrant, sæuum ualeant qui ĩhibere Typhoea.
Mouerat Aenaria ferus hic, et monte reuulso
Raptabat'q; iter, et littus pede celsus obibat.
Intrabat'q; antrum, ecce Acron, ecce aspera proles
Lancusi Pelicon, et Marsicus Armillatus

D eturbant antro, et femori caua uulnera figunt.
I lle per extremas præceps uix effugit undas.
L. E t fessa es mea Planuri, et liquidissimus amnis
I t subter, sitienti et aquas, & pocula Promam,
P roximaq; Vranie scorteum, et sua poma parauit,
Q uæ mihi cara soror, forma prior, et prior annis,
Q uodq; uides, summa procul innuit alta fenestra.
Pl. A ssideo Lepidina, et poma, et pocula sumam.
N ox tibi, et héroas referam, summosq; Oriarchas,
Q uos mirere soror simul, et uereare superbos.
P rimus agit pompam Gaurus cum coniuge Campe,
I ngentemq; manu Pinum fert, pendet ab alta
H inc Leporum grex, inde anatum, post ordine lõgo
E t Damæ, capreæq;, et Aper Leboride sylua,
E t perdix nemore é Clanii, et uulturnius Anser,
A rdeaq; Fulicæq;, et grus lucrinide ab alga.
I pse ebulo pinxitq; genas, et pectora gypso.
A t Campe asparago crines redimita uirago
F rondentem à radice alnum fert strenua, ubi oĩs
P endet, et autumnus, matura et fructibus æstas.
P omaq;, Præcoquaq;, et auro certantia mala.
E t uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
P er medios uolitant ramos, merulæq;, ululæq;.
P ippilat et passer, et dulce canit Philomele,
V rsulon insequitur frontem insignitus echino
I pse humeris, pedibusq; ingens, & cornibus ingẽs.
C ornibus ingenteis nutanti pondere cistas
C astanea è molli, sorbisq; uirentibus, idem
F ert humero crumeram nucis, et mulctralia lactis,
F ert lateri geminas immani uentre lagenas

S orbino è bimo atq; ex corniculo V iridiſco.
E t dextra hinnuleos querula cum matre gemellos.
A lena coniux ſelia prole Marana
L æta canit, ſociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
I pſa fauos ac mella ſimul, maceratumq; Lupinum,
P lacentaq; in nitidis fert oua recentia qualis.
H æc illa eſt felix, et coniuge digna Marana,
D octa et acu docta et lino, doctiſſima Lana.
D os illi, ingentes tercentum ad ſydera quercus,
T ercentumq; nuces. quarum tria iugera campi
B rachia protendunt, mille & cum uitibus Alni,
T ercentumq; ſuũ armentũ. et nemus undiq; cinctũ
A rbuteiſq; comis, et nuciferis Pinetis,
E t quæ ſe multa circumtegit Æſculus umbra.
H unc poſt incedit lentis Miſenius heros
P aſſibus, ipſe ſenex, Iuuenum ſed uiribus uſus.
V ectibus hi ſublatum alte per brachia cætum
A ttollunt, caudaq; iter, et ueſtigia uerrit
I mmanis fera, et informi riget horrida dorſo,
T um quaſſat caput, et minitanti tergore nutat.
F aucibus at tenebras ſimul et uomere, et ſimul ipſa,
V iſa lues, pelaguſq; haurire, atq; hiſcere cœlum.
O ccurrunt, trepidoq; ſinu ſua pignora cælant
A ttonitæ matres, pauor hinc, hinc Plauſus euntum.
I pſa uiam ſibi, quá greſſum fert, bellua pandit,
A t tubicen uocat urgentem ad ſpectacula turbam.
C ũ tantis lõge ingeminant nemora ardua murmur,
P aſtores tellure ſati, genſq; eruta ſulcis,
M onſtra cauete Maris, ſcopuloſo et tergore cætum.
V ulnerat, et cauda inſidians, & deuorat orc.

V os Iuuenes celerate iter, et uim afferte lacertis.
H æc tubicen, turba ingenti clamore salutat
S ebethon, noue nupte nuces para, et indue uestem,
Q uam tibi Acerranæ musco flauente Napææ
N euerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
F ronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
S ibilet ut tenui de fronde locusta susurro.
I ndue & intextum buxo frondente galerum.
I n medio telas operosa obseruat Aragne,
D isponitq; manu, uolitantem et captat Asilum.
I lle fugam parat, ast tenui interceptus amictu,
I mpliacatq; pedes, et passis instrepit alis.
L ydaq; de tacito prodit tum turgida nido.
H unc iuxta coniux Prochyteia incedit & ore,
E t gestu spectanda, et pictæ tegmine pallæ
N exilibus cochleis limbus sonat, horrida echinis
Z ona riget, uiridiq; sinus frondescit in alga.
I n manicis querulæ ludunt per flumina ranæ,
C um subito extremas interstrepit anser ad uluas,
T um linquunt mediis conuitia rauca sub undis
A ttonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
R aucaq; limosæ meditantur murmura ripæ.
A uribus hinc oriens radiat Sol, splendet at illinc
L una pruinosis incedens candida bigis.
I psa manu speculum dextra fert, cuius in orbe
C um sese gemino inclusit latonia cornu,
N octe quidē insidias Satyrorum, arteisq; procaces
D etegit, et cautis aperit noua furta Napæis.
I llæ iter occulto rapiunt per deuia passu.
L uce autem cum Sol speculo diffulsit, ibi omnis

Cernere erit curas, et facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litemq; maritus.
Hoc fertur dominæ rarum, ac memorabile donum,
Quo secura sui tueatur foedera lecti.
Claudicat hinc heros Capimontius, et de summo
Colle ruunt misti Iuuenes, mistæq; puellæ.
Omnis amat chorus, et iuncti glomerantur amantes,
Is lento incedit passu, baculoq; tuetur
Infirmum femur, et choreis dat signa mouendis,
Assuetus choreæ, ludisq; assuetus amantum.
Has inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
Cogite oues, amat alnus, amant dominiq; gregesq;.
Responsant, amat alnus, amant dominiq;, gregesq;.
Sparguntur passim e calathis uiolæq;, rosæq;.
Et caua Mænalios suspirat tibia uersus.
Præcedit grauidis bis septem onerata canistris
Pompa puellarum. pendent mantilia circum
Alba quidem, croceis sed flauescentia uillis,
Cuiq; suus comes hæret amans, cui corniger agnus
Ex humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
Plaudit, et arguta de ualle canentibus Echó,
Sparge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
Parthenópe tua Poma sinu (uir seliget) effer.
At iuuenum manus usa humeris, et pectore hanelãs
Ingenteis taurorum armos, ingentia aprorum
Corpora subuectat, duplici pendentia conto,
Bis septem capita hirta albis nutantia sannis.
Ingeminant plausus, et uox sonat, exue nupta,
Exue gausapinas, & nudo corpore ramum
Excipe, puniceo præfert quem cortice coniux.

Exue

E xue ceu sapinas coniux, ramoq; ualenti
S terne aciem, clausis uxorisq; ingrue portis,
C omminus arma ciens, telumq; in sanguine tinge.
F escennina crepant latis conuitia campis.
At lino felix, felixq; Ansatia fuso
O stentat rarum decus, ac uariabile textum
C ostalionis opus, telæq; insigne decorum.
H inc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uirescit
M argine cincta suo, ruptisq; immurmurat undis.
A pparet certo tenuis sed semita calle,
Q ua nigrum Formicæ agmen trahit ordine longo.
F estinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
I lla redit rapto grauida, atq; è pondere fessa,
I nuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
P ars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
E micat agmen agens segetiq; infertur abactæ,
V t nunc iam uideas, nunc iam uidisse puteris,
I n medio positis clauduntur ouilia septis.
B alat ouis uacuam ad mulctram, & se calce tuetur,
V pilio at geminis sudans premit ubera palmis.
E ffluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
B landiturq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
E t caua fumanti spumant mulctralia lacte.
F ilia parua focum bucca excitat. effurit intus
L actea uis, florem inde legunt trepidantis aheni.
P ost ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
T unc parco sale contingunt, onerantq; canistris,
D ecoctusq; nouo lentescit caseus orbe.
C ircunstat pecus ignauum, fucusq;, culexq;,
Q uos fumo puer, aut ramo frondente coërcet

S edulus, ipsa suo uariatur tela colore.
E gregium dominæ quondã, ac memorabile munus.
N on arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
S ic mediis protenta cucurbita, non adeo grex
A ltilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
O blectant oculos, et corda liquentia mulcent.
T ale decus telæ, talem præscribit honorem.
H os ego cara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
M urronem fama est cum coniuge Tifatea
A duentare etiam, et centum properare quadrigis,
I lice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
H unc centum ciceris grummos, totidemq; faseli
C onuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
H orreaq; annosæ Cereris, tum præla trecenta,
E t uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
C urribus effluere, stagnare liquoribus arua
B accheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
E uchion, in laticemq; lyæum abiisse Casoram.
V uxorem uero assuetam Marcinida soli,
E t lini cultricem, olerumq;, & cannapis, illam
E t properare iter, et rhedas agitare uolanteis.
N equa sit thalamis per se mora, ne mea, ne tu
C rede aliam, seu uere fabis, æstate faselo
F ortius insudare, atq; inuigilare colentem.
I psa et acu insutas uestes iunco, atq; genista
D at dominæ, ipse et crateras nouũ opus Faberontæ
L egit heræ, et triplicem palmæ de fronde coronam,
F ictiliumq; operum decus immortale mitellam,
I ntinctamq; croco, et frondenti bacchare cinctam,
E t mihi iuncta fide, & ceparum Pulnica cura,

Hoc

H oc & idem mea Paniccolus studiosa lupini
A duentare refert socia cum gente Vesenum
O blitum cladisq; suae, ueterumq; malorum,
F initimosq; héroas, & alta ex arce Cicalae
H ircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
S uccinctum rapis, et amictum tempora porro.
C urribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
D euehere, ipsum uda referentem carmen auena.
Rura meã te Amarylli tenent, ego uector in urbẽ,
D um redeo simul & Peponos cole, et allia uelle.
E x urbe ò Amarylli tibi noua munera porto,
F usosq;, flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
A lternant socii, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominae siliquas, & corna rubentia, felix
O scula Sebethus feret, & feret oscula uirgo.
N os ferimus dulcem Peponum, et Melimela beatis,
H i Peponum, et Melimela legent, thalamoq;, toroq;.
Ipse autem monte è summo sua dona Vesenus
D euectat triuium ad uetus, Artusiq; macellum,
I nuectusq; asino spargit sua munera plebi
D elicias ruris, post et digitalia, & aptos
V erticulos fuso, et tinnuleas uolsellas.
P lebs plaudit, varioq; asinum clamore salutant,
B rasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
M ox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
P lena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
I lla ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
L audantem plausu sequitur uesuina iuuentus,
D issultantq; cauae, fauet et de uallibus Echò.
L. Qua facie mea Planuri, quo est ore Vesenus.?

Pl·P ortiaa hoc mihi fida comes narrare solebat,
C armeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
V entre quidem modico, at medio de pectore gibbum
P rotendit, quanta est Bauiæ cretatilis olla,
Q ua miscet suibus pultes, farcitq; catinum,
Q uodq; pudet, nullas res hic habet, et caret illis.
P ro quibus intumuit cucumis niger, inde Napææ
H unc rident, rident & oreades, ille superbum
N utat, et inflexo quassat nigra tempora cornu,
Q uod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
A t caluum caput, et nullo uestitur amictu.
S tant mento sentes, horrentq; ad pectora dumi,
A h uereor Soror, et dicam tamen, huius ab ore
C uruantur geminæ sannæ, quarum altera pontum
T etra petit, fluctusq; ferox, et littora uerrit,
A ltera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
A c tantum non, Le· Ah soror, ah mea desine, et istos
E narrare oriarchas, en uenit aurea Pompa.
E n cultæ Dryades, comptæ quoq; Oreades ad sunt,
E t choreas agitare pares, et dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRIADES ATQUE Oreades alternis concinunt, Macron et Lepidina colloquuntur.

D· t V rturibus sua certa fides, certusq; culumbis
E st amor, at uariat nõ mutuus ardor amantũ.
O·T urturibus si certa fides, certusq; columbis
E st amor, et thalami sunt uincula certa mariti.
D·F ert filicem desertus ager, male cultus et hortus.
N on filicem bene aratus ager, non cultior hortus.

O. N on rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
F ert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnum.
D. S omne io, Pax dulcis io, cantate puellæ.
O. O scula io, amplexus et io celebrate sorores.
L. H as coniux, mea Planuris sat nouit, at illam
N osse nequit mea fida comes, mihi cara Patulcis
C ulta comam, succincta sinus, et candida pectus,
Quæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M. T alis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
C antantem uidi, croceis sic ipsa cothurnis
S altabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
F lorebant, memini numeros, & uerba canentis,
V rit me Macronis amor N eside creati.
L. I pse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
V lmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
A lter erat croceus, alter tibi calceus albus.
C ingebat crines frondoso è subere ramus,
E t primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M. I psa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
E t dicis, nec amant, et sunt sine amore cicadæ.
L. I pse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
E t dicis, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
V t sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
E t niueis suris, nigrisq; Patulcis ocellis.
M. S ic memini niueas nudasti tum mihi plantas,
A d fontem cum fessa lauas, ego condor in ulua.
L. I psa canit formosa Patulcis, amatq; Patulcis.
M e miseram, ut tristes surgunt ad tempora rugæ.
PA P arthenópe Sebethon amat, Platamonis Halantum.
V traq; Nympha suũ tenet, et fouet utraq; amantẽ.

B utine diues hedis, sed ditior agnis,
E t cui sunt primæ saramina pinguia curæ,
V t rubicunda nitet, plenisq; intenta canistris,
N obilis & libis, et cognita bucællatis
V lma, & intortis tantum laudata torallis.
Q uæ mihi culta placet minus at de polline uultum
N õ nihil alba placet, tamẽ est ferus ardor amantũ.
T heodocae soror hanc festis nam sæpe diebus
A d choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
T um canit, ut taciti stupeant ad pascua Tauri.
A d fontem duc Nisa boues, dum retia tendo.
Q uid cum sola canit frondosæ ad culmina uillæ?
H uc ades ò Amarylli, uocant amarillyda syluæ.
H anc Macron mihi cære (tulit sors) aspice Nymphen,
A d cliuum Pistasis adest, en intuba purgat,
R asilibusq; onerat calathis, et stringit anethum.
N on cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
V idit ea pictos melius contexere qualos.
N unc quoq; fama refert, liquidũ quod in aëre rorẽ
C ogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
P ingit, et è uario reddit sua munera iunco.
F orma illi damno est, nulli cõnubia amantes,
N ulli etiam thalamos Nymphæ petiere iugaleis,
Q uod timeant cupidæ simul aspirare rapinæ
H inc Faunos, illinc Læstrygonas, et Cyclopas
C orreptos facie, et candentis honore papillæ,
E t næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
C oniurasse, tori iura et uiolare mariti.
M. Heu squalet formosa domi, metus urget amanteis.
C apparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion?

A usi etiam medius uxorem auellere claustris
N eptunni? centum hic Tritones, at ille superbum
E xcutit aurigam curru, & lacerum abiicit undis,
C apparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
I lli illi heroes, et digni ruris alumni,
E t quercu nutriti, & castaneis hirsutis,
A rbuta queis, miliumq́; liquens abdomen et unctū
M iscebant festis conuiuia lauta diebus.
L. P istasis si qua est, digna est heroë marito,
C ultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
E t cui sit cucumis, sit & unca cucurbita curæ.
E st quoq; spes agiles sciat ut tornare catinos.
A t non Hermitis, nec Olympias, aut Conicle
H æc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
C onicle consueta plagis, & retia ferre,
V enatorem amat, & uenantis amore tenetur.
A ucupiis capta est, hinc aucupis uritur igni
H ermitis, nec amicat colo, sed & apta choreis.
H æ casus mihi sæpe suos, et uulnera nudant,
Q uod felix hymenæo, & quod te coniuge felix.
N otus Olympiadis non est amor, et timet, et uult,
A st prohibet pudor & duræ reuerentia matris,
I psa tamē concurrere equū, et resonare sub armis
G audet, & e celsa immoritur spectare fenestra,
P ingit acu tamen, ut credas mugire Iuuencum,
I n cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
V t modo cum geminos filo discreuit amores,
H unc certare cutibus risu mitem, et tamen alis
S æuire, et tacitum stillare in corda uenenum,
I llicet insolitum uolucres sentire calorem,

Illum arcu, facibusq; trucem mansuescere in herba,
Sed furtim celeres oculis iactare fauillas,
Illicet incensos errare per auia tauros.
Est inter natas foecundæ prima Labullæ
Nomine Formellis, non hac felicius hortos
Vlla colit, nulli concedit munere fusi,
Seu ducat linum, seu mollis uellera lanæ,
Serica seu digitis promittat fila magistris,
Aurea seu niuea texatur bractea dextra.
Felix sorte sua, nymphaq; beatior omni.
Illi secretis fons est nitidissimus hortis
Pomonis donum, matris tutela Labullæ
Matris hamadryadis, et amauit hanc quoq; Pomon
Pomon auus Fragolæ, atauus cerealis Acerræ,
Vitiferæq; abauus non certa Prolæ Casullæ.
Centum habet hic neptes, centumq; è stirpe nepotes
Formellis, sed cura illi, non aduena fontem,
Nauita non sitiit, auido quin captus amore
Deserat & patriam, et fessos ætate parentes.
Virginis hæc nūc fida comes, thalamoq; ministrat,
Et forma intoleranda, et pictis alta cothurnis,
Quos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
Blanda tamen, facilisq;, et amata ad munera comis.
Mille adsunt huic deliciæ, et bona cōmoda ruris.
Vna mihi inuidiæ est cornix, cui noctua Bauli
Cesserit, atq; oculis Sabuloni graculus albis.
Hæc et aue formosa, et hera o mihi cara salutat.
Obseruansq; fores, quis ait nunc hostia pulsat?
M. Cedam ego turturibus nigris, nostræq; columbæ,
Sitq; semel uidisse deam. Le. uel cesseris Alno

A d quam defossi centum illi ex ære trientes
S eruantur, nunc illa domi parat anxia lactis
C andentem florem, misto et cum melle farinam.
M ox subigit succincta sinum, nudata lacertos
P ræstringit uiolas albas, & lilia cana.
P arthenope tum culta manus miratur, ibi illa
L acteolas, et thyrsiculos, & olusculasignat,
I nde latet forma nimiumq;, & dote superba.
V erum age, et hoc coniux (fas est) requiesce sub arcu.
N am defessa traho uix genua, & inepta canistri
S arcina me grauat, & cliuo sudauimus ambo,
N uper & hic cecinisse ferunt Meliseon, & ægras
S olantem curas, nec mitia fata gementem
P hosphoridos natæ, en hic è turribus altis
F istula dependet, sæui monimenta doloris,
S ignaq; certa manent, numeriq; per ora feruntur.
P hosphori nata quis heu quis te mihi Phosphori adē
O mecum o salices, mecum o lugete Myricæ. (mit?
M. Q uin age pone, et onus, et membra labore relaxa
Nā grauida es Lepidia, et onus graue lā guida defers
Hac quoq; Pompa uenit, uia nec cœpit ipsa Napæas.
H ic licet, & spectare unà, et requiesse sub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNtur Macron et Lepidina. Planuris superuenit, quæ Pompam heroum ad nuptias conuenientium describit.

M. u V idula est, quæ prima uēit, sed et una rosetū
Fert Pesti, fert & uiolas hæc una Vesevi,
F uscaq;, roscidaq;, et uenosis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, Prima hæc ne despice, quantum
E t calamis ualet, et cantu, uerum una uideri
N on formosa cupit, luxum aspernata, Procos'q;,
A sparago gaudet, fungis'q; operosa legendis,
Q uos et heræ, quos et matri dimittat in urbem.
O mihi cara soror (potes et soror ipsa uocari)
D ic age, qui comites, quos & ducunt hymenæos
P lanuri o generosa, soror Leucogidis albæ.
Pl. Descendūt soror et nemora, et caua flumina currūt
A d thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
M ontibus indigenæ Fauni, proterunt'q;, ruunt'q;
A d portas, iter ingenteis non explicat orcos,
Q uos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
S tagna'q; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
E misere adytis, lacus et fluitantis Araxi.
M ira illis sunt ora soror, radiantia fronti
L umina. sulfureis fumus de naribus efflat.
T empora per serpunt rami, mento'q; rigescunt
H irsutæ setæ, tum guttura, colla'q; circūm
S qualent, sulfureæ toto'q; in pectore crustæ.
Cætera mēbra nigror merus occupat, et situs, et nox
L. M e miserā, hi ne etiā? procul ah procul. Pl. o mea
A d cryptam ferratus adest, Aeronius, adsunt (sistæ
T ercentum rapidi umbrones, totidem'q; molossi.
I psi abigent, tecti colla, et longa ilia ferro,
Ore latrant, sæuum ualeant qui ĩhibere Typhoea.
M ouerat Aenaria ferus hic, et monte reuulso
R aptabat'q; iter, et littus pede celsus obibat.
I ntrabat'q; antrum, ecce Acron, ecce aspera proles
L ancusi Pelicon, et Marsicus Armillatus

D eturbant antro, et femori caua uulnera figunt.
I lle per extremas præceps uix effugit undas.
L. E t fessa es mea Planuri, et liquidissimus amnis
I t subter, sitienti et aquas, & pocula Promam,
P roximaq; Vranie scorteum, et sua poma parauit,
Q uæ mihi cara soror, forma prior, et prior annis,
Q uodq; uides. summa procul innuit alta fenestra.
Pl. A ssideo Lepidina, et poma, et pocula sumam.
N ox tibi, et héroas referam, summosq; Oriarchas,
Q uos mirere soror simul, et uereare superbos.
P rimus agit pompam Gaurus cum coniuge Campe,
I ngentemq; manu Pinum fert, pendet ab alta
H inc Leporum grex, inde anatum, post ordine lógo
E t Damæ, capreæq;, et Aper Leboride sylua,
E t perdix nemore é Clanii, et uulturnius Anser,
A rdeaq; Fulicæq;, et grus lucrinide ab alga.
I pse ebulo pinxitq; genas, et pectora gypso.
A t Campe asparago crines redimita uirago
F rondentem à radice alnum fert strenua, ubi oís
P endet, et autumnus, matura et fructibus æstas.
P omaq;, Præcoquaq;, et auro certantia mala.
E t uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
P er medios uolitant ramos, merulæq;, ululæq;.
P ippilat et passer, et dulce canit Philomele,
V rsulon insequitur frontem insignitus echino
I pse humeris, pedibusq; ingens, & cornibus ingẽs.
C ornibus ingentem nutanti pondere cistas
C astanea è molli, sorbisq; uirentibus, idem
F ert humero crumenam nucis, et mulctralia lactis,
F ert lateri geminas immani uentre lagenas

S orbino è bimo, atq; ex anniculo Viridiſco,
E t dextra hinnuleos querula cum matre gemellos.
A leua coniux felici prole Marana
L æta canit, ſociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
I pſa fauos, ac mella ſimul, macerum'q; Lupinum,
P lurima'q; in nitidis fert oua recentia qualis.
H æc illa eſt felix, et coniuge digna Marana,
D octa et acu, docta et lino, doctiſſima lana.
D os illi, ingentes tercentum ad ſydera quercus,
T ercentum'q; nuces, quarum tria iugera campi
B rachia protendunt, mille & cum uitibus Alni,
T ercentum'q; ſuũ armentũ, et nemus undiq; cinctũ
A rbuteis'q; comis, et nucliferis Pinetis,
E t quæ ſe multa circuntegit Eſculus umbra.
H unc poſt incedit lentis Miſenius heros
P aſſibus, ipſe ſenex, Iuuenum ſed uiribus uſus.
V ectibus hi ſublatum alte per brachia cetum
A ttollunt, cauda'q; iter, et ueſtigia uerrit
I mmanis fera, et informi riget horrida dorſo,
T um quaſſat caput, et minitanti tergore nutat.
F aucibus at tenebras ſimul et uomere, et ſimul ipſa,
V iſa lues, pelagus'q; haurire, atq; hiſcere cælum.
O ccurrunt, trepido'q; ſinu ſua pignora cælant
A ttonitæ matres, pauor hinc, hinc Plauſus euntum.
I pſa uiam ſibi, quá greſſum fert, bellua pandit,
A t tubicen uocat urgentem ad ſpectacula turbam.
C ã tantis lõge ingeminant nemora ardua murmur,
P aſtores tellure ſati, gens'q; eruta ſulcis,
M onſtra cauete Maris, ſcopuloſo et tergore cetum.
V ulnerat, et cauda inſidians, & deuorat orc.

V os Iuuenes celerate iter, et uim afferte lacertis.
H aec tubicen, turba ingenti clamore salutat
S ebethon, noue nupte uices para, et indue uestem,
Quam tibi Acerranæ musco flauente Napææ
N euerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
F ronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
S ibilet ut tenui de fronde locusta susurro.
I ndue & intextum buxo frondente galerum.
I n medio telas operosa obseruat Aragne,
D isponitq; manu, uolitantem et captat Asilum.
I lle fugam parat, ast tenui interceptus amictu,
I mplicatq; pedes, et passis instrepit alis.
L ydaq; de tacito prodit tum turgida nido.
H unc iuxta coniux Prochytæia incedit, & ore,
E t gestu spectanda, et pictæ tegmine pallæ
N exilibus cochleis limbus sonat, horrida echinis
Z ona riget, uiridiq; sinus frondescit in alga.
I n manicis querulæ ludunt per flumina ranæ,
C um subito extremas interstrepit anser ad ulnas,
T um linquunt mediis conuitia rauca sub undis
A ttonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
R aucaq; limosæ meditantur murmura ripæ.
A uribus hinc oriens radiat Sol, splendet at illinc
L una pruinosis incedens candida bigis.
I psa manu speculum dextra fert, cuius in orbe
C um sese gemino inclusit latonia cornu,
N octe quidē insidias Satyrorum, arteisq; procaces
D etegit, et cautis aperit noua furta Napæis.
I llæ iter occulto rapiunt per deuia passu.
L uce autem cum Sol speculo diffulsit, ibi omnis

C ernere erit curas, et facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litem'q; maritus.
H oc fertur dominæ rarum, ac memorabile donum,
Quo secura sui tueatur foedera lecti.
C laudicat hinc heros Capimontius, et de summo
C olle ruunt misti Iuuenes, mistæ'q; puellæ.
O mnis amat chorus, et iuncti glomerantur amantes,
I s lento incedit passu, baculo'q; tuetur
I nfirmum femur, et choreis dat signa mouendis,
A ssuetus choreæ, ludis'q; assuetus amantum.
H as inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
C ogite oues, amat alnus, amant domini'q; greges'q;.
R esponsant, amat alnus, amant domini'q;, greges'q;.
S parguntur passim e calathis uiolæ'q;, rosæ'q;.
E t caua Mænalios suspirat tibia uersus.
P ræcedit grauidis bis septem onerata canistris
P ompa puellarum. pendent mantilia circùm
A lba quidem, croceis sed flauescentia uillis,
C uiq; suus comes hæret amans, cui corniger agnus
E x humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
P laudit, et arguta de ualle canentibus Echó,
S parge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
P arthenópe tua Poma sinu (uir seliget) effer.
A t iuuenum manus usa humeris, et pectore hanelãs
I ngentes taurorum armos, ingentia aprorum
C orpora subuectat, duplici pendentia conto,
B is septem capita hirta albis nutantia sannis.
I ngeminant plausus, et uox sonat, exue nuptæ,
E xue gausapinas, & nudo corpore ramum
E xcipe, puniceo præfert quem cortice coniux.

Exue

E xue gausapinas coniux, ramoq́; ualenti
S terne aciem, clausis uxoris'q; ingrue portis,
C omminus arma ciens, telumq́; in sanguine tinge.
F escennina crepant latis conuitia campis.
At lino felix, felix'q; Ansatia fuso
O stentat rarum decus, ac uariabile textum
C ostalionis opus, telæq́; insigne decorum.
H inc, illinc fluit amnis, opacaq́; ripa uirescit
M argine cincta suo, ruptis'q; inmurmurat undis.
A pparet certo tenuis sed semita calle,
Q ua nigrum Formicæ agmen trahit ordine longo.
F estinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
I lla redit rapto grauida, atq; è pondere fessa,
I nuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
P ars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
E micat agmen agens segetiq́; infertur abactæ,
V t nunc iam uideas, nunc iam uidisse putaris,
I n medio positis clauduntur ouilia septis.
B alat ouis uacuam ad mulctram, & se calce tuetur,
V pilio at geminis sudans premit ubera palmis.
E ffluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
B landiturq́; uiro, mulgetq́; incincta capellam,
E t caua fumanti spumant mulctralia lacte.
F ilia parua focum bucca excitat. efferuit intus
L actea uis, florem inde legunt trepidantis aheni.
P ost ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
T unc parco sale contingunt, onerantq́; canistris,
D ecoctusq́; nouo lentescit caseus orbe.
C ircunstat pecus ignauum, fucusq́;, culexq́;,
Q uos fumo puer, aut ramo frondente coërcet

S edulus, ipsa suo uariatur tela colore.
E gregium dominæ quondã, ac memorabile munus.
N on arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
S ic mediis protenta cucurbita, non adeo grex
A ltilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
O blectant oculos, et corda liquentia mulcent.
T ale decus telæ, talem præscribit honorem.
H os ego cara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
M urronem fama est cum coniuge Tifatea
A duentare etiam, et centum properare quadrigis,
I lice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
H unc centum ciceris grummos, totidemq; faseli
C onuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
H orreaq; annosæ Cereris, tum præla trecenta,
E t uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
C urribus effluere, stagnare liquoribus arua
B accheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
E uchion, in laticemq; lyæum abiisse Casoram.
V uxorem uero assuetam Marcinida soli,
E t lini cultricem, olerumq;, & cannapis, illam
E t properare iter, et rhedas agitare uolanteis.
N equa sit thalamis per se mora, ne mea, ne tu
C rede aliam, seu uere fabis, æstate faselo
F ortius insudare, atq; inuigilare colentem.
I psa et acu insutas uestes iunco, atq; genista
D at dominæ, ipse et crateras nouũ opus Faberontæ
L egit heræ, et triplicem palmæ de fronde coronam,
F ictiliumq; operum decus immortale mitellam,
I ntinctamq; croco, et frondenti bacchare cinctam,
E t mihi iuncta fide, & ceparum Puluica cura,

H oc & idem mea Paniocclus studiosa lupini
A duentare refert socia cum gente Vesevum
O blitum cladisq; suæ, veterumq; malorum,
F initimosq; héroas, & alta ex arce Cicalæ
H ircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
S ucinctum rapis, et amictum tempora porro.
C urribus hunc corbes, atq; horrea avellanarum
D evehere, ipsum uda referentem carmen avena.
Rura meã te Amarylli tenent, ego vector in urbẽ,
D um redeo simul & Peponos cole, et allia velle.
E x urbe ò Amarylli tibi nova munera porto,
F usosq;, flavamq; colum, pictosq; cothurnos.
A lternant soci, atq; iterant nova carmina valles.
Nos dominæ siliquas, & corna rubentia, felix
O scula Sebethus feret, & feret oscula virgo.
N os ferimus dulcem Peponum, et Melimela beatis,
H i Peponum, et Melimela legent, thalamoq;, toroq;.
Ipse autem monte è summo sua dona Vesevus
D evectat trivium ad vetus, Artusiq; macellum,
I nvectusq; asino spargit sua munera plebi
D elicias ruris, post et digitalia, & aptos
V erticulos fuso, et tinnuleas volsellas.
P lebs plaudit, varioq; asinum clamore salutant,
B rasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
M ox vecti gravibusq; rotant vinalia contis
P lena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
I lla ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
L audantem plausu sequitur vesuina iuventus,
D issultantq; cavæ, favet et de vallibus Echò.
L. Qua facie mea Planuri, quo est ore Vesevus.?

Pl·P orticia hoc mihi fida comes narrare solebat,
C armeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
V entre quidem modico, at medio de pectore gibbum
P rotendit, quanta est Bauiæ cretatilis olla,
Q ua miscet suibus pultes, farcit'q; catinum,
Q uod'q; pudet, nullas res hic habet, et caret illis.
P ro quibus intumuit cucumis niger, inde Napææ
H unc rident, rident & oreades, ille superbum
N utat, et inflexo quassat nigra tempora cornu,
Q uod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
A t caluum caput, et nullo uestitur amictu.
S tant mento sentes, horrent'q; ad pectora dumi,
A h uereor Soror, et dicam tamen, huius ab ore
C uruantur geminæ sannæ, quarum altera pontum
T etra petit, fluctus'q; ferox, et littora uerrit,
A ltera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
A c tantum non, Le· Ah soror, ah mea desine, et istos
E narrare oriarchas, en uenit aurea Pompa.
E n cultæ Dryades, comptæ quoq; Oreades ad sunt,
E t choreas agitare pares, et dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRIADES ATQVE Oreades alternis concanunt, Macron et Lepidina colloquuntur.

D. t V rturibus sua certa fides, certus'q; culumbis
E st amor, at uariat nō mutuus ardor amantū.
O·T urturibus si certa fides, certus'q; columbis
E st amor, et thalami sunt uincula certa mariti.
D·F ert filicem desertus ager, male cultus et hortus.
N on filicem bene aratus ager, non cultior hortus.

O·N on rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
F ert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnum.
D·S omne io, Pax dulcis io, cantate puellæ.
O·O scula io, amplexus et io celebrate sorores.
L·H as coniux, mea Planuris sat nouit, at illam
N osse nequit mea fida comes, mihi cara Patulcis
C ulta comam, succincta sinus, et candida pectus,
Q uæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M·T alis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
C antantem uidi, croceis sic ipsa cothurnis
S altabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
F lorebant, memini numeros, & uerba canentis,
V rit me Macronis amor Neside creati.
L·I pse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
V lmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
A lter erat croceus, alter tibi calceus albus.
C ingebat crines frondoso è subere ramus,
E t primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M·I psa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
E t disti, nec amant, et sunt sine amore cicadæ.
L·I pse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
E t disti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
V t sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
E t niueis suris, nigris'q; Patulcis ocellis.
M·S ic memini niueas nudasti tum mihi plantas,
A d fontem cum fessa lauas, ego condor in ulua.
L·I psa canit formosa Patulcis, amat'q; Patulcis.
M e miseram, ut tristes surgunt ad tempora rugæ.
Pa P arthenópe Sebethon amat, Platamonis Halantum.
V traq; Nympha suũ tenet, et fouet utraq; amantẽ.

S olà Patulcis amans, sola est sine amante Patulcis.
I llum Nisa tenet deserti ad littoris algam,
N igra genu, croceisq; genis, et lumine glauco.
A lba genu, roseisq; genis, & lumine nigro,
O req; puniceo mœret deserta Patulcis,
E xpectatq; deæ non seram uindicis iram,
E t uenit ad choreas, nec iam desperat amantem.
N isa meum tandem reddes mihi Nisa Niuanum.
M. V t languet formosa, & amari digna puella,
E t sua furta mihi narrauit sæpe Niuanus.
N isa illum studiis auium ad sua littora traxit.
T u modo fac uiridem Ligurim de coniuge Pansæ
(Deperit hanc iuuenis) nunc hoc age perfice coniux
C oniuge de Pansæ dono ferat ipsa Patulcis.
N õ mora, qn retrahat celerem in sua uota Niuanũ.
I psa Patulcin adi, cura est mihi adire Niuanum.
L. O coniux ò Macron, ego hoc pro munere iam scis,
S cis tibi quid referam, referet sua dona Patulcis.
M. E cce uenit formosa, uenit decus Heroinôn.
E t myrto diues, serpillisq; inclyta uirgo.
C lara thymo, longeq; etiam clarissima melle
A ntiniana, ruunt huius fama undiq; amantes,
E t bona pars sine dote petunt connubia Nymphæ.
I psa seni blandita, senem cupit, huius ab ore
E t choreas agit, & carmen meditata per hortos
L æta canit, stupet ad sepem mirata iuuentus.
H inc sola incedit, passuq; elata superbo,
I nuitatq; senem et suspiria ridet amantum.
N ec nosti Lepidina Deam? Le. Quin ò mea cura
(Non dum notus eras) sensi sub rupe canentem.

P rima illi uox Eurydice, meaq; o ptima coniux
E urydice mihi solus amor, tum uerba notaui.
N unc numeros memini, quid amor iã deniq; sensi,
Q uid sit amor, quid hymen, qd sint connubia nosco.
M. E st illi se postum opus artificis Melidoxi
F istula, sunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
D espiciat hinc et oloris auenam, & carmina cygni.
T ũ septẽ nitidæ sunt præsto ad munera Nymphæ.
S edulaq; Vranie scænam, atq; umbracula tendit.
I llam non aliâs ederæ cinxere uirentes
A ptius, aut roseis insedit fistula labris.
Q uin numeros meditata canit noua carmina uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA hymenæum celebrans feliciter ominatur, Iuuenum, ac puellarũ chorus recinit, Macron, ac Lepidina colloquuntur.

An. d Icite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Hesperus adueniet fausto cũ sydere, Nymphæ
Q ui reseret thalamos, qui uincula nectat amantum.
D icite io iuuenes, et io geminate puellæ.
Ch. Dicamus ô hymenæe iò hymen Hymenæe.
An. Hesperus adueniet, socii qui foedera lecti,
Q ui statuat leges, qui deducát Hymenæum.
D icite io iuuenes, et io geminate puellæ.
Ch. Dicamus ò hymenæe, ió hymen hymenæe.
An. H esperus adueniet cari desponsor amoris,
Q ui teneros lusus, & mutua gaudia monstret.
D icite io iuuenes, et io geminate puellæ.
Ch. Dicamus ò hymenæe iò hymen Hymenæe,

An. I nterea aduenict dum uesperus aureus, et dum
F lameolum, & roseos hymen parat ipse cothurnos,
O mina dicamus thalamo, geniumq; ciemus.
G ausapinas uirides, noua nupta, nouusq; maritus
I nduite, & uiridem capiti geminate coronam.
S int uobis anni uirides, uiridisq; iuuentus,
E t uirides horti, sint & uiridantia rura.
D icite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascetur proles heroo sanguine digna,
A ltera quae tauros domet, & sciat ordine plantas
D isserere, et lentam in quincuncem ponere uitem,
F elix et pratis, et felix ubere terrae.
D icite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge io sic fila neunt sic stamina uoluunt.
An. A ltera, quae telas cum pectine ducat eburno,
D iscernatq; & acu syluas, & flumina ducat,
E t fuso, dociliq; manu ingeniosa propago.
D icite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascentur heroes, et heroum inclyta pubes,
A eclidibusq;, sparoq;, uerutisq; apta iuuentus.
Q ui monstra oceani, qui saxicolas Tritones,
A uertant terrae, sirenum et littora seruent.
D icite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascetur qui Mopso, & Faunigenis Meliboeis
D ent iura, et gregibus saltus, & pascua monstrent
I psi pastorum Reges, pecorumq; magistri.
D icite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.

Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur qui longinquis procul aduena terris
Hæc adeat Pastor pauper loca, cuius ab ore
Arida uiani resonent & saxa Vesevi.
Ipsæ quem Pinus, ipsa hæc arbusta uocabunt.
Ille alta sub rupe canet frondator ad auras,
Pastoris musam Damonis, & Alphesibœi.
Illi concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
Alter oues, alter distentas lacte capellas,
Et miratæ suos requiescent flumina cursus,
Damonis Musam dum cantat & Alphesibœi.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nasceturq; alius longo post tempore Pastor
Aduena & ipse quidem, proprii sed consitor horti.
Ausit et hic tenerum calamo triuisse labellum.
Hunc et Damœtas, & amabit lyctius Aegon.
Alter oues niueas dono dabit, alter & Hedos.
Hic pascet niueos herbosa ad flumina Cygnos.
Miscæat ipsa suos pascenti Amaryllis olores.
Hic et populea uacuus cantabit in umbra.
Vranie intactam cantanti iunget auenam,
Et cantum argutæ referent ad sydera ualles.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Succedentq; alii Damones, & Alphesibœi,
Quiq; etiam tenui Musam meditentur auena
Pastores edera insignes, & arundine clari.
O mihi tum ut choreas agitare, et dicere uersus
Compositiq; senis mutæ applausisse fauillæ,

V timuet, & notam tumulo instaurare querelam.
I pse senex tacita positus lætabitur urna.
D icite io, sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Dicite ió, Hymenæé ió Hymen Hymenææ.
C. D icimus ò Hymenæé ió, Hymen Hymenææ.
I o Hymen Hymenæé Hymen, Hymen Hymenææ.
F elix o Hymenæé Hymen felix Hymenææ.
L. O Macron nympha hæc lepido ut sermone locuta est.
I lli mel labris, fauus illi stillat ab ore.
M. O coniux, nympha hæc longe est ditissima melle.
C entum habet hæc Apiũ tabulata, examina centũ.
L. Nũc agedũ, ad thalamos properat nãq; undiq; pópa,
Q uæ Macron doino, dominæ Lepidina loquamur,
C onueniat, nanq; illa & forma, & dote superbit.
D os illi centumq; boues, totidemq; iuuenca.
T ercentum simæ cirnéa matre capellæ.
C ornigeriq; hedi totidem, queis fronte sub hirta
A lbescunt maculæ, sunt cætera corpora fului.
C ustodes gemini Arctoa de gente Lacones.
M ille Theatinis errant quæ montibus agnæ.
P ræterea decus illud inenarrabile textum
F rondentis Zonæ cerasi de cortice nexæ,
A urato et iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
E t scalpit terras, & pullos euocat ore.
I lli triticea tingunt sua rostra farina.
M ox fouet adductis saturos sua mater in alis.
E rgo quid domino, dominæ quid uterq; loquamur,
D ic Macron, sua uerba suo sint munere digna.

M. Qui tuus est & ubiq; comes, lepor adsit & ipse
C um primis Lepidina tibi, et Venus illa loquenti.
L. R ura Lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
F orsitan et dominæ risum mouisse iuuabit.
M. S uauia sint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Q uin etiam geminata illi simul oscula tradam.
M. S ic dices, cape nympha bonū, qui me urit, amorē,
O bbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.
T ercentumq; illæ cirnea matre capellæ,
M ille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
B is grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
S ic dicam, sume hos culto de margine fructus,
Q ui tibi notus amor nostri matrisq;, patrisq;.
C ornigeriq; illi geminos de coniuge foetus
S uscipiant fronte albenteis, et tergore fuluos.
I pse mareis uideas uno de uentre gemellos,
S is Macron illi, illa suo Lepidina Macroni.
H æc nos, & properemus, & hostia celsa petamus.

FINIS.

I. I. PONTANI MELISEVS, A QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS, ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. h I c cecinit Meliſeus, et hæc quoque ſigna doloris
S eruat adhuc Corylus, uidi tua funera coniux.
N on ò non perii, cæſoq́; in cortice ſignat
P opulus. Ah moriẽs morientem Ariadna relinquis.
F. P rò facinus, tantum ne tibi Meliſeæ dolorum?
C ui modo conualleſq́; cauæ, ſaltuſq́; querenti
R eddebant, mihi te, quis te mihi Phoſphori ademit?
O mecum ò ſalices, mecum ò lugete Myricæ.
C. V ox illi, gemituſq́; ſonant Ariadnan, & antra
R eſponſant Ariadnan, ibi miſerabilis, eheu
T e ſequor ò coniux, alta et de rupe ſonantem
D eturbat, quæ cara ſeni pendebat ab ore
F iſtula, dumq́; cadit fluitans ſua reddit arundo
E t numeros, et uerba refert uocalis arundo,
T e ſequor o Ariadna, morare Ariadna ſequentẽ.
F. E rgo ſenta iacet, ſpinoſiſq́; obſita dumis
I lla quidem et nymphis, et muſis cognita auena?
N ec Corydon, nec Thyrſis eam, nec legit Amyntas?
C. Q uin legit, dum ſpirat adhuc ſub rupe, Patulcis,
E t dixit tibi Daphni, tibi noua munera ſeruo.
C antabiſq́; ſenem ad tumulum, condeſq́; ſepulchro,
I nde leuem calamum labris admouit, & alto

C orde dedit gemitum, cantusq́; effudit amaros.
S euerat ipsa suo segetem cum coniuge, & una
P urgarat ualida segetem cum coniuge marra.
I psa suo segetem cum coniuge falce secarat,
E t grauidos torta culmos religarat auena,
C ontuderatq́; suo messem cum coniuge, & auræ
I actarat fragilem socio cum coniuge aristam.
I nterea socio demulserat aëra cantu.
M ox simul æstiua requierat fessa sub umbra,
C arpebatq́; leues caro cum coniuge somnos.
A h dolor, abreptamq́; toro, auulsamq́; lacertis
C oniugis, hanc rapuit uolucri Proserpina curru,
C lausit & æterno torpentia lumina somno.
L ugeat hanc desertus ager, desertus & hortus,
E t deserta teges, desertæ & compita uillæ.
I n primis luge labor, heu labor Irrite luge,
E t marræ, et segetes, fraudataq́; præmia ruris,
E t uanam sine fruge operã, manuumq́;, bouumq́;.
E n squalent prata, & sua sunt sine honore salicta,
E xtinctamq́; Ariadnan agri, Ariadnan et ipsæ
C um gemitu referunt syluæ, uallesq́; queruntur.
E xtinctamq́; Ariadnam iterant clamantia saxa,
E t colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes.
C õueniant ululæ ad questus, geminentq́; querelã,
I nfelixq́; Ariadnan auis gemat ore sub imo.
I pse etiam querulæ iungant suspiria frondes.
D uxerat ipsa leui fuso subtegmen, et ipsa
T enuia sub celeri uersarat pollice fila.
I psa sua studiosa manu glomerarat in orbem,
A tq́; hinc uimineis onerarat lecta canistris,

D um tenui insertas orditur pectine telas,
V nde uiro, unde & natis sua texta pararet,
V nde sibi cultumq; sinum, & mantilia cœna,
Q ueis olus, intactamq; rosam deferret in urbem,
A tq; aræ solitos uerno sub tempore flores.
A h dolor, ah lachrymæ, uerrentem licia, & oras
S tringentem telæ, radiosq;, et fila trahentem
O ccupat atra manu, truncatq; rigentia pensa
I mmitis Lachesis, crinemq; è uertice uellit
P urpureũ, et furua circum caput horret in umbra.
Q uo radii? quo Pensa? quis o quis staminis usus?
Q uo telæ studium infelix? quo Pecten, et orsa?
O dolor, ò lamenta, gemat miserabilis eheu
C onsuetus dominæ turtur, consueta columba.
I lla colum ducebat, ibi uestigia circùm
L udebant geminæ uolucres, ludentibus ipsa
E t cicer, et tenerum spargebat blanda cuminum,
M ulcebatq; manu, gemat heu miserabilis eheu
D e trabe mœsta sua nidumq; relinquat irundo.
D um telam stringebat, & acre sonantia Lina
E t cantu lenibat opus, tum flebilis ales
I ungebat socias lachrymoso carmine uoces,
M iscebatq; modos, gemat heu miserabilis eheu
H eu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
P urgabatq; nucem, contusaq; crustæ liquabat
M ellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
A d gemitum coëant lachrymosi compita ruris.
P astores Ariadnã, Ariadnam armenta querãtur,
E xtinctamq; Ariadnan opacis Bucula syluis
C um gemitu testetur, et antra Ariadnan, et ipsi

I ngeminēt montes Ariadnā, Ariadnan et umbræ.
C laudite oues stabulis stabulis cohibete capellas
F ormosæ ruris natæ, innuptæq; puellæ.
D ū matres Ariadnā iterant, uos auia planctu
I mplentes, legite intactos, et iungite flores
E t Solis luctum, et pueri lachrymantis amorem.
T exite et abscissos ueneris de fronte capillos.
P ost ubi ió Ariadnan ió Ariadnan, et ipsum
I mplestis clamore nemús, hunc addite honorem
A d tumulum, pia uerba, acrem testantia luctum.
P ro fusóq;, coloq;, et uimineis calathiscis
H os flores, atq; hæc tibi serta Ariadna paramus
A d laurum, tumulo tibi quæ iam crescit, & ossa
A mplectens densa tumulum mox conteget umbra.
P ro lino, teláq;, & pro subtegmine, & orsis
H as lachrymas Ariadna, atq; hæc tibi dona uoue=
E n lactis florē ad tumulū, et redolētia mella, (mus.
P lacamusq; pios manis, & condimus umbram.
A eternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, indusiumq; puellis,
F undebatq; manu latices, dum pingit ab urna
S pargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
P er salices strepit & ripis frondentibus aura,
M urmurat et tenui decurrens lympha susurro,
I psa sua lucem dextra insignibat, & auras
S pargebat flammis, radiisq; micantibus atras
P ellebat tenebras, primo ut sol splendet eoo
F ulgidus, et tremulis intermicat ardor in undis.
A h dolor, ah gemitus fleat o fleat excita syluis
E sculus, & duræ ueniant ad funera quercus.

F ormat acu dũ quercũ, & mollibus esculus ũbris
D um surgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
T empestas erebo, uellit quæ funditus altam
E t quercum, & fractis discinditur esculus umbris,
E t tuniam, & tantos secum rapit auster honores.
I nde repens lucem nox occupat, occidit et Sol,
E t radii, ipsa nouis Ariadna offusa tenebris
C aligat nocte, obscura et circũdatur umbra.
C rudeles Radii, quo lux, quo purpureus Sol?
C rudelisq; dies, Mecum ò mecum ite puellæ
A d luctum, mecum ite deæ, mecum ite sorores
N aiades, quibus illa choros iungebat, & unà
N udabat liquidis argentea membra sub undis.
H uc sociæ Dryades simul & celerate Napææ
V mbrarum memores, choreæq; in montibus actæ
E t questus geminate, et amarum intendite luctum.
S ol obiit, tenebræ exortæ, non pabula rorem,
N on imbrem sitiant segetes, non culta liquorem.
I n lachrymas abeant rores, imberq;, liquorq;,
V nde fluant queruli lachrymoso margine riui,
M urmuraq; ipsa sonent Ariadnã, Ariadnan et ipsi
S uspirent cursus, udæq; querantur arenæ.
L ux periit, tenebræ offusæ, iam robora frondes
E xcutiant, foliisq; leues spolientur et alni.
I psa comas laurus, tristesq; auellite myrti.
D um frondes, foliisq; comæ miscentur, et auris
H uc, illuc agitantur, & excitus instrepit aër,
I pse aër, ipsæ frondes, folia ipsa, comæq;
D um uolitant, strepit et miseris conquestibus aura,
T riste fleant Ariadnam, impulsaq; saxa resultent

Flebilibus

F lebilibus numeris Ariadnam, Ariadnan, ut ipſe
I pſe ſenex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. F inierat, lachrymisq; genas, atq; ora Patulcis
L auerat, hic miſeræ comites & pectora duris
P lanxerunt palmis, & ſaxa ſonantia longo
I mplerunt clamore, et foemineis lamentis.
T um ſenior gemitum ingentem dedit, et ſcidit albam
C aniciem, ſimul hos effudit pectore queſtus,
A reſcat mihi ros & Apes ſua mella negarint.
N on ò non mihi cara fauos quæ deliquet uxor.
T orpeſcant flores, pomum mihi deneget arbos.
N on ò non mihi poma manu quæ ſeligat uxor.
S qualeſcat ſeges, & meſſem mihi culta negarint.
N on ò non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
A reſcant horti, frugem mihi deneget hortus.
N on olus ò mihi quæ, non quæ mea tondeat uxor.
T orpeſcat focus, atq; ignes focus ipſe negarit.
N on ò non mihi farra foco quæ torreat uxor.
D iſpereant fontes, et aquas mihi deneget amnis.
N on ò non latices mihi quæ mea miſceat uxor.
T riſte ruat cælo excidium pecudi, atq; capellæ,
N on foetum dent armenta, aut mulctralia ſuccum.
N on ò non mihi lac quæ cara coēgerit uxor.
I nfelix cælo exitium ruat, ut neq; lanam
V ellera dent, nullæ ueniant ad licia telæ.
N on ò non mihi texta manu quæ neuerit uxor.
D ira lues cælo ruat, & ruat altus olympus
S tragem agris, ſtragem arboribus, terræq; ruinam
D et ſuper, et mediis tellus internatet undis.
N on uxor mihi cara domi quæ ſarcula curet,

Non falcem quae acuat messi, lignis'q; securim.
Non socia gratorum operum, consors'q; laborum.
Non heu quae defecta senis locet ossa cubili.
Cantanti non quae numeros, & uerba ministret.
Pulsantem non quae digitis iuuet, et iuuet ore,
Non oculos quae claudat amans, donet'q; capillis
Extinctū, et lachrymis decoret miseranda sepultū,
Quae memor aeternum'q; uale, uale ad hostia dicat.
Ci. Haec Meliseus, & antro sese condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabescit, & annis.
Forsan & ipsa Faburne dies solabitur aegrum,
Mitescet'q; malum, nec tanta silentia frustra.
Nuper ad extremam foribus quae proxima, myrtū
Non expressa quidem, tamen est uox reddita, lauri
Este mei memores, fontem'q; inducite lauris
Naiādes mihi cultae, et Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper et ad ueteres Citrios, dum tondet anethum
Vxor, et ipse simul mentam, atq; sisimbria purgo,
Suspirantem illum, et querula cum uoce ferentem,
Intenti accipimus, Longum o deflete, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Ciceriscae, uides quid coruus ab ipso
Impluuio, consuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus secum incrocitet, meditetur et ore?
Et manes me me fugiunt, & uita grauatur.
Cur ô cur nostri non uos quoq; poenitet aurae?
Ci. Quin aureis ueterē ad postem, qua ianua hiulca est,
Admoueo? ipse sub haec coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, et alticomae Cyparissi
Tristè gemunt, scripto'q; dolent in cortice Cedri?

Parcite

Parcite apes, nisi triste, nihil de rore legetis.
Infecere mei rores, et Pabula questus.
Ah dolor, ah desyderium, non antra, nec horti,
Non imae ualles, non syluae, aut flumina seruant,
Non monimenta senis. quin hic quoq; signa dolorũ
Tofus habet memor, et lachrymas, quas ebibit ante,
Nunc quoq; gutta refert, referunt et saxa dolorem.
Ci. Ille quidem flet adhuc, sed multa Faburne leuari
Posse monent, numeriq; monent, et uerba querentis,
Quaeq; ipse in uultu speculans, et uoce notaui,
Dum uacuam in foribus discreto uimine texit
Fiscellam, et uario solantem se Orphéa cantu
Coniuge cum socia pingit, memoremq; querelam
Quẽcunq; ad iuncũ ingeminãs, miseratur amantẽ.
Mox subit, ò mea qsnam? heu qs mea uulnera curet?
En audi. Mihi cur? cur o mihi triste minatur
Iris ab exortu? moerent sata, luget et hortus.
Tandẽ o tandẽ Aquilo nubes disperget, et Austros.
Quinam ò qui desyderium, et mea uulnera sedet?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescat acantho.
Saeuit hyems dira, et pecori ferus ingruit aër,
Atq; Apibus, tandem o tandem mitescet et aër,
Et Zephyri uer diffundent, quae nã aura, qs aegrũ
Solatur ueris tepor, aut noua mulcet irundo?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescat Acantho.
Arescunt coeli uitio, atq; uredine Prata,
Et syluis cecidere comae, tandem ò tandem imbres
Restituentq; comas syluis, & gramina pratis.

MELISEVS.

Qui nam ò restinguitq́; ignes, & uulnera sanat?
Orpheaq́;, Eurydicenq́; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Hæc senior, suetam interea nec spernit auenam,
Et pateram exornat nymphis, et mulctra Vacunæ.
Fa. Non amnes Cicerisce, aut hæc quæ flumina cernis,
Decrescunt, non usta calore, augentur ab imbri.
Post cœli tempestates, Pelagiq́; procellam
Componunt sese fluctus, & nubila cedunt.
Tristitiæ quoq; meta sua est. Meliseus ab antro
Prodibit tandem segetis memor, & memor horti,
Diluet & rastris curas, & falce dolorem.
Ci. Quin potius, quoniam uer appetit, et sua curæ est
Insitio, falcemq́; illi, cuneosq́; paramus?
Corticæ quoq; etiam lentescat uulnus, & udo,
Quæ super ipse linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES *Queruntur apud sepulchrum Mæonis, mox a dolore in uoluptatē conuersi, amatoria, ac pastoralia quædam canunt, sub ipsius autem Mæonis persona Pauli Artaldi medici mors deploratur.*

Sy. P *se uides, quo tot Zephyree inuentæ, sepulchrum*
i C *uncta tulit, superat uix ah, uix est super umbra.*
Ze S *yncæri non umbra diu, non fama, nec ipsa*
E *xtabunt monimenta, rogo uix pauca supersunt,*
M *ox eadem nox obscura caligine condet.*
Q *uæ tumulo circum increscunt uirgulta, uel alto*
I *gnea uis excussa polo, aut manus improba perdet,*
O *ssáq; nuda solo sparsa, atq; ignota iacebunt,*
N *e post ossa quidem, nec fabula Mæonis ulla.*
Sy. *Hæc igitur Zephyree dies? hæc summa laborum est?*
Q *uin potius, quoniam nulli sunt Mæoni sensus,*
M *æona nec lachrymæ'ue iuuāt, aut carmen, eamus.*
A *ra uale, cineres magni pastoris auento.*
N *os Mæon, nos te æternum saluere iubemus.*
Ze D *iscedens ego terra tibi, quæ Mæona seruas,*
E *t desyderium, et lachrymas, meáq; oscula linquo.*
T *e Zephyri foueant molles, te lenior aura.*
M *æonis et de qua frondescet Amaracus urna,*
V *sq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipse*
S *anabat, quo Naiadum comebat & ora,*
F *ūdebatq; Deûm Ambrosiā per rura, per hortos,*

MAEON.

Aeris et medica purgabat ab arte uenenum,
Quo fuit et syluis olim tam notus, et urbi,
Et fama superauit Ocrim, iugaq́; alta Matesi.
Ipse uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. Nunc agedum tenues calami, mea dulcis arundo,
Dii cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
Cantantesq́; fruamur, et ocia læta sequamur.
Cura olerum, studiumq́; herbarum, artesq́; medēdi
Viuentem iuuere, expressi et Mæona succi.
Me compressa iuuant labris labra, Phylli uenito.
Ipse inter frondes, coryletaq́; densa latebo.
Ze. Oscula me suppressa iuuant, mea Lychni maneto,
Qua Platani strepit ūbra, sonat leue murmur aquai.
Sy. Non me tam leuat aura Canis sitientis in æstu,
Spirat Acilla suo quàm quod de pectore anethum.
Ze. Me risus fouet aura Philœnidis, aura cachinni,
Sordeat ut Philomela, apiumq́; ad septa susurri.
Sy. Vidi ego picta manu, selectaq́; fraga legentem.
Innuit et mihi, serta Deus dum stringit in umbra.
Hic ibi tum femur hirsutum setosaq́; menta
Obstupui, atq; oculos fruticoso in margine fixi.
Ze. Vidit me dum poma lego, arrisitq́; legenti,
Et dixit mihi Nais, amant et poma Napææ.
His ego tum impleuiq́; sinum, obstupuiq́; papillas,
Pectora dum limis oculis, et colla pererro.
Sy. Suaue per æstatem ad fontem stat ubi unda, canorū
Agmen, et argutas ranarum audire querelas,
Vellera tum crispantem, et cornua lata mouentem
Cirronem spectare, salit dum terga Macillæ,
Mox Rufā, mox Albigenā, mox Thyrsan, et Hypsan

A c iuxta residere, cũi tua gaudia narres.
Ze S naue per hybernum frigus, dum nox silet, ipsum
A d foenile Boum murmur, cum ruminat omnis
G rex simul, et pastæ suspirant Pignora matres,
A udire, et saturi distenta sub ubera foetus
D um ludunt, petit hic socium, fugit ille petentem,
A tq; unà recubare, cũi tua pectora iungas.
Sy. H ic Aries uillosus, et hirtis cornibus, aure
Q uadrifida, cui ter gemini lato inguine testes
H orrescunt, hic ipse Aries gregis omnis, et omnis
V irq́;, paterq́; gregis, Patrem hunc foetura fatetur
A dmissura uirum, spes est gregis omnis in uno.
Ze. Miraris taurum hũc, patrem hunc Lucania, et unũ
I actat, habetq́; uirũ. armenti laus omnis in uno est.
D ucit ab Herculeo genus, et cognomina Tauro.
H unc Dryades mirantur, amatq́;, & deperit illa,
Q uæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. S it modus ò Zephyree. instat nox, ite capellæ,
I te et oues, age coge Lacon, age coge Lycarba.
L atratu et reuoca, cessit qui à matre, iuuencum.
Ze S yncæri hoc age, lecta sinu dum mespila condo,
I n thyrsum dum sorba suis cum frondibus apto.
H is gaudet tua Sila, probat mea Rufula sorbum.
Sy. E ia eia Saturisca, domum ad præsepia nota.
Q uid segnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
I te domum, insidiis nox opportuna luporum est.

FINIS.

ACON.

ACON ADVLESCENS NAPEN A SE AMATAM NYMPHIS PRAEFERT Naiadibus. Illæ ueneno ex oculis emisso, Napen conficiunt. Vertunnus eam in Napum conuertit. Introducuntur itaq; Petasillus & Saliuncus pastores fabellam hanc referentes, deinde quoq; rusticanas quasdam Melisei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe. Edite Naiades nymphæ, iam cedite, uincit
Pulchra Nape, petisq́; oculis, nigroq́; capillo.
Verberat his puer acer Acon, atq; increpat ore.
Illæ oculis, conceptum atro sub corde uenenum
Inspirant. quo uicta Nape tabescit, ut altis
Tabescunt sub sole niues in montibus, & iam
Ponit humi languentē aīam, morsq́; occupat artus.
Hic ter Acon scidit ora, comamq́; à uertice uellit,
Et clamore nemus compleuit, questibus auras.
Clamantem Vertunnus opaco è limite sensit.
Accurrit pueri memor, & miseratus amantem,
Iniecta tellure Napen tegit. Illa repente
In Bulbum conuersa, solo radicibus hæsit.
Vestit eam foliis Deus, & frondescere iussit.
Hinc olus, hinc herbosa Nape turgescit in agris,
Hæc nobis quondam pueris Meliseus ad ignem
Narrabat,

N arrabat, cum rapa senex, poscamq́; probaret,
C ontusamq́; fabam sparsa condiret amurca,
M isceretq́; apio rutam, coriandron aceto.
Sa. Non puduit cantorem igitur resonantis auenæ,
C ui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
P ellitum pastorem olitorum accumbere mensis,
V lpicaq́; & ueteres ruptare ad prandia cepas.
Pe. Illum cepa recens, uiridisq́; cucurbita, captum
D ucebat, mentæq́; sapor, succusq́; sisimbrii,
M unere quo uiridi recubans in cæspite, mecum
H æc cecinit, ueteres fassus per carmen amores.
H uc ades ò mihi cara, uocant te Adriana ligustra,
T e myrti, salicesq́; uocant. age cara uenito.
I pse tibi tenerum legi, seruoq́; faselum,
I pse cicer, tibi sepositus rosa floret in hortis.
E n tibi cæruleus cucumis super hamite crescit,
C æruleus cucumis deuectus Arangide terra,
H ic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
P ræsidio culicum haud dubitant, et irudinis atræ.
T e manet hic cucumis, propera, mecumq́; recumbe.
Q uin & campano de uellere textus, et umbro
S upparus, & uiridi circum uariatus ibisco
T e uocat, hunc suit Aladámas, distinxit & Alcon,
H ic et acu Morco similis, quem mater Acilla
I nstituitq́; colo, atq; apibus formauit alendis.
S upparus is tibi sepositus blanditur, et instat,
H uc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti,
D um properas lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
H æc cecinit Meliseus, humq́; hortensia dona
E uellens, mentastrum atrox, et sectile porrum,

S ustulit ipse humeris, fascem & redolentis anethi,
M ox sese in montes, et pascua nota recepit
A d ueteres lauros, fumosáq; tigna V esevi.
I llinc & mihi fiscellas, & cymbia lactis
M ittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
I dem pastorum cultor, pariteŕq; olitorum.
P ost dulces quandoq; epulas iuuat esse lupinum.
E sse mulas, asprina iuua nt, post lene falernum.
E t mea me quoties petit ore B iturrica, quantum
R uta iuuat, q̃ labra iuuant redolentia porrum.
S aliceet ille satur scrutis, et lactibus agni,
A c sale continctis hedorum clunibus, atrum
L audat olus, acres ruptat de gutture bulbos.
Sa·E t nostri Petasille greges sensere canentem
I n syluis Meliseon, adesáq; saxa sonorem
D um referunt, tacitæ cantum stupuere N apææ,
E t, mirum, fessæ uocem tenuere cicadæ,
P rostratæq; solo iacuere ad carmina uaccæ,
O blitæ cytisum pecudes, satureia capellæ.
I ncipit hinc. A riadna pyro mihi gratior ipso,
Q uod superat uel odore rosas, uel fraga colore,
D um pectus foueóq; manu, tractóq; papillas,
N on me mulctra iuuant, non lactis plena recocti
F iscina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
B ucculla nō, cupido dum blanda admugit amanti,
D esierat. plausere boues, plausere iuuenci
M ugitu. Socio responsant antra fauore,
C onuallesq; cauæ resono nemora auia cantu.
M ox iterum. Dulce in pratis dũ gramina tondent,
C ernere capreolos, uariato tergore, pictis

Distinctos maculis. Mater uocat usq; pauenteis,
Sectantur trepidi uestigia matris anhelæ.
Ludunt & saturi circum ubera nota gemelli.
Suaue per æstatem liquidam mulcentibus auris,
Dum tectæ ramis uolucres connubia miscent,
Pandentem'q; alas, caudam'q; ad terga rotantem
Pauonem spectare. Vocat Iunonius ales
Consortem thalami, speculosa uolumina uersat,
Cauda micat, mediis fulgent sua sydera pennis.
Venit amans, cupidis miscent simul oscula rostris.
Iungit amor geminos, geminata'q; gaudia gliscunt.
Inter utrosq; suos Venus ipsa accendit olores.
At mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
Albentem'q; pedem, nudat'q; ad flumina suras,
Genua'q; sub uitrea candent argentea Lympha,
Et fungis Alni candentius, & niue Corni,
Populus & niueos quos iactat in aëra flores,
Tũc mihi corda liquant uel mella Sicanidos hyblæ,
Mella fauis Heliconis, et anteferenda Libyscis,
Et succo siculæ, stillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere silentia capræ,
Ruperunt et oues simul & cum matribus agni.
Balatum referunt colles, Gauri'q; recessus,
Et Cumæ uacuæ, & cryptæ graueolentis Auerni,
Antra'q; Musconis, & opaca sepulchra Tuennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ bucina pendet,
Inflat eam labris turgentibus. Illa frementi
Inuoluit cœlum gemitu. Quo concita syluis
Erumpit clamore suum gens horrida setis,
Horrida grunnitu, et tundentibus aëra sannis.

ACON.

I pse manu glandem spargens ciat ore, crepatq́;
O ra per & denteis rictu glans hausta uoraci,
L ambentes catuli circunstant ubera matrum.
M ox abit ad fagos. Sequitur simul undiq; pubes
A rmentalis, agris regnat Meliseus in ipsis
N odoso incumbens baculo, & stans iperat. Adstant
V mbronum generosa cohors, turmæq́; laconum,
L atratuq; lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Petasille, iuuat meminisse, uel urnam
C andentis lactis pretium ferat, ô mihi siquis
H unc iterum det uidisse, atq; audisse canentem,
D et calamos modulare, leuemq́; inflare cicutam.
Pe. O mihi siquis eum sistat Vulsonis in antro
R ursus & ad Mopsi salices, aut rura Salenti,
I lle sibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
C ornipetam, cui lana pedes descendit ad imos,
R ursus et ipse suos recinat Meliseus amores,
A ut cum Delioli pratis, Minionis ad alnum
H æc dolet, & socias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit, subtegmina ducens,
D um canit assuetas miscet Philomela querelas.
C oniugis absentes hæc dum suspirat amores,
I ngeminat memorem nati philomela dolorem,
D umq; uiri barbam meminit, setosáq; menta,
H ic philomela grauem sustollit in aëra questum.
D umq́; torum queritur, fraudataq; gaudia lecti,
M œsta silet philomela, facitq; silentia luctus,
S uspirantq́; redolentq́;, simul. Quo carmine captæ
F ormicæ, tacitum dant læta per agmina plausum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes,

O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meáq; oscula coniux,
D eliciasq; paro gregis, & noua munera porto,
D um lauor ad fontem, sudatáq; pectora tergo,
E t filicem necto crines, ac tempora circum,
E cce lupum ad catulas, agnumq; ex ubere matris
E ripit, et tacitus latebrosa per auia tendit.
I pse sequor, noctem in nimbis per inhospita duco,
E t mea te coniux exclamans, pectora plango.
O mecum ueterem ranæ reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiscellam uimine texo,
V irgáq; cœruleo miscetur candida iunco,
F lauáq; supremum circundat linea textum,
E t limbum croceo subtexunt flore corymbi,
E cce per impluuium demisso fune, pedumq;,
E t picturatum buxi de fronde galerum,
F iscellamq; decus texturæ, et ruris honorem,
S urripiunt fures. ah monstra pudenda Brigantum.
E xcutior somno trepidus latrante Cynandro.
D um crudo perone mihi pes sternitur alter,
I ngruit atra cohors murmur. Subroditur alter
P ero, nec à morsu pollex defenditur ægro,
E xclamo, lachrimansq; genas, & pectora tundo,
O mecum questus ranæ geminate recenteis.
Dum fœtus geminos uaccæ candentis, adulti
S pem gregis, ad fluuios, et prata uirentia duco.
D um mihi promitto soboles, ad aratra iuuencos,
A d mulctram uitulas, ad dolia dona Lyæi,
D umq; sero cytisum uaccis, arbustáq; pango,
A tq; serens canto ad sulcos, uinetáq; pangens

A d foueas, ipsi mecum experiuntur & agni.
L udunt ad sentes infirmis cornibus hedi.
A h dolor, ah lachrymæ, sonuere tonitrua cœlo,
D iscurrère faces, ignitaq; tela coruscant,
D e cœlo tacti foetus, armenta, gregesq;,
E t tactæ uites, auulsa & stiua ferenti
A ttonitu. Vix ipse super turbatus, & amens
S tragem inter pecorũ frugumq; relinquor, et atris
A mbustus flammis iaceo. Vix colle propinquo
L apsa pales tutatur, humi tollitq; iacentem.
O mecum solitas ranæ instaurate querelas,
E t luctum geminate, nouosq; intendite questus,
C oncadit hic. Ipsi simul ingemuere iuuenci,
I ngemuere & oues, cumq; ipsis matribus agni,
I ngemuere capræ, ipsis & cum matribus hedi.
D emisere comas quercus. liquere palumbes
E t quercus, frondemq; nuces posuere, columbi
D eseruere nuces, Ramos fregere myricæ,
D eseruere et aues nidum, et cum prole myricas,
D eseruitq; et apis flores, roremq; cicadæ,
E t ranæ mutis fecere silentia buccis.
H æc Saliuncus, & hæc referebat arundine clarus,
E t calamis Petasillus, uterq; insignis auena,
I nterea asparagosq; legunt, fungumq; recentem,
B oletosq; sequuntur, & altercantur utrinq;
C onditura suo quæ sit miscenda sapore.
T ecta & uterq; subit, nigro squalentia fumo
H irsuti Labeonis. hic et miscere falernum
A sparago docuit, docuit piper. hic boletis
I nocctumq; pyrum, mentæ syluestris acœruum,

ACON.

Alliaq́; adiicere, et contritum serpillum,
Postremo querulis oleum stillare patellis.

FINIS.

a b c d e f g h i K l m n o p q r s t
u x y z.

QVATERNIONES OMNES.

VENETIIS APVD ALD. MENSE
MAIO. M.D.V.

ALD. SVARDINO SVARDO BERGOMATI. S.

Summa beneuolentia in te mea, ob dulceis mores tuos, & uitæ integritatem suauiss. Suardine, fecit, ut Pontani nostri hendecasyllabos cura nostra excusos sub tuo nomine emittendos curarem in manus studiosorum. Tum etiam, quia cum Venetijs esses, hendecasyllabos ad te treis & triginta supra centum, quos de te composuerat, misit, ut unà cum Vrania, & cæteris poematis suis mihi imprimendos dares. Atq; utinam tunc id facere licuisset, cum & tu aderas, & ipse uiuebat. præsertimq; cum q̃ maxime id cupere uideretur, & quasi præsagiret, id quod euenit, ut ante è uita discederet, quã characteribus nostris, nostro studio, suos lusus excusos uideret, satis enim & nostro, & illius desyderio fecissemus. Vidisset quantum curæ, studij, laboris doctissimis suis, ac diuinis poematis informandis adhibitum a nobis fuisset. Vidisset lucubrationes suas, suos lusus, sua pignora, amari, amplecti, uenerari a studiosis, ijsdemq; doctiss. Quam quidem rem non accidisse, & tunc tuli moleste, & nunc maxime doleo. Adde quod primo exemplari intercepto, alterum sua ipsius manu perscriptum te absente ad me misit, orans, obsecransq; etiam, atq; etiam, ut accelerarem editionem. Sed uide infortunium, Simo ille philosophus, cui ad me librum dederat, in febrem grauissimam in itinere incidit, paucisq; post diebus Patauij moritur. ijsdem diebus & Põtanum ipsum decessisse renunciatũ est. Illud etiam mirabere, anno ferè post, ex quo is obijt mor-

tem, exemplar ipsum mihi fuisse redditum. Hæc autē ad te propterea publicæ scripsimus, ut nos, quod in hūc usq; diem istæc opera edere distulerimus, & apud te, cuius censuram facio plurimi, & cæteros uel istorum poematum cupidissimos, uel Pōtani amantissimos hac epistola expurgaremus. Vale.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM, LIBER PRIMVS.

MVSAM CATVLLI INVOCAT.

Tum Hendecasyllabos alloquitur, & Marinum monet, ne eos comites in balneas secum ferat.

Nigris Pieri, quæ places ocellis,
Et cantum colis, & colis choreas,
Nigris Pieri grata dis capillis,
Formosæ quibus inuident Napææ,
Dum gratos prope Syrmionis amnes,
Et crinem lauis, & comam repectis,
Ne tu Pieri, ne benigna desis.
Dum lætis salibus, sonante plectro,
Alterno & pede balneas adimus.
Huc huc hendecasyllabi frequentes,
Huc uos quicquid habetis & lepôrum,
Iocorum simul, & facetiarum,
Huc deferte minutuli, citiq;,
Quod uos en pretium, aut manet uoluptas?
Inter lacteolas simul puellas,
Inter molliculos simul maritos
Ludentis simul, atq; prurientis,
Dum tractat tumidas puer papillas,

Contrectat tenerum femur puella,
Tractat delitias suas maritus,
Tentat delitium suum puella,
Et ludunt simul, & simul fouentur
Lassi, languiduliq; fessuliq;,
Tunc uos hendecasyllabi beati,
Quot quot oscula, morsiunculasq;,
Quot quot enumerabitis duella?
Quot suspiria, murmura, & cachinnos?
Cum furtum liceat sopore in ipso
Contrectare papillulas, sinumq;,
Occultam & femori admouere dextram.
Hos tu sed comites Marine uita,
Baianis quoties aquis lauaris,
Tuas ne ueneres, libidinesq;,
Et lusus referant salaciores,
Sis & fabula, quod senex, salaxq;,
Et thermas quoq;, balneas & ipsas
Infames nimio supinus usu.
Hanc laudem potius tuo relinque
Compatri, chorus hunc puellarum
Incanum sequitur, colunt sed illæ
Non annos ueteli senis, sed aurum.

PVELLAS ALLOQVITVR ADMO nens, quid seruare in balneis debeant.

Quæ dulceis modo balneas petistis,
Et corpus calidis aquis fouetis,
Inepte facitis nimis puellæ,
Inepte nimium, parumq; recte,

Quod

Quod corpus sine amantibus fouetis,
Quod solæ sine amantibus lauatis.
Quare consilium Senis probati,
Et rectum capite, & probum, bonumq́;.
Gaudet blanditijs Amor, iocisq́;,
Amplexus petit, osculis fouetur.
Res est mutua, mutuus cupido.
Odit tristia, solitudinemq́;.
Quid solæ sine amantibus lauatis?
Quid corpus sine amantibus fouetis?
Curas pellite, solitudinemq́;.
Ite in gaudia, mutuos fouete
Amplexus, sine amante, mutuum nil.
Quare nec sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.
Intrastis calidas, uocate amantes,
Intrastis calidas, fouete amantes.
Sint et mutua, sed nec ipsa muta.
Amplexus cupidi loquantur ipsi,
Iniectæq; manus loquantur ipsæ,
Et dens blandulus, ebrijq; ocelli,
Sonent oscula, personent cachinni,
Vincant murmura cyprias columbas.
Hanc legem statuit Venusq́;, Amorq́;,
Hanc legem sibi balneæ edidere.
Nec solæ sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.

DE BATHYLLA PVELLA *in balneis.*

Baianas petijt Bathylla thermas,

D umq; illi tenerit comes cupido,
A tq; unà lauat, & fouetur unà,
D um molli simul in toro quiescit,
A c ludos facit, improbasq; rixas,
S opito pueroq;, lassuloq;
A rcum surripuit Bathylla ridens,
M ox picta latus instruit pharetra,
E t molles iacit huc, et huc sagittas.
N il ò nil reliquum est miselli amantes,
N il his impenetrabile est sagittis,
H eu cladem iuuenum, senumq; Baias.

AD HERMIONEN, VT PAPILLAS CONTEGAT.

Prædico tege candidas papillas,
N ec quæras rabiem ciere amantum,
M e quem frigida congelat senecta,
I rritas male, calfacisq; quare
P rædico tege candidas papillas,
E t pectus strophio tegente uela.
N am quid lacteolos sinus, & ipsas
P ræ te fers sine linteo papillas?
A n uis dicere basia papillas?
E t pectus nitidum suauiare?
V is num dicere, tange, tange, tracta?
T e'ne incedere nudulis papillis?
N udo pectore te ne deambulare?
H oc est ad Venerem uocare amantes.
Q uare contege candidas papillas,
E t pectus strophio decente uesti,

A ut, senex licet, inuolabo in illas,
V t possim iuuenis tibi uideri.
T ithonum Hermione tuæ papillæ
P ossunt id iuuenis uocare munus.

AD MArinum Thomacellum de lege bal neorum uirginibus dedicatorum.

His uirguncula thermulis lauetur,
N ullam quæ uenerem integella sensit.
H is se balneolis lauet puella,
N ullum quam tetigit uiri cubile.
H oc se fonticulo eluat sacerdos,
N ullæ quam recreent amoris auræ.
Q uod si qua laticis sacri pudorem,
E t castum temerarit ausa fontem,
I ratæ timeat Deæ flagellum.
H æc lex est tabulæ Deæ dicatæ,
V is hæc thermulcæ dicationis.
S quallent hic latices MArine sacri,
E t serpunt ederæ Deæ sacello,
N ullæ his uirgineis aquis lauantur,
N ec casta est quoniam, nec integella,
S eu uirguncula, seu puella, siue
C ustos romulei foci sacerdos.

AD MARIHAM Thomacellum.

S alaces refugis Marine Baias,
E t fontes nimium libidinosos.
Q uid mirum senibus nocet libido.
A n non o Thomacelle uina prosunt?

E t prodest senibus liquor falernus?
E t prosunt latices Thyoniani?
A n non et senibus Marine somnus,
E t prodest requies, sopor'q; prodest?
B aijs somniculosius quid ipsis?
Q uid thermæ nisi lene, molle, mite,
R orantes cyathos, merum'q; poscunt?
S enum delitias, iocos seniles?
S enes ad calices iocatur, idem
L udit ad cyathum, senile uinum,
S enilis sopor, & quies senilis.
Huc huc en propera Marine, uerum
H uc ipsis sine testibus uenito,
E t lumbis sine. nam quies senile est.
L ibido iuuenile, siccitas'q;,
E t tecum ueniat sitis, fidelis
E t senum comes, atq; balneorum.
P ergrate accipiere, siccitas'q;,
A tq; unà sitis accubabit. ipse
M iscebo tibi poculis minutis,
I dem est uario frequens lyæo.
H oc ætas iubet utraq;, & sodalis,
H oc & balnea, sicculæ'q; arenæ.

BALNEAE LOQVVNTVR.

Nostrum si titulum Puella nescis,
H ic est, præ grauida recedet aluo,
Q ui uenit uacua. hoc habet tabella.
Q uod uero officium tuum, meum'q;,
Q uæ partes, moneam. uirum ipsa tecum

Adducas

A dduacs ualidum, ioci peritum,
C ui telum uiride, & uirens iuuenta.
N ec tu defueris comes iocanti
A ut ore, aut femore, aut manu, iocis'ue.
N anq; et balnea mutuum requirunt.
Nunc ad me uenio, meum'q; munus
Q uod sit, subijciam. Tibi senex uir
S i sit, nec ualidus, nec ore gratus,
N ec aptus thalamis, tori'ue rebus,
Q ui rursus iuuenis, decens, ualens'q;
I am sit, substituam, salacior'q;
V erno passere, martijs columbis,
C ui rubro caput horreat cucullo.
H æc uis est tabulæ, uigor'q; fontis.
Q uare si sapies Marine, cum sis
E ffoetus, fugies repente Baias,
V ites balnea, myrteum'q; littus
E lumbis, tremulus, macer, senex'q;.
S etosum Hectora balneæ requirunt.

AD DEIANEIRAM PVELLAM.

Cur o Deiáneira, cur moraris
A uroram cupidis referre terris?
C ur non lumina, petulos'q; ocellos
I n lucem ex eris? ac diem reducis?
P ellit Sol radijs suis tenebras,
E t lucem pariter, diem'q; reddit.
T u lucem referens tuis ocellis,
P ellas tristitiam, et graueis dolores,
E t curas abigas benigna amantum.

Et prodest senibus liquor falernus?
Et prosunt latices Thyoniani?
An non et senibus Marine somnus,
Et prodest requies, soporq́; prodest?
Baijs somniculosius quid ipsis?
Quid thermæ nisi lene, molle, mite,
Rorantes cyathos, merumq́; poscunt?
Senum delitias, iocos seniles?
Senes ad calices iocatur, idem
Ludit ad cyathum, senile uinum,
Senilis sopor, & quies senilis.
Huc huc en propera Marine, uerum
Huc ipsis sine testibus uenito,
Et lumbis sine. nam quies senile est.
Libido iuuenile, siccitasq́;,
Et tecum ueniat sitis, fidelis
Et senum comes, atq; balneorum.
Pergrate accipiere, siccitasq́;,
Atq; unà sitis accubabit. ipse
Miscebo tibi poculis minutis,
Idem est uario frequens lyæo.
Hoc ætas iubet utraq;, & sodalis,
Hoc & balnea, siccilæq; arenæ.

BALNEAE LOQVVNTVR.

Nostrum si titulum Puella nescis,
Hic est, præ grauida recedet aluo,
Qui uenit uacua. hoc habet tabella.
Quod uero officium tuum, meumq́;,
Quæ partes, moneam. uirum ipsa tecum

Adducas

A dducas ualidum, ioci peritum,
C ui telum uiride, & uirens iuuenta.
N ec tu defueris comes uocanti
A ut ore, aut femore, aut manu, iocis'ue.
N anq; et balnea mutuum requirunt.
Nunc ad me uenio, meum'q; munus
Q uod sit, subijciam. Tibi senex uir
S i sit, nec ualidus, nec ore gratus,
N ec aptus thalamis, tori'ue rebus,
Q ui rursus iuuenis, decens, ualens'q;
I am sit, substituam, salacior'q;
V erno passere, martijs columbis,
C ui rubro caput horreat cucullo.
H æc uis est tabulæ, uigor'q; fontis.
Q uare si sapies Marine, cum sis
E ffoetus, fugies repente Baias,
V ites balnea, myrteum'q; littus
E lumbis, tremulus, macer, senex'q;.
S etosum Hectora balneæ requirunt.

AD DEIANEIRAM PVELLAM.

Cur o Deiáneira, cur moraris
A uroram cupidus referre terris?
C ur non lumina, petulos'q; ocellos
I n lucem exeris? ac diem reducis?
P ellit Sol radijs suis tenebras,
E t lucem pariter, diem'q; reddit.
T u lucem referens tuis ocellis,
P ellas tristitiam, et graueis dolores,
E t curas abigas benigna amantum.

E t quod Sol radijs, id ipsa ocellis
P ræsta Deiáneira, amantibus'q;
E t lucem pariter, diem'q; redde.

AD PETRVM COMPATREM NEAPOLITANVM.

Quod cani tibi compater Capilli,
E t toto capite albicant pruinæ,
A mplexus fugiunt tuos puellæ,
I unxisse & femori femur recusant.
Q uod nec carminibus suis Apollo,
N ec blandis redimet iocis Thalia,
Q uæ nam, quæ tibi compater miselle,
Q uæ uita? aut quis erit modus querenti?
H ic est, quem teneræ timent puellæ,
Q uem cultæ fugiunt nurus'q;, amor'q;
O mnis undiq;, & undecunq;, & usq;,
V sq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
O mnis horret amor, Venus'q;, hymen'q;.
S ed nil sit tibi Compater molesti,
N ec canos, celerem aut time senectam,
S ed tristes animo repelle curas.
Q uod nec carminibus suis Apollo,
N ec blandis numeris dabit Thalia,
I d nummus dabit aureus petenti,
V el te ut lacteolæ petant puellæ,
Q uæ tum, quæ tibi Compater beate,
Q uæ uita, aut quis erit modus iocanti,
H ic est, quem roseæ uolunt puellæ,
Q uem cultæ cupiunt nurus'q;, amor'q;

O mnis undiq;, & undecunq;, & usq;,
V sq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
O mnis ambit amor, Venusq́; hymenq́;.
F elix canicies, senecta felix.
C ui canæ nitet aureus capillus,
C ui flauæ riget aureus priapus.

LAETATVR REDITV
FRANCISCI Aelij.

E Roma meus Aelius reuisit
D ulcem Parthe nópen, lares paternos,
O lucem niueam, diemq́; faustum,
A ntiquum uideo, & bonum sodalem,
E t caram teneo manum, fruorq́;
G ratis colloquijs, fruor cachinnis,
E t lætis salibus, facetijsq́;.
O uere niueum, diemq́; faustum,
Q uid non pro reduci libens amico
P ersoluam? puer, i, uoca sodales
A lbinum, Elysiumq́;, Compatremq́;,
E t dulcem Altilium, bonum Marullum,
A d cœnam ueniant, bibamus uncti,
V ncti permadidi, atq; lippientes.
A lbinus numerum nouem sororum,
A t monstra herculea ebibat Marullus,
B is septem uolo Compater puellas
I unonis, uolo quot Deæ marinæ
C inxerunt niueæ latus ministræ,
C um Troiam peteret misella mater.
D uctet Altilius ciens coronam,

S altans Elysius bibat, quot olim
D idonis famulæ penum struebant,
D um cœnam profugo parat marito.
M e tot pocula, tot'q;, tot'q;, tot'q;,
T ot me pocula iuuerint bibentem,
T ot carchesia lauerint madentem,
Q uot quot Di simul, et Deæ biberunt
A d mensam Oceani patris uocati,
A ut quot, dum illa canit senex Homerus,
S iccauit calices, releuit obbas.
D ulce est ob reducem madere amicum.

AD ACTIVM SYNCERVM.

Q uid cantus siculæ iuuant auenæ?
Q uid cantor Melisæus? aut amanti
P rosunt partheniæ tibi myricæ?
A ut quid capreoli? decem'ue mala?
A lbo capreoli liti colore,
A ureo mala, tibi quid, ô quid Acti
P rosunt? aut gemitus tibi columbæ?
A ut quid sibila murmurantis austri?
Q uare ô mænalium nemus relinque,
A tq; istas Amaryllidas, Teuennæ
C ultrices gelidæ, aridi et Tanagri,
E t Baias cole, myrteum'q; littus,
E t littus cole, myrteas'q; Baias,
H ic fas est iuueni, hic licet puellæ
C ertatim teneros inire lusus,
H ic et basia, morsiunculas'q;
S urreptim dare, mutuos fouere

A mplexus licet, & licet iocari
I mpune ad cyathos, choros, lucernas.
B aianæ hoc statuunt lauationes,
H ic seni liceat mihi duella,
E t rixas iuuenum, et puellarum
A d pacem lepidam, & iocum uocare,
M iscere & lacrymis iocos, iocisq;
R ursum lacrymulas. queretur Agnes
D emorsam sibi lingulam. licebit
A gneti tenerum proci labellum
I nsignisse nota, dolebit Aulus
N egatum sibi basium. licebit
T riplex basiolum dedisse amicæ.
I rata est quoties Lyco Lycella,
P ossum compositas ligare leges,
P ossum fœderibus ligare amanteis,
V t cœnent pariter, lauentur unà,
A tq; uno simul ut toro quiescant,
C oniuncto & simul ore suauientur,
E t somnos agitent quiete ut una.
H as & delitias, & hos lepóres
P ræstarint tibi balneæ salubres,
B aiani dederint tibi recessus,
V t dicas, siculæ ualete auenæ,
V mbroso ualeat Teuenna monte,
M e me balneolæ beent beatæ.
N am Baias homines colunt, Deiq;.

VXOREM, AC LIBEROS INVI-
tat ad diem natalem celebrandum.

Dulces filiolæ paterni ocelli,
D ulcis nate, patris tui uoluptas,
E t coniux requies senis mariti,
M ecum templa pijs adite uotis,
N atalis meus est, deos rogate,
A tq; hunc, atq; alios agamus annos
F austo sydere, candidis lapillis,
D um caros mihi redditis nepotes,
Q ui blanda oscula, balbulasq; uoces
I ncompto simul ore blandiantur,
I nculto simul ore suauientur,
M ox conuiuia uillulla propinqua
S ecuris animis, dolore pulso
N octurnas ineamus ad lucernas.
H ic patri liceat seni falernum
D iffusum cyatho minutiore
R oratim ingeminare ter, quaterq;,
D um lassos oculos sopor reclinet.
At uos quis pudor eripit lyæum,
N atiuaq; sitis leuatur unda,
D ulci intingite melle, cinnamoq;,
H æc sunt pocula Virginis Dianæ,
S iquando ad superum dapes uocatur.
T u myrtum foribus, rosamq; mensæ
A ppone, & uiolis humum colora,
R esperge & cyprio domum liquore,
N ec desit lyra, eburneusq; pecten,
Q ui gratas genio citet choreas.
E t dulces genium decent choreæ.
H unc uos, hunc hilares rogate, mentem

D et recti cupidam, simul'q; honesti,
P ermittat'q; alia a' deis regenda.

AD Ariadnam uxorem.

Vxor delitiæ senis mariti,
E t casti thalami fides, amor'q;,
P er te uel uiridis mihi senecta est,
Q uem curæ fugiunt senem seniles,
Q ui seram supero senex senectam,
E t canus iuuenum cano furores,
S ed tanquam redeat calor iuuentæ,
E t sis cura recens, amor'q; primus,
E t primus furor, impetus'q; sæuus,
A ntiquas uolo suscitare flammas.
Q ualis floridulo nitens in horto
N on dum puniceas comas reclusit,
E t iam puniceas comas recludit,
A t rarum decus explicare quærit,
Q uæ læto rosa ramulo refulget,
T alis purpureis genis, & ore,
V t quæ non tenerum cupit maritum,
S ed iam iam tenerum cupit maritum,
C ui prima oscula dedicet, suum'q;
F lorem uirginei dicet pudoris,
S uspirans uiduo puella lecto
F ulgebas mihi, primulos'q; amores
S pirabas oculis sinu'q; blando
A fflabas arabum suos odores,
F undebas charitum suos honores,
E t lætum Gnidiæ deæ nitorem,

Qualis fulgidulo renidet ore,
Quae cano uehitur decora cycno,
Cum compsit caput, & coma repexa
Procedit thalamo, nouosq; amores,
Et nouas parat excitare flammas,
Spirant omnia, qua comam reflectit,
Splendent omnia, qua reflectit ora,
Talis, qua niueos pedes ferebas,
Et qua splendidulos moues ocellos,
Et qua per uacuum reflectis ora,
Spirabas cyprios, tuosq; odores,
Styllabas Syrium, & tuum liquorem,
Omnisq; ambrosiam refragrat aura.
Qualis de croceo toro resurgens
Mane aurora nigras repellit umbras,
Quum lucem simul, et diem reportans.
Irrorat teneros benigna flores,
Et spargit uarios humi colores,
Rident prata, canuntq;, concinuntq;,
Et frondes, syluaeq; ramuliq;,
Talis de thalamo uocata, quando
Ad molles Thyasos uenis, canisq;,
Pellis tristitias, metus, dolores,
Rixas, murmura, turbidos tumultus,
Irrorans animis quietem, amores,
Ludos, laetitias, iocos, lepores,
Lusus, gaudia, candidamq; pacem,
Et spargis ueneres, cupidinesq;
Rident omnia, & aerem serenas,
Et qui te iuuenis uidet, senexq;,

Et

E t quæ fœmina, seu uidet puella,
O ptatum cupiunt tibi maritum,
F elices tibi nuptias precantur.
T unc, ut de tenui solet fauilla
C rescens igniculus focum repente
F lammis corripere, aridisq; lignis,
Q uodcunq; adiicies, edit, uoratq;,
S ic me de tenui leuis fauilla
C onceptus calor, & nigris ocellis
I mas corripuit uorans medullas.
V rebat roseus per ora fulgor,
V rebat niueus per ora candor,
V rebat coma, myrteus capillus,
V rebat roseis latens papillis,
M ox cursans amor huc, & huc, et illuc,
E t per guttura, per genas, manusq;,
E t per collaq;, lucidamq; frontem,
E t per pectora, candidosq; dentes,
V t iam non amor is, sed ignis esset,
Q ui seram quoq; calfacit senectam.

AD BATHYLLAM DE AMARACO COLENDA.

E t mollem cole Amaracum Bathylla,
E t multo madidam foue liquore,
E t sparsas digitis comas repone,
A tq; illas patulam reflecte in umbram,
L usum, et delitias tuæ fenestræ,
E t rarum cupidi senis leuamen,
D um te prospicit ortulos colentem,

T ondentem'q; comas, simul'q; ramos
I n conum docili manu prementem,
M iratur digitos, stupet'q; ocellos.
E t totus miser hæret in papillis,
F rigens'q; æstuat, æstuans'q; friget,
I nfelix simul, & simul beatus,
F elices sed apes, nemus beatum,
Q uæ circumuolitant, legunt'q; flores,
E t rorem simul, & tuos labores
I n tectis relinunt, liquant'q; nectar.
O qui mopsopii liquoris auram,
N yblæ et quæritis, & ualere hymetum,
H yblam et dicite mel bathyllianum,
I te, & quærite, sordet Hybla, sordet
V ertex atticus, & liquor Panhormi,
I te, & quærite mel bathyllianum.

AD BATHYLLAM.

C um rides, mihi basium negasti,
C um ploras mihi basium dedisti,
V na in tristitia libens benigna es,
V na in lætitia uolens seuera es.
N ata est de lachrymis mihi uoluptas,
D e risu dolor. o miselli amantes
S perate simul omnia, et timete.

AD ALfonsum ducem calabriæ.

Caræ mollia Drusulæ labella
C um dux magne tuis premis labellis,
V no cum geminas in ore linguas,

Includis

I ncludis ſimul, & ſimul recludis,
E ducisq; animæ beatus auram,
Q uam flat Druſula pectore ex anhelo,
C ui cedunt arabes, ſyriq; odores,
E t quas idaliæ deæ capilli
S pirant ambroſiæ, cum amantis ipſa
I n molleis thalamos parat uenire.
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on felix tibi, non beatus eſſe?
N on uel ſorte frui deûm uideris?
I dem cum tenero in ſinu recumbis,
E t iungis lateri latus, genisq;
C omponisq; genas, manusq; leui
H æret altera collo, et altera illas,
Q uas parteis pudor abdidit, retractas.
M ox poſt murmura, mutuosq; queſtus,
P oſt ſuſpiria, et oſculationes,
I mis cum reſolutus à medullis
D efluxit calor, & iacetis ambo
L aſſi, languiduliq;, feſſuliq;,
I gnorasq;, tuæ ne, Druſulæ ne
T uus pectore ſpiritus pererret,
T uo an ſpiritus illius recurſet,
V terq; an ſimul erret hic, et illic.
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on ſordent tibi regna? ſordet aurum?
N on unus tibi cœlitum uideris?
E t cum lacteolo ſinu quieſcens
F eſſus languidulum capis ſoporem,
C arpis dulciculum beate ſomnum,

N on fallor, tibi credo dormienti
O ccurrit Charitum nitens figura,
O ccurrit Veneris decora imago,
M iraris faciem, genas, capillum,
D entes, oscula, candidamq; frontem,
N igra & lumina, petulos ocellos,
C olla et candida, uesculas papillas.
A t cum te placidus sopor relinquit,
R eliquit Charitum nitens figura,
R eliquit Veneris decora imago,
S ola & Drusula lectulo remansit,
Q uas somnus Veneremq;, Gratiasq;
O stendit tibi, quas quies sopora,
N ón ne his Drusula par tibi uidetur?
V namq; has tibi Drusulam referre?
D ic dux maxime, dic beate amotor,
N on credis simul et deas dolere?
A tq; uni tibi et inuidere diuos?

SODALES Inuitat ad Martinalia.

Martini sacer est dies, abite
C uræ peruigiles, uenite somni,
Q uicquid sollicitum, recedat à me,
D ulces undiq; perstrepant cachinni,
H ac nil luce bibacius sit unquam,
N il his somniculosius tenebris,
S ed somnos pater excitet Lyæus.
F estina puer, i, petrucianas
C ellas ictibus usq; uerberato.
I llas nam pater incolit Lyæus,

I llinc promito, quas uolo quietes.
C retensis fluat hinc, & inde bacchus,
H inc illinc liquor aureus Falerni.
C ertent Massica Cæcubis racemis,
E t lenis Chios, ac seuera Lesbos,
A c uernacia Brutius dyotis,
F undat regia moream Panhormus,
S ed nec Corsica, Barolumq; gratæ
B acchi delitiæ, aut madens Tarentum,
N on dulces mihi fundit ent lagænas.
M itte et Melphia, Clariana mitte.
M uscatum mihi mittat hæc, & illa,
R aros postulat hæc dies liquores.
N ardo non sine, cypriaq; Myrrha.
T u Scalam pete non nouum sodalem.
D ic è scriniolo, sinuq; amatæ
V xoris, mihi cyprios odores,
Z ebeti quoq; proferat liquores.
H eu quod frigida me grauat senecta.
N on non hæc sine uinula puella
A biret mihi nox, adest lyæus,
A dest lætitiæ pater. ualete
T ristes excubiæ. sopor uenito.
M isce nunc cyathos puer repostos.
S ic somni pater imperat Lyæus.

DE NVPTIIS Ioannis Bran-
chati, & Maritellæ.

Branchato Maritella copulatur.
D ulcis coniugi bonum sit omen,

Sit felix simul et uiro, et puellæ,
Et natis pariter, nepotibusq;.
Nascatur similis puer parenti,
Nascatur similis puella matri,
Gratus castaliæ puer choreæ,
Grata et dulichiæ puella diuæ.
Hæc nos coniugibus bene ominemur.
Nunc qualis tibi sit futura pugna,
Branchate accipias, nouus maritus
Cum sis, & noua cum tibi sit uxor,
Intras cum thalamum quiete prima,
Ne statim uenias ad arma dico,
Sed blandis precibus, iocisq; blandis
Pertentes aditum, cachinnulisq;,
Misce his oscula, nunc petita blande,
Nunc furtim tibi rapta, nunc negata,
Quæ per uim capias. nec erubescas
Mox ad lacteolas manum papillas
Tractans iniicere, ac subinde collo
Impressum tenero notare dentem.
Nec non et tumidum femur, latusq;
Tractabis niueum, manuq; leui
Ad dulcem uenerem uiam parabis.
Nam dulcis ueneris manus ministra.
Post blanda oscula, garrulasq; uoces,
Dulcesq; illecebras, iocosq; molles,
Post motus teneros, leuesq; rixas,
Cum sese ad cupidos resoluit illa
Complexus, simul et timet, cupitq;,
Tunc signum cane, tunc licebit arma

Totis expedias amicæ castris,
Telum comminus hinc, & inde uibrans,
Dum uulnus ferus inferas amatum.

DE FANNIAE Labellis.

Si quæris uenerem, cupidinemq;,
Dulces Fanniolæ labella quæras.
Hic sedes posuit suas Cupido,
Hic lætas agitat Venus choreas.

LOQVITVR Puella fuscula.

Quod sim fuscula, quod nigella, & ipsæ
Fuscæ in pectore nigricent papillæ,
Quid tum? nox nigra, fusculæ tenebræ,
Nocturnis colitur Venus tenebris,
Optat nox uenerem, uenus tenebras,
Et noctes Venerem tenebricosæ
Delectant, pueri in sinu locatæ
Lusus dum facit, improbasq; rixas.
Ergo his in tenebris latebricosis,
His nos in latebris tenebricosis
Lecto compositi, quiete in una
Ducemus uenerem toroq; iuncti
Condamus tenebras, sopore ab ipso
Dum Solis uenus excitet sub ortum.

MORTEM sibi imprecatur ob Zelotypiam.

Quis hæc, me miserum labella suxit?
Quis has, me miserum, genas momordit?

Quis collo, ah miserum notas reliquit?
Quis ah, quis teneras manu papillas
Tractauit digitis, manuq; pressit?
Quis candentia gutture ex eburno
Accepit spolia ore, dente, labris?
Quis felix animam beatus? udo
Quis de pectore rettulit saliuam?
Quis ò cætera, sed quis, ah quis? heu
Me me iam miserum iuuat perire.
Quis stricto pugione pectus haurit?
Hic hic est dolor ense finiendus.

TVRTVRES ALLOQVITVR,
Sciscitans eas de amoris natura.

Quæ ramo geminæ sedetis uná,
Atq; unà canitis uagæ uolúcres,
Unà et gutture luditis canoro,
Cum uobis amor unus, una cura,
Vnum sit studium, & fidele amoris,
Nostri nam uariant subinde amores.
Vos blandæ uolucres, amoris instar,
Exemplum fidei iugalis unum,
Quæ uis, obsecro dicite est amoris,
Tam constans male, dissidensq; secum?
Nam si pascitur è calore, & igni
Cur, ò cur miseri súbinde amantes
Frigescunt simul, & tremunt, geluq;
Toto pectore sanguis obrigescit?
Sin est frigida uis, geluq; ab ipso
Horrescit simul omnibus medullis,

Cur

C ur, ò cur miseri subinde amantes
V runtur tacito calore, et igni?
T oto et pectore sanguis ustulatur?
Q uæ n hæc tam varians subinde uis? ut
A lternis calor imperet geluq́;?
V os ò dicite blandulæ uolucres,
E xemplum fidei atq; amoris unum.

DE FVLGENTISSIMIS Lucillæ papillis.

Cum molleis digitos, acumq́; miror,
M iror artifices manus, opusq́;
I nter fasciolas, papillulasq́;
O bliquis oculis repente uidi.
Q uid uidi? uideo? an uidere credo?
S ed certe uideo, en uidetis ipsi
P ulchro è pectore, gemmeis papillis
L ucillæ, radium refulse solis.
N ox est conscia, quæ repente luxit,
Q uæq́; expalluit illico lucerna,
A d quam tum digitos mouebat ipsa.
Q uod ni fasciolis, papillulisq́;
A dmosset teneram manum repente,
F ulsisset roseus dies repente,
F ulsissent mediam diem tenébræ.
F ert Lucilla diem sinu corusco, &
S plendet pectore candicante solem.

AD PETRVM SVMMONTIVM.

Baianas petiit Neæra thermas,
N eæram sequitur Venus, Cupido

It matri comes, it Iocusq;, Amorq;,
Succedunt Charites, praeit Neæra.
Hæc acreis oculis iacit sagittas,
Incensas Venus excutit fauillas,
At suspiria suscitat Cupido,
Cit curas teneras Iocus, leuesq;
Et risus mouet, et serit lepóres.
Torquet spicula, tendit acer arcum
Innitens Amor, hucq;, et huc, & illuc
Spargit uulnera, funditat uenenum.
At blandæ Charites canunt, leuantq;
Curas sollicitas, linuntq; plagas,
Miscent et lachrymis iocos. Neæra
Ipsa inter ueneres, cupidinesq;
Incedit dominans, regitq; euntes,
Et legem statuit deis, deabusq;.
O felix (mihi crede) Petre, felix,
Cui formosa Neæra, cui Cupido,
Et Cypris fauet, & fauent Amores,
Cui blandæ Charites parant choreas,
Et motus numeris, modosq; miscent.
O felix iterum, & quater beate
Summonti, tibi lacteæ puellæ
Prætendunt teneros sinus, Neæra
Præfert oscula, mordicat labella.

DE ALTILIO.

Comptis Altilius placet puellis,
Incomptæ Altilio placent puellæ.
Iratam quia fecerit Dionen

C ano candidior puella cycno,
Q uam totis amor insidens medullis
F ulgentis pueri usserat calore.
O blatum sibi dum suauiari,
D um leui cupit hinc, & inde collo,
V traq; et simul implicare palma,
H ic trux Altilius reflectit ora,
E t dextra cupidas manus repellit,
A c uerbis ferus, improbus minatur.
T unc illa in miseros abit dolores,
E t largus abit imber ex ocellis.
T orpent pectora, mensq;, corculumq;,
S emi et mortua lectulo recumbit
V ltricem in puerum imprecata Diuam.
I ncomptæ Altilio hinc placent puellæ.

DE MARVLLI AMO-
RIBVS.

Musæ, quas adamet meus Marullus,
A ut siquæ redament meum Marullum,
M usæ dicite, nanq; amare certum est.
N ostis delitias puellularum,
N ostis, quæ ueneres, cupidinesq;
A rgutis iaculetur ex ocellis.
Q uæ spirat casiamq;, cinnamumq;,
M inistrat pharetram, facesq; amori,
P ulchro pectore dia Septimilla
H æc illa est, quam adamat tuus Marullus,
Q uæ contra redamat suum Marullum,
F elix copula, mutui calores.

DE AMORIbus Francisci Caracioli.

Quid Caraciolus meus sodalis,
Quid Franciscus agit meus? calét ne?
Quid ni? cui tener ignis usq;, et usq;,
Vsq; et mollibus ardet in medullis,
Vsq; et fulgidulus micat fauillis.
Crudelis pueri impias sagittas,
Immanem pháretram dei minacis,
Absens uritur hic amans misellus,
Absenti rapitur misellus igni,
Ardenti miser ustulatur aura,
Et trux Harmosine faces ministrat,
Et ridet simul, et dolet querentem,
Promittit simul, et negat roganti.
O quam difficiles, grauesq; amores.
Sed tu, si sapies meus sodalis,
Contemne Harmosinas, Myrosinasq;,
Et dulceis tibi quære Posthumillas,
Ad quas tu uenias meridiator,
Et nocturnus eas, eas diurnus,
Cum quis in socio toro quiescas,
In quarum tenero sinu recumbas,
Optatos capiens simul sopores.
Post gratam uenerem, leuesq; rixas,
Cum sese improbulus remisit ardor,
Languent corpora, sucidunt ocelli,
E colloq; graues cadunt lacerti,
Et mutæ reticent in ore linguæ.
Tum felix (mihi crede) tunc beatus,

Tum luces tibi fulserint serenæ,
Tum noctes tibi luxerint beatæ.
Quærunt ludere, non dolere amantes.

AD STELLAM PVELLAM.

Dum furtim mihi cónniues ocello,
Flectis mox aciem, simulq; rides,
Post hinc et uariat color per ora,
Et suspiria lassa sentiuntur,
Stillatim mihi corda deliquescunt,
Sudor tempora frigidus pererrat,
Et passim tremor ossibus uagatur,
Vt sensus animum repente linquant,
Vt fiam miser, & beatus unà.
Sed iam plus solito nitescit aer,
Iam lux candidior diem serenat.
Cur ah cur tenebræ repente nobis,
Cur nox exoritur? nigrescit aura?
An sentis miser, an miselle sentis?
Stella est ad speculam, refulsit in te,
Solem lumina uicta pertimescunt,
O claras medio die tenebras,
O lucem sine nube nigricantem.

DE MARVLLI MVNVSCVLIS.

Misit caseolos mihi Marullus,
Cumq; his uersiculos uenustiores,
Quales Mænaliæ canunt puellæ,
Vnà cum gelido lauantur amne,
Quales Aoniæ canunt sorores,

C um lætas agitant simul choreas.
P ar est uersiculis referre uersus,
Quid pro caseolis referre par est?
O randa est mihi blanda Septimilla,
V t pro caseolis uelit referre
C entum basiola, & catulliana,
C entum suauiola, atq; lesbiana.

AD CHARITEVM.

Sunt gratæ in tenebris faces, in æstu
A fflatus leuior recentis auræ,
D efessis sopor, instrepentis undæ
L anguenti sonitus, sitiq; pressis
S tillans è patera fluente Lympha.
E st grata & senibus quies, merumq;.
N ec ergo iuueni sopor, nec aura,
N ec riuus strepitans, quies, merum'ue
A ufert tristitiam, aut leuat dolores,
S ed risus teneræ procax puellæ,
P etisq; ex oculis remissa flamma,
A fflat quæ uenerem'q; gratiasq;.
S ed dulces recreant lepôris auræ,
E t molles chôreæ, et modi canori.
F elix Endimion suopte somno.
N on curæ uigiles amoris illum
T orquent, sollicitudo nec diurna,
N on suspiria, garruli ue questus,
Quem cœlo dea dum petit relicto,
D um Lamon petit, et suos amores,
S opitum placido toro titillat,

S opito illecebras facit, iocosq;,
S opiti immoritur labris, genisq;,
P arcit sed placidæ tamen quieti.
A t te balneolæ tuæ bearunt,
B eauit ueneris sopora myrtus,
B earunt charites deæ ministræ,
E quis, ô Charitêe nomen hauris,
N e dum balneolis frequens lauaris,
D um myrtos ciuis, & cinis Dionen,
E t Lunæ reuocas per ora nouem,
I llam composito toro locauit,
E t lætam gelida stertere in umbra,
E ffulsitq; nouo decori Luna,
A c nudis iubar extulit papillis,
C uius roridulo è sinu beatæ
S pirabant rosei liquoris auræ,
C uius de teneris fluens labellis
S tillatim ambrosiæ liquebat humor,
Q uo myrtos ubi, lectulumq; & ipsum
A fflauit, Zephyrumq; ab ore ciuit,
I n te delitias suas refudit,
R efudit cyprium, et syrum liquorem,
A c tecum uiridi iocosa in umbra,
T ecumq; assyrio beata lecto
L udit idaliæ iocos palæstræ,
E t tecum placida cubat quiete.
F elix balneolum lauante Luna,
F elicesq; dea iocante myrti,
F elix lectule lusitante diua,
F elices Chariseo amante Baiæ.

AD MASIVM AQVOSAM.

Ne tu ne pete balneas Aquosa.
Quin molles iubeas ualere Baias,
Et littus madidum, ebriosq; fonteis,
Nil illis petulantius lacunis,
Infractum magis, impudentiusq;.
O iam iam pete balneas Aquosa,
Et littus tepidum, & lacus salubreis,
Nil Baiis moderatius seueris,
Ad quas palladius chorus migrauit,
Migrauit studium pudoris omne,
Migrarunt simul attici lepóres,
Atq; artes itidem bonæ migrarunt,
His postquam Hippolyte lauauit undis,
Quam musæ erudiere, comitasq;,
Fouit cecropio sinu decorq;,
Atq; una pudor arte temperarunt,
Et uirtus numeros suos per omnes
Exorans, solio suo locauit
Reddentem populo, patriq; iura.
Hinc mores dominæ sequuntur undæ,
Vt nil sit mage balneis seuerum,
Nil Baiis moderatius sit ipsis.
Quo circa cole balneas Aquosa,
Et littus medicum, atq; aquas salubreis,
Quas & Pierides colunt puellæ,
Quis et se Cicero, Maroq; lauit,
Dum hic Anchisiaden canit uagantem,
Illic Socraticos refert libellos.

DE

DE ALBINI Munusculis.

Nolo cæseolos ducis tenacis.
Vani cæseoli ducas ualete.
Ducis cæseolos nihil moramur.
Ducis cæseoli ualete, abite.
Albini uolo dona liberalis.
Albinus mihi ardduos siccanos,
Albinus mihi salsulas oliuas,
Albinus mihi mella, sanctarumq;,
Quin et fasciculos dedit rosarum.
Promisit quoq; cyprios odores,
Missurus quoq; myrteos liquores.
Vani cæseoli ducas ualete.
Nil iam cæseolos ducis moramur.
Albini uolo dona liberalis.
Albinum faciles ament puellæ.
Albino faueat uenusq;, amorq;.
Alfonsum tetricæ doment puellæ,
Alfonso noceat uenusq;, amorq;.
Sint et Drusula, Drusulæq; ocelli
Irati nimis, atq; sæuientes.
Et cæpas simul, alliumq; ructet,
Siquando ad thalamum uocabit illum,
Professus dare, quod mihi recusat,
Paucos cæseolos, inane donum.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM, LIBER SECVNDVS.

AD MARINVM THOMACELLVM.

e T fonteis calidos amant camœnæ,
Et musæ calidis aquis lauantur,
Et musæ placidos colunt recessus,
Et dulceis numeros amant camœnæ,
Et musæ choreis, choris camœnæ
Traducunt rapidos per antra soles,
Et soles rapidi tepent per antra,
Dum musæ placidas agunt choreas,
Dum molleis agitant choros camœnæ.
Nobis tristitiæ, grauesq; curæ
Mulcendæ numeris Marine, & inter
Ludendum cyathos, bene omnemur,
Pax est Italiæ futura, pacem
Et uina, & choreæ, et Venus sequuntur.
Hac & balnea lege sunt colenda.
Adsitis charites seni iocanti.
Adsis Syrmio o insularum ocelle,
Adsitis cineres Catulliani,
Cantu dum senium leuo molestum.
Ne tu ne calidas Marine Thermas
Intres cum tenera senex puella,

Nil

N il habet socium senex puellæ,
A sene omnimodis puella differt.
P ro thermis pateræ & merum, lagena
A dsit pro tenera tibi puella,
A dsit Melphiaci cadus lyæi.
T hermæ nam iuuenes decent, tabernæ
L enææ inualidos senes, is ipse es
A rens, frigidulus, minutulusq́;,
C ui pendet cucumis, rigentq́; uenæ,
Q uæ bacchum sitiant madentiorem.
A mabo puer hos minutiores
I rrora calices, Marine sume,
N [illegible] quotquot calices tibi propinas,
T ot diuos tibi feceris propinquos,
E t quotquot cyathos tibi litabis,
T ot aras statues diis benignis.
H æc sunt deliciæ, hæc senum uoluptas.

AD ELYSIUM *Gallucium.*

Blandis uersibus Elysi iocamur,
B landis concinimus modis amores,
E t blandis animum sonis leuamus.
M irum? blandus amor. cupido blandus,
E t blandus iocus est, uenusq́; blanda.
S unt blandæ charitesq́;, gratiæq́;.
B landis templa deûm sonis adimus,
E t blandis precibus iouem precamur,
L ux blandissima temporum magistra,
V ale sæuæ rigor, seueritasq́;,
V ale durities Catoniana.

N il, blandum nisi, quæritat uoluptas,
T e, te si mihi cara Phanniella
I n molli sociam dabis cubili,
I n nostro uenias sinu fouenda,
S ic istæc tibi suxerim labella,
S ic istas tibi suxerim papillas,
S ic omnem tibi sanguinem resugam,
V t matri redeas dolor querenti,
V t quæ te peperit, nec ipsa norit,
S ucto gutture, pressulis labellis,
S ucto pectore, suctulis ocellis.
A c ne pallia sint molesta nobis,
N udis corporibus cienda pugna,
N udo pectore, nudulis papillis,
N udo pectine, nudulisq; coxis,
E t nudis pedibus, genuq; nudo.
A c si fert patulis furor fenestris,
N ulla ut uulnera in irritum petantur,
V t nulli in uacuum ferantur ictus.

DE ANDREA contrario.

Dilexit iuuenem Thalia, quem nunc
S enem candida diligit Sophia.
M onstrauit iuueni Thalia cantum,
N unc seni sapientiam sophia.
C antauit iuuenis modos Thaliæ,
N unc senex sapientiam reponit.
O felix iuuenis, senexq; felix
C ontrari, o iuuenem, o senem beatum,
Q uem doctus puerum erudiuit Aon,

Nunc

N unc senem erudiunt graues Athenæ
C asto pectore, moribusq; castis.

DE FOCILLAE puellæ ocellis.

In tuis amor insidens ocellis
M ira cœpit ab arte uulnerare,
N ec suetas pharetra iacit sagittas,
N ec tendit ueterem recuruus arcum,
S ed cum lumina, petulosq; ocellos
H uc, illuc agis, & subinde rides.
I stis utitur ille tunc sagittis,
I stis corda quatit, feritq; amantum,
I sti spicula sunt, facesq; ocelli,
Q uoscunq; aspicis ipsa, uulnerantur.
O mneis uulnerat, aspicis quot ipsa.
O mneis ustulat, ipsa quos tueris.
I sti sunt oculi faces amoris.
A t tu ne pereas tuis ocellis,
I n te neu propriis amor sagittis
V tatur, speculum Focilla uita,
N e te cum in speculo uides, probasq;,
E x ipso speculo, nigrisq; ocellis
E xcussas amor ingerat sagittas,
A tq; urare tuis misella flammis.
S it tibi et speculum, fuit quod olim
N arciso uitrei figura fontis.

AD Focillam de capillis ad frontem sparsis.

Q uid sparsam digito comam reponis?
E ffusumq; uage legis capillum?

N il, blandum nisi, quæritat uoluptas,
T e, te si mihi cara Phanniella
I n molli sociam dabis cubili,
I n nostro uenias sinu fouenda,
S ic istæc tibi suxerim labella,
S ic istas tibi suxerim papillas,
S ic omnem tibi sanguinem resugam,
V t matri redeas dolor querenti,
V t quæ te peperit, nec ipsa norit,
S ucto gutture, pressulis labellis,
S ucto pectore, suctulis ocellis.
A c ne pallia sint molesta nobis,
N udis corporibus cienda pugna,
N udo pectore, nudulis papillis,
N udo pectine, nudulisq; coxis,
E t nudis pedibus, genuq; nudo.
A c si fert patulis furor fenestris,
N ulla ut uulnera in irritum petantur,
V t nulli in uacuum ferantur ictus.

DE ANDREA contrario.

Dilexit iuuenem Thalia, quem nunc
S enem candida diligit Sophia.
M onstrauit iuueni Thalia cantum,
N unc seni sapientiam sophia.
C antauit iuuenis modos Thaliæ,
N unc senex sapientiam reponit.
O felix iuuenis, senexq; felix
C ontrari, o iuuenem, o senem beatum,
Q uem doctus puerum erudiuit Aon,

N unc senem erudiunt graues Athenæ
C asto pectore, moribusq; castis.

DE FOCILLAE puellæ ocellis.

In tuis amor insidens ocellis
M ira cœpit ab arte uulnerare,
N ec suetas pharetra iacit sagittas,
N ec tendit ueterem recuruus arcum,
S ed cum lumina, petulosq; ocellos
H uc, illuc agis, & subinde rides.
I stis utitur ille tunc sagittis,
I stis corda quatit, feritq; amantum,
I sti spicula sunt, facesq; ocelli,
Q uoscunq; aspicis ipsa, uulnerantur.
O mneis uulnerat, aspicis quot ipsa.
O mneis ustulat, ipsa quos tueris.
I sti sunt oculi faces amoris.
A t tu ne pereas tuis ocellis,
I n te neu propriis amor sagittis
V tatur, speculum Focilla uita,
N e te cum in speculo uides, probasq;,
E x ipso speculo, nigrisq; ocellis
E xcussas amor ingerat sagittas,
A tq; urare tuis misella flammis.
S it tibi et speculum, fuit quod olim
N arciso uitrei figura fontis.

A D Focillam de capillis ad frontem sparsis.

Q uid sparsam digito comam reponis?
E ffusumq; uage legis capillum?

Anne ut excrucies Focilla amantem?
Ut perdas miserum senem puella?
Ne tu ne mea collige, euagari
Ad frontem sine, diffluat capillus
Circum tempora, uentiletq; crinis,
Auram qui pariat, faces ut ipsas,
Blandis quas iacularis ex ocellis,
Succendas, agitans & huc, et illuc.
Extinctum ut reuoces senis calorem.
Iam tu iam mea collige, & repone,
Crinem contege, subliga & capillum,
Auram ne citet, excitetq; flammas,
Quæ nostrum prope pectus ustularunt.
Vos, ò uos teneræ precor puellæ,
Quæ myrtos, & amaracum rigatis,
Hoc uos, hoc miserum rigate pectus,
Imis quod procul ardet ab medullis.
En flammas simul, en simul sagittas
Ipsæ cernitis, hoc rigate pectus,
Ipsæ extinguite, & usq; subrigate
Et flammas simul, & simul sagittas.

AD IOANNEM Pardum.

Inter Socraticos licet libellos,
Atq; inter studium decet Sophiæ
Miscere & teneros amicæ lusus,
O Parde aonidum comes dearum.
Quare nec medicos lacus, nec hortos
Baianos fuge, myrteum ue littus.
Myrtos nam Maro, balneas & inter

A eneam cecinit, petit profundi
D itis dum hostia, dum parentis umbras,
E t prolis seriem accipit futuræ.
M yrtos et Cicero tuus frequentans,
F onteis'q;, & celebreis agros Sibyllæ,
O rnauit latium potente lingua,
D etraxit spolia atticæ & camœnæ.
H as Marcus coluit pater senatus,
T errarum & dominus, parens'q; Romæ,
A tq; omnis sapientiæ Magister.
H as et tu cole Parde. nam seueram
Q uandoq; & iocus addecet sophiam,
E t ludit sapiens, dies & ipsi,
E t soles varianti, tem'q; Lunæ,
E st & tristitiæ lepor leuamen,
B aianis lepor, & leuamen undis.

AD FOCILlam de cohibendis ocellis.

Lasciuos cohibe Focilla ocellos,
N e perdas miseros uidendo amanteis.
S ummissos nec habe Focilla ocellos,
N e perdas miseros pudendo amanteis.
I ratos quoq; comprimas ocellos,
N e perdas miseros minando amanteis.
N e sponde faciles benigna ocellos,
D e spe ne perimas benigna amanteis.
N e tingas lachrymis misella ocellos,
L uctu ne perimas misella amanteis.
N oli (crede) Focilla, crede, noli
I stos exerere ò Focilla ocellos.

Isti quicquid agunt Focilla ocelli,
Sunt incendia, sunt Focilla amantum,
Funus (crede) Focilla sunt amantum.

AD FOCILLAM.

Si rides, Veneres Focilla rides,
Si cantas, Veneres Focilla cantas,
Si saltas, Veneres Focilla saltas.
Demum sunt Veneres Focilla, quicquid
Ludisq;, & loqueris, facisq;, agisq;.
At cum nudula lectulo recumbis
Inter delitias, libidinesq;,
Tunc non es Veneres, Venus sed ipsa.
Venus, ne dubita, Focilla tunc es.

AD FRANCISCUM PUCCIUM.

Quid fontes calidos, nemusq; auernum
Pucci? quid medicos petis recessus?
Baianos habitant sinus amores,
Baianum Veneres colunt recessum,
Baianis Charites aquis fouentur.
Aduersis cupis an diis ualere?
Iratas tibi & excitare Baias?
Quin Pucci mihi care, care musis,
Cum primis Veneri, cupidiniq;
Hoc, sis, hoc age pro tua salute.
Vnam Sulpitiam precare, et uni
Rem sacram facias, roges & unam,
Tres ut ambrosiæ benigna guttas
Spiret de teneris tibi papillis,

Afflatus

Afflatus totidem fragrantis auræ,
His risum adiiciet benigniorem.
Sic à Sulpicia salus petenda est,
Vno quam liceat tamen parare
Furtim basiolo repente rapto,
Demorsis labiis, & ore hiulco,
Spirantisq; animæ reflante flore,
Sic fient tibi balneæ salubres,
Vna in Sulpicia salutis est spes.

AD CONSTANTIAM.

Insedere tuis apes labellis,
In labris residens tuis Melissa
Hyblæum liquat, atticumq́; rorem,
Quem stillent paphiæq; gratiæq;.
O qui castalios lacus poetæ,
Quiq; et thespiadum sititis amnes,
Hinc et castalii lacus liquores,
Hinc et thespiadum petatis undas.
Has Constantia mollibus labellis
Instillat, quibus atticæ camœnæ
Rorarunt uenerem suam, charinq;,
Quæ musis comes, & comes poetis.

IO. PARDVS AD PONTANVM.

Pontane optime, semper haud uocati
Cui dii comiter assident, deæq;,
Cui sales nitidi, facetiæq;
Semper dulcibus insident labellis,
Cui perlucida, multiplexq; uena

A ut iunctæ pede uocis, aut solutæ,
D ii magni, ut lepide, ut fluit decenter,
S ic sentis male de tuo sodali?
S ic durum potes, ac putare ineptum?
V t me ad balneolas tuas uocare
T e sit suppuditum, inuenuste, inepte,
H ac in re modo, non uenuste, inepte,
H ac in re male, salse uise ubiq;,
C um sis salsior atticis salinis.
M é ne non decet his locis inesse?
V bi tu pater es seueritatis,
V bi tu Cato seculi ipse nostri.

AD FOCILLAM.

In somnis tenerum mihi labellum
O ffers dum male, suauior'q; utrunq;,
D ecursim lachrymæ tibi exciderunt,
E t largo faciem madore tingis,
A tq; has dum lachrymas madenti ab ore
D etergo simul, & simul relingo,
S urreptim mihi, mordicus'q; linguam
E xceptam rapis, obteris'q; dente.
M ox risus lachrymis, iocos'q; miscens,
H æc nos ludicra, imagines'q; noctis
H as, inquis, simul in die uicissim
E t ueras faciamus, & probemus,
H is te in iudicium uoco, fidem'q;
E n linguam tibi, porge mi labella.

AD FOCILLAM.

Ni reddis mihi uitreos ocellos

Caecæ præsidium meæ senectæ,
An est, cur ego non tuis papillis
Manus iniiciam? trahamq; prensas
Vsq; ad basiolum, supina quod des?
Quod des ipsa supina, quod supina
Ceruice excipias, quod ore hiulco,
Quodq; ipse eripiam tibi supinus.
Atq; illud moneo, supina uites,
Ne lapsis pedibus ruas repente,
Aut in scriniolo renisa restes.
Nam nec sat fuerit uocare matrem,
Furtúm et reddere, supplicem'ue flere,
Sed nudo (mihi crede) crure, coxa,
Nudo pectine, et usq; ad umbilicum
Senem perpetiere uerpulentum.
Et clames uolo, reddo, reddo, reddo,
Pro quo sic ego, subdo, subdo, subdo.

AD FOCILLAM.

Promissum mihi suauium dedisti,
Quod mox dum repetis reuendicatum,
Clauso in scriniolo obserans locasti,
Nunc furto quereris subinde plorans,
Subreptum tibi ne puella, ne fle,
Vel triplex tibi basium rependam,
Vnam si mihi lachrymam resolues.

AD FOCILLAM.

Lasciuos male temperas ocellos,
Nec nostræ miseret tamen senectæ,

A ut iunctæ pede uocis, aut solutæ,
D ii magni, ut lepide, ut fluit decenter,
S ic sentis male de tuo sodali?
S ic durum potes, ac putare ineptum?
V t me ad balneolas tuas uocare
T e sit suppuditum, inuenuste, inepte,
H ac in re modo, non uenuste, inepte,
H ac in re male, salse uise ubiq;,
C um sis salsior atticis salinis.
M é ne non decet his locis inesse?
V bi tu pater es seueritatis,
V bi tu Cato seculi ipse nostri.

AD FOCILLAM.

In somnis tenerum mihi labellum
O ffers dum male, suauiorq́; utrunq;,
D ecursim lachrymæ tibi exciderunt,
E t largo faciem madore tingis,
A tq; has dum lachrymas madenti ab ore
D etergo simul, & simul relingo,
S urreptum mihi, mordicusq́; linguam
E xceptum rapis, obterisq́; dente.
M ox risus lachrymis, iocosq́; miscens,
H æc nos ludicra, imaginesq́; noctis
H as, inquis, simul in die uicissim
E t ueras faciamus, & probemus,
H is te in iudicium uoco, fidemq́;
E n linguam tibi, porge mi labella.

AD FOCILLAM.

Ni reddis mihi uitreos ocellos

Cæcæ præsidium meæ senectæ,
An est, cur ego non tuis papillis
Manus iniiciam? traham'q; prensas
Vsq; ad basiolum, supina quod des?
Quod des ipsa supina, quod supina
Ceruice excipias, quod ore hiulco,
Quod'q; ipse eripiam tibi supinus.
Atq; illud moneo, supina uites,
Ne lapsis pedibus ruas repente,
Aut in scriniolo renisa restes.
Nam nec sat fuerit uocare matrem,
Furtúm et reddere, supplicem'ue flere,
Sed nudo (mihi crede) crure, coxa,
Nudo pectine, et usq; ad umbilicum
Senem perpetiere uerpulentum.
Et clames uolo, reddo, reddo, reddo,
Pro quo sic ego, subdo, subdo, subdo.

AD FOCILLAM.

Promissum mihi suauium dedisti,
Quod mox dum repetis reuendicatum,
Clauso in scriniolo obserans locasti,
Nunc furto quereris subinde plorans,
Subreptum tibi ne puella, ne fle,
Vel triplex tibi basium rependam,
Vnam si mihi lachrymam resolues.

AD FOCILLAM.

Lasciuos male temperas ocellos,
Nec nostræ miseret tamen senectæ,

Quantum uis iuuenes ama, foueq́;,
Dum ne me fugias senem puella,
Atq; hos, atq; alios ames licebit,
Dum ne me abiicias puella amantem.
Nolo delitias, libidinesq́;,
Amisi uenerem, libidinemq́;,
Lasciuos oculos uolo, precorq́;,
Lasciuos quoties reflectis in me,
Et rides simul, & doles, ocellos,
Inspiras iuuenis mihi uigorem,
Quin omnem simul exuo senectam,
Si ter blanda Focilla suauiaris,
Si linguam tenero sub ore sugis,
Si collo quoq; complicata pendes.

AD FRanciscum Pudericum.

Quid Baias Puderice, quid ue fonteis
Suspiras tepidos, amoris expers?
Baias nam ueneres Cypro relicta,
Relictis charites procul Cithaeris,
Desertis paphiae Vriis uetustis
Migrarunt, amor et migrauit unà,
Et blandus iocus, et tener cupido,
Altrixq́; & iuuenum, & senum uoluptas.
Quod si tu Puderice uina, coenas
Suspiras, cupis et sales procaces,
Nimirum Capimontii recessus
Praestent hoc tibi, praestet et rosarum
Cultrix Antiniana. nanq; Baias
Qui dulceis celebrant, ament necesse est.

AD FOCILLAM.

A cædis quoties sacras ad ædes,
I nuisisq; deos, adisq; templa,
T ecum ne comitem Focilla amorem
A dducas, moneo, domiq; clausum
S eruari in thalamo iube, caueq;,
N e diuos, hominesq; amore captos
A d rixam cieas, uocesq; ad arma,
E t sis causa tuæ uolens rapinæ.
Q uid demens moneo? nec ipsa amorem
I stis uulnerat usq; qui ex ocellis,
I nuitum fugies, amor nec ipse
T e te deseret, aut comes relinquet,
R egnum qui tenet in tuis ocellis.
H os tu sed tenui Focilla uelo
C ompressos tege, molliterq; uesti,
N ubemq; obiice tenuiore uitta,
F lammas ne iaculentur, et sagittas.
S ic & calfacies Focilla amanteis,
N on ures tamen impotente flamma.
Q uid tum, quid misero seni, calor quem
I am iam destituit, Focilla fiet?
F iet quid misero seni Focilla?
Q uem frigus propè congelauit omnem,
C ui longe est opus ustulante flamma.
I am furtim misero reclude uelum,
O bliquis refoue et Focilla ocellis,
F urtiuo et refoue senem calore,
Q uo primam referet uigor iuuentam.

AD FOCILLAM.

E risu in lachrymas Focilla uertis,
A uertis quoties grauata ocellos,
I n risum è lachrymis Focilla mutas,
C onuertis quoties benigna ocellos,
Q uis pacem geris, & geris duellum,
Q uis & tristitiamq́; gaudiumq́;.
C ur o cur tenebræ repente obortæ?
C ur lux destituit? dies nigrescit?
O bicit'ne oculis Focilla uelum?
E t lucem obuoluit tegente uitta?
O iam détege iam Focilla uelum,
E t uittam remoue, & reclude ocellos,
Q uis lucem, simul & diem ministras,
E t lucem pariter, diemq́; redde.

AD PETRVM Summontium.

Ducit dum choreas Neæra, linquunt
E t prata, & uirides agros Napææ.
P ulsat dum citharam Neæra, currunt
A d plectrum dryadesq́;, oreadesq́;,
C antat dum ad numeros Neæra, cultæ ad
C antum Naiades ruunt frequentes.
M iscent hinc thyasos, Neæra ducit,
E t ducit simul, & canit, canenti
A ssurgit nemus, assonantq́; ripæ.
E t littus resono fragore plaudit,
P laudit cœruleis Auernus undis,
G aurus de specula superbus alta

E ffundit uiolas, rosas, Cyperos,
E t myrti teneros, thymiq; flores,
V nam et balnea consonant Neæram.
D ic o dic age Petre, quæ uoluptas?
Q uæ mens tum tibi? non beatus esse?
N on dis persimilis tibi uideris?
Quid? cum de charitum manu capillum
O rnatæ, ambrosiæ et comam liquore,
I n te dulciculis tuens ocellis,
I n te lacteolo sinu refusa
I nstillat placidum tibi uenenum,
E t uultu & labiis & ore hiulco?
A n non inuideant dii tibi ipsi?
N on quod dii dederint, dedit Neæra,
I ndicas etiam ut diis duellum.

SVMMONtius amator ad Neæram.

S tillant de roseis tibi labellis
H yblæi simul, atticiq; rores.
S pirant de roseis tibi papillis
V nà coricii, syriiq; odores,
V ernos et Zephyros, recentem et auram
A fflas ambrosio Neæra ab ore.
T ecum ergo Syriam Neæra, hymetumq;,
A c defers Zephyri recentis auram.
Q uin ipsas charites Neæra, & ipsam
D um rides, ueneris refers figuram.
I stam sed remoue Neæra dextram,
N e me ne digitis Neæra mulce,
I stis articulis, sinistra & ista

Quicquid contigeris, repente prurit,
Et quicquid digito, ah miser liquesco,
Et quodcunq; manu Neæra tractas,
Imis intima pruriunt medullis.
Pruritum digitis Neæra præfers,
Pruritum manibus Neæra misces,
Prurigo tua dextera est Neæra.

AD ANTONIVM GALATEUM MEDICUM.

Gauranæ Galateæ te puellæ
Expectant, calidis laues ut undis.
Expectat medicum salubre littus.
Lætentur medico iocante Baiæ.
Exultent medico lauante thermæ.
Qui risus tamen inde? qui cachinni,
Senex herniolose dum lauabis?
Qui lusus tamen inde? qui lepores,
Senex uentriculose dum natabis?
His te nec medicum dolere par est,
Risus qui soleas ineptiores
Vlcisci, calido fluore uentri
Iniecto, et liquidæ madore maluæ,
Tum betæ, atq; oleo, sale, atq; melle.

AD PETRVM GRAVINAM.

Mecum si sapies Grauina, mecum
Baias, et placidos coles recessus,
Quos ipsæ et ueneres colunt, & illa
Quæ mentes hominum regit uoluptas.

Hic

Hic uina, & choreæ, iociq; regnant,
Regnant et charites, facetiæq;.
Has sedes amor, has colit cupido.
His passim iuuenes, puellulæq;
Ludunt, & tepidis aquis lauantur,
Cœnantq;, et dapibus, leporibusq;.
Miscent delitias uenustiores.
Miscent gaudia, & osculationes,
Atq; una sociis toris fouentur.
Has te ad delitias uocant amœnæ.
Inuitat mare, myrteumq; littus.
Inuitant uolucres canoræ, & ipse
Gaurus pampineas parat corollas.
Quis cum dulciculæ accubans Philenæ,
Ad mensam calices madentiores
Exicces bibulus, cites q; somnum.
Hæc te, dum tenero in sinu quiescis,,
Dum lento caperis sopore, molli
Amplexu foueat, uocetq; somnos
Et cantu, & numeris, strepente et aura,
Componatq; genis genas, & ori
Os blande admoueat, quiete & una
Coniungat placidos & ipsa somnos.
Hæc Baiæ dederint tibi Grauina,
Hæc capta illecebris tuis Philena,
His in delitiis ages beatus,
Mecum dum placidos colis recessus.

INVITANTVR Pueri, et puellæ ad audiendum charitas.

Ad myrtum iuuenes uenite, myrti
Lætæ dum charites canunt sub umbra.
Ad myrtum teneræ simul puellæ,
Ludunt dum charites, uenite cultæ.
Cantant dum paphiæ, chorosq; ducunt,
Et sponsæ, & iuuenes fauete linguis.
Inuadit choreas Venus. puellæ
Immistæ pueris agant choreas.
Inuadit choreas Amor. iuuentus
Misti uirginibus choros frequentent.
Libertas sua balneis tributa est.
Custodes abeant. senes ualento.
Adsint blanditiæ. ualete curæ,
Et rugæ ualeant seueriores,
Toto et littore perstrepant cachinni,
Ipsa & balnea molliter susurrent,
Et lusus teneri, & leues lepores.
Libertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
Dum lux est, pueri, puellulæq;
Exercete oculos simul procaces,
Exercete iocos benigniores,
Et suspiria grata blandiantur.
At dum nox silet, et tegunt tenebræ,
In molli thalamo mouete rixas.
Amplexu in cupido ciete pugnas.
Nullus sit lateri modus, pudorue.
Certent oscula, morsiunculæq;.
Libertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
Mane roscidulis nitescit ortis
Frondenti rosa ramulo, recentem

Afflans è foliis benigna odorem,
Atq; hanc horridulo colonus ungui
Decerptam uariæ implicat coronæ,
Vertitq; in proprios odoris usus.
Manat roridulis fluens puellæ
Labris, ambrosius liquor, fragratq;
Stillans idalium per ora nectar,
Ardor quo iuuenum, sitisq; amantum
Lenitur socio simul cubili,
Iungunt dum cupidos sinus, & unà
Miscent humidulas per ora linguas,
Stillatq; è roseis fluor labellis.
Hunc hunc o iuuenes licentiores,
Hunc florem legite, hoc liquate nectar,
Vobis ambrosii fluant liquores,
Vobis assyrii fragrent odores,
Et suctis liquor effluat labellis,
Libertas iubet hoc, Venusq;, amorq;.
Vos o, uos alios item liquores
Haurite, atq; alios puellæ odores,
Nouas ambrosias, nouumq; nectar,
Afflatusq; animæ fragrantiores,
Hos flores legite has rosas liquate,
Vobis lectulus has rosas parabit,
Spirans assyriam simul, cyprumq;,
Hos flores simul, & simul liquores
Afflabit thalamus, torusq; cultus.
Hos ergo thalamos, torosq; nuptæ,
Et sponsæ colite frequentiores,
Compressu, illecebris, sale, & Titillis,

Lusu, et mollitie procaciore,
His rixas simul, & iocos feratis,
Libertas iubet hoc, Venusq; , amorq; .
Dens rixas moueat, manus Titillans
Et lites ciat, et leuers querelas.
Ast os & lepidos sales, et ipsæ
Linguæ suauiloquos strepant susurros.
Admotæ tepido sinu papillæ
Pacem concilient, iocosq; paci,
Et lusus similes, iocisq; uerba,
Amplexus similes & his, et illis.
Libertas iubet hoc, Venusq; , Amorq; .
Sed iam sol rapidos mouens calores
Nos oci admonuit meridiani.
Quo circa iuuenes nurusq; comptæ
Post dulcers numeros, choris peractis,
Ite hinc in thalamos meridiatum,
Ite in gaudia, mutuosq; lusus.
Nullus delitiis modus sit, ignem
Succensum idalia fouete lympha,
Quo fessas sopor irriget medullas.
Hoc ipsa ocia nam meridiana,
Et mulcens simul imperat uoluptas.
Hoc nati Veneris, Venusq; mater.
Ite, atq; unanimes fouete somnos.

DE IOANNE PArdo.

Dulces balneolæ, tepensq; littus,
Ac Baiæ eliciunt repente Pardum.
Pardúm ne eliciunt repente Baiæ?

Pardum

Pardum num Venus, aut trahit cupido?
Infirmam ò ſapientiam, cui ipſi
Præſcribit Venus, imperat cupido,
Et natus puer, & puella mater.
Ergo mœoniæ caput palæſtræ
Ducetur Veneris ſuperba pompa?
Ducetur pueri nouus Triumphus?
Spectatam ò ſapientiam omnis æui.
Baias iam properat meus ſodalis.
Baias Mopſopiæ caput ſophiæ,
Et thermas petit. euge dulce litus,
Dulces balneolæ, lacusq́; auete,
Orbis delitiæ, Theatrum amantum.

AD MANLIVM Rallum.

Manli delitiæ attici leporis,
Atq; idem latiæ lepos camœnæ,
Cantas dum teneros Lycinnæ amores,
Et coi numeros refers Philetæ,
Dum molles Veneris reponis ignes,
Quos dulcis tibi ſugerit Tubullus,
Nos Manli ſenio grauante preſſi,
Miſeni aut placidis uagamur oris,
Baiarum aut placidis aquis lauamur,
Et cultis genio fouemur undis,
Hortorum aut reſides tenemur umbra,
Quos noſtra Antiniana, quos Patulcis
Ruris delitiæ Maroniani
Oblectant teneri lepore cantus,
Quos ſeptem aſſiduis ſimul choreis

I llustrant cypriæ deæ ministræ.
S eptem nam Venerem colunt puellæ,
M olles, dulciculæ, leues, tenellæ,
F ormosæ comites, decora pompa.
H æc curas abigens, molestiasq́;,
I ucundi memor, et memor leporum
M iscet delitias, facetiasq́;,
L udorum admonet, admonet iocorum,
A tq; ore, ac teneris procax labellis
A fflat blanditias, mouet titillos,
E t circum omnia lusibus serenat.
I lla & munditiem, leuesq́; cultus,
E t curat nitidos beata comptus,
V nius studium nitellæ, & unus
O rnatus amor, elegantiæq́;.
A h labes ualeat, ualete sordes,
H uic sola & species, decorq́; solus
E st curæ, ratioq́; & una formæ,
S pectari cupit undiq;, & probari,
Q uis cultus deceat, colorq́; qualis,
Q ui comptus niueos honestet artus,
O mnisq́; in tenero decore cura est.
H æ gratæ idaliæ deæ ministræ
A ssistunt thalamo, coluntq́; diuam,
H æ gratæ comites uagantur unà,
A tq; unà uarias agunt choreas.
H inc nomen charitesq́; gratiæq́;.
A t petis oculis, decente nutu
G audens Opsiglycèa, quamq́; blandis
L ætatur Chariotaris susurris,

Sollers

Sollers illecebris, faceta dictis,
Quae gratis animos iocis Titillat,
Diuersas ueneri faces ministrant,
Atq; ignes uariis fouent uenenis,
Et uel melle linunt, linunt'ue felle,
Aut acri modo temperant dolore,
Aut spe, aut laetitia, modo ex utrisq;
Inspersos relinunt, simul'q; miscent
Immite, et placidum, nihil'q; linquunt,
Quod sensus moueat, uices'q; amantum.
Hinc cantu tenero, fide & iocosa
Insignis Gelopoeia, nobilis'q;
Et risu, & lepidis decens cachinnis,
Atq; exculta sinum, comam repexa,
Passu composito, decora gestu,
Omneis'q; ad numeros, modos'q; prompta
Formosis Pasirithmie lacertis,
Hamatas acuunt manu sagittas
Immiti puero, nouant'q; tela,
Quae mox idaliis premunt lacunis,
Tingunt & medico recocta succo.
Crudeles calami, truces sagittae,
Cuspis quis adamantina, ast inertes,
Quis est plumbea uena. ter beati
Felices quater hic, & ille, quem'q;
Fixit cuspidis aureae pharetra.
Infelix nimium, mali'q; fati,
Haesit cui lateri aereum ueruntum.
Hic tot perpetietur ipse, tot'q;
Artes, quot rapidae, et leues puellae,

Quot quot longo in amore sunt labores,
V t possit miser omnibus uideri.
A n Manli paphiæ tibi ministræ
S trinxere aureolam liquore pennam
I ntinctam cyprio? hinc tibi Lycanna
E t risu facilis, benigna & ore,
A tq; uni tibi se beata comit,
O felix amor, o poeta felix.

DE FABIO LOPITIO.

Quæris qui Fabium, Lopitium'ue,
I llum quærere desine in theatris
A ut urbis plateis, foro, aut palæstris.
M usarum hic tacitos colit recessus,
E t puaci ædiculas sibi sacratas,
I llic aonios legit libellos,
E discens elegos Propertianos,
A dmirans numeros tuos Tibulle,
E t quos ad citharam refert Corynna,
A ut magni ad lituos canit Maronis,
D iuini aut Ciceronis haurit artes,
C urans Socraticæ instituta uitæ.
H ic quæras Fabium, Lopitium'ue.
N am Puaci hospitium colunt camœnæ,
M usarum Fabius colit recessus.

AD PETRVM Paulum Sarranum.

Effingis ueteres Petre, & recenteis
F ormas grammaticos, nec est, iuuentus,
C ui plus debeat ipsa, siue morum

Mira

M ira simplicitate, seu bonarum
S umma cognitione litterarum.
I dem Paule nouos colis poetas,
O bseruas ueteres, facis´q; & ipse
V ersus, ac numero uenustiore,
N escis nec ueteris larem sophiæ,
H unc ergo tibi Petre Paule nostrum
C ommendo iouianulum quatrimum,
E t matre ingenua indole et pudenti,
H unc dignum institue et patre, & amoenis.

AD MARINVM THOMACELlum, & Petrum compatrem.

Annos sex nouies Marine amici
V nà uiximus integello amore.
A nnos tot pariter, quiete & unà
T erni Compater egimus, nec ullas
S ensit noster amor per hæc querelas,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.
H anc mentem, hos animos sibi requirunt
L ucrinæ quoq; balneationes,
H anc legem & cyathi frequentiores.
Q ua re hoc nunc agite o mei sodales
A equatis numeris, tenore eodem
S cyphos tergeminemus, & trientes,
S it triplex acies triplex´q; Mauors,
A c marte in medio, calente rixa,
T ernas i Puer, euoca et puellas,
N ostram ut calfaciant simul senectam,
Q uæ´q; inter pateras, furore in ipso,

P acis commoneant, ferantq; lusus,
I nterq; oscula mollibus labellis
I ncludant animae senulis auras,
C ontingentq; animae uirentis aura.
H aec est illa Marine lenis aura,
F lat quae de tenerae sinu puellae,
Q ua mulcet iuuenum uenus calores,
S enum et frigida corda confocillat.

AD VXOREM.

Oblita es thalami, toriq; nostri,
O fallax senii mei leuamen,
C onnubii immemor, immemorq; amorum,
O fallax amor, o nihil fidele.
E rgo sub tremula miser senecta
A te destituor, mihi nec ipsa
I nsomnis ueniens, leuas senectae
I psius grauidas dolore curas.
N atum nec memorem senis parentis
A h dura esse sinis. ualete uterq;
H as uobis sine perferam procellas
L anguens, frigidus, atq; destitutus,
V ana o nomina, spesq; liberorum,
H eu res coniugi parum fidelis.

DE HANNIBALE FV
matio in balneis.

Dic o dic puer, Hannibal ne lauit?
L auit, sed latitat puellae in ulnis,
H ic fumatiolus latet, litatq;

P er soluens ueneri sacrum, quod olim
V ouit pro teneræ salute Hyellæ.
T u ne pollue sacra, néue turba.
V erum ipsas charites uidere fas est,
V nà dum uiolas legunt, rosasq;,
E t gratas ueneri parant coronas.
M olles en digitos, manus tenellas,
E t quis de niueis nitor papillis?
Q uem ore é roseo refragrat aura?
I am Famatiolum litasse uerum est.

DE FOEDERICO REGE AD
Balneas accedente.

Q uid, quod plus solito serenus aer?
E t gramen uiret, & nitescit arbor?
Q uid, quod plus solito canunt uolucres?
C antant gutture leniore cycni?
P rogne et lugubrioribus querelis?
E n Spirant Zephyri salubriores,
E t rident pelago silente arenæ
N ullo et murmure littus obstrepescit,
E n ducunt choreas per arua nymphæ,
E t musæ numeris suis sequuntur,
I psa et balnea perstrepunt cachinnis,
A n non, aduenient Fœderico
I psa et balnea molliter cachinnent?
I psa et littora suauiter susurrent?
A gnoscunt dominum suum lacunæ,
R egem balneolæ suum salutant,
A ssurgunt et hero suo liquores,

A duenit decus elegantiarum,
E t flos aduenit omnium leporum.
I llum delitiæ sequuntur omnes,
I llum munditiæq́; gratiæq́;,
E t sceptro species potente digna.
N é ne balneolæ timete, né ne
M auortem socium, Trucesq́; uultus.
M auortem socium nihil timete.
I ussa nam timet ipse Fœderici,
P aretq́; imperio, & ueretur illum,
F elices domino lauante Thermæ,
F elices et hero lauante Baiæ,
O felix spaciante rege littus.
M yrti dicite, io euge Fœderice,
E uge io canite, euge Fœderice.

DE Marte in balneis lauante.

Mars ne in balneolis? ualete castra,
M ars ne hic ipse lauat? ualete bella,
C umq́; illo est Cytherea? pax adesto,
H oc sors imperat ipsa Fœderici.
T u uero Venerilla dulce cœli,
E t terræ decus, unicum et leuamen,
M olles illecebras decoro amanti,
B landos Martiolo tuo susurros
F ac, et delitias libidinesq́;,
M isce & suauia, iunge dulce murmur.
H is lusus adhibe beatiores,
M ox tinge ambrosio liquore fessum,
S omnus quo placidus per ossa serpat,

Et belli rapidus furor quiescat,
Hoc hoc te rogat ipse Fœdericus.

DE BATHYLLA.

Lauit delitium meum Bathylla,
Lauerunt charites simul, uenusq́;
Intrans balneolum lauatq́;, et hæret,
Quæ sit de numero, choroq́; quarta,
Quænam sit charis, extera aut puella,
Vnus cum decor esset, una forma.
Dumq́; hæret dubitans, et hanc, et illam
Per risumq́;, iocumq́; suauiatur,
Spirauit roseo Bathyllæ ab ore
Fragrans ambrosii liquoris aura,
Quæ iam de charitum coma suesset
Spirare, artifici manu reposta,
Stillatim et medico liquore tincta.
Tunc ridens Cypris extera o puella
Viasti charites meas, ab arte
Quis spirat coma, cum tibi è labellis
Stillent ambrosiæ perennis auræ.

DE HIERONYMO CARbone patricio Neapolitano.

Cur ille in fluidis calescit undis
Carbo? cur fluidus liquor coruscat?
Carbo cur tepet? incalescit unda?
An non et Venus è liquore nata
Ignescit face? uis amoris hæc est.
Ergo balneolis meus sub ipsis

Carbo aut æstuat impotente flamma,
Aut rursum minio è gelu tepescit,
Vt frigus modo nunc calor recurset,
Tabet nobilitas amore uicta,
Tu uero Theonilla dum lauaris,
Feruentem simul & simul tepentem
Carbonem cole· sic tibi è capillis
Stillent semper amoma sic ab ore
Spirent ambrosiæ liquentis auræ·

AD TERINAM·

Tecum si liceat uelim Terina,
Me tussis licet & premat grauedo,
Tecum has frigidulas fouere noctes,
O noctes mihi ter quater beatas·
O somnos sine fine prurientes,
Mecum sub tepido Terina lecto,
Mecum sub teneris fouebis ulnis,
Mecum roscidulis procax labellis,
Et suges simul, osculaberisq;·
O noctes mihi ter quater beatas·
Ne tu ne digitis Terina sæui·
Ne sæui aridulo Terina dente·
Ah quid pallia lectulo excidere?
Ah quid lectulus ipse subtremiscit?
Ne sæui rogo, ne Terina sæui
Sic sic o mea sæuias licebit·
Hac mecum ratione litigato·
Nunc uinci patiare, nunc repugna,
Et nunc oscula porge, nunc negato,

N unc risum lachrymis, iocisq; fletum
M isce, & dulcia uerba tinge amaris.
Hæc cum feceris o Terina, mox te
A d lusus placidos resolue mecum,
C omplexa & teneris senem lacertis
L udas delitias uenustiores,
D icas blanditias procaciores,
F ingas nequitiam proteruiorem,
E t ludos age fac licentiores,
E t noctem quoq; duc amantiorem,
D um lassis sopor instet ex ocellis.

AD SVARdinum Suardum.

Et noster quoq; balneas frequentat,
C umanum colit & sinum Suardus.
A deste hendecasyllabi lauanti
R omano et sale, & attico lepore,
M ulcete & placidos sinus legentem,
E t cantu & numeris Catullianis.
Ne tu ne mea Syrmioni desis,
I ntactos calamis modos referre,
O blandus comes, atq; amica cycnis
D ic o dic aliquid meo Suardo
Q uod dulce & lepidum, quod & uenustum.
S ic nostra Antiniana, sic Patulcis,
N unquam non roseas tibi corollas,
N unquam non tibi myrteos liquores
G ratæ sufficiant, & usq; lætas
S ebetus salicum ministret umbras.
Regnabat ueneris puer, iugq;

H eroas, superos, Iouemq; & ipsum
V ictor subdiderat, coegeratq;
V ictos, seruitium pati superbum.
S upplex Acrisii ad fores iaceret
R egnator superûm futurus imber,
D uctaret niueos greges Apollo,
A mphriso teneras leuante curas;
N eptunus liquidos subiret amnes,
E leæ ut foueat sinum puellæ,
E sset Persephone rapina Ditis,
L udus Mars Veneris, senex equinos
A h diuûm pater induisset armos.
I re ad lamidas osculationes
O rnato properaret ore Luna.
E rgo hinc uulnifico superbus arcu,
P rostratorq; hominum, deûmq; uictor,
E t cœli domitor puer, soliq;,
A usus Pallada Palladisq; pectus
I ntorto penitus ferire telo,
I nnisusq; humeris manu, genuq;,
L unato iaculum tetendit arcu.
I rato minitante uulnus ictu
A uertit dea tortiles sagittas,
A c uanas iaculi refregit iras
P rætenta ægide, gorgonisq; crine,
Q uo uiso, pueri repente ocelli
A fflati tacito ueneno ibidem
O bducunt tenebras. uocatq; matrem
I nfelix puer, obtegitq; uultum,
E t flens lumina capta pergrauatur

Infelix

I nfelix amor, abdit & pharetram
A h mœrens Amor, ah puer miselle,
E t cæcus simul, atq; inermis erras.
A h terræ domitor, simul'q; cœli
R ideris pariter diis, uiris'q;
I mbellis pariter, puer'q;, Amor'q;.
I nfelix iterum puer, deus'q;,
D elapsæ interea polo sagittæ
I ussu Palladis, ægidis'q; tractu,
Q uæ fixæ steterant, rotante penna
S axosi procul Ansuris recessu
S ubsidunt parili simul ruina.
H ic illas dea uertit in uirentis
S yluam suberis, ac referre iussit
A tro cortice, fungidis'q; uenis
C onatus fragiles, minas'q; inanes,
E t uanos sine uiribus tumultus
I n fungos igitur repente uersæ
E gerunt faciles solo meatus,
E gerunt teneras repente fibras,
M ox sese tenues agunt in auras,
S urgunt'q; in solidum súbinde robur
S cabro cortice, fungidis'q; libris,
Q uo post in soleas, pedum'q; in usus
V ertant obprobrium perenne secli.
Q uid sæuis dea? Q uid fremens minaris?
A ut cur ægida concutis'q; parmam?
N am mater pueri dolore uicta
P hœbum consuluit. recludit ille
F atorum seriem docens salutem

B aianis fore fontibus petendam.
Q uod mox contigit annuente fato,
C um annos puer ut sinus pererrans,
I ntrauit placidos lacus, & ipsis
L auit fontibus, ac calente lympha.
T er ludens, oculos puer lauabat,
T er natans, puer ora surrigebat,
I lli candida lux repente fulsit.
F ulserunt nitidæ ad latus pharetræ,
E ffulsit nitor aureus metalli.
F ulserunt nitidi lacus, sinusq́;,
F ulsit plus solito serenus aer,
E t toto micuere littore undæ.
T um felix amor, & puer, deusq́;
T inxit spicula feruidus in undis.
M ox læto pariter salutat ore.
S aluete o liquidi lacus, & undæ.
S aluete o latices mihi salubres.
O salue mihi Tulliana lympha.
D e cuius merito resumo tela,
C uius munere & hic resurgit arcus.
Q uo sitis memores meæ salutis.
H ocq́; ut secula, posteriq́; norint,
Q uæ uis est mihi, quæ meis sagittis,
H æc ipsa & tibi sit salubris unda,
Q uæ uis est mihi, quæ meæ pharetræ.
S it uobis latices, bonæq́; thermæ.
M ecum uos pariter fouete amantes,
E t curas iuuenum & puellularum.
M ecum hos et capite, & tenete captos

Gratis

G ratis illecebris, leporibusq́;.
N unquam blanditiæ, iociq́; desint,
E t nunquam choreæ leuesq́; cantus.
S emper desidiæ, libidinesq́;,
E t cœnæ, & lepidi sales, et ipsæ
A ssint nequitiæ, procaxq́; lusus.
O dulce mihi balneæ, et salubres,
D ulces balneolæ, uenustulæq́;.
I psa & littora, & ipsi ament recessus,
E t tellus amet, atq; ament lacunæ.
D ixit, mox residem tetendit arcum,
E t strinxit uolucres manu sagittas,
Q uis & flumina fixit & paludes,
E t colles simul, atq; opaca lustra.
C onfestim uolucres simul, feræq́;,
E t pisces simul in furorem adacti
S enserunt pueri trucem pharetram,
S enserunt sylüæq́;, flosculiq́;,
B aianis amor ipse ut insit undis.
Hæc ludens mihi Syrmionis. at tu
S ic nostras cole balneas Suarde,
S ic nostri lege littoris recessum,
V t leges teneas Amoris, ut te
E t littus sciat, & sciant lacunæ,
E t colles quoq; sentiant te amare.
Q ui Baias colis, et colas amores.

SALVTEM DICIT HENdecasyllabis. hinc rogat lectores, ut suo cineri bene precentur.

Auete Hendecasyllabi, meorum
Auete illecebræ, ducesq; amorum,
A uete o Comites meæ senectæ,
R uris delitiæ, atq; balnearum.
S it lusum satis, & satis iocatum,
E t finem lepidi sales requirunt.
E st certus quoq; terminus cachinnis,
E rgo qui iuuenes meas legetis
N ugas, qui teneræ iocos thaliæ,
O ptetis cineri meo quietem.
Sit tellus leuis, & perenni in urna
N on unquam uiolæ, rosæq; desint,
T ecumq; Elysiis beata campis
V xor perpetuas agat choreas,
E t sparsim Ambrosii irrigent liquores.
Sic uobis in amore nil amarum,
N il insit nisi dulce, sic amando
E t noctes pariter, diesq; agatis.
A ssistat lateri & comes uoluptas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI TVMVLORVM LIBER.

TVMVLVS DRVSILLAE.

Vne etiam Drusilla iaces? te ne improba Cloto
Abstulit? an dubitem numina & ipsa mori?
Tecum delitiæ, tecum ueneresq;, iociq;,
Et decor, et cultus, munditiæq; iacent.
Blanditias, charitesq; omneis extinxit auarum
Funus, & ex ipso est funere inermis Amor.
Ocia Amor. Venus ocia agit. discedite amantes.
Bella uacant iuuenum. Libera corda uacant.
Sed nec bella uacant, nec Amor sua perdidit arma.
Transtulit in superos tela facesq; Venus.
Nunc superos Drusilla feris, nunc spicula mittis.
Tela oculis oculis retia, & ore paras.
Iuno Iouem, Citherea tuum complectere Martem.
Cœlum amat. an cessas Drusula tende feri.
Iunonem spernet coniux. dircæius Heben.
Ius tibi cedet Amor. cedet & arma Venus,
Iura dabis superis. superi tua iussa sequentur.
Ipsa sedes, uulgus sternitur ante pedes.
Sed nec iura dabis, nec dii tua iussa sequentur.
Ipsa iaces. tellus et breuis ossa tegit.
Lætatur Iuno, cuius prece sedula Cloto

Subſtulit·i demens, et uenerare deos·

TVMVLVS Luciæ filiæ·

L iquiſti patrem in tenebris mea Lucia, poſtquam
E luce in tenebras filia rapta mihi es·
S ed nec tu in Tenebras rapta es·quin ipſa tenebras
Liquiſti, & medio lucida ſole micas·
C œlo te natam aſpicio·num nata parentem
Aſpicias? an fingit hæc ſibi uana pater?
S olamen mortis miſeræ·te nata ſepulchrum
Hoc tegit, haud cineri ſenſus ineſſe poteſt·
S iqua tamen de te ſuperat pars nata, fatere
Felicem quod te prima iuuenta rapit·
A t nos in tenebris uitam, luctu'q; trahemus·
Hoc pretium patri Filia quod genui·

TVMVLVS Angelinæ ſenenſis·

N e cœlo idalium ſydus, ne quærite Amantes,
Occidit ipſa, latet uicta dolore Venus·
L ugent te Angelina deæ· flet Gratia, Amor'q;·
Deſeruit triſteis triſtis & ipſe Senas·
E xtinxit faces puer, excuſſit'q; pharetram,
Et decor humatas traxit in ore notas·
M undiciæ, cultus'q; nigra ſub ueſte pheretro
Intulerant·ducit funera acerba pudor·
V t poſita eſt tumulo, cunctæ planxere puellæ·
Abrupit flauas blandida Nympha comas·
H as inter Iunipra graui ſuperata dolore
Mœſta ſilet, lachrymæ pulchra per ora fluunt·
I pſa lauat corpus lachrymis, ungit'q; liquore
Quem

Quem niger è lento palmite fundit arabs.
Ipsa uale. extremum peragit dum uoce retenta
Concidit, & uisa est se quoq; uelle mori.
Dii factum aspexere. breui nam tempore surgit
Iunipera è lachrymis Iuniper orta tuis.
Mansit Arabs odor in ligno de cortice amaras
Qui referat lachrymas. nunc quoq; gutta cadit.
Qui sparsi crines tumulo iacuere peremptæ,
Nunc uestit ramos horrida fronde coma
Dis pietas. Iunipra tua est accepta sorori.
Contingit per te nanq; perennis honos.

TVMVLVS IESELMINAE.

Parce hospes uiolis. manes ne læde sepultos.
Si nescis, flores hi quoq; numen habent.
Quæ uiolæ nunc sunt. fuit olim culta puella,
Vota parum felix. soluere quæ nequiit.
Vouerat amplexus primos, atq; oscula prima,
Et primos flores hoc Hymenæe tibi.
Non passa est Lachesis. miseri posuere parentes
In tumulo, & mœstis thura dedere focis.
Certarant quæq; ora rosis, quæq; oscula gemmis,
Atq; oculi, per quos bella parabat Amor,
Tabuerant. immane nefas, tenuesq; papillæ,
Scilicet optasset quas Cytherēa sibi.
Tum memor ipse sibi uotos hymenæus amores
Transtulit in florem corpora uersa nouum.
Pro cute subriguit cortex, proq; ossibus hæsit
Stipes, et è fibris fibra renata sua est.
Plurima quæ fuerat nymphæ coma, plurima mãsit

Et densum foliis præbet opaca nemus.
S parsus & in toto fuerat qui corpore candor,
N unc multo niuei floris honore nitet.
M ansit odor, mansitq́; alio sub corpore nomen.
Hoc uoti pretium dia puella tulit.
I eselmina fuit nomen, flos dictus ab illo est.
Q uisquis amas, Tumulo parce, nemusq́; cole.

TVMVLVS VIOLANTHIS.

H. Quæn' hic uirgo iacet? M. Cuius de funere mærẽs
Fregit Amor pharetram, disse cuitq; genas.
H. Quis comes in tumulo? M. Lusus, ueneresq́;, iociq́;.
H. Quis tam demisso qui madet ore? M. decor.
H. Quod nomen. M. Violanthis. H. Origo noĩs unde ẽ?
M. Surgebant uiolæ fixit ubi illa pedem.
H. I mmanẽ Lachesin, quod ñc rapis, heu breuis ẽ fons
Quem neq; ros posthac, lympha nec ulla riget.

TVMVLVS AVRAE.

T ecum unà mea nata mori, materq́;, paterq́;
Debuimus, tribus hæc ut domus una foret.
N ata patri, nata matri. & soror una sorori
Dic ah dic miseris nata sororq́; ubi es?
H as pater infelix lachrymas. miserandaq́; mater
Exoluit. crines hos soror atra tibi.
N ata audi. pater hic genuit. dedit ubera mater
Et tenera infelix pressit ad ora soror.
N on audis. nil dona mouent ingrata, nec usquam es,
Nec pietas. aut est ullus in orbe Deus.
T erra tibi has lachrymas miserorum dona parentũ
Mobilis

Mobilis. at uoces aura sororis habe.
Aura tenes, quod adhuc nomen miserabilis auræ
Terra quod heu cineres uiscera nostra tegis.

TVMVLVS ELISIæ.

Quæ potui lachrymans persolui funera mater,
Et tibi quæ nollem filia dona dedi.
Nam tecum quamuis primo cum flore iuuentæ
Optarim cineres contumulasse meos.
Sed uetuere deæ. Natura sæuior illis,
Et proprio quod non ense iacere licet.
Hæc Ariadna tibi soluit cum coniuge grato
Aeternum. ac felix mater Elisa Vale.

TVMVLVS SANTIAE.

Quod uitam sine me coniux inuitus agebas
In lucem ipse artis munere restituis.
Sic tibi nec sine me uita est ingrata futura,
Nec mors quam fuerat, tam sit acerba mihi.
Sed neq; me ad lusus, uel ad oscula grata uocabis
Mutua. né ue etiam uerba referre putas?
Nam corpus pictura refert. non corporis usum.
Atq; hæc nunc uates Santia non loquitur.

TVMVlus Antonii Panhormitæ.

Siste hospes. fas est cantus audire Dearum.
Grata mora est. musæ nam loca sacra tenent.
Antoni monimenta uides. hinc templa frequentant.
Ille fuit sacri maxima cura chori.
Illum sæpe suis medium statuere choreis.

Duxit compositos arte docente choros.
Saepe lyram cessit Clio, cessere sorores,
Concinuit teneros uoce manuq; sonos.
Extinctum fleuitq; Aon, fleuitq; Aganippe.
Sebetus miseros egit in amne modos.
Sirenes quoq; de scopulis miserabile carmen
Ingeminant, planctu littora pulsa sonant.
Pierides tristem ad tumulum effudere querelas,
Pierides passis post sua terga comis.
Hinc creuit desyderium, nec cura recessit
Vatis. at extincto uate recessit amor.
Conueniunt nũc ad tumulũ, celebrantq; choreas,
Et memorant lusus magne Poeta tuos.
En audis? sonet ut lenis concentibus aura?
Vt strepat applausu concita terra pedum?
Haec uati memores Musae post fata rependunt.
Carminis hoc meritum est, num satis? hospes abi.

TVMVLVS THEODORI.

Sume lyrã. dic Musa modos. dũ condimus umbrã,
Et puer, & coluit numina uestra senex.
Indignus tellure, Deos Theodore petesti
Sera quidem, tamen est longa parata quies.
Virtute, ingeniiq; bonis hoc ipse parasti,
Vt coeli aspiceres aurea tecta senex.
Nos artus terra tegimus, tu caste sacerdos
Da requiem, Aeternum iam Theodore Vale.

TVMVLVS Francisci Hauriae

Manibus hoc sacrum est. Manes ne laede uiator

Sed terram cineri quæso precatre leuem.
H auria Franciscus iacet hic, iacet ipsa uoluptas.
Delitiasq; orbis inuida claudit humus.
H eu fatis inuise puer, fallaxq; parentis
Spes, & Germanæ cura, dolorq; tuæ.
T u ne puer miseræ subito tam crepte parenti?
Heu nimium misero mors properata tibi est.
Q uod si certa suas referunt post semina messes,
Nimirum hæc casiam, Thuraq; terra dabit.

TVMVLVS Compatris.

C. D ic Tumulo pia uerba. feres pretium. Iacet hic, qui
N on sensit lites, iurgiaue ulla domi.
H. M acte uir ingenio spiret uer. floreat urna.
Dent pacem & cineri numina. da pretium.
C. D o pretium. fuge uincla tori. fuge iura mariti.
Non tibi erunt lites, iurgiaue ulla domi.
H. D ucta est. coniugium subii, succurre marito.
C. Ducta est Parthenopæ si tibi, uiue Senis.
H. M acte iterum tibi uer spiret. tibi floreat urna.
Et pascant manes Attica mella tuos.
C. C ompater hanc legem statuit. connubia uitæ.
Connubiis nanq; est addita rixa comes.
H. I ncrescant tumulo uiolæ. nascatur amomum.
V estiat & cineres spica alissa tuos.

TVMVLVS Penthesileæ Sororis.

S eptennem te fata soror rapuere parenti.
Dum tener in cunis ubere matris alor.
N on sensi tua fata. tamen consueta petebam

Oscula, consuetos blanda per ora modos.
S aepe sinum dulcesq; iocos, tenerosq; cachinnos,
Et uultum & gratis illita uerba sonis.
S aepe etiã lachrymis quod abes, et uoce quaerebar
In somnis etiam saepe petita mihi.
E t risi quod ades fleui quod abire parabas.
Vberaq; ex ipso reppulit ore dolor.
S enserat hoc nutrix, fingit uocem ipsa sororis.
Admoui repetens ubera ad ora mihi.
H oc potui soror in cunis praestare peremptae
Nunc titulum, et lachrymas uerbaq; fratris habe,
S parge puer uiola Tumulum, diffundito Nardum.
Fumet odorato myrrhaq;, thusq; rogo.
A ccipeq; & lachrymas fratris soror accipe questus.
Atq; etiam, atq; etiam Penthesilea Vale.

TVMVLVS Leonardae Auiae.

H. D ii manes saluete, an quas hic conditis umbras?
M. Salue hospes, sanctam condimus hic animam.
H. Quis Titulus? Ma. Leonarda iacet Põtana sepulchro.
Post centum, ac denas conditur hic segetes.
H. C ustodes quis uos statuit? Ma. probitasq;, pudorq;.
Constituit Tumulos an Dea? Ma. constituit.
R elligio tumulos statuit, inuere puellae
Pierides, quoniam cura nepotis erat.
T u requiem cineri optato. Sic fata quiescant
Et tua. uis ne aliud? Ho. iamq; ualete, abeo.

TVMVLVS PATRIS.

I n tumulo situs est Vatis pater, hoc satis esset,

Sed pater ipse suis laudibus auctus erat.
N on est quod tumulo exoptes, cœlum ille petiuit,
Sed uenerare piis ossa reposta locis.
A nte diem rapuit Iacobum mors. filius illi
Quæ nequiit cunis, dat modo iusta senex.

TVMVLVS VENERILLAE.

H os tumulos ne temne precor. ne temne uiator.
Sic tua contingant gaudia, siquid amas.
D a requiem, et cineri. Virgo iacet, huic sua quondã
Regna ferus cessit, matre uolente, Puer.
S pirabat ueneres oculis. afflabat amores
Ore, sinu charitas, desidiamq; genis.
C ontulerat studium formæ nihil, & tamen illi
Sæpe comam finxit, pinxit & ora Venus.
C onsuluit speculum nunquam. Cytherea negarat,
N e flammam è facie duceret ipsa sua.
R isisset, blandi passim comitantur amores.
Ridebat fuso gratia & ipsa sinu.
H anc iuuenes arsere, senes cupiere. puellæ
Optauere marem. Qui uidet, ille perit.
P ersephone inuidit, uellitq; a uertice crinem.
Illa cadit, cecidit forma, decorq; simul.
I pse amor, ipsa Venus misero incubuere pheretro.
Planxerunt charites pectora nuda manu.
V t spolia, effigiemq; uidet plutonia coniux,
Pœnitet & specie uincitur inuidia.
F annia dicta fuit uati. Venerilla puellis
Quisquis amas. Tumulo serta, rosamq; dato.

TVMVLVS Henrici Puderici.

Quid ſatis huic hoſpes cineri feliciter optes?
Cui fuit ex omni parte probata fides.
Cognatis. Patriæ bonus, & uir commodus agris.
Vtilis & bellis. Par'q; domi, atq; foris.
Detractum Henrico nihil eſt, & ſub iudice morum
Quo merito iactat ſe Puderica domus.
Dic igitur pia uerba ſimul cum thure ſacerdos.
Da nardum. huic tumulo dicere non ſat aue eſt.

TVMVLVS Harmoſinæ.

Harmoſine iacet hic, fractos quos reſpicis arcus,
Et ſparſos crines, atq; ſine igne faces.
Arcus fregit amor. Charites ſparſere capillos.
Extinxit'q; ſuas ipſa Ericina faces.
Quæ tumulo increuit laurus myrti'q;, roſæ'q;
Pieridum è lachrymis noueris eſſe ſatas.
Harmoſine extincta eſt, Senſus'q; extinctus amandi.
Nemo amat. & numen deſiit eſſe Venus.
Infelix quid ages uates? i, deſere cœtum,
Et pete inhumanis luſtra habitata feris.
Frange lyram. Contemne deos, lucem'q; peroſus,
Noctem ama, et a ſomnis gaudia poſce nigris

TVMVLVS Thermionillæ.

Hunc tumulum Siquis tumulũ uocet hũc. ubi Nais
Syluicolis habitat Nais amata procis.
Hunc Tumulum cultæ'q; nurus, teneræ'q; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.

N ai doce causam: nam te pars tangit honoris.
 Sic ego sic roseo Naias ore refert.
D octa lyra, docta & cantu spectanda choreis,
 Et præsignis acu Thermonilla fuit.
H anc multi petiere, et multos ipsa petiuit.
 Ausa dare & cunctis, ausa rogare prior.
C ui pretium sine honore fuit, primaq; iuuenta
 Exegit gratis manus amoris amans.
I nde ubi ruga genas laxauerat, aduocat artes
 Sedula, & ignotas tentat inire uias.
M unera dat, blandasq; preces ad munera iungit,
 Et precibus gratos adiicit apta modos.
A nte hanc indoctæ iacuere ad uota puellæ,
 Et nulli motus, linguaq; muta fuit.
P rima leues agitare nates, tremulumq; mouere
 Scit femur, & gratas continuare uices.
E t docet inter opus miscere ad gaudia rixas,
 Et querulum murmur, uerbaq; digna iocis.
O scula nunc repetita dare, ac repetita referre,
 Et nunc pugnaces opposuisse manus,
P rima arabum molli de pectore fudit amomum.
 Pestanam et cypria miscuit arte rosam.
E t leuem erasa uellit lanugine pubem.
 Vt nunc ars hæc sit, quæ rudis usus erat.
A t postquam confecta situ, confecta senecta
 Tabuit, et nullum comperit arte locum.
V rbe procul licita, molleis concessit in hortos,
 Delitiasq; petit rubre Priape tuas.
S acra dei multa cum relligione ministrat,
 Et pleno felix pectore numen habet

Hanc adeunt quæcunq; optat, uel amare recusat,
Atq; redit uotis utraq; plena suis.
Ipsa uelit, fœcundam, & sterilis quæ fuit ante, facit.
Ipsa uelit, sæuas compellit amare nouercas
Hippolyto partem sollicitante suas.
Longum est enumerare. Citheida uicit, & illam,
Quæ potuit fratris spargere membra sui.
Quæ potuit nautas in mille nouare figuras
Tantum illi nomen marsicaq; herba dedit.
Hinc Tumulum, cultæq; nurus, teneræq; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.
Ipsa ministeriis data sum comes, et mea certa
Nota fides. Vni fidit & illa mihi.
Si meritum quæras. Vtraq; est accepta Priapo,
Prostratæ & pretium uirginitatis habet,

TVMVLVS MIRTILAE Puellæ Neapolitanæ. Amator ad Tumulum queritur.

Hic soli mihi flere licet, tu laurus, & unà
Myrtus ades, paucas et lapis icte notis.
Parue lapis, quem flore nouo, quem thure sabæo,
Et ueneror multa tum prece, tum lachryma.
Tu mea, tu miseri Tumulo male contegis isto
Gaudia, et exultas sæue dolore meo.
Redde meos. mihi redde meos. redde iprobe amores.
Quid iuuat è lachrymis immaduisse meis?
Immadeas. maduisse iuuet. Si non mea flendo
Lumina siccatæ deficiunt lachrymæ

Sed

Sed lachrymas tibi habe. nec n. queror, accipe odores.
Accipe cum fletu munera mista suo.
V nguenta, atq; rosam, & costum properate puellæ,
Et uiolam, et mitis spargite ueris opes.
S pargite opes arabum, lachrymas ego, tu lapis illas
E bibe, & in rorem lumina abite nouum.
R ore nouo madeat tellus, quæ contegit ossa,
Ossa pios manes, N umen & ossa meum.
A t tu perpetua laurus quæ fronde uirescis,
Tu myrtus, de qua myrtila nomen habet,
F undite odoratos flores, Syluamq́; perennem
A d tumulum lachrymis crescite & usq; meis.
C rescite iam in latices liquidũ iam soluor in amnẽ,
Iam fluo. Sed fluidum me tamen urit amor.

TVMVLVS BARCAE Anallæ.
ipsa loquens inducitur.

P athma mihi in patria nomen tellure Ioanna
Hic fuerat. Mauro Barca uocata Seni.
S eruiui Mauro, ingenuam me patria uidit.
Hic domini laribus ius uel herile dedi.
M unditiis placui dominæ, fusóq;, fideq́;
Demerui dominum sedulitate, et aqua.
N ec Musis non cara fui. me carmine musæ
Donarunt, tumulo qui mihi uenit honos.
D ulcis hero, dulcis que heræ, charitum quoq; cura,
Et cura Aonidum scita Ioanna fui.
I psa manu dominæ, pheretro collata, deditq́;
A d pheretrum lachrymas, qui mihi fauit, herus.
Quemq́; sinu tenerum foui, cui garrula lusi,

Ad cunas · locat hac natus herilis humo,
I lle mihi inferias, ille & funebria soluit ·
Digne parens nato, digne parente puer ·
T erra mihi sit & aura leuis · natoq; patriq; ·
Sis memor et Barcæ sis mea dulcis hera ·

TVMVLVS Ariadnæ Saxonæ Vxoris ·
Viator · Vmbra, & Hiacynthus
colloquuntur ·

Vi · Vnde Rosæ ad tumulos? unde hæc uiolaria? nũquid
Hi tumuli et uiolas, et peperere rosas?
Vm · Ver tribuit sua iura, simul tribuere Napææ
Huic cineri, hinc uiolas hinc peperere rosas ·
I psæ et acidalio charites de fonte liquorem,
I psa & acidalio rorat ab amne Venus ·
H inc Violæ florent · hinc rosida lilia canent,
Hinc tener ipse tuo flore Hiacynthe nites ·
E t nitet, & queritur morienti flore Hiacynthus,
Suspiratq; nouo iure dolore puer ·
E n audis lachrymosa uolant suspiria, et udis
E foliis sese flebilis aura cıet ·
Hi · F ormosæ quondam dominæ mihi cura uacabat ·
Hinc mihi tuta æstas · hinc mihi mitis hyems ·
M e dominæ faciles digiti, studiumq; colebant ·
V er mihi sic semper, Rosq; perennis erat ·
E xtinctã flerunt Nymphæ · Venus aurea questa est ·
T erq; comam euellit, ter scidit ipsa genas ·
I nde mihi, et nitidus cecidit flos, & mihi tristis
V enit hyems, periit qui fuit ante, nitor ·
Vi · F elices tumuli, cinis at felicior · en tu

Dic

Dic puer, unde nouus qui tibi uenit, honor.

Hi. Arebam dominæ interitu, sed coniuge adempta

Vir mihi de lachrymis subuenit usq; suis.

Hic tumulo ex oculis rorem diffundit amicum.

Hic cinerem ex oculis imbre fluente riget.

Hinc redeo in florem flos hinc ad busta resurgit

Scribitur & foliis nota querela meis.

Vi. Felices tumuli. Cinis & felicior, heu quæ

Sors dominam eripuit mœste Hiacynthe tibi?

Hi. Inuidia eripuit dominam, Lucrinide in unda

Dum lauat, & calidis nuda fouetur aquis.

Obstupuit forma Nymphæ Misenia, & atro

Inuidiæ infectas felle uenenat aquas

Hinc rapta est. fleuere Deæ, lachrymisq; dolorem

Testatæ, ad tumulos inde perennis honor.

E lachrymis Violæ, lachrymisq; rosaria uernant,

Et mihi de lachrymis hic quoq; creuit honor.

Vi. Vsq; fluant lachrymeq; tibi. Violisq;, rosisq;,

Vmbraq; flebilibus usq; rigetur aquis

Dic age de lachrymis sate flos, dic o puer alte

De lachrymis Titulum, dulceq; nomen heræ.

Hi. Illa tori benefida comes, custosq; pudica,

Cuiq; & acus placuit, cui placuere coli.

Quæq; focum, castosq; lares curauit, & aræ

Et Thura, & lachrymas & pia serta dedit

In prolem studiosa parens, et amabilis, uni

Quæ studuit caro casta placere uiro

Hic posita est Ariadna. Rosæ, Violæq; nitescant.

Quæ posita, et lachrymis hic mihi surgat honos.

Vi. Vrna crocum dominæ fundat distillet amomum

Ad tumulum, & cineri spicat Cilissa fluat.

TVMVLVS Christianæ matris.

Optabunt tibi Christiana Musæ
Ad bustum bene, nec mihi negabunt
Ad matris tumulos adesse flenti.
Has lachis pretium tibi quotannis
Ex uoto lachrymas Parens dicamus.
Hos questus tibi pro labore, & æstu,
Pro puerperii damus dolore,
Pro casta simul institutione,
Pro linguæ studiis, boniq; cultu.
Et desyderium tui perenne,
Et suspiria pectoris uouemus
Cum luctu, gemitu, dolore, & æstu.
Nec musæ numeros negant querenti.
Quod uiuis bene, quod deos uereris,
Quod castum colis, et probas modestũ,
Hinc te Pierides puellæ amarunt.
Amauit dea uirginum magistra.
Atq; hinc te ad socios choros uocarunt,
Inter quos agis, et beata ludis.

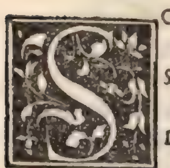
TVMVLVS LVCILII FILIOLI. Præfica puellas Alloquitur in funere, Puellæ respondent.

Pr. Infanti lachrymam ad tumulos, floremq; puellæ
Spargite. num et uestro est dignus honore rogus?
P. En flores. Nardũ ad tumulos, balneumq; liquamus

Ipse

Ipse etiam lachrymæ sponte per ora fluunt.
Pr. N il infans ore infanti, uix uagit. at ipsæ
Munera uestra piis sedulæ obite modis.
P. L ucilli tibi lux nomen dedit, & dedit ipsa
Mater stella tibi stellaq; luxq; simul.
E ripuit nox atra. nigræ eripuere tenebræ.
Vixisti uix quot littera prima notat.
H os ne dies? breue tam ne tibi lux fulsit, & auræ
Maternum in nimbis sic tenuere iubar?
I nfelix fatum, puer heu male felix, heu quod
Nec puer es, nec lux, nec nisi inane quid es.
Pr. S it nobis uer perpetuum, ac sine nube puellæ.
Lucilli & cineri spiret inustus odor.

NVTRIX SOMNVM INVITAT·

Omne ueni, tibi Luciolus blanditur ocellus,
Somne ueni, uenias, blandule somne ueni·
Luciolus tibi dulce canit· somne optime, somne
Somne ueni, uenias, blandule somne ueni·
Luciolus uocat in thalamos te somnule somne
Somnule dulcicule, blandule somnicule·
Ad cunas te Luciolus uocat, huc age somne
Somne ueni ad cunas, somne age, somne ueni·
Ad cubitum te Luciolus uocat, eia age somne
Eia age somne ueni, somnule blande ueni·
Luciolus te ad puluinum uocat, instat ocellis·
Somne ueni, uenias, eia age somne ueni·
Luciolus te ad complexum uocat, innuit ipse,
Innuit, en uenias, en modo somne ueni·
Venisti bone somne, boni pater alme soporis·
Qui curas hominum, corporaq; ægra leuas·

NVTRIX cum tribus sororibus infantulo uagienti blanditur·

NE uagi, ne blande puer, ne paruule uagi·
Blanda uocat blandum Lucia Luciolum·
Ne uagi ne lachrymulis corrumpe misellis
Turgidulosq; oculos, turgidulasq; genas·

Eae

E cce tibi balbo ore sonat; blæso ore susurrat
 Eugenia, et dulces garrit in aure iocos.
E cce tibi inflectens molles Aurelia uoces,
 Fabellas bellas, carmina bella canit.
N e uagi mellite puer, tibi Luscula ludit,
 Gestit & ad cunas blanda Catella tuas.
C urtiolus tibi sussultans en se erigit, en se
 Iactitat, en teneri cruscula lambit heri.
A n lingis lasciue genas, ah Curtule Curti
 Ipsa tibi irascar Curtule Curtiole.
T u ne genas, tu ne ora, meus est puer improbe Curti
 Luciolus meus est improbe Curtiole.
I mprobe an ne audes, ah risit Lucius, ah se
 Iecit in amplexus Lucius ipse meos,
E n pectus formose tuum, mihi dulcia iunge
 Oscula, et in solito molle quiesce sinu.
HAs ego Luciolo mammas, hæc ubera seruo.
 Dextera mãma tua est, ipsa sinistra mea est,
Singultit sed Luciolus, mutare licebit.
 Ipsa sinistra tua est, dextera mamma mea est.
V traq; sed potius tua sit, iam desine flere.
 Desine dextra tua est, mamma sinistra tua est.
R isit Luciolus, mammasq; utrasq; momordit.
 Tu ne meas mammas credule, tu ne meas?
I am sæuit quod dico meas, ne candide sæui,
 Hæc, atq; illa tua est, utraq; mamma tua est.
N unc Luci nunc sugge ambas, ne quis malus illas
 Auferat, & clauso scite recondesinu.
ORa qs aut qs labra mihi linguã'q; momordit,
 Lucius improbulus, Lucius ille malus,

Quis collum, mammasq́; meas, pectusq́; momordit,
Lucius ille malus, Lucius improbulus,
Ne posthac, ne tange puer, cui basia seruo,
Labraq́;, cui linguam Antinoo Antinoo.
Iam properat Lisella. pedum uestigia sensi,
Ecce uenit nudo Lisa parata sinu.
En tibi lacteolæ Luci formose papillæ,
En tibi turgidulo plena mamilla sinu.
Tota tibi tua Lisa uacat, tua Lisula tota est.
Sume uenuste puer ubera, carpe sinus.
Carpe sinus formose tuos, somnumq́; capesse.
Dicetur cunis Nenia grata tuis.

Pallidus Eumonius puer est, Tityusq́; nigellus.
Vagit & hic nocteis, uagit & ille dies.
Luciolo roseus color est candore refusus,
Nec uagit noctu, nec strepit ille die.
Despuit Eumonius mammas, tunditq́; papillas,
Oscula dat tumidis Lucius uberibus,
Non Tityum fabella iuuat, non nenia Lippæ,
Nenia Luciolo, uerbaq́; ficta iuuant.
Ridet & insomnis, & Lisæ Lucius hæret,
Auferat & nequis pallidus ipse timet.

Ne latra, ne pelle bonum bona Luscula somnum,
Et tibi nam somnus Luscula gratus erit.
Ingredere o bone somne nihil bona Luscula latrat.
Luscula Luciolo, Luscula blanda tibi est.
Innuit ipsa oculis tibi Luscula, Lucius ipse
Innuit, & dicit somnule lenis ades.
Luscula iam dormit, stertit quoq; bella catella,

Et sua Luciolo lumina fessa cadunt.
D ormi Luciole, Luci dilecte quiesce,
En canit ad cunas garrula Lisa tuas.
M ulcet languidulos, saturat quoq; somnus ocellos.
Somnus alit uenas, corpora somnus alit.
E t sedat curas, requiemq́; laboribus affert,
Odit tristitias, grandia semper amat.
S omne bone o cunctis, adsis mihi candide somne.
Somne bone & pueris, somne bone & senibus.
I pse mihi tumidas satura bone somne mamillas.
Vbera Luciolo quo mea plena fluant.
S entit Luciolus, dormitq́;, & ridet, & optat,
Et mammas digitis prensitat usq; suis.
E uge puer, sitibunde puer, cape lassule somnos.
Mox tibi iam uigili lacteus amnis erit.

EXcitus è somno meus est puer, huc age Lisa.
En age delitias accipe amatæ tuas.
Et sitit & ridet, dulces & uertit ocellos
Ipse tibi, uultus aspice cara tuos.
H is pro blanditiis teneras da Lisa papillas
Luciolo, amplexus quos parat ipse tibi.
A n resugit mala Lisa, nihil mala Lisa ueretur.
Carpe puer plenos ubera carpe sinus.
S ugge ambas, submorde ambas, ne parce, papillas.
Vbera Luciolo stulta negare potes.
S cinde comas, tunde sinus distringe capillos.
Tú ne meas fugias improba serua manus?
C ui pectus, mollemq́; sinum, tenerasq́; papillas
En cape delitias tinnulla plectra tuas.
S ed quisnam nostra puer hic ceruice pependit

Mentior an certe est Lucius improbulus?
Implicuit collo simul & simul oscula sumpsit,
Improbulus non iam sed probus ipse puer.
Scite puer mellite puer, nate unice dormi
Claude tenelle oculos, conde tenelle genas.
Ipse sopor non condis ait, non claudis ocellos
En cubat ante tuos Luscula lassa pedes,
Languidulos bene habet condit'q; & claudit ocellos
Lucius et roseo est fusus in ore sopor.
Aura ueni, foueas'q; meum placidissima natum.
An strepitant frondes, iam leuis aura uenit.
Scite puer mellite puer, nate unice dormi,
Aura fouet flatu, mater amata sinu.
Vis puer hic age Lisa tuas absconde papillas
Hic puer, en illas subripuisse parat.
Lisa tege, en tege Lisa tuas, tu ne im=
probe, tu ne
Lucioli mammas subripuisse paras?
Luciole huc propera propera nunc candide Luci,
Ille malus properat, tu prior ante ueni.
Vicisti, atq; hanc ore premas, hanc corripe dextra.
I puer hinc alias, i pue quaere alias.
Fuscula nox, orcus quoq; fusculus, aspice ut alis
Per noctem uolitet Fusculus ille nigris.
Hic uigiles captat pueros, uigiles'q; puellas.
Nate oculos cohibe, ne capiare uigil.
Hic captat seu quas sensit uagire puellas,
Seu pueros, uoces comprime nate tuas.
Ecce uolat, nigra'q; caput caligine densat,
Et quaerit natum Fusculus ille meum.

O re fremit, dentesq; ferus, iam dente lacessit,
 Ipse uorat querulos, peruigilesq; uorat.
E t niger est, nigrisq; comis, nigroq; galero,
 Tu puerum clauso Lisa recondesinu.
L uciolum tege Lisa. ferox quos pandit hiatus,
 Quasq; aperit fauces, ut quatit usq; caput.
M e miseram, an ferulas gestat quoq;, parce, quiescit
 Lucius, & sunt qui rus abiisse putent.
R ura Lucullus habet, nil Lucius ipse molestus,
 Nec uigilat noctu, conqueritur'ue die.
N e saeui, hirsutasq; manus tibi comprime saeue,
 Et tacet et dormit Lucius ipse meus.
E t matri blanditur, & oscula dulcia figit,
 Bellaq; cum bella uerba sorore canit.
L isa ueni, expectata ueni, quid lenta moraris?
 En age quid cessas? nil remorata ueni.
Et sitit, et uagit, tibi nunc conuitia dicat
 Lucius et caros quaeritat usq; sinus.
A h simulant ambo, simulate et perfide Luci,
 Fallax Lisa nouis insidiosa modis.
I psa tibi eripiam mammas tibi subdola natum
 Subdola quae fugias, perfide qui renues.
P upe meus, pupille meus complectere matrem,
 Inq; tuos propera pupule care sinus.
P upe bone, en cape care tuas mi pupule mámas,
 Pupule belle meus, bellule pupe meus.
S ugge, Canam tibi neniolam, ne nenia non ne
 Nota tibi nate est nenia neniola?
P upe meus pupille meus, ne nenia non ne
 Nota tibi nate est nenia neniola?

Belle meus, mellite meus, ne Nenia, non ne
Notæ tibi natæ est nenia neniola?
Somniculus tibi iam lassis obrepit ocellis,
Dum tibi nate placet nenia notæ nimis.
Pupe meus, dormisce meus, ne nenia nostro
Da noctem nato nenia somniferam.

I. IO. PONTANI EPIGRAM MATA.

VIcini moneo bene, ac pudice
Seruetis uos mihi meam puellam,
Ne se conferat ad suos amicos,
Quos omnes amat impotente amore,
Nec mirum, quia mentulatiores.
Quin et si cupitis probi uideri
Tales passeribus salaciores
Longe a coniugibus mouete uestris.
Et tu si sapis o puella nequam
Istos desere pessimos amicos,
Et mecum maneas bona, & pudica.
Nam iuro tibi per tuam Serapim
Tecum continuas iacere noctes
In multa recubans fututione.

Depreçatio ad Deam noctis.

NOx amoris conscia quæ furenti
Ducis optatam iuueni puellam
Grata dis magnis, & amica castæ
Nox bona Lunæ.

Quam colunt unam Genius, Hymenq;,
Et suo gaudens Ericina nato,
Cum ferus diras acuit sagittas,
Sumit et arcum.
O puellarum decus, et uoluptas
Sentit a te qualia dona lectus,
Lectus expers te sine basiorum, et
Delitiarum.
Quas simul iuncti faciunt amantes,
Dum cubant complexibus obsequentes,
Et terunt compacta labella labris
Dentibus, atq;
Lingulas suggunt, animiq; florem
Ore deducunt querulo, pariq;
Concidunt motu, resoluta postquam
Grata libido est.
Tu quies rerum hominumq; sola,
Tu graueis curas, & amara fessæ
Amoues menti, & refoues benigno
Pectora somno.
Tu redis mundo redimita frontem
Syderum sertis, et amicta blando
Rore perfundis uiolaria, et agros
Frugibus exples.
Da meis finem dea quoq; uotis,
Vt quod optamus liceat potiri,
Ne uoret tristis penitus calenteis
Flamma medullas.

AD PERILLam Puellam

O Solatiolum meum Perilla,
Dic quid Cinnama nostra rure facit
Hos sex continuos dies ualet'ne?
Nam quidam mihi pessimus cinædus
Dixit, quod tenerum pedem catella
Dum ludit nimium procacæ morsu
Illi presserat, et domi manebat
Expectans medicos ab urbe missos.
Quare te rogo per tuos ocellos
Illos præuenias, probeq; cures
Nequa se nimium licentiosos
Præstent, dum cupiunt boni uideri,
Nam brachis sine pallio tumente,
Arrectos manibus gerunt priapos
Infestos pueris, puellulisq;.

In Antoninum, qui suam puellam læserat.

ANtonine Cinædule
Huc ad nos redeas, nanq; per Herculem
Istas turpiculas nates
Si te prenderimus, iam usqueadeo malis
Virgis exagitabimus.
Quod culum referes hinc lacerum tuum.
Audes in media uia
Me præsente meæ comminitarier,
Audes tu niueas rosas
E nostræ gremio tollere Cinnamæ?
Post hæc tam male pallium
Nixus surripere? atq; in teneris manus
Commiscere papillulis?

Quod si compulerit me furor improbus
Disces postmodo quid siet
Tam bellas manibus lædere fœminas.

In malum poetam quem mutato nomine
Vtricellum uocat.

NOn sunt carmina, sed cacationes
Quæ se scribere iactat Vtricellus.
Est merdosius omnibus latrinis,
Quod se scribere iactat Vtricellus.
Obtura miserum camœna nasum,
Ne te carmina tam cacata lædant.
O merdosa poemata, o quid unquam
Erit uel fuit his magis cacatum?
Quam primum medicos mei sodales
Ad me ducite. nam maligna febris
Dudum me tenet, ut dii deæq;
Isti dent mala multa, qui nec unquam
Scribit carmina, sed cacationes.

De improbitate puellæ suæ.

IRata est quoties mihi puella,
Tristis me uocat aridum poetam
Et lassum minima fututione
Indoctum Veneris, maliq; pennis,
Post hæc in triuiis, in ore uulgi,
Irridentibus omnibus puellis,
Dicit tam male me esse mentulatum
Quam uel pumilio, puer' ue trimus.
Quamobrem constitui meas querelas

Deferre ad Venerem, inq; ius uocatre.
Nam quis tam patiens amator esset?
Quod si sensero mihi ius negari
Hellespontiacum deum precabor,
Parteis suscipiat meas, uelitq;
Pro me, quod minimum, facillimumq; est,
Vlisci iniurias manu seuera.

CVI DONATVRVS sit suam columbã.

CVi uestrum niueam meam columbam
Donabo o pueri? tibi ne Iuli?
An celsi tibi? an tibi Nearche?
Non uobis dabimus mali cinædi.
Non uos munere tam elegante digni.
Quin ite in miseram crucem. diuq;
Concisis maceremini mariscis
Insulsi, illepidi, & parum uenusti.
Sed cuinam cupis o columba munus,
Deferri? scio nam meam puellam
Amas plusquam oculos tuos, nec ulla
Viuit mundior, elegantiorq;.
Hæc te in delitiis habebit, hæc te
Præponet nitidis suis ocellis.
Nec tanti faciet suam sororem.
Huius tu in gremio beata ludes.
Et circunsiliens manus, sinumq;,
Interdum aureolas uoles papillas.
Verum tunc caueas proterua ne sis.
Nam pœnas dabis, & quidem seueras.
Tantillum modo tam uenusta poma

Seces

AD CINNAMAM DE EIVS INCLEMENTIA.

Ecquem lachrymulis impones Cinama modũ?
Quãdo mi misero requiẽ dabis ĩproba? uides
Ignibus exuri me, nec tu proiicis aquam.
Crudelis quæ nec tuo amanti porrigis opem,
Et nec tantillum miseret te perfida mei.
O ego non felix, qui tam crudeliter amo.
Nullaq́; me redamat, sed contra mi male cupit.

AD se ipsum exhortatio ad nouos amores.

Qui ingentes solitus cum sis flagrare puellas,
Nunc ab amore tuo quid Ioviane uacas?
An quia difficilem sese tibi Cinnama præbet,
Iurauitq́; tuum perdere uelle caput?
Cum tot sint faciles, tot sint in amore benignæ,
Quære aliquam ex illis, quæ uelit esse tua,
Quæ tibi se dedat, quæ sit tibi carus ocellus,
Sitq́; quater plusquam Cinnama cara tibi,
Quæq́; tibi dicat, mea lux, mea uita, meus flos,
Liliolumq́; meum, basiolumq́; meum.
Carior & gemmis, & caro carior auro.
Tu rosa, tu passer, tu mea ficus eris.
Tuq́; meus pecten, meus anulus, atq; meum cor,
Melq́; meum, & præ te nil iuuat esse meum.
Et quingenta simul capiat tunc basia raptim,
Et sine mente furens, pauca fuisse querens,
Et linguam clauso diffugens ore trementem,

EPIGRAM.

Serpentem serpens te putet esse suum.
Tunc dices, amor est fucco iucundior omni,
Melle quoq; est dulci dulcior & melior,
Nec tibi quingentas fuerit sat amare puellas.
Nil numerus certe, nil in amore ualet.

FINIS.

Index eorum quæ hoc Pontani libro habentur.

Quæ in primo Vraniæ libro.

Lunam

Quæ in secundo Vraniæ libro.

Quæ in tertio Vraniæ libro.

Quæ in quarto Vraniæ libro.

De

Quæ in quinto Vraniæ libro.

Quæ in Meteororum libro.

Aerem

Quæ in primo libro de hortis hesperidum.

Quæ in secundo libro de hortis hesperidum.

Quæ in Lepidina.

Quæ in primo hendecasyllaborum Libro

QVæ in secundo libro Hendecasyllaborum,

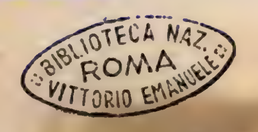
QVæ in tumulorum libro

Quæ in Neniis

QVæ in epigrammatis

Quæ inter impressionem errata acciderunt, emendanda hoc modo.

Inclusit, lateriq; auratum accinxit char 4.
Prospiciens luna obscura ferrugine char 16
Lætata et uarias nemorum increbrescere char 20
Ipsæ etiam charites ch 20
Illustres reddit populis his insula ch 31
Mox pelago absorptus ch 34
Oceano oblituere ch 34
Errantem sed adhuc meditantem ch 34
Quin etiam ignauos testæ ch 34
Distinguis · salue innumeras ueneranda per ch 38
Mouit, ut ch 41
Labitur, obscuras ciconū et peruenit ad oras ch 41
Addidit immanēq; ferā, caudāq; rotantem ch 44
Post ueneris natæ char 44
Ingenio bonus, atq; arteis instructus honestas ch 45
Iam postes, atroxq; irrūpit limina python ch 48
Eridanus flauis in pontum erumpit char 50

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

